

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ДУБРОВСЬКА Олена Миколаївна

УДК 355.233.2:796(043.3)

ДИСЕРТАЦІЯ

**ФОРМУВАННЯ ДІАГНОСТУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ – ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ І
СПОРТУ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

011 – «Освітні, педагогічні науки»

01 – «Освіта/Педагогіка»

Подається на здобуття ступеня доктора філософії.

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання чужих ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Олена ДУБРОВСЬКА

Наукові керівники:

Ярмак Олена Миколаївна, кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
доцент;

Вербин Назарій Борисович, кандидат педагогічних наук, доцент

КИЇВ – 2024

АНОТАЦІЯ

Дубровська О. М. Формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійної підготовки. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – «Освітні, педагогічні науки». – Національний університет оборони України, Київ, 2024.

Дисертацію присвячено теоретико-експериментальному вирішенню наукового завдання, що полягає у формуванні діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту (далі – майбутніх офіцерів) у процесі професійно-педагогічної підготовки.

Формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів обґрунтовано відповідно до вимог компетентнісного, системного, контекстного та суб'єктно-діяльнісного методологічних підходів до їх професійно-педагогічної підготовки (далі – ППП) і з'ясовано *сутність* їх діагностувальної компетентності як *професійно-важливе психічне утворення і визначено її структуру, яке складається з діагностувальної професійної підготовленості, інтелектуальної, діяльнісної та суб'єктної здатності, готовності до реалізації своєї діагностувальної функції як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах*, тобто її зміст повністю корегується з їх діагностувальною функцією як військових педагогів у сфері фізичного виховання та спорту військовослужбовців.

Обґрунтовано такі *компоненти діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів:*

ціннісно-мотиваційний компонент (відображає цінності офіцера як суб'єкта діагностувальної діяльності в лавах Збройних сил (далі – ЗС) України; мотивацію діагностувальної діяльності);

когнітивний – (система теоретичних і практичних знань щодо діагностувальння фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців;

практичні знання їх методик; практичні знання про засоби педагогічного діагностування у середовищі фізичного виховання і спорту військовослужбовців та їх застосування в діагностувальній діяльності);

методичний – (практичне володіння методиками діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців, які включають відповідні контекстні методи та засоби їх оцінювання);

індивідуально-психічний – (професійно-важливі діагностувальні якості майбутніх офіцерів – комунікативність, принциповість, толерантність, об'єктивність та інші, що мають бути обов'язково сформованими, бо вони суттєво впливають на якість реалізації ними діагностувальної функції);

суб'єктний – (усвідомлення та сприйняття майбутніми офіцерами самих себе як суб'єктів діагностувальної діяльності; суб'єктність, відповідальність, самооцінка і рефлексивність у діагностувальній діяльності, що важливо для майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту).

Обґрунтовано *педагогічні умови, які забезпечують цілеспрямоване формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі ППП*. Зокрема такі:

підтримання та розвиток цінностей і мотивації формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів у процесі ППП у вищих військових навчальних закладах (далі – ВВНЗ);

педагогічне моделювання щодо формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ;

застосування авторської контекстної методики її формування (шляхом реалізації спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ»);

удосконалення критеріїв оцінювання сформованості діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

Обґрунтовано, що для формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у ВВНЗ необхідно доповнити систему їх ППП діагностувальним аспектом.

Упровадження в освітній процес у ВВНЗ обґрунтованої авторської контекстної методики формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі ППП, яка містить цілі, завдання, принципи, основні етапи та їх організаційні форми навчання, методи, види навчальних занять, засоби формування діагностувальної компетентності у процесі ППП у вищому військовому навчальному закладі. Методика спрямована на систематизацію, поглиблення закріплення та засвоєння основних компонентів діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів як суб'єктів діагностувальної діяльності, діагностувальних знань теоретичного та практичного спрямування, формування діагностувальних навичок, умінь, здатностей і професійно важливих діагностувальних якостей як майбутніх суб'єктів діагностувальної діяльності в сфері фізичного виховання і спорту. Вона реалізується протягом трьох етапів – діагностувально-мотиваційного, когнітивно-діяльнісного, оцінно-результативного.

Удосконалено критерії та показники вимірювання сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі ППП. Зокрема, такі: ціннісно-мотиваційний (цінності та мотивація діагностувальної діяльності), інтелектуальний (знання теоретичного та практичного спрямування щодо діагностувальної діяльності), процесуальний (методичні прийоми, методи, методики та засоби діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців), психологічний (комунікативність, принциповість, толерантність, об'єктивність) і рефлексивний (сприйняття себе як суб'єкта діагностувальної діяльності; суб'єктність, відповідальність, самооцінка і рефлексивність у діагностувальній діяльності).

За результатами констатувального етапу експерименту зафіксовано переважно низький рівень сформованості діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів, зокрема, – це нерозуміння ними сутності й змісту

діагностувальної діяльності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах; недостатні знання діагностувальних методів, методичних прийомів, методик діагностувальної діяльності та методик їх застосування; недостатньо сформовані методичні навички та вміння використання на практиці засобів діагностувальної діяльності у майбутніх офіцерів. Систематизація результатів констатувального етапу експерименту засвідчила, що майбутнім офіцерам не завжди притаманні такі якості як комунікативність, принциповість, толерантність, об'єктивність, відповідальність за своїх підлеглих, суб'єктність, рефлексивність. Вони не сприймають себе суб'єктами діагностувальної діяльності, майбутніми начальниками фізичної підготовки і спорту у військових частинах. Відповідно, не завжди здатні адекватно оцінювати власний рівень професійної та фахової підготовленості; самостійно вирішувати діагностувальні завдання, приймати рішення у критичних ситуаціях, об'єктивно здійснювати діагностувальну діяльність, прогнозувати власні дії в екстремальних умовах діяльності.

Результати формувального етапу педагогічного експерименту продемонстрували позитивну динаміку сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів. Аналіз і статистичне опрацювання експериментальних результатів формувального етапу педагогічного експерименту підтвердили позитивні зміни кількісних значень сформованості компонентів діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів. Кількість майбутніх офіцерів із середнім і високим рівнями сформованості діагностувальної компетентності суттєво збільшилася.

Для статистичного підтвердження отриманих експериментальних даних та доведення їх достовірності використано такі непараметричні критерії: G знаків, який дозволяє порівняти незалежні вибірки та визначити, чи існує статистично значуща різниця між ними; T - критерій Вілкоксона для пов'язаних вибірок, який застосовують для оцінювання відмінностей в експериментальних даних, отриманих за двох різних умов на тій самій вибірці досліджуваних у різні періоди часу. Значення T -критерію Вілкоксона підтверджують достовірність

результативності запровадження педагогічних умов формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів. За допомогою методу статистичного аналізу коефіцієнта кореляції Спірмена, програмного забезпечення *SPSS* було узагальнено результати та встановлено ступінь пов'язаних між рангами досліджуваних змінних. Визначено значення коефіцієнта кореляції, що дозволяє зрозуміти, наскільки сильно шкали корелюють між собою та як це може вплинути на практичні аспекти дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в тому, що:

вперше обґрунтовано педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки (підтримання та розвиток цінностей і мотивації формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів у процесі ППП у вищих військових навчальних закладах; педагогічне моделювання формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ; упровадження авторської контекстної методики для формування діагностувальної компетентності, що реалізується шляхом використання спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ»; удосконалення критеріїв і показників оцінювання сформованості діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів);

удосконалено: педагогічну модель формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів, яка складається з п'яти взаємопов'язаних блоків – цільово-методологічного, теоретичного, суб'єкт-суб'єктного, методичного та оцінно-результативного; удосконалення здійснено шляхом конкретизації, адаптації, доповнення та модернізації наявних моделей формування різних видів компетентності майбутніх офіцерів у процесі професійної підготовки у ВВНЗ;

контекстну методика формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ; удосконалення здійснено шляхом вдосконалення та доповнення наявних методик формування різних видів компетентності майбутніх офіцерів у процесі професійної підготовки у ВВНЗ;

критерії та показники оцінювання сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ; удосконалення здійснено шляхом доповнення й конкретизації критеріїв і показників оцінювання сформованості їх діагностувальної компетентності з урахуванням специфіки військово-професійної та найголовніше – діагностувальної діяльності у військах;

дістало подальшого розвитку поняття «діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту», що здійснено шляхом його конкретизації та доповнення – «їх професійно важливе психічне утворення, що містить діагностувальну підготовленість, інтелектуальну, діяльнісну та суб'єктну здатність, а також всебічну готовності до діагностувальної діяльності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах».

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у впровадженні основних результатів формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у систему вищої освіти.

Ключові слова: компетентність, діагностувальна компетентність, майбутні офіцери – фахівці фізичної підготовки і спорту, сформованість, педагогічні умови, модель, методи, діагностування, критерії та показники, педагогічний експеримент, вищий військовий навчальний заклад, фізичне виховання, мотивація, фізична підготовка, військовослужбовці.

ABSTRACT

Dubrovska O.M. Formation of diagnostic competence of future officers – specialists in physical training and sports in the process of professional training. – Qualifying scientific work on manuscript rights.

Dissertation for the Degree of Doctor of Philosophy (PhD) in 011 – «Education, Pedagogical Sciences Specialty». – National Defence University of Ukraine, Kyiv, 2024.

The dissertation is devoted to the theoretical and experimental solution of the scientific task of forming the diagnostic competence of future officers - specialists in physical training and sports in the process of professional and pedagogical training.

The formation of diagnostic competence of future officers is substantiated in accordance with the requirements of competence, systemic, contextual and subjective methodological approaches to their professional and pedagogical training. It has been found that the «*diagnostic competence of future officers – specialists in physical training and sports*» is their professionally important mental formation, which consists of diagnostic professional training, intellectual, activity and subjective ability, as well as, professional readiness to realize their diagnostic function as future chiefs of physical training and sports in military units. Therefore, the content of this competence should correlate with their diagnostic function as future chiefs of physical training and sports of servicemen in military units.

The following components of diagnostic competence in future officers are grounded:

value-motivational component (reflects the values of the officer as a subject of diagnostic activity in the Armed Forces of Ukraine; motivation of diagnostic activity);

cognitive – (a system of theoretical and practical knowledge on diagnosing the physical fitness and readiness of servicemen; practical knowledge of their methods; practical knowledge of pedagogical diagnostics in the environment of physical education and sports of servicemen and their application in diagnostic activities);

methodical – (practical knowledge of methods of diagnosing physical fitness

and readiness of servicemen, including appropriate contextual methods and means of their assessment);

individual and mental – (professionally important diagnostic qualities of future officers - communication skills, integrity, tolerance, objectivity and others, which must be formed, as they significantly affect the quality of their diagnostic function);

subjective – (awareness and perception by future officers of themselves as subjects of diagnostic activity; subjectivity, responsibility, self-esteem and reflexivity in diagnostic activity, which is important for future specialists in physical training and sports).

The pedagogical conditions that ensure the purposeful formation of diagnostic competence of future officers have been grounded:

support and development of values and motivation for the formation of diagnostic competence in future officers in the process of professional and pedagogical training in higher military educational institutions;

pedagogical modelling for the formation of diagnostic competence in future officers in the process of professional and pedagogical training in higher military educational institutions;

application of the author's contextual methodology for its formation (through the implementation of a special course 'Diagnostic competence of future officers – specialists in physical training and sports and its formation in higher education institutions');

improvement of criteria for assessing the formation of diagnostic competence of future officers in the process of professional and pedagogical training in higher education institutions.

It is necessary to supplement the system of their professional and pedagogical training with a diagnostic aspect to form the diagnostic competence of future officers in higher military educational institutions.

Introduction into the educational process in higher military educational institutions of the author's substantiated contextual methodology for the formation of

diagnostic competence of future officers in the process of professional and pedagogical training, which includes goals, objectives, principles, main stages and their organizational forms of training, methods, types of training sessions, means of forming diagnostic competence in the process of professional and pedagogical training in a higher military educational institution. The methodology is aimed at systematizing, deepening the consolidation and assimilation of the main components of the diagnostic competence of future officers as subjects of diagnostic activity, diagnostic knowledge of theoretical and practical orientation, formation of diagnostic skills, abilities and professionally important diagnostic qualities as future subjects of diagnostic activity in the field of physical education and sports. It is realized in three stages: diagnostic and motivational, cognitive and activity, evaluation and result.

The following *criteria and indicators for measuring the formation of diagnostic competence of future officers in the process of professional and pedagogical training* were improved: *value-motivational* (values and motivation of diagnostic activity), *intellectual* (knowledge of theoretical and practical directions of diagnostic activity), *procedural* (methodological techniques, methods, techniques and means of diagnosing physical fitness and readiness of servicemen), *psychological* (communication skills, integrity, tolerance, objectivity) and *reflexive* (perception of oneself as a subject of diagnostic activity; subjectivity, responsibility, self-esteem and reflexivity in diagnostic activity).

According to the results of the ascertaining stage of the experiment, a predominantly low level of diagnostic competence of future officers was recorded, in particular, their lack of understanding of the essence and content of diagnostic activities as future chiefs of physical training and sports in military units; insufficient knowledge of diagnostic methods, methodological techniques, methods of diagnostic activities and methods of their application; insufficiently formed methodological skills and ability to use in practice the means of diagnostic activities. The systematization of the results of the ascertaining stage of the experiment showed that future officers do not always have such qualities as communication skills, integrity, tolerance, objectivity, responsibility for their subordinates, subjectivity, and

reflexivity. They do not perceive themselves as subjects of diagnostic activities, future heads of physical training and sports in military units. Consequently, they are not always able to adequately assess their own level of professional and professional preparedness; independently solve diagnostic tasks, make decisions in critical situations, objectively carry out diagnostic activities, and predict their own actions in extreme conditions.

There is a positive dynamic of the formation of future officers' diagnostic competence based on the results of the formative stage of the pedagogical experiment. The analysis and statistical processing of the experimental results of the pedagogical experiment confirmed the positive changes in the quantitative values of the components of diagnostic competence of future officers. The percentage of future officers whose diagnostic competence has reached medium and high levels has increased significantly.

The following nonparametric criteria were used to confirm the reliability of the experimental data: G-signs, which allows comparing independent samples and determining whether there is a statistically significant difference between them; Wilcoxon's T-test for linked samples, which is used to assess differences in experimental data obtained under two different conditions on the same sample of subjects in different time periods. The Wilcoxon T-test values confirm the effectiveness of the pedagogical conditions for the formation of diagnostic competence in future officers. The results were summarised and the degree of correlation of the studied variables was determined using the method of statistical analysis of Spearman's correlation coefficient, SPSS software. The value of the correlation coefficient was determined. This allows us to understand how strongly the scales correlate with each other and how this may affect the practical aspects of the study.

Scientific novelty of the research results:

for the first time, the pedagogical conditions for the formation of diagnostic competence of future officers – specialists in physical training and sports in the process of professional and pedagogical training (support and development of values

and motivation for the formation of diagnostic competence in future officers in the process of professional and pedagogical training in higher military educational institutions; pedagogical modelling of the formation of diagnostic competence of future officers – specialists in physical training and sports; implementation of the author's contextual methodology for the formation of diagnostic competence, which is implemented through the use of a special course «Diagnostic competence of future officers – specialists in physical training and sports and its formation in higher education institutions»; improvement of criteria and indicators for assessing the formation of diagnostic competence in future officers) were substantiated;

improved: the pedagogical model of formation of diagnostic competence of future officers, which consists of five interrelated blocks – purpose and methodological, theoretical, subject-subject, methodical and evaluative-resultant; improvement is carried out by specifying, adapting, supplementing and modernising existing models of formation of various types of competence of future officers in the process of professional and pedagogical training;

the author's contextual method of forming the diagnostic competence of future officers - specialists in physical training and sports in higher education institutions; improvement is carried out by improving and supplementing the existing methods of forming various types of competence of future officers in the process of professional training in higher education institutions;

criteria and indicators for assessing the formation of diagnostic competence of future officers in the process of professional and pedagogical training in higher education institutions; improvement was made by supplementing and specifying the criteria and indicators for assessing the formation of their diagnostic competence, taking into account the specifics of military professional and, most importantly, diagnostic activities in the troops;

we have further developed the concept of «diagnostic competence of future officers - specialists in physical training and sports» was further developed by specifying and supplementing it – «their professionally important mental formation, which includes diagnostic preparedness, intellectual, activity and subjective ability,

as well as comprehensive readiness for diagnostic activities as future chiefs of physical training and sports in military units».

The practical significance of the research results is to implement the main results of the formation of diagnostic competence of future officers – specialists in physical training and sports in the system of higher education.

Keywords: competence, diagnostic competence, future officers – specialists in physical training and sports, formedness, pedagogical conditions, model, methods, diagnostics, criteria and indicators, pedagogical experiment, higher military educational institution, physical education, motivation, physical training, military.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Колективні монографії:

1. Дубровська О. М., Ягупов В. В. Педагогічна модель формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у процесі професійно-педагогічної підготовки. *Contemporary problems of pedagogy amidst the European integration of educational environment : theory and practice : scientific monograph*. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. Oct. 26. P. 72–96. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-353-8-5>

2. Дубровська О. М., Ягупов В. В. Педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту. *Topical aspects of social science disciplines and innovative methods and technologies of their learning and teaching : scientific monograph*. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. Jun. 7. P. 482–504. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-315-6-23>

Навчально-методичний посібник:

3. Дубровська О. М. Формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійної підготовки : навч.-метод. посіб. Житомир : «Євро-Волинь», 2023. 140 с. URL: <https://elib.nuou.org.ua/katalog/formuvannya-d%D1%96agnostuichno%D1%97.html>

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

4. Дубровська Олена. Результати формувального етапу педагогічного експерименту діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія : Педагогічні науки*. 2024. № 1. С. 65–81. URL: <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2024-1-65-81>

5. Дубровська О. М. Вимірювання сформованості діагностувальної компетентності майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту: критерії та показники. *Військова освіта*. 2022. № 2 (46). С. 70–79. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2022-46/70-79>

6. Дубровська О. М. Підходи до методики формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ. *Військова освіта*. 2023. № 2 (48). С. 47–55. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2023-48/47-55>

7. Дубровська О. М. Сучасний стан сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка*. 2023. № 1. С. 219–232. URL: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.23.1.28>

8. Кириченко О. М., Ягупов В. В. Діагностувальна компетентність та її формування у майбутніх фахівців у педагогічній теорії. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2022. Febr. X (102). Issue: 263. P. 66–73. URL: <https://doi.org/10.31174/SEND-PP2022-263X102-17>

9. Dubrovska Olena, Yahupov Vasyl. Contextual Methodology of Formation of Diagnostic Competence of Future Officers – Specialists of Physical Training and Sports in the Process of Professional-Pedagogical Training. *Viae Educationis Studies of Education and Didactics*. 2023. Vol. 2, No. 3. P. 7–17. URL: <https://doi.org/10.15804/ve.2023.03.01>

10. Kyrychenko O., Yahupov V. Diagnostic competence of future officers – specialists in speaking and sport of the armed forces of ukraine: concepts, contents and contents. New York. TK Meganom LLC. *Innovative Solutions in Modern Science*. 2022. Vol. 1 (53). P. 18–38. URL: [https://doi.org/10.26886/2414-634X.1\(53\)2022.2](https://doi.org/10.26886/2414-634X.1(53)2022.2)

11. Kyrychenko O., Yahupov V. Criteria and indicators for measuring the formation of diagnostic competence of future officers in the process of professional training. *Zhytomyr Ivan Franko state university journal. Pedagogical sciences* :

науковий журнал. 2022. Вип. 2 (109). С. 133–158. URL:
[https://doi.org/10.35433/pedagogy.2\(109\).2022.133-158](https://doi.org/10.35433/pedagogy.2(109).2022.133-158)

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

12. Дубровська О. М. Аналіз освітньо-професійної програми курсантів – фізичне виховання і спорт у Збройних Силах ВВНЗ. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України* : збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 24 листопада 2023 р.) / відпов. за випуск Оленев Д. Г. Київ : НУОУ, 2023. С. 76–78. URL:
<https://sprotyvg7.com.ua/wp-content/uploads/2023>

13. Дубровська О. М. Педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту. *Інноваційні освітні технології в системі неперервної освіти: вітчизняний і світовий досвід упровадження* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., / за заг. ред. проф. А. О. Ярошенко, проф. В. М. Слабка, проф. Л. В. Барановської. м. Київ, 28–29 квіт. 2023 р. Київ : Вид. УДУ ім. М. Драгоманова, 2023. С. 77–81. URL:
<https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/40586/Innovatsiini%20osvitni%20tekhnohii.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

14. Кириченко О. М. Діагностувальна компетентності майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту Збройних Сил України: поняття і структура. *Фізична культура в університетській освіті: інновації, досвід та перспективи розвитку в умовах сучасності* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 11 трав. 2022 р. Дніпро : ДДУВС, 2022. С. 355–360. URL:
<https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/10600>

15. Дубровська О. М., Дубровський Д. П., Ярошенко Я. М. Завдання методики формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України,*

правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України : збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 24 листопада 2023 р.) / відпов. за випуск Оленев Д. Г. Київ : НУОУ, 2023. С. 79–81. URL: <https://sprotyvg7.com.ua/wp-content/uploads/2023>

16. Дубровська О. М., Петрачков О. В. Ціннісно-мотиваційний компонент діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України* : тези VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 25 листопада 2022 р.) / відпов. за випуск Оленев Д. Г. Київ : НУОУ, 2022. С. 82–84. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/bitstream>

17. Дубровська О. М., Романюк В. С., Бондар Д. О. Формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України* : тези VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 25 листопада 2024 р.) / відпов. за випуск Поливанюк В.В. Київ : НУОУ, 2024. С. 88–90. URL: <https://nuou.org.ua/assets/documents/conf-24-12-10.pdf>

18. Кириченко О. М., Петрачков О. В. Діагностувальна компетентність майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту Збройних Сил України, їх структура. *Modern research in world science* : proceedings of III Internat SPC. sci-conf. (с. Lviv, 12-14 June 2022). Lviv, 2022. P. 989–996. URL: <https://sci-conf.com.ua/iii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-modern-research-in-world-science-12-14-iyunya-2022-goda-lvov-ukraina-arhiv/>

19. Кириченко О. М., Ягупов В. В. Професійна підготовка майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у вищих військових навчальних закладах як педагогічна проблема. *Сучасні тенденції та*

перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України : збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 25 листопада 2021 р.) / відпов. за випуск Петрачков О. В. Київ : НУОУ, 2021. С. 41–44. URL: <https://nuou.org.ua/assets/documents/conf>

20. Кириченко О. М., Ягупов В. В. Формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі професійної підготовки. *Актуальні проблеми розвитку службово-прикладних, традиційних і східних одноборств* : матеріали XV Міжнар. наук.-метод. конф., м. Харків, 30 листоп. 2021 р. Харків : ХНУВС, 2021. С. 145–146. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/11212>

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ ВИМІРЮВАННЯ, СКОРОЧЕНЬ	22
ВСТУП	23
РОЗДІЛ 1. ДІАГНОСТУВАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ – ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ І СПОРТУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ЯК ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ	34
1.1. Проблема формування діагностувальної компетентності майбутніх фахівців у науковій літературі	34
1.2. Поняття, зміст і структура діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту	50
1.3. Загальна методика дисертаційного дослідження щодо формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту	67
Висновки до першого розділу	79
РОЗДІЛ 2. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ДІАГНОСТУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ – ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ І СПОРТУ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	80
2.1. Обґрунтування педагогічних умов формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки у вищих військових навчальних закладах	80
2.2. Педагогічне моделювання формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки у вищих військових навчальних закладах	102

2.3. Авторська контекстна методика формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ	123
2.4. Критерії та показники оцінювання сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки	136
Висновки до другого розділу	157
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА СТАТИСТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ЙОГО РЕЗУЛЬТАТІВ	159
3.1. Загальна методика експериментального дослідження формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки	159
3.2. Статистичний аналіз результатів констатувального експерименту	165
3.3. Статистичний аналіз результатів формувального експерименту ..	185
3.4. Методичні рекомендації суб'єктам освітнього процесу щодо формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ	212
Висновки до третього розділу	220
ВИСНОВКИ	223
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	227
ДОДАТКИ	256
Додаток А Ціннісно-мотиваційний критерій	256
Додаток Б Інтелектуальний критерій	261
Додаток В Процесуальний критерій	277
Додаток Г Психологічний критерій	297
Додаток Д Рефлексивний критерій	310
Додаток Е Спецкурс «Діагностувальна компетентність майбутніх	

офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту» (пояснювальна записка)	321
Додаток Є Список опублікованих праць за темою дисертації	328
Додаток Ж Відомості про апробацію результатів дисертації	333
Додаток Акти впровадження	333

**ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ
ВИМІРЮВАННЯ, СКОРОЧЕНЬ**

ВВНЗ	– вищий військовий навчальний заклад
ЗС	– Збройні сили
ЗВО	– заклад вищої освіти
майбутні офіцери	– майбутні офіцери – фахівці фізичної підготовки і спорту
МО	– Міністерство оборони
ННІФК та СОТ	– навчально-науковий інститут фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій
НПП	– науково-педагогічні працівники
НУОУ	– Національний університет оборони України
ППП	– професійно-педагогічна підготовка

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Актуальність теми дослідження викликана головною проблемою держави – початком повномасштабного вторгнення російської федерації 24 лютого 2022 року на територію України, яка кардинальним чином змінила політичну ситуацію у світі. Сучасний бій ставить перед військовослужбовцями суворі випробування щодо їх фізичних здатностей. Фізична підготовленість офіцерів до виконання завдань за призначенням в екстремальних умовах відіграє важливу роль у забезпеченні як особистої безпеки, так і підлеглого особового складу. Це зумовлює потребу формування у кожного майбутнього офіцера фізичної підготовленості та готовності до виконання поставленого завдання. Відповідно, одним із найважливіших завдань, що постала перед сучасною системою військової освіти України, є формування компетентного фахівця, а одним із важливих компонентів його професійної компетентності є діагностувальна компетентність. Формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту (далі – майбутніх офіцерів) у процесі їх професійно-педагогічної підготовки (далі – ППП) є важливим завданням вищих військових навчальних закладів (далі – ВВНЗ), вирішення якого передбачає розроблення і впровадження сучасних методологічних підходів, теоретичних підвалин, авторських методик для їх ППП. Це потребує суттєвого вдосконалення їх військово-професійної та фахової видів компетентності, важливим компонентом яких є діагностувальна компетентність.

Збройні сили (далі – ЗС) України потребують висококваліфікованих і вмотивованих майбутніх офіцерів, військових фахівців, здатних критично оцінювати обстановку та оперативно ухвалювати оптимальні рішення. У зв'язку з цим, стратегія професійної підготовки майбутніх офіцерів у ВВНЗ передбачає підготовку такого офіцера, який здатний не тільки репродукувати накопичений військово-професійний, фаховий і суб'єктний види потенціалу,

але і виходити за межі нормативної діяльності, міркувати та ухвалювати рішення самостійно та відповідально, тобто бути творчим суб'єктом військово-професійної діяльності.

Аналіз, систематизація та узагальнення результатів численних педагогічних досліджень показали, що науковцями в цілому усвідомлюється проблема діагностувальної компетентності педагогів і необхідність її цілеспрямованого формування. Зокрема, загальні теоретичні засади компетентнісного підходу у професійній освіті досліджують такі науковці: Н.М. Бібік [9; 10], О.В. Бойко [12], Т.С. Бондаренко [13], О.В. Бородієнко [15], С.У. Гончаренко [26], О.В. Діденко [35; 36; 37], О.А. Дубасенюк [38; 129], Д.П. Кисленко [64; 65; 66; 67], О.С. Лагодинський [77; 78], В.І. Луговий [84; 85], Л.Б. Лук'янова [86; 209; 210; 211; 219], Н.Г. Ничкало [101], О.І. Пометун [125], В.О. Радкевич [130; 131; 132], В. І. Свистун [141; 143; 144; 145; 146; 147; 148; 149; 177; 220; 220], В.В. Ягупов [178; 179; 180; 181; 182; 185; 187; 194], W. Furmanek [201], D. McClelland [213], W. Potega [215], J. Raven [216], L. Spencer [218], R. White [222] та інші.

У професійній педагогіці проблемами військово-професійної підготовки фахівців у військовій освіті займалися Є. Д. Анохін [1], В. Ф. Баранівський [4], О. В. Діденко [35; 36], Д.П. Кисленко [64; 66], С.Ф. Костів [206], В.С. Маслов [93], В.О. Рахманов [133; 134; 135], В.І. Свистун [177; 220], О.В. Торічний [158], В.А. Шемчук [88], В.В. Ягупов [174; 188] та інші, а у педагогіці фізичної культури та спорту – Ю.М. Антошків [2], Г.П. Грибан [30], С.Ф. Костів [70; 71], В.В. Михайлов [95], Д.Г. Оленєв [103], О.В. Петрачков [108; 109; 111; 112; 113], К.В. Пронтенко [72], С.В. Романчук [137; 138], О.М. Ярмач [195] та інші.

Теорія та методика фізичного виховання є предметом дослідження таких науковців: О.М. Худолія [167], Б.М. Шияна [171] та інших, а щодо військовослужбовців – Н.Б. Вербина [19; 20], Г.П. Грибана [163], Ю.Г. Журавльова [72], О.В. Кувшинова [72], Д.Г. Оленєва [103], Д.В. Погребняка [121; 123], К.В. Пронтенка [108], В.В. Пронтенка [116], С.В. Романчука [138], А.М. Саїнчука [19], В.А. Шемчука [19], В.В. Ягупова [206] та інших.

Підготовка фахівців у ВВНЗ досліджується Ю.М. Антошкіним [2], В.О. Рахмановим [134], Д.П. Кисленком [65; 66], В.В. Ягуповим [177].

Формування професійної та інших видів компетентності у майбутніх офіцерів досліджують Р.О. Бакуменко [3], Н.І. Білик [11], О.В. Бойко [12], І.О. Беліков [5; 6], О.С. Капінус [57], В.Ю. Кива [58], Д.О. Козлов [69], Д.Г. Оленєв [103], Л.В. Олійник [104], Д.В. Погребняк [121], О.В. Торічний [158], О.Л. Тракалюк [159; 160], Н.П. Шалигіна [170] тощо.

Проблему формування та розвитку діагностувальної компетентності військових фахівців системи військової освіти розв'язували Ю.В. Грищук [31; 32], С.М. Жембровський [52], О. В. Застело [54; 55], І.С. Плохута [119; 120], В.В. Пронтенко [116], В.В. Ягупов [61; 63; 180; 181] та інші, а закордонний досвід розвитку діагностувальної компетентності викладачів досліджують А. Ohle і N. McElvany [214].

У контексті нашого дослідження значний інтерес становлять наукові праці, які присвячені таким проблемним питанням:

методиці педагогічного діагностування (С. Брудер, В.В. Кірсанов [68], О.М. Мельник [94], М.Н. Фіцула [166], Г.С. Цехмістрова [168; 169], Б. Шмітц та інші);

проведенню тестування на визначення рівнів компетентності (D. C. McClelland [213]);

застосуванню методів математичної статистики (О. І. Москальов [98], T. Clef [199]; C. Spearman [217], D. Wackerld [223] та інші);

специфіці педагогічного діагностування та обґрунтуванню його методик (Н.Б. Вербин [20], В.М. Галузьяк [23], Л.С. Левченко [81], І.П. Підласий [117] та інші);

систем підготовки майбутніх учителів до діагностувальної діяльності (Г.О. Гац [24], І.А. Зязюн [107], Л.М. Кутєпова [75], Л.Б. Лук'янова [209; 210], С.М. Мартиненко [89; 90; 91; 92] та інші).

На основі аналізу та систематизації літературних джерел, узагальнення

результатів наукових досліджень можна наголошувати про те, що вони характеризують діагностувальну компетентність майбутніх педагогів через професійні знання, практичні вміння та навички, професійно важливі якості, набутий досвід, які лежать в основі їх діагностувальної діяльності.

Водночас, аналіз та узагальнення наукових джерел свідчить, що поняття «діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів» залишається дискусійним та актуальним для педагогічної теорії і практики. А аналіз та узагальнення практики їх фахової діяльності показує, що діагностувальна компетентність – це необхідна складова військово-професійної компетентності кожного офіцера, актуалізація якої їм забезпечує організацію, планування, контролювання та оцінювання отриманих результатів фізичної підготовленості і готовності різних категорій військовослужбовців до військово-професійної діяльності.

Відповідно, узагальнення та систематизація наукових праць і педагогічної практики дали змогу виявити такі *суперечності* у цій проблемі між:

потребою ЗС України у конкурентноздатних, компетентних офіцерах, які відповідають найкращим стандартам їх професійної підготовки, і недостатнім рівнем діагностувальної підготовленості – фахівців фізичної підготовки і спорту до майбутньої військово-професійної діяльності;

необхідністю педагогічного забезпечення формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів і недостатнім рівнем обґрунтованості педагогічних умов її формування у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ;

необхідністю забезпечення системного та контекстного формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів і недостатнім його педагогічним моделюванням у процесі професійно-педагогічної підготовки.

Отже, актуальність досліджуваного наукового завдання й недостатня увага до його розв'язання у педагогічній теорії та практиці й зумовили вибір

теми дисертаційного дослідження – **«Формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійної підготовки».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертацію виконано в межах науково-дослідної роботи Національного університету оборони України на тему «Оптимізація змісту фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців ВВНЗ на період дії правового режиму воєнного стану», шифр «Тюнінг-1» (державний реєстраційний номер 0123U101084).

Тему дисертації затверджено вченою радою Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського (протокол № 12 від 28.10.2021 р.) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології при Національній академії педагогічних наук України (протокол № 1 від 08.02.2022 р.).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

Відповідно до мети визначено такі **дослідницькі завдання**:

1. Здійснити теоретичний аналіз проблеми формування діагностувальної компетентності фахівців та обґрунтувати її зміст і структуру щодо майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту.

2. Обґрунтувати педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

3. Здійснити педагогічне моделювання формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

4. Удосконалити методика формування діагностувальної компетентності

майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

5. Здійснити експериментальну перевірку результативності педагогічних умов формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ та розробити методичні рекомендації щодо її формування.

Об’єкт дослідження – професійно-педагогічна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

Для досягнення мети та розв’язання дослідницьких завдань дослідження використано такі методи:

1) *теоретичні*:

аналіз, порівняння, класифікація та узагальнення психолого-педагогічної літератури та наукових джерел – для визначення теоретичних, методичних і прикладних аспектів дослідження;

зіставлення, узагальнення та конкретизація науково-теоретичних і дослідницьких даних – для виокремлення та обґрунтування педагогічних умов формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ;

педагогічне моделювання – для проєктування структурно-функціональної моделі її формування;

2) *емпіричні*: спостереження, опитування, анкетування, тестування та оцінювання – для визначення сучасного стану сформованості діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів ВВНЗ;

3) *експериментальні*: педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний етапи) – для перевірки підтвердження результативності впроваджених педагогічних умов формування діагностувальної компетентності

майбутніх офіцерів у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ;

4) *статистичні*: статистичне опрацювання результатів експерименту за допомогою *Microsoft Excel* та за допомогою *IBM Statistical Package for the Social Sciences* (далі – *SPSS*), їх інтерпретація – для статистичного підтвердження отриманих експериментальних даних та доведення їх достовірності використано такі непараметричні критерії: *G* знаків, який дозволяє порівняти незалежні вибірки та визначити, чи існує статистично значуща різниця між ними; *T*-критерій Вілкоксона для пов'язаних вибірок, який застосовують для оцінювання відмінностей в експериментальних даних, отриманих за двох різних умов на тій самій вибірці досліджуваних у різні періоди часу. Значення *T*-критерію Вілкоксона підтверджують достовірність результативності запровадження педагогічних умов формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів. За допомогою методу статистичного аналізу коефіцієнта кореляції Спірмена, програмного забезпечення *SPSS* було узагальнено результати та встановлено ступінь пов'язаних між рангами досліджуваних змінних. Визначено значення коефіцієнта кореляції, що дозволяє зрозуміти, наскільки сильно шкали корелюють між собою та як це може вплинути на практичні аспекти дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в тому, що:

вперше обґрунтовано педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки (підтримання та розвиток цінностей і мотивації формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів в процесі ППП у вищих військових навчальних закладах; педагогічне моделювання формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ; впровадження авторської контекстної методики для формування діагностувальної компетентності, що реалізується шляхом використання спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців

фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ»; удосконалення критеріїв і показників оцінювання сформованості діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів);

удосконалено: педагогічну модель формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів, яка складається з п'яти взаємопов'язаних блоків – цільово-методологічного, теоретичного, суб'єкт-суб'єктного, методичного та оцінно-результативного; удосконалення здійснено шляхом конкретизації, адаптації, доповнення та модернізації наявних моделей формування різних видів компетентності майбутніх офіцерів у процесі професійної підготовки у ВВНЗ;

авторську контекстну методику формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ; удосконалення здійснено шляхом вдосконалення та доповнення наявних методик формування різних видів компетентності майбутніх офіцерів у процесі професійної підготовки у ВВНЗ;

критерії та показники оцінювання сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ; удосконалення здійснено шляхом доповнення й конкретизації критеріїв і показників оцінювання сформованості їх діагностувальної компетентності з урахуванням специфіки військово-професійної та найголовніше – діагностувальної діяльності у військах;

дістало подальшого розвитку поняття «*діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту*», що здійснено шляхом його конкретизації та доповнення – «*їх професійно важливе психічне утворення, що містить діагностувальну підготовленість, інтелектуальну, діяльну та суб'єктну здатність, а також всебічну готовність до діагностувальної діяльності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах*».

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у впровадженні основних результатів формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у систему вищої освіти.

Зокрема, результати дослідження **впроваджено в освітній процес** Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (акт № 373 від 27.11.2023 р.), Національної академії внутрішніх справ (акт № 015/35/271 від 08.12.2023 р.), Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України (акт № 015/35/272 від 08.12.2023 р.), Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського (акт № 176/35-1 від 16.01.2024 р.), Національного університету оборони України (акт № 176/35-1 від 18.01.2024 р.).

Отримані результати дослідження, у тому числі й навчально-методичний посібник щодо формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки, можуть бути використані у підготовці майбутніх офіцерів різних спеціальностей у системі військової освіти.

Особистий внесок здобувача. У наукових працях [61; 207] (співавтор В.В. Ягупов) особистий внесок дисертанта полягає в удосконаленні змісту та структури діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту; у роботі [202] (співавтор В.В. Ягупов) – у проведенні аналізу наукових поглядів щодо поняття «методика», визначенні методичних підходів до методики її формування, основних етапів, мети, завдань, змісту методики; у праці [50] (співавтор В.В. Ягупов) – в розробленні педагогічних умов формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту; у статті [208] (співавтор В.В. Ягупов) – в обґрунтуванні критеріїв і показників оцінювання сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійної підготовки у ВВНЗ; у статті [49] (співавтор В.В. Ягупов) – педагогічна модель формування діагностувальної

компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у процесі професійно-педагогічної підготовки; у статті [44] – сучасний стан сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту; у статті [41] – вимірювання сформованості діагностувальної компетентності майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту; у статті [43] – підходи до методики формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ; у статті [39] – результати формувального етапу педагогічного експерименту щодо формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту; у праці [45] формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійної підготовки.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження доповідалися на таких наукових конференціях і семінарах:

міжнародних: Міжнародні науково-практичні онлайн конференції Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України (Київ, 25 листопада 2021 р.; 25 листопада 2022 р.; 24 листопада 2023 р.; 25 листопада 2024 р.); Актуальні проблеми розвитку службово-прикладних, традиційних і східних одноборств (Харків, 30 листопада 2021 р.); The III International scientific and practical conference (Lviv, June 12-14, 2022);

всеукраїнських: Фізична культура в університетській освіті: інновації, досвід та перспективи розвитку в умовах сучасності (Дніпро, 11 травня 2022 р.).

Публікації. Зміст та основні результати дисертаційного дослідження відображено у 20 публікаціях (із них 12 – у співавторстві), серед яких такі:

2 колективні монографії;

1 навчальне видання (навчально-методичний посібник);

6 статей у наукових фахових періодичних педагогічних виданнях України (всі входять в міжнародні наукометричні бази);

2 статті у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу (всі входять в міжнародні наукометричні бази);

9 у збірниках тез доповідей на наукових конференціях України та закордоном.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (223 найменувань, із них 28 – іноземною мовою). Загальний обсяг дисертації становить 344 сторінок, основний текст – 206 сторінок. Робота проілюстрована 20 таблицями, 25 рисунками, 2 формулами та містить 19 додатків на 79 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ДІАГНОСТУВАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ – ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ І СПОРТУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ЯК ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

1.1. Проблема формування діагностувальної компетентності майбутніх фахівців у науковій літературі

У Збройних силах України (далі – ЗС України) проблема формування компетентних офіцерів пов'язана з вимогами військової практики, з необхідністю забезпечення обороноздатності країни та відбиття російської агресії. Це потребує негайних змін у системі військової освіти та відповідно змін до вимог військово-професійної підготовки майбутніх офіцерів як педагогів. «Військово-професійна компетентність офіцера – це його військово-професійна підготовленість (теоретична та практична) і здатність (інтелектуальна, діяльнісна та суб'єктна), готовність (професійна, особистісна, психологічна тощо) до військово-професійної діяльності за обраним фахом» [179, с. 243].

Відповідно, кожен науково-педагогічний працівник (далі – НПП) має розуміти структурну модель військово-педагогічного процесу в ВВНЗ, своє місце у ньому, методику реалізації своїх основних педагогічних функцій щодо цілеспрямованої військово-професійної підготовки майбутніх офіцерів. Вони мають, на думку науковців, вчити майбутніх офіцерів до постійного набуття та вдосконалення своїх військово-професійних і фахових знань, формувати практичні навички та вміння, готовність до адаптації до умов військово-професійної діяльності, інтегрованим результатом їх підготовленості має бути сформованість компетентного офіцера, здатного успішно вирішувати завдання за посадовим призначенням [164].

У сучасній педагогічній науці пріоритетним національним інтересом є вдосконалення професійної підготовки майбутніх офіцерів у ВВНЗ, у тому числі й фахівців фізичного виховання і спорту військовослужбовців. Сучасна педагогіка має в своєму поняттєво-категоріальному апараті багато традиційних термінів, що визначаються, на жаль, по-різному, залежно від контексту їхнього застосування щодо професійної підготовки фахівців і від рівня наукової компетентності дослідника. Відповідно існує необхідність уточнення їх визначення, що характеризують професійну підготовку майбутніх офіцерів.

Поняття «професійна підготовка» має, як правило, контекст певної професії, до якого вона належить. А професійна підготовка майбутніх фахівців є, на думку науковців, процес формування сукупності професійних знань, умінь і навичок, атрибутів, трудового досвіду і норм поведінки, що забезпечують можливість успішної їх професійної діяльності [54], тобто формування професійної компетентності.

Майбутнім офіцерам – фахівцям фізичного виховання військовослужбовців необхідно насамперед бути суб'єктами військово-професійної та фахової діяльності, тобто добре знати і військову, і фахову сфери своєї діяльності. Для цього вони мають добре володіти військово-професійними, військово-педагогічними та фаховими знаннями, практичними навичками та вміннями, професійно важливими якостями.

Аналіз, систематизація та узагальнення результатів численних педагогічних досліджень показав, що науковцями в цілому усвідомлюється проблема діагностувальної компетентності педагогів і необхідність її формування в них. Зокрема, загальні теоретичні засади компетентнісного підходу у професійній освіті містяться у працях С.У. Гончаренка [25], О.В. Діденка [35; 36; 37], Д.П. Кисленка [64; 65; 66; 67], Л.Б. Лук'янової [86; 209; 210; 219], В.О. Радкевича [130], В.О. Рахманова [133; 134; 135], В.І. Свистун [146; 177; 220; 221], В.В. Ягупова [193] та інших; проблемні питання щодо формування і розвитку професійної компетентності фахівців – у працях Н.Г. Ничкало [101], К.М. Старченко [154], та інших. У сфері військово-професійної

підготовки офіцерів важливим теоретичним підґрунтям є результати наукових досліджень В.В. Ягупова [188] та інших.

На основі аналізу та систематизації літературних джерел, узагальнення результатів наукових досліджень науковців можна наголошувати, що вони характеризують діагностувальну компетентність майбутніх педагогів через професійні знання, практичні вміння та навички, професійно важливі якості, набутий досвід, які лежать в основі їх діагностувальної діяльності.

Для початку, потрібно розібратися зі поняттям «формування». У тлумаченні В. В. Ягупова – це «надання певної форми, завершеності процесу становлення особистості, досягнення нею рівня зрілості та стабільності» [184, с. 28]. Він вважає, що «формування є процесом становлення людини як соціальної істоти під впливом різноманітних факторів, наприклад соціальних, економічних, ідеологічних, психологічних, педагогічних тощо, а процеси формування, розвитку і виховання особистості взаємозв'язані та взаємозумовлені» [184, с. 28]. Огляд зарубіжних наукових праць показує, що поняттю «компетентність» приписують різноманітні значення та прояви: всі продуктивні здатності і навички особи; успадковані здібності, які необхідні для набуття первинних знань; набуті знання та вміння; суб'єктивна оцінка самого себе; вся сукупність когнітивних, мотиваційних і соціальних передумов для успішних дій людини [187, с. 3].

Європейська асоціація забезпечення якості вищої освіти сприймає це поняття як ключові якості, базові вміння, навчальні навички, опорні знання особи [136, с. 6]. Вища освіта має бути відкритим процесом, в якому студенти розвивають інтелектуальну незалежність та упевненість у собі поряд із професійними знаннями та навичками [136, с. 7].

White R. W [222], який в 1959 році ввів термін «компетентність» у своїй праці «Motivation reconsidered: the concept of competence», його трактував на основі особистісних складових [222, с. 297].

Так, Н. М. Бібік дає таке визначення компетентності: «інтегрований результат освіти, який передбачає зміщення акцентів із накопичення потрібних знань, умінь і навичок до формування та розвитку здатності діяти та застосовувати досвід у проблемних ситуаціях» [10, с. 4].

Водночас поняття «діагностувальна компетентність фахівця» не набуло достатнього розв'язання у педагогічній науці. Деякі дослідники визначають поняття «діагностика» через поняття «контроль», «перевірка» й «оцінювання». Можна наголошувати, що діагностувальна діяльність є складовою педагогічної діяльності будь-якого педагога. Вважаємо, що діагностувальна діяльність – це компонент педагогічної діяльності кожного педагога, у процесі якої він визначає професійну підготовленість, здатність і готовність майбутніх фахівців успішно виконувати професійні обов'язки. «Діагностика – це діяльність із встановлення діагнозу або вчення про способи його отримання; вивчає принципи і методи розпізнавання та встановлення ознак, що характеризують нормальний (або з відхилом від норм) перебіг педагогічного процесу, яка спрямована на управління якістю освітнього процесу» [68, с. 46].

Педагогічне діагностування – це вид педагогічної діяльності, мета якої полягає у встановленні і вивченні ознак, що характеризують стан і результати процесу навчання, контроль, перевірку, оцінювання, накопичення статистичних даних, їх аналіз, виявлення динаміки, тенденцій, прогнозування, що дають змогу на цій основі прогнозувати можливі відхилення, визначати шляхи їх попередження, а також коригувати педагогічний процес з метою підвищення якості його результативності [68, с. 52].

На думку науковців, поняття «педагогічне діагностування» – це вид педагогічної діяльності вчителів, спрямований на вивчення та розпізнавання стану суб'єктів навчально-виховного процесу [61, с. 67]. Вони наголошують, що діагностувальна діяльність – це постійне, послідовне і систематичне розв'язання незліченної множини діагностувальних завдань педагогічного спрямування, до яких майбутніх педагогів необхідно професійно підготувати в

ціннісно-мотиваційному, емоційно-вольовому, когнітивному, поведінково-діяльнісному та суб'єктному аспектах [61, с. 68].

Так, Л. П. Сущенко вважає, що «головним завданням вищого навчального закладу, який готує майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту, стає формування суб'єкта професійної діяльності, здатного підвищити свій фізичний потенціал, засвоїти знання з організації власної фізичної активності та суспільної фізкультурної практики» [156, с. 309]. Такої ж думки й дотримуємося [187]. Науковці слушно наголошують на необхідності створення перспективної системи діагностування фізичної підготовленості різних категорій військовослужбовців у ЗС України [52].

На думку С. М. Мартиненко, до діагностувальних умінь учителів відносяться «вміння аналізувати, класифікувати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, розпізнаючи серед них випадкові та помилкові; моделювати та перетворювати моделі взаємодії, визначати мету і розробляти конкретні завдання діагностичного вивчення, підбирати діагностичний інструментарій, накопичувати і обробляти діагностичну інформацію, здійснювати самодіагностику тощо» [90, с. 149].

У науковій праці Г. О. Гаца [24] наголошується на взаємопов'язаних компонентах діагностувальної компетентності майбутніх учителів фізичної культури – комплексу знань, набутий досвід, практичних умінь і навичок, що лежить в її основі. Він визначає діагностувальні вміння, як «спосіб виконання дій: сукупність набутих знань і навичок у галузі діагностичної діяльності» [24, с. 18].

Результати аналізу та узагальнення наукових джерел і публікацій свідчать, що над розв'язанням педагогічної проблеми щодо вдосконалення процесу підготовки майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту займаються Д. В. Погребняк [123], К. В. Пронтенко [116], В. М. Романчук [138], вирішенням завдань фізичного виховання у військових підрозділах – Н. Б. Вербин [18], Г. П. Грибан [30], Д. Г. Оленєв [102], О. В. Петрачков [110] та інші.

Предметом дослідження проблеми діагностування майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту в ЗС України, визначення критеріїв і показників оцінювання конкретних фізичних якостей і станів є праці С. М. Жембровського [173], О. В. Петрачкова [60], Д. В. Погребняка [124], В. В. Ягупова [175] та ін. Так науковці слушно наголошують, що «Своєчасне об'єктивне діагностування фізичної підготовленості військово-службовців, інтегрованим проявом якої є їх фізична працездатність у різних умовах військово-професійної діяльності, є однією з проявів управлінської та діагностувальної функцій командирів (начальників) усіх ланок управління, важливим елементом організації бойової підготовки військових підрозділів і частин взагалі та фізичної підготовки військовослужбовців різних категорій, зокрема» [54, с. 180].

Водночас в умовах формування загальноєвропейської освітньої системи XXI століття, в яку творчо вписується й вітчизняна система військової освіти, сформувався запит на офіцера-педагога, який здатен донести свої досягнення, як професіонал своєї справи, до військовослужбовців, сформувати самостійного та самодостатнього військового професіонала – лідера.

Засадничі концептуальні положення власне такої їх професійної підготовки та вимоги до формування їх основних видів компетентності відображено у Конституції України і в Законах України «Про оборону», «Про Збройні сили України», «Про вищу освіту», Стратегії національної безпеки України, Наказі Міністерства оборони України від 12.11.2020 р. № 412 «Про організацію підготовки офіцерських кадрів тактичного рівня та сержантського (старшинського) складу у закладах фахової передвищої військової освіти, ВВНЗ Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти», Доктрині розвитку військового лідерства у ЗС України тощо. Вони залежать від їх здатності бути лідером у військово-професійному середовищі та успішно реалізовувати свої посадові компетенції як військовий педагог – оцінювати, досліджувати та прогнозувати різні наукові та науково-

педагогічні явища в межах своїх посадових компетенцій, що є запорукою успішної їх військово-професійної діяльності.

Реалізація ними цієї функції не можлива без сформованої діагностувальної компетентності як важливого компонента їх військово-професійної компетентності. Але водночас, наприклад, «проблема діагностування в фізичній підготовці та спорту в ЗС України, визначення критеріїв і показників діагностування конкретних фізичних якостей і станів військовослужбовців, у тому числі й єдині вимоги щодо здійснення перевірки та оцінювання рівнів фізичної підготовленості (готовності) військовослужбовців і фізичної підготовленості підрозділів (військових частин, ВВНЗ) до нині не знайшла достатнього наукового розв'язання» [61, с. 70].

Науковці слушно наголошують, що діагностувальна компетентність педагогів є стрижневою в їх професійній компетентності. У своїй науковій праці С. М. Мартиненко наголошує про необхідність чітко визначити коло діагностувальних знань і вмінь учителів і поетапно їх структурувати. Вона виокремлює основні проблемні питання, що підлягають засвоєнню майбутніми вчителями. Зокрема, розроблена ним система їх діагностувальної компетентності представлена такими групами:

I група – знання про сутність і зміст діагностувальної діяльності вчителів: роль діагностувальної діяльності в їх професійній діяльності; засоби та функції діагностувальної діяльності та її склад і специфіка;

II група – знання теорії педагогічної діагностики: об'єкт, предмет та її спрямованість, методи, прийоми і засоби; вимоги до проведення педагогічного спостереження, анкетування, тестування, оцінювання, моніторингу, прогнозування тощо;

III група – знання технологій діагностувальної діяльності: діагностувальні методики та технології, супровід професійної діяльності, що охоплює п'ять основних етапів педагогічного діагностування – від тестування до з'ясування їх готовності до діагностувальної діяльності [92]. Звичайно,

говорити про технології діагностувальної діяльності складно, оскільки будь-яке педагогічне діагностування має бути індивідуалізованим і гуманним, а не шаблонним.

Наприклад, К. М. Старченко та Г. В. Васильєва пропонують критерії оцінювання рівнів знань у діагностувальній компетентності педагогів (рівень теоретичних знань; рівень методичних знань; рівень педагогічної практики (педагогічних технологій); рівень прогнозування результатів навчально-педагогічної діяльності; рівень здатності передавати педагогічний досвід тощо), перелік яких свідчить про їх складність і системність. Вони також вважають за необхідне діагностувати динаміку професійного розвитку педагогів і внесення до нього за потреби необхідних коректив. Вони виокремлюють такі функції педагогічного діагностування: контрольну-оцінну, навчальну, мотиваційну, нормативно-регулювальну, сигнально-інформаційну, прогностичну, аксіологічну [154, с. 52]. У цілому такий перелік функцій нами сприймається позитивно, окрім нормативно-регулювальної, оскільки це функція тільки Верховної Ради України.

У науково-методичній літературі діагностувальні методи об'єднують у такі групи:

констатувальні (педагогічне спостереження, анкетування, бесіди та інтерв'ювання, які дають змогу одержувати до 40% необхідної інформації);

формульвальні;

оцінювальні (експертна оцінка, незалежні характеристики, рейтингова система оцінювання та самооцінювання, педагогічне тестування) [184, с. 220].

За їх допомогою проводиться, на думку науковця, вхідне діагностування в перший день, вихідне комплексне діагностування – у передостанній день навчання слухачів на курсах. Це дозволяє порівняти результати вхідного та вихідного діагностування та визначити різницю в рівні їх знань [184, с. 221].

Найсуттєвішим для педагогічної діагностики, як слушно вважав К. Інгенкамп, є те, що вона має бути теоретичним підґрунтям педагогічної

діяльності вчителя. Педагогічне діагностування обґрунтовується ним як процес, у ході якого (із використанням діагностувального інструмента або без нього) зі дотриманням необхідних наукових критеріїв оцінювання якості вчитель стежить за учнями і проводить анкетування, обробляє дані спостережень й опитування, повідомляє одержані результати з метою описання поведінки учнів, пояснення їх мотивів чи передбачення поведінки в майбутньому [204, с. 55–58].

Таке трактування дозволяє виокремити її як окремий підвид педагогічної діяльності та з'ясувати його сутність, цілі і завдання. Вона покликана вирішити такі педагогічні завдання:

по-перше, оптимізувати процес індивідуального навчання;

по-друге, забезпечувати об'єктивне визначення результатів навчання в інтересах суспільства;

по-третє, звести до мінімуму помилки при переведенні учнів із однієї навчальної групи в іншу, при спрямуванні їх на різні курси, у виборі спеціалізації навчання шляхом застосування об'єктивних його критеріїв оцінювання [213, с. 8].

Таким чином, на думку науковців, проблемне поле педагогічного діагностування значно ширше, ніж традиційне оцінювання знань, умінь і навіть особистісних якостей учня.

Наступний дослідник О. М. Мельник дотримується попередньої думки та сформулював зміст поняття «діагностувальна діяльність» так: свідома цілеспрямована активність педагогів, спрямована на виявлення стану, рівнів розвиненості, змін суб'єктів педагогічного процесу з метою прогнозування навченості та вихованості учня і колективу, розроблення стратегії і добору необхідних методів і засобів організації педагогічного процесу, зростання педагогічної майстерності вчителя [94, с. 12]. У цій думці відсутній термін «рівнів сформованості», оскільки переважна більшість предметів педагогічного діагностування спрямовано на з'ясування рівнів сформованості, наприклад, у

загальноосвітній школі, це діагностування ключових компетентностей школярів, а у вищій школі – сформованість професійної компетентності майбутніх фахівців.

Отже, аналіз та узагальнення наукових джерел свідчить, що сучасний стан педагогічного контролю у вітчизняній системі освіти є контрастним поєднанням старого з новим, суб'єктивного з об'єктивним, усного опитування зі спробами впровадження технологій контролю та педагогічного моніторингу.

Водночас у цій сфері, в цілому, розроблена теоретична база, наприклад, педагогічного моніторингу. Так Т. С. Бондаренко обґрунтувала теоретико-методичні основи моніторингу сформованості педагогічної компетентності майбутніх інженерів-педагогів. Вона слушно наголошує, що «...нині необхідно здійснювати перехід від знаннієвого моніторингу, у межах якого традиційно якість вищої освіти визначається з позицій сформованості знань, умінь і навичок, якими має володіти фахівець у межах певної спеціальності, до моніторингу сформованості основних компонентів його професійної компетентності, оскільки окрім знань, умінь і навичок є багато важливих, а інколи й визначальних якостей конкретного фахівця, за відсутності яких знання, вміння та навички або нівелюються, або втрачають свій сенс, або набувають зовсім іншого смислу. Доведено, що для вирішення цієї проблеми необхідне методологічне переосмислення здобутків у сфері моніторингу якості освіти, теоретичне та методичне обґрунтування сучасних його форм, методів і засобів. Результати теоретичного аналізу проблеми моніторингу сформованості професійної компетентності майбутніх інженерів-педагогів у педагогічній теорії і практиці дали змогу зробити висновки про те, що на сьогодні ще не сформовано у повній мірі уявлення про необхідність такого методологічного переосмислення і серед наукових робіт у цьому напрямі превалюють застарілі підходи до розв'язання цієї проблеми, а ЗВО створюють власні моделі моніторингу забезпечення якості освіти, що базуються, зазвичай, на старих ієрархічних схемах управління і традиційних психолого- педагогічних підходах» [13, с. 28].

На основі узагальнення науково-педагогічних джерел можемо зауважити, що формування діагностувальної компетентності майбутніх фахівців недостатньо усвідомлена організаторами професійної підготовки майбутніх фахівців і, відповідно, науковцями, практично, не розв'язана. Показником такого стану є те, серед науковців немає чіткої та однозначної відповіді щодо структури та змісту цього поняття. Хоча вітчизняні дослідники С.У Гончаренко, І.П. Підласий, І.Ф. Прокопенко, С.О. Сисоєва, В.В. Ягупов сформованість діагностувальних умінь і здатностей педагогів вважають невід'ємним елементом їх професійної компетентності.

Зарубіжні і вітчизняні науковці слушно наголошують на необхідності формування діагностувальної компетентності майбутніх педагогів та її вважають компонентом їх професійної компетентності, оскільки діагностувальна діяльність – це компонент їх педагогічної діяльності, у процесі якої відповідно виконуються різні види діагностування процесу і результатів як своєї педагогічної, так і навчальної діяльності тих, хто вчиться.

Наприклад, О. В. Застело діагностувальну компетентність викладача ВНЗ слушно визначає як його діагностувальну підготовленість, інтелектуальну, діяльнісну та суб'єктну здатність, а також професійну, особистісну й психологічну готовність до реалізації діагностувальної функції шляхом творчого дотримання педагогічних принципів і використання в педагогічній діяльності сучасних методів, методик, технологій та засобів педагогічного діагностування [54, с. 13].

Другий слабкий аспект, який привертає до себе увагу, – це відсутність чіткого визначення науковцями сутності педагогічного діагностування. Це призводить до того, що воно досить часто замінюється вивченням компонентів навчального процесу та його результативності. Однією з причин такого стану є, на нашу думку, відмінності у розумінні педагогічного діагностування різними науковцями.

Водночас, К. Інгенкамп, І. П. Підласий вважають, що діагностування більш широке поняття ніж «оцінювання» і тому відповідно до його змісту

включають і контролювання, і оцінювання, і корекцію знань учнів (виключно з боку вчителя (викладача) чи інших експертів, які вважають необхідним, з одного боку, чітко розмежовувати функції оцінювання, самооцінювання та, з іншого – діагностування (вони діагностування ставлять на чільне місце і розглядають як провідний чинник самооцінювання, оцінювання й корегування, які необхідно проводити й проводитись обов'язково і студентами (учнями), і викладачем (вчителем) [68, с. 148–149].

Вважаємо другий і третій підходи більш виваженими і методологічно обґрунтованими. У своїх дослідженнях дотримуємося цієї точки зору. Так, Г.С. Цехмістрова та Н.А. Фоменко слушно підкреслюють, що педагогічне діагностування як аналітико-оцінна діяльність педагога здатне надати йому інформацію, яка необхідна для прийняття управлінських рішень для забезпечення розвитку педагогічного процесу в навчальному закладі. Але це можливо лише в тому випадку, коли він володіє сучасним технологічним інструментарієм і надійною методикою, здатними гарантувати якість і своєчасність отриманої об'єктивної інформації [169].

Таким чином, сучасний педагог має володіти засобами педагогічного діагностування, постійно розвиватися в процесі професійної діяльності, мати сформовану систему професійних діагностувальних знань, умінь, навичок і здатностей, що складають когнітивний і діяльнісний компоненти його діагностувальної компетентності. Нами з'ясовано, що формування і розвиток діагностувальної компетентності випускників ВВНЗ має відбуватися на засадах «суб'єктно-діяльнісного підходу» [187] з урахуванням специфіки виду та роду військ, посади, яку обіймає конкретний військовослужбовець. Почуття професійної суб'єктності – це переконання, що військовослужбовець є суб'єктом взаємин із військово-професійним та іншими сферами соціального середовища в українському суспільстві та відчуває й сприймає самого себе суб'єктом військово-професійної діяльності [187].

Діагностувальна компетентність майбутніх педагогів характеризується, на думку науковців, рівнем сформованості їх професійно необхідних знань,

вмінь і навичок, загальної культури (моральної, естетичної, духовної тощо); професійно-педагогічною компетентністю (фаховою, методичною, психологічною, дослідницькою, фізичною); загальнопрофесійною майстерністю, вміння та здібності (пізнавальні, комунікативні, організаційні); педагогічною технікою, готовністю до інноваційної діяльності та самовдосконалення [185, с. 26]. Важливо розуміти відмінності між поняттями «діагностувальна компетентність», «професійно-педагогічна компетентність» і «загальнопрофесійна майстерність», оскільки перше поняття є компонентом другого поняття, а третє поняття є найвищим проявом другого [185, с. 24].

Діагностувальна компетентність забезпечує, на думку науковців, успішну діагностувальну діяльність, що представляє свідому цілеспрямовану активність, спрямовану на виявлення стану, рівнів розвиненості та змін суб'єктів педагогічного процесу з метою прогнозування навченості та вихованості учня і колективу, розроблення стратегії і добору необхідних методів і засобів організації педагогічного процесу, зростання педагогічної майстерності вчителя [94, с. 12]. Її сформованість вкрай необхідна, оскільки діагностувальна діяльність будь-якого педагога реалізує суттєві організаційно-управлінські та педагогічні функції – інформаційну, оцінну, контрольну-регулятивну, розвивальну, виховну та навчальну, що забезпечують її об'єктивність.

Аналіз визначень діагностувальної компетентності дає змогу стверджувати, що вона є системою наукових діагностувальних знань, інтелектуальних і практичних умінь і навичок діагностувальної діяльності, особистісних якостей і утворень, яка при достатній умотивованості педагога та високому рівні професійності функціонування психічних процесів забезпечує самореалізацію, самозбереження та самовдосконалення особистості педагога в процесі педагогічної діяльності [179, с. 241].

На їх основі формуються діагностувальні вміння військового педагога, зокрема, такі:

цілепокладальні діагностувальні вміння – враховувати індивідуально-психічні особливості кожного військовослужбовця при постановці завдань діагностування;

організаторські діагностувальні – планувати дослідження, залучати в процесі діагностування всіх суб'єктів роботи методичними матеріалами (програмами, методиками, бланками, формами фіксації тощо); регулювати та координувати процес дослідження;

практико-діагностувальні – спостерігати педагогічні факти, явища, процеси, проводити усні та письмові опитування, анкетування; обирати діагностувальні методи та методики; інтерпретувати одержані дані точно, повно, логічно, об'єктивно, послідовно; адаптувати опубліковані в літературі діагностувальні методики; фіксувати інформацію під час діагностування;

оцінно-аналітичні діагностувальні – виокремлювати суттєві ознаки із загальної картини досліджуваного процесу; визначати подібність і відмінність подібних явищах; групувати факти, властивості, явища за однією із ознак; класифікувати й узагальнювати результат первинних спостережень; обробляти інформацію [68, с. 47].

Отже, з огляду на мету військово-педагогічного процесу в ВВНЗ і досвід інших країн, сучасні вимоги до розвитку військової теорії та практики затребуваним стає такий компонент військово-професійної компетентності як діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів як педагога та її цілеспрямоване формування й розвиток у процесі набуття ними професійно-педагогічної освіти в системі вищої військової освіти. Водночас поява нових способів і засобів збройної боротьби і виконання стратегічних завдань ЗС України – усе це потребує підвищених вимог до діагностувальної підготовки офіцерів – майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ. А для діагностування фізичних якостей і здатностей військовослужбовців необхідно мати сукупність відповідних критеріїв, які мають враховувати посадове призначення і вимоги посади до конкретного військовослужбовця [185, с. 28].

Наприклад, В. В. Ягупов провідними якостями майбутніх офіцерів вважає такі:

свідома спрямованість на військово-професійну діяльність шляхом виконання конкретних посадових компетенцій у військово-професійному середовищі;

ступінь сформованості психічних властивостей та якостей як конкретного військового фахівця;

сформованість професійної свідомості та самосвідомості, системи індивідуальних цінностей військово-професійної діяльності;

свідома цілеспрямована саморегуляція та самодетермінація поведінки й діяльності в певному військово-професійному середовищі;

готовність і здатність бути усвідомленим і повністю відповідальним за результати і наслідки своїх дій, вчинків, поведінки, діяльності в межах виконання своїх посадових компетенцій;

професійна суб'єктність, тобто професійна підготовленість, суб'єктна готовність і фахова здатність бути суб'єктом військово-професійної діяльності в військово-професійному середовищі [57, с. 27].

Відповідно ці якості також мають бути у майбутніх офіцерів як суб'єкта діагностувальної діяльності. Разом із тим, проведений теоретичний аналіз та узагальнення результатів наукових досліджень свідчить, що проблема діагностування у педагогічному процесі різних закладів освіти, у тому числі й в системі військової освіти, проблема розуміння діагностувальної компетентності педагогів та її формування в системі професійної освіти залишається актуальною в педагогічній теорії та методології. Зокрема, розв'язання проблеми педагогічного діагностування на основі використання суб'єктно-діяльнісного та контекстного методологічних підходів до розуміння діагностувальної компетентності майбутніх педагогів відкриває нові можливості і перспективи для системного їх пізнання та розвитку.

Отже, подальша теоретична та експериментальна діяльність і наукові пошуки у цьому напрямку сприятиме забезпеченню ефективності майбутніх офіцерів до діагностувальної діяльності в військах як суб'єктів організації фізичної підготовки і спорту в ЗС України.

Але більшість науковців наголошують, що діагностувальна компетентність педагогів є важливою для підготовки фахівців і що вона є стрижневою в їх професійній компетентності. Наприклад, S. Bruder підкреслює, що «діагностувальна компетентність» – це найважливіша складова професійної компетентності викладача, що позитивно впливає як на освітній процес і на його результати, так і на учнів [204, с. 461].

Brante G. стверджує, що педагогам, крім базового щоденного обов'язку навчання дітей, доводиться виконувати дуже складну роботу щодо діагностування їх стану та особливості взаємодії [198, с. 430–436].

Отже, на основі вищезазначеного, а також із урахуванням специфіки діагностувальної діяльності майбутніх офіцерів – діагностувальна компетентність є невід'ємним та обов'язковим компонентом військово-професійної компетентності, яка характеризує їх діагностувальну підготовленість, інтелектуальну, діяльнісну та суб'єктну здатність, а також професійну, особистісну й психологічну готовність до реалізації діагностувальної функції як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах.

Водночас нами з'ясовано, що проблема діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів не була предметом дослідження у педагогічній теорії.

Зокрема подальшого наукового пошуку потребують такі наукові аспекти розвитку діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів:

уточнення змісту поняття «діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту»;

обґрунтування педагогічних умов формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ;

спроектування педагогічної моделі формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ;

удосконалення авторської контекстної методики формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ, шляхом реалізації спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ»;

удосконалення критеріїв і показників оцінювання сформованості діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ;

здійснення експериментальної перевірки педагогічних умов формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ.

1.2. Поняття, зміст і структура діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту

З початком повномасштабного російського вторгнення 24 лютого 2022 року по всій території України, що супроводжувалося руйнуванням міст, сіл, аеродромів, військових частин і складів, знищенням нашого народу, змінилася соціально-політична ситуація в країні, особливо оборонна. Завдаються ракетно-бомбові удари по території нашої держави, здійснюються вильоти бойової авіації Російської Федерації на Україну. Завдяки спротиву ЗС України та сил територіальної оборони російська армія зазнала величезних втрат як в техніці, так і у живій силі. З урахуванням складності ситуації в державі, наявності

сучасного озброєння та військової техніки, збільшення військових дій значно підвищуються вимоги до фізичних і психічних здатностей військовослужбовців як військових професіоналів, на вдосконалення яких має бути спрямований увесь процес їх фізичної підготовки. А для цього необхідно цілеспрямовано формувати діагностувальну компетентність у майбутніх офіцерів. При цьому, маємо на увазі те, що фізична загартованість особового складу є запорукою успішного виконання поставлених перед ним бойових завдань за посадовим призначенням.

Результати аналізу та систематизації наукових джерел дають змогу наголошувати, що формування професійної компетентності майбутніх фахівців, у тому числі й педагогів віднайшло відображення в наукових дослідженнях і напрацюваннях Н.М. Бібік [9], Дж. Равена [216], В.О. Радкевич [132], О.Я. Савченко [139], В.І. Свистун [142] та ін. Багато хто з них сходиться на думці, що професійна компетентність є складним, комплексним і системним психічним, професійно важливим утворенням, що забезпечує професійну підготовленість, здатність і готовність фахівця успішно виконувати професійні обов'язки (В.В. Ягупов [174; 178; 184; 220]). Суттєву увагу формуванню та розвитку професійній компетентності військових фахівців приділяють Ю.М. Антошків [2], О.В. Торічний [158], О.Л. Тракалюк [159], у тому числі й начальників фізичної підготовки та спорту в ЗС України – Д.В. Погребняк [121] та ін. Діагностувальна діяльність майбутніх фахівців, у тому числі й педагогів представлена в наукових і навчальних напрацюваннях В.М. Галузяка [23], Г.О. Гаца [24], О.В. Діденка [35; 36; 37], Д.П. Кисленка [64; 65; 66; 67], Л.Б. Лук'янової [86; 209; 210; 211; 219], С.М. Мартиненка [89; 91], В.О. Рахманова [133; 134; 135], В.І. Свистун [146; 177; 220; 221] та ін., які розкривають зміст і структуру педагогічного діагностування.

Водночас, аналіз та узагальнення наукових джерел свідчить, що поняття, зміст і структура діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів залишаються дискусійними та актуальними для педагогічної науки та практики. А аналіз та узагальнення практики їх педагогічної діяльності демонструє, що

діагностувальна компетентність – це необхідна складова військово-професійної компетентності, актуалізація якої їм забезпечує організацію, планування, контролювання та оцінювання отриманих результатів фізичної підготовленості і готовності різних категорій військовослужбовців до військово-професійної діяльності.

Розглянемо сутність поняття «компетентність» і «компетентний». У Великому тлумачному словнику сучасної української мови поняття «компетентність» визначається як поняття, що «стосується особи, яка добре обізнана, поінформована, авторитетна» [16, с. 560]. «Компетентний» – який має знання в якій-небудь галузі; який з чим-небудь добре обізнаний. Який ґрунтується на знанні; кваліфікований. Який має певні повноваження, повноправний, повновладний [16, с. 560].

Поняття «компетентність» (лат. *competens* – відповідний, здібний) означає підготовленість будь-якої посадової особи; володіння знаннями, досвідом у певній галузі. Під професійною компетентністю педагога розуміють його особистісні можливості, що дозволяють йому ефективно реалізувати цілі педагогічного процесу. Для цього необхідно педагогічну теорію знати та уміти її застосовувати в практичній діяльності [68]. Компетентність визначає рівень професіоналізму фахівця, а її досягнення відбуваються через здобуття ним необхідних компетентностей, що є метою професійної підготовки фахівців [178]. Водночас існуючі визначення демонструють не розуміння та не усвідомлення певними науковцями суті та змісту поняття «професійна компетентність» щодо конкретних фахівців.

Компетентність – це термін, який використовується як у науковій, так і в повсякденній мові, а для його розуміння застосовують такі поняття як «навички», «вміння», «здатність» та інші якості. Компетентність може бути віднесена як до окремих осіб, соціальних груп, такі і до інституції, коли вони володіють чи набувають умов для досягнення конкретних цілей розвитку та задоволення важливих вимог зовнішнього середовища.

Таким чином, під професійною компетентністю розуміємо професійно важливе психічне утворення певного фахівця, необхідного для якісної продуктивної професійної діяльності чи це володіння здатностями, які дають можливість успішно реалізовувати відповідні посадові компетенції. Водночас аналіз та узагальнення наявних визначень педагогічної компетентності різних педагогів дає змогу стверджувати, що педагогічна компетентність є системою цінностей і мотивації, наукових знань, інтелектуальних і практичних умінь і навичок, професійно важливих та особистісних якостей і утворень, яка при достатній умотивованості забезпечує самореалізацію, самозбереження та самовдосконалення педагога в процесі професійної діяльності [178, с. 328].

Тлумачення поняття «діагностика у педагогічній діяльності» О. І. Бондарчук та Г. В. Єльнікова подають так: (грець. – «здатний розпізнавати») – процес виявлення та опису актуального стану педагогічної діяльності та його причин, об'єктивних тенденцій і прогнозування її якості [50]. Вважаємо, що предметом такого діагностування є не тільки педагогічна діяльність педагога, а й навчальна діяльність учня, курсанта, студента, слухача.

У словнику навчально-педагогічних понять «діагностування» трактується як процес отримання інформації про стан і розвиток контрольованого об'єкта, його відхилення від норми [153, с. 15]. Таке визначення вважаємо достатньо вузьким і примітивним.

За твердженням науковців, діагностування – це виявлення результатів навчання та практика оцінювання якості навчально-виховної діяльності, завдяки чому можемо отримати уявлення про дійсний стан деяких параметрів якості освіти; стан різних елементів педагогічної системи та умов її реалізації для подальшого прогнозування та корекції розвитку і функціонування [50].

Вважаємо, що завдяки діагностувальній компетентності педагоги отримують уявлення та чітку інформацію про результативність своєї педагогічної взаємодії з тими, хто вчиться, використання різноманітних засобів і методів навчання і виховання, що дає змогу збагатити уже відомі поняття, а також співставити свої моральні, духовні та інші якості з вимогами освітнього

процесу, що в кінцевому результаті забезпечує підвищення рівня активності всіх суб'єктів педагогічної взаємодії та спонукає їх до самоосвіти, самовдосконалення.

Поняття «діагностика» у педагогіці включає в себе також поняття «контроль» та «оцінювання». У зв'язку з цим діагностувальну компетентність слід сприймати як систему педагогічних дій, що складається з контрольних вимірювальних матеріалів, процедур тестування, методик і технологій перевірки та оцінювання результатів педагогічної та навчальної діяльності суб'єктів освітнього процесу, інструментарій для виявлення індивідуальних труднощів, з'ясування їх причин і напрямків коригувань навчальної діяльності тих, хто вчиться.

Можемо зауважити, що діагностувальну компетентність педагогів науковці ставлять на перше місце, оскільки саме оцінювання знань, умінь, навичок, вихованості і розвиненості того, хто вчиться, набуває певну освіту дає змогу глибше вивчити протікання навчально-виховного процесу в конкретному навчально-виховному закладі, встановити причини, що сприяють успіху та з'ясувати причини, які перешкоджають досягненню бажаного ступеня сформованості та розвиненості рис і якостей постаті учня, студента, курсанта, а також визначити чинники, які сприяють успішному досягненню цілей освіти.

Як зауважують дослідники, діагностувальна компетентність педагогів необхідна для покращення професійної та фахової підготовки майбутнього фахівця, що спрямована на формування фундаментальних і професійних знань, умінь і навичок, які мають вільно та самостійно застосовуватися у майбутній практичній діяльності [69].

У своєму дослідженні будемо дотримуватися визначення компетентності, яка дано В. В. Ягуповим. Для обґрунтування даного терміну він виділив такі поняття як «здатність», «підготовленість» і «готовність»: «під професійною компетентністю слід розуміти професійну, психологічну та суб'єкту підготовленість фахівця, набуте (а не вроджене) ним в процесі формальної чи неформальної освіти, яке відображає поєднання його теоретичних і практичних

знань, практичної підготовленості (практичні навички, вміння та здатності професійної діяльності), ставлення до професійної діяльності та мотиваційної, особистісної та професійної готовності до неї» [174, с. 51].

У структурі педагогічної діяльності педагогів діагностувальна діяльність – це комплекс заходів, зокрема педагогічних, методичних, контрольних, оцінних та інших процедур, методичних дій і обґрунтувань. Для якісної її реалізації педагоги повинні мати сформовану діагностувальну компетентність як невід’ємний та обов’язковий компонент їхньої професійної компетентності, а також постійно розвивати та вдосконалювати цю компетентність, зокрема як суб’єкта інформаційного суспільства та моніторингової діяльності [153].

Ми визначаємо *діагностувальну компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту* як їх діагностувальну підготовленість, інтелектуальну, діяльнісну та суб’єктну здатність, а також професійну, особистісну й психологічну готовність до реалізації діагностувальної функції шляхом творчого дотримання педагогічних принципів і використання в педагогічній діяльності сучасних методів, методик, технологій і засобів педагогічного діагностування [184]. Діагностувальна діяльність пов’язана з вивченням індивідуально-психічних особливостей і вихованості вихованців, виявленням і визначенням рівнів їх загальної освіти та духовних знань, навичок і вмінь, які необхідні для ефективної професійної та повсякденної діяльності впродовж життя [184].

На думку С. М. Мартиненко, сучасний педагог має бути дослідником, уміти здійснювати моніторинг, діагностування навчально-виховного процесу в навчально-виховному закладі та учня зокрема, тобто мати сформовану систему діагностувальних знань і вмінь, що складає діагностувальну компетентність. Вона є результатом набуття діагностувальних здатностей, тобто її складових, вимог до діагностувальної підготовки вчителя, необхідних для якісної та продуктивної педагогічної діяльності [89, с. 43]. Науковець наголошує, що діагностувальна компетентність – здатність викладача досліджувати та

прогнозувати перебіг і розвиток навчально-виховного процесу в навчально-виховному закладі [91, с. 27].

Такі дослідниками як С. У. Гончаренко, В. О. Євдокимов, О. М. Пехота, І. Ф. Прокопенко, С. О. Сисоєва досліджували діагностику та перебіг результатів навчання, а саме сформованості вмінь та вважають її невід'ємним елементом структури навчального процесу та формують творчу особистість [69].

Науковці трактують поняття «компоненти діагностувальної компетентності» як сукупність психічних утворень, професійно важливих якостей і проявів викладача, які дають змогу досягати професійних цілей у процесі діагностувальної діяльності відповідно до своїх посадових компетенцій [54, с. 35].

Так, А.В. Урусський вважає, що проведення діагностування та особливо самодіагностування педагогічної діяльності спрямоване на оволодіння кожним учителем навичками самоаналізу, самооцінювання [162]. Для того, щоб сформувати діагностувальну компетентність, необхідно, на його думку, визначити коло діагностувальних знань і вмінь та їх структурувати:

- професійні знання предмета викладання;
- знання основ педагогіки, психології;
- рівень володіння методикою викладання;
- вміння використовувати професійний і новаторський досвід;
- особисті професійні якості: здатність до імпровізації, індивідуальний творчий пошук, неординарність, комунікативність, організаторські здібності;
- кінцевий результат у навчанні;
- оцінка якості своєї педагогічної праці [162].

Але такий підхід є не системним.

Зауважимо, що запропоноване коло діагностувальних знань і вмінь має відповідати таким основним характеристикам:

- підготовленість (теоретична, практична, особистісна, психологічна тощо) до здійснення діагностувальної діяльності;

здатність до діагностувальної діяльності;
готовність до діагностувальної діяльності;
наявність професійно важливих якостей як педагога, які сприяють діагностувальній діяльності [220].

Так, Г. О. Гац визначає діагностувальну компетентність як сукупність якостей і станів, яка зосереджує в собі діагностувальні знання та вміння, що дозволяють легко та продуктивно орієнтуватися в системі діагностувальних заходів. Діагностувальні знання визначається науковцем як система засвоєних понять із теоретичної та практичної сфери педагогічної діагностики, діагностувальні вміння трактуються як засвоєні способи і прийоми виконання дій, який забезпечується сукупністю набутих знань і навичок у сфері діагностувальної діяльності [24].

Необхідно наголошувати, що «не викликає сумніву необхідність формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів як важливу складову їх професійної компетентності. Основними складовими мають бути цінності, мотивація, діагностувальні знання, навички, вміння, професійно важливі діагностувальні якості і здатність бути суб'єктом діагностувальної діяльності» [63, с. 146].

Згідно зі Статутом внутрішньої служби ЗС України начальник фізичної підготовки і спорту військової частини здійснює організацію, контроль за фізичною підготовленістю та фізичною розвиненістю особового складу; розробляє плани спортивної роботи, організовує і проводить змагання та спортивні заходи, керує їх тренуванням; розробляє заходи щодо поліпшення фізичного розвитку і стану здоров'я особового складу, запобігання травматизмові на заняттях з фізичної підготовки і спорту; веде облік результатів фізичної підготовки і спорту [127, с. 45]. Він також здійснює контроль та облік заходів фізичної підготовки різних категорій військовослужбовців. Під час контролю перевіряються, аналізуються та оцінюються рівні фізичної готовності (підготовленості) та якість засвоєння знань військовослужбовцями, якість управління командирами (начальниками) фізичною підготовкою особового

складу. Підвалину усіх цих видів діяльності майбутніх офіцерів складає їх діагностувальна діяльність. У зв'язку з цим педагогічне діагностування в їх діяльності представляє такий різновид діяльності, мета якої полягає у встановленні стану фізичної підготовленості та готовності різних категорій військовослужбовців, з'ясуванні ознак, що характеризують стан і результати їх фізичної підготовленості взагалі та процесу фізичного виховання, результатів контролю, перевірки, оцінювання, накопичення статистичних даних.

Отже, *діагностувальна діяльність начальників фізичної підготовки і спорту військових частин* – це системне, контекстне, послідовне та систематичне розв'язання різних діагностувальних завдань у процесі реалізації посадових компетенцій у військовій частині; це комплекс різноманітних заходів, методичних дій, обґрунтувань щодо реалізації діагностувальних дій і заходів, педагогічних, оцінних та інших процедур, спрямованих на з'ясування фізичної підготовленості і готовності різних категорій військовослужбовців до конкретного виду бойової діяльності. Саме діагностування фізичних знань, умінь, навичок і здатностей, фізичної сформованості та розвиненості, підготовленості та готовності різних категорій військовослужбовців є головним в їх діагностувальній діяльності. Важливою її складовою є встановлення причин, що перешкоджають досягненню бажаного результату та визначення чинників, які сприяють успішному досягненню цілей фізичної підготовленості різних категорій військовослужбовців.

У зв'язку з цим саме їх діагностувальна компетентність є стрижневою в професійній компетентності та військово-педагогічній діяльності. Визначаємо діагностувальну компетентність майбутніх офіцерів як їх діагностувальну підготовленість, інтелектуальну, діяльнісну та суб'єктну здатність, а також професійну, особистісну й психологічну готовність до реалізації діагностувальної функції шляхом творчого дотримання педагогічних принципів і використання в педагогічній діяльності сучасних методів, методик, технологій і засобів педагогічного діагностування [220, с. 1218].

Зауважимо, що коло діагностувальних знань і вмінь майбутніх офіцерів має відповідати таким основним характеристикам – підготовленості (теоретична, практична, особистісна, психологічна тощо) до здійснення діагностувальної діяльності та наявності професійно важливих якостей як педагога, які сприяють їх діагностувальній діяльності [220, с. 1219].

Слід підкреслити, що «не викликає сумніву необхідність формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів як важливу складову їх професійної компетентності. Основними складовими мають бути цінності, мотивація, діагностувальні знання, навички, вміння, професійно важливі діагностувальні якості і здатність бути суб'єктом діагностувальної діяльності» [63, с. 146].

Інструкція з фізичної підготовки у системі Міністерства оборони України, яка поширюється й на ВВНЗ, військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти, визначає порядок організації фізичної підготовки, систему фізичної підготовки військовослужбовців, а також форми, зміст і порядок організації та спортивної діяльності у системі Міністерства оборони України [126]. Дана інструкція, яка впорядкована відповідно до вимог службової діяльності командирів (начальників), представляє сукупність взаємопов'язаних компонентів, спрямованої на розвиток і вдосконалення фізичних і спеціальних якостей, військово-прикладних рухових навичок і вмінь кожного військовослужбовця відповідно до їх бойової діяльності. Для цього слід визначити рівні фізичної готовності та підготовленості військовослужбовців до виконання завдань за призначенням. Переважно цими процесами управляють начальники фізичної підготовки і спорту військових частин. Відповідно, вони мають проводити заходи, що будуть спрямовані на формування, розвиток і вдосконалення фізичних і спеціальних якостей, військово-прикладних рухових навичок і вмінь для кожного військовослужбовця відповідно до його посадових компетенцій і бойової діяльності.

У зв'язку з цим необхідно виділити компоненти діагностувальної компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин.

Науковці трактують поняття «компоненти діагностувальної компетентності» як сукупність психічних утворень, професійно важливих якостей і проявів військового фахівця, які дають змогу досягати професійних цілей у процесі діагностувальної діяльності відповідно до своїх компетенцій [54, с. 35].

Наприклад, О.В. Застело обґрунтовує діагностувальну компетентність викладачів у ВВНЗ в єдності чотирьох її основних компонентів – ціннісно-мотиваційного, когнітивного, операційно-діяльнісного та рефлексивно-корекційного. Зміст і якість цих компонентів актуалізуються в процесі педагогічної діяльності викладачів. Розвиток їх діагностувальної компетентності передбачає оновлення діагностувальних знань, уявлень, термінів і фактів, які відбивають діагностувальну систему, вдосконалення діагностувальної майстерності (здійснення діагностувальних операцій на основі діагностувальних знань і діагностувальних навичок і вмінь) [55, с. 162].

На основі узагальнення наукових праць С.М. Мартиненко, О.В. Застело, В.В. Ягупова та з урахуванням методологічних вимог суб'єктно-діяльнісного, компетентнісного, контекстного та системного підходів до військово-професійної та фахової діяльності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин, з'ясування специфіки їх військово-професійної діяльності можемо чітко виокремити такий перелік **основних компонентів діагностувальної компетентності:**

ціннісно-мотиваційний;

когнітивний;

методичний;

індивідуально-психічний;

суб'єктний.

Вони комплексно охоплюють всю їх діагностувальну діяльність – від з'ясування її цінностей до сприйняття самого себе суб'єктом діагностувальної діяльності. Власне більшість науковців взагалі не звертають, на жаль, увагу на ці компоненти, а зосереджують свою увагу тільки на утилітарних аспектах – на діагностувальних знаннях, навичках і вміннях.

Ціннісно-мотиваційний компонент діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів. Згідно зі тлумачним словником, поняття «ціннісний» означає ставлення людини до матеріальних і духовних цінностей, систему її настанов, переконань, переваг, що виражаються в її поведінці [16, с. 1588], а мотивація – доведення необхідності здійснення певних вчинків, заохочення учнів до вивчення певного навчального предмета, дисципліни, пояснення необхідності навчання [16, с. 692]. Науковці слушно наголошують, що «ціннісно-мотиваційний компонент у структурі професійної компетентності фахівців, особливо у майбутніх, один із найскладніших у порівнянні зі суб'єктним (окремі науковці визначають як рефлексивний) у формуванні в порівнянні зі інтелектуальним, поведінково-діяльним та іншими компонентами професійної компетентності конкретних майбутніх фахівців» [191, с. 208]. Водночас «Цінності безпосередньо впливають як на формування та насичення мотиваційної сфери фахівців, визначають суб'єктне ставлення до самого себе як до професійного суб'єкта, викарбовують його професійну позицію як професіонала, впливають на формування ціннісно-мотиваційної підвалини професійної суб'єктності. З'ясовано, що цінності безпосередньо впливають на формування структури та змісту насамперед мотиваційної сфери становлення суб'єктом професійної діяльності та в цілому на формування та актуалізацію професійної суб'єктності як конкретного фахівця, а також становлять духовну підвалиною формування та актуалізації його професійної компетентності. Доведено, що ціннісно-мотиваційна складова професійної суб'єктності складають загальні орієнтири про ідеальні параметри професійного буття як професійного суб'єкта та професіонала конкретного виду професійної діяльності» [174, с. 52].

Цей компонент діагностувальної компетентності є одним із ключових, бо включає в себе сукупність усвідомлених цінностей, мотивів і мотивації до діагностувальної діяльності майбутніх офіцерів у сфері фізичної підготовки і спорту військовослужбовців у військових частинах. Суб'єкт завжди досягає кращих результатів у професійній діяльності та перевершує, як правило, за

ефективністю діяльності своїх колег, можливо більш здатних, але менш вмотивованих як фахівець. Начальнику фізичної підготовки і спорту мають бути притаманні принциповість, професійні ідеали та цінності, які визначають ціннісний аспект у структурі його діагностувальної діяльності.

Цінності включають найголовніше для кожного з них як для військового професіонала – офіцера та фахівця – начальника фізичної підготовки і спорту військовослужбовців у військовій частині, що визначають його ставлення до світу та військової сфери, до інших військовослужбовців, до військово-професійної діяльності і до самого себе як до фахівця фізичної культури і спорту військовослужбовців. Має бути ціннісне цілеспрямоване прагнення до постійного розвитку та саморозвитку як професіонала фізичної культури та спорту, бажання сумлінно працювати з військовослужбовцями як організатора фізичної культури і спорту, служіння народу України як військовому професіонала. Все це визначається сформованою системою військово-професійних і фахових цінностей. При сформованості цього компонента всі інші компоненти формуються усвідомлено, цілеспрямовано та мотивовано. У зв'язку з цим у педагогічних дослідженнях одним із основних їх цілей має бути з'ясування, на думку науковців, потреб, мотивів, цілей і цінностей щодо діагностувальної діяльності для майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту [174, с. 52].

Отже, «Система цінностей будь-якого фахівця – це та духовна «ланка», підґрунтя, що пов'язує його з конкретним професійним середовищем, включаючи і систему професійних взаємин, а також поєднує інтереси, потреби, світогляд фахівця з конкретною поведінкою та культурою професійного буття. Проявом такої культури є професійний етикет – Клятва Гіппократа у лікарів, Військова Присяга та воїнський етикет – у військових. Існує двосторонній зв'язок між цінностями та поведінкою фахівця: з одного боку, саме через поведінку, вчинки можна з'ясувати про систему його ціннісних професійних орієнтацій, а з іншого – цінності є індикатором рівня сформованості та розвиненості фахівця як професіонала. Відповідно, варто мати на увазі, що саме

вона є однією з найважливіших характеристик кожного фахівця. Вона, як внутрішня основа ставлення фахівця до певної професії та визначення свого місця в ній, дає можливість розкрити духовні механізми чи підвалини, які дають можливість пояснювати та прогнозувати його професійну діяльність та її стійкість і відповідно й результативність» [191, с. 211].

Вважаємо, що зміст цього компонента має відображати цінності та мотивацію офіцера як суб'єкта військово-професійної та фахової видів діяльності в лавах ЗС України, які складають підвалину потреб бути військовим професіоналом, досягнення професійних цілей, наповнення гуманним, але професійним змістом настанову своєї діагностувальної діяльності.

Когнітивний компонент діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів включає систему їх знань щодо своєї діагностувальної діяльності та практичні знання з проблем фізичної підготовленості та готовності різних категорій військовослужбовців; знання діагностувальних методик; знання засобів і методів педагогічного менеджменту та їх застосування в діагностувальній діяльності.

Сформованість цього компонента передбачає системність діагностувальних знань майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту, що водночас включає діагностувальні, управлінські, методичні, індивідуально-психічні, комунікативні та виховні знання.

Аксіомою є те, що військовослужбовець має бути фізично підготовленим і фізично готовим до виконання поставлених завдань. Згідно з відповідними документами, фізична готовність – це ступінь оволодіння встановленими стандартами фізичної підготовки, які забезпечують здатність військовослужбовців ефективно виконувати завдання за призначенням відповідно до займаних посад (військових спеціальностей); фізична підготовленість – це визначений навчальними нормативами рівень розвиненості загальних і спеціальних фізичних якостей, володіння військово-прикладними навичками, що характеризує функціональний і морально-психологічний стани військовослужбовців [126, с. 3]. Вважаємо, що таке

визначення недостатньо коректним. А науковці слушно зазначають, що «фізична готовність майбутнього офіцера – це його фізичний стан як військовослужбовця та офіцера-управлінця, який дозволяє йому успішно виконувати бойові та інші військово-професійні завдання за призначенням відповідно до вимог сучасного бою та стійко переносити фізичні навантаження військово-професійної, у тому числі й безпосередньо управлінської діяльності» [172, с. 290].

Власне ці два аспекти – фізична підготовленість і фізична готовність військовослужбовців – є головним об'єктом і предметом фізичного діагностування, про які він, як майбутній фахівець фізичної підготовки і спорту, повинен мати, з одного боку, досконале уявлення, а з іншого – знати методи, прийоми, засоби та способи їх діагностування, володіти відповідними методиками для кожної категорії військовослужбовців конкретних видів і родів військ.

Методичний компонент діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – це практичне володіння ними методичними прийомами, методами, методиками та засобами педагогічного діагностування фізичної підготовленості та готовності різних категорій військовослужбовців. Таке діагностування проводиться з метою перевірки засвоєння військовослужбовцями підвалин фізичної культури та спорту в ЗС України, сформованості практичних і методичних навичок і вмінь фізичної підготовленості, а також з'ясування їх фізичної готовності до виконання бойових завдань за посадовим призначенням.

Знання методик, технологій, методів, методичних прийомів і засобів діагностування фізичної підготовленості військовослужбовців, необхідних для вирішення військово-педагогічних завдань шляхів їх творчого та водночас контекстного застосування, можна вважати змістом їх діагностувальної підготовки в методичному аспектах, який є важливим в їх службовій діяльності як суб'єкта фізичного виховання та спорту в військах.

Зміст методичного компонента майбутніх офіцерів містить методичну здатність, готовність і підготовленість реалізовувати і контролювати заходи діагностувальної діяльності, підвалину якої складають діагностувальні здатності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військах. Відповідно, цей компонент служить для розроблення певних методичних алгоритмів діагностувальної діяльності. Творчо застосовувати на практиці діагностувальні методичні вміння та здатності на основі набутих методичних знань, навичок і вмінь як у стандартній ситуації, так і в умовах ведення бойових дій. Тому вони мають цілеспрямовано формувати свої діагностувальні навички, вміння, а в ідеалі – здатності. Отже, зміст цього компетента має корелюватися з їх основними діагностувальними діями у військовій частині як майбутнього начальника фізичної підготовки і спорту. Для цього у них слід цілеспрямовано формувати діагностувальні здатності, як важливий компонент їх діагностувальної компетентності.

Цей компонент діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів найскладніший, оскільки за його допомогою слід здійснювати діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців різних вікових категорій, спеціальностей, видів і родів військ. Він необхідний для послідовної перевірки засвоєння та оволодіння військовослужбовцями фізичними вправами, методиками формування та набуття ними теоретичних і практичних знань щодо здорового способу життя та підтримання своїх фізичних здатностей як військового професіонала, діагностування розвиненості фізичних якостей, удосконалення функціонального стану організму як члена бойової команди. З цією метою проводяться діагностування сформованості та розвиненості спеціальних фізичних якостей військовослужбовців, антропометричних шкал, бойової злагожденості та згуртованості військовослужбовців в процесі фізичної підготовки.

Індивідуально-психічний компонент діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів включає їх індивідуально-психічні діагностувальні якості як суб'єктів фізичної підготовки і спорту різних

категорій військовослужбовців, що безпосередньо та опосередковано впливають на успішність реалізації ними своєї діагностувальної функції. Такі професійні діагностувальні якості, як гуманність, об'єктивність, принциповість, толерантність, тактовність, комунікативність, відповідальність, контекстність та інші мають бути обов'язково сформованими, бо вони суттєво впливають на якість реалізації ними діагностувальної функції.

Цей компонент також необхідний для аналізу емоційно-почуттєвого чи психічного стану майбутніх офіцерів, що впливає на їх професійну здатність якісно здійснювати діагностувальні заходи з особовим складом та вибудовувати педагогічно доцільні діагностувальні взаємовідносини з колегами та вихованцями. Отже, такі якості як принциповість, об'єктивність, толерантність, порядність звичайно мають бути сформовані у кожного з них.

Суб'єктний компонент діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів включає усвідомлення та сприйняття майбутніми офіцерами самих себе як суб'єктів навчальної та майбутньої військово-професійної та фахової видів діяльності [220], а в нашому випадку суб'єктами діагностувальної діяльності. Сформованість цього компонента сприяє, по-перше, усвідомленню і сприйманню ними самих себе як суб'єктів діагностувальної діяльності; він включає такі якості як відповідальність, автономність, самостійність і професійну суб'єктність у діагностувальній діяльності, що важливо для майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту для реалізації діагностувальної функції.

Відповідно, по-друге, всі ці якості сприяють його самореалізації та самоактуалізації як військового професіонала, як фахівця фізичної підготовки та спорту, що позитивно впливає на їх діагностувальну діяльність, розкриває їх творчу індивідуальність; сприяє прояву професійно важливих суб'єктних якостей, творчих діагностувальних здатностей. Цей компонент дуже важливий для начальників фізичної підготовки і спорту, що зумовлює їх автономну поведінку та діяльність у військово-професійному середовищі.

Отже, зміст цього компонента складають автономність, відповідальність за свої вчинки, професійна суб'єктність як майбутнього начальника фізичної підготовки і спорту у військовій частині. Суттєвим є те, для якісної реалізації діагностувальної функції як майбутнього начальника фізичної підготовки і спорту всі ці компоненти мають бути сформовані в комплексі, контекстно та системно, оскільки вони доповнюють один одного та сприяють самоактуалізації майбутнього офіцера як суб'єкта діагностувальної діяльності.

1.3. Загальна методика дисертаційного дослідження щодо формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту

В умовах широкомасштабної війни однією з пріоритетних цілей є якісна підготовка майбутніх офіцерів із належним багажем знань, умінь і навичок, оскільки, від професійної підготовленості майбутніх фахівців, їх відданості своїй державі і здатності виконувати військовий обов'язок у найвищому ступені залежить боєготовність і боєздатність наших військ.

Відповідно, система освіти ВВНЗ має забезпечувати підготовку військових фахівців із високим рівнем професіоналізму, належною фаховою компетентністю, інтелектуально розвинених, загальною та військово-професійною культурою, здатними успішно виконувати поставлені завдання за посадовим призначенням щодо оборони України. Формуванню власної творчої індивідуальності, наполегливого засвоєння нових знань, вдосконаленню вмінь і навичок протягом подальшої військової служби, прийняття оптимальних рішень у нестандартних ситуаціях, що визначають рівень боєздатності та боєготовності ЗС України нашої держави має сприяти система військової освіти. Наразі в Міністерстві оборони України триває інтенсивний процес формування сучасних наукових підходів до організації освітньої діяльності у ВВНЗ, оскільки від цього залежить обороноздатність держави та її подальший розвиток як суб'єкта міжнародного права.

До головних вимог щодо подальшої трансформації військової освіти науковці відносять такі вимоги:

підготовку висококваліфікованих військових фахівців, здатних керувати військами (силами) під час виконання бойових операцій;

вміння використовувати на практиці сучасні системи озброєння та військової техніки;

застосування на практиці результатів фундаментальних і прикладних досліджень;

впровадження створених нових поколінь озброєння та військової техніки під час виконання бойових операцій;

необхідність формування сучасної ефективної системи професійної військової освіти, яка інтегрована в державну систему освіти;

створення єдиної системи підготовки особового складу для сил оборони з урахуванням досвіду Організації Північноатлантичного договору – Північноатлантичний альянс (далі – НАТО).

На цій підставі слід зауважити, що майбутнім офіцерам необхідно мати сформовані діагностувальні вміння, навички та здатності щодо здійснення своєї діагностувальної діяльності, що впливатиме на їх професійну здатність якісно здійснювати діагностувальні заходи з особовим складом та вибудовувати педагогічно доцільні діагностувальні взаємовідносини з колегами та вихованцями.

Слід зазначити, що з урахуванням змін сучасної підготовки військових фахівців, удосконалення системи вищої військової освіти проводимо педагогічне дослідження яке є одним із різновидів наукового дослідження та сприятиме отримання запроектованого результату.

Відповідно, найважливішим аспектом педагогічної системи військово-професійної підготовки майбутніх офіцерів у ВВНЗ є формування діагностувальної компетентності. Саме тому, важливо переглянути методологічні підходи, теоретичні основи та сучасні методики її формування у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ. Водночас обґрунтовано

вважаємо, що необхідно в першу чергу формувати діагностувальну компетентність майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту, що є одним із головних умов їх успішної військово-професійної та фахової видів діяльності, а її сформованість є необхідною складовою їх успішної діагностувальної діяльності в системі фізичного виховання військовослужбовців [42, с. 220].

Отже, з метою вдосконалення фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців необхідним є систематичне їх діагностування, офіцерами – начальниками фізичної підготовки та спорту військових частин, а для цього необхідно цілеспрямовано формувати у них діагностувальну компетентність у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

У процесі розроблення методики науково-педагогічного дослідження щодо контролю фізичної підготовленості різних категорій військовослужбовців шляхом оцінювання їх фізичного стану займалися різні науковці, серед яких О.Є. Семенова, В.М. Афонін [150], динамікою фізичної підготовленості під впливом цілеспрямованого розвитку фізичних якостей – О.Т. Кузнецова [73], формуванням методичної підготовленості курсантів ВВНЗ у процесі фізичної підготовки досліджував А. П. Петрук [114], оцінюванням максимальної сили та силової витривалості у жимі лежачи – В.В. Михайлов [95]. Необхідність упровадження інноваційних технологій у систему фізичного виховання з'ясувала Н. В. Москаленко [96].

Згідно з результатами аналізу та узагальнення методичної та спеціальної літератури нами з'ясовано, що проблемою щодо методики формування діагностувальної компетентності займалися такі науковці як Г.О. Гац – майбутніх учителів фізичної культури [24], С.М. Мартиненко – формування діагностичних компетенцій у майбутніх учителів [91], Є.Д. Анохін [137], Д.С. Грищенко [155], С.М. Жембровський [155], О.М. Ольховий [105], С.В. Романчук [137], Ю.С. Фіногенов [155] – удосконаленням контролю рівнів фізичної підготовленості за визначеними нормативними документами. У сучасних наукових дослідженнях існують різні наукові підходи до діагностування рівнів фізичної підготовленості військовослужбовців в ЗС

України (А.А. Балдецький [155], С.Ф. Костів [155]), В.В. Ягупов [207; 220] та ін.. Нами розроблено методику формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі професійної підготовки [63]. А В.В. Ягупов і С.М. Жембровський обґрунтовують перспективну систему діагностування фізичної підготовленості військовослужбовців ЗС України, які дають їй теоретико-методологічне обґрунтування [173, с. 378-392].

Ефективність будь-якого дослідження залежить від сукупності отриманих результатів, відповідно від методологічних підходів і принципів, на яких ґрунтується певна методика. Це те підґрунтя, на яке має спиратися кожен науковець.

Системний підхід. Конкретизує завдання, зберігає цілісність досліджуваної проблеми та наукового завдання. Сутність його полягає у комплексному послідовному формуванні діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів та його дослідженні як складного педагогічного процесу, що дозволить зрозуміти та розкрити сутність всієї педагогічної системи, як множини її елементів. Використовуються для дослідження сутнісного педагогічного процесу в навчально-виховних установах, де в першу чергу знання, вміння і навички будуть формуватися системно та в певному порядку, в якому мають бути такі складові:

- об'єкт педагогічної діяльності;
- суб'єкт педагогічного впливу;
- цілі, мета і зміст навчання;
- методи, методики та засоби педагогічної діяльності педагогів;
- методи, методики та засоби навчальної діяльності курсантів.

Сутність системного підходу – цілісне функціонування упорядкованої певної педагогічної системи. Сукупність упорядкованих засобів і методів, де засвоєнні знання, спираються на нові та створюють упорядковану сукупність нових елементів для засвоєння інших діагностувальних знань, вмінь і навичок для формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у цілому.

Контекстний підхід передбачає, по-перше, створення у військово-

педагогічному процесі ВВНЗ таких умов, що максимально наближені до реальних посадових обов'язків випускників, а також відтворення квазіпрофесійних ситуацій шляхом безпосереднього врахування їх майбутньої діагностувальної діяльності як фахівців фізичної підготовки і спорту у військових частинах; по-друге, враховує індивідуальний рівень підготовленості кожного майбутнього офіцера для усвідомлення ним своєї діагностувальної функції як суб'єкта військово-професійної діяльності.

Для досягнення кращого результату створюються такі педагогічні умови, в яких кожен майбутній офіцер використовує свій наявний (набутий) досвід у ситуаціях, пов'язаних із майбутньою їх діагностувальною діяльністю у фаховій і військово-професійній діяльності. Контекстний підхід реалізується за допомогою системи сучасних і традиційних форм і методів навчання, складається із базових видів навчальних занять: лекції, семінари, практичні заняття та інші, які максимально наближені до їх майбутньої діагностувальної діяльності, тобто такі педагогічні заходи, які стимулюють і підтримують їх квазіпрофесійну діяльність у процесі формування своєї діагностувальної компетентності.

Суб'єктно-діяльнісний підхід. Реалізація вимог цього підходу стимулює становлення майбутніх офіцерів суб'єктами діагностувальної діяльності, а також у системі суб'єкт-суб'єктних взаємин з іншими курсантами, педагогами. Основною метою є забезпечення формування суб'єктної спрямованості їх діагностувальної компетентності та формування суб'єкта діагностувальної діяльності. На жаль, у військовій освіті переважає такий жорсткий стиль, що курсант залишається об'єктом навчально-виховного впливу з боку педагогів і командирів, а не суб'єктом навчальної діяльності та військово-педагогічного процесу у ВВНЗ. Має бути кожен майбутній офіцер суб'єктом навчально-виховного процесу, суб'єктом навчальної діяльності в навчально-виховному процесі ВВНЗ. Відповідно, відбувається його становлення як фахівця та суб'єкта фізичної підготовки і спорту у військових частинах.

Суб'єктно-діяльнісний підхід зорієнтований на саму постать курсанта як

суб'єкта навчальної та квазіпрофесійної діяльності, на його формування як суб'єкта життєдіяльності, у тому числі й діагностувальної діяльності. Отже, він суб'єкт навчальної діяльності, в також виступає як суб'єкт у системі взаємин викладач – курсант, курсант – курсант.

Відповідно, основний напрямок нашого дослідження спрямований на подолання суперечностей, які склалися у військово-педагогічній практиці щодо підготовки майбутніх офіцерів для вирішення наукового завдання в процесі професійної підготовки та підтвердити необхідність цілеспрямованого формування у них діагностувальної компетентності. Отже, вони мають бути завжди підготовленими до своєї діагностувальної діяльності як майбутні начальники фізичної підготовки і спорту у військових частинах.

Здійснення наукового пошуку визначено постановкою і вирішенням п'яти дослідницьких завдань.

1. Здійснити теоретичний аналіз проблеми формування діагностувальної компетентності фахівців та обґрунтувати її зміст і структуру щодо майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту.

2. Обґрунтувати педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

3. Здійснити педагогічне моделювання формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

4. Удосконалити методика формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

5. Здійснити експериментальну перевірку результативності педагогічних умов формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ та розробити методичні рекомендації щодо її формування.

Методика розв'язання проблеми формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів передбачає проведення наукового дослідження під час ППП майбутніх фахівців щодо предмета нашого дослідження.

Для вирішенні поставлених дослідницьких завдань будемо використовувати сукупність теоретичних, емпіричних, експериментальних і статистичних методів дослідження. Зокрема такі:

теоретичні:

аналіз, синтез, порівняння, класифікація та узагальнення психолого-педагогічної літератури та наукових джерел – для визначення теоретичних і методичних аспектів дослідження;

визначення змісту поняття «діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту»;

зіставлення та узагальнення науково-теоретичних і дослідницьких даних для виокремлення та обґрунтування педагогічних умов формування їх діагностувальної компетентності;

педагогічне моделювання – для проєктування структурно-функціональної моделі її формування;

емпіричні:

спостереження, опитування, тестування, анкетування та проведення експертного оцінювання – визначення сучасного стану сформованості діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів;

експериментальні:

педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний етапи) – для перевірки результативності впроваджених педагогічних умов формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у їх професійно-педагогічній підготовці у ВВНЗ;

статистичні:

статистичне опрацювання результатів експерименту за допомогою *Microsoft Excel* та *IBM Statistical Package for the Social Sciences* (далі – *SPSS*), їх

інтерпретація – для перевірки й підтвердження результативності педагогічних умов формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів в процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ; метод розрахунку статистичний непараметричним критерій G знаків. Цей критерій дозволяє порівняти незалежні вибірки та визначити, чи існує статистично значуща різниця між ними. T -критерій Вілкоксона для пов'язаних вибірок, який застосовують для оцінювання відмінностей в експериментальних даних, отриманих за двох різних умов на тій самій вибірці досліджуваних в різні періоди часу. Цей критерій є непараметричним. Значення T -критерію Вілкоксона підтверджують достовірність результативності запровадження педагогічних умов формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів. За допомогою методу статистичного аналізу коефіцієнта кореляції Спірмена, програмного забезпечення *SPSS* було узагальнено результати та встановлено ступінь пов'язаних між рангами досліджуваних змінних. Визначено значення коефіцієнта кореляції, його статистичну значущість, а також інтерпретовано ці результати з практичного погляду. Це дозволяє зрозуміти, наскільки сильно змінні корелюють між собою та як це може вплинути на практичні аспекти дослідження та досягнення мети дослідження.

За допомогою теоретичних методів наукового дослідження нами проаналізовано наукові джерела та дисертаційні роботи, що розкривають певні аспекти діагностувальної діяльності майбутніх офіцерів.

Організація дослідження, яке проводилося впродовж 2022–2024 рр., охоплювало три етапи науково-педагогічного пошуку: аналітико-констатувальний, експериментальний та впроваджувальний етапи.

1 етап – *аналітико-констатувальний*. З урахуванням результатів аналізу та узагальнення дослідницьких даних було визначено об'єкт, предмет, гіпотезу, мету й завдання дослідження. Здійснено аналіз та узагальнення наукової літератури та джерел із досліджуваного наукового завдання на основі порівняльного аналізу та узагальнення теорій. Обґрунтовано критерії та показники оцінювання сформованості діагностувальної компетентності у

майбутніх офіцерів.

Зокрема було з'ясовано специфіку навчально-виховної діяльності майбутніх офіцерів, визначено необхідність якісного формування їх діагностувальної компетентності. Відповідно, за допомогою методу системного аналізу, порівняння, синтезу, класифікації та конкретизації дослідницьких даних було визначено зміст і структуру їх діагностувальної діяльності; використовували методи тестування та анкетування, що дало змогу з'ясувати стан сформованості їх діагностувальної компетентності.

Після проведеного аналізу, отриманих емпіричних даних, було з'ясовано, що майбутні офіцери недостатньо підготовлені до виконання своїх діагностувальних обов'язків як майбутні начальники фізичної підготовки і спорту у військових частинах.

Опитування проводилося з майбутніми офіцерами навчально-наукового інституту фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій Національного університету оборони України.

Після опрацювання отриманих даних з'ясували, що майбутні офіцери недостатньо підготовлені до діагностувальної діяльності. Основна причина такого стану – це відсутність контекстного, системного формування їх діагностувальної компетентності у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

Відповідно, узагальнення та систематизація наукових праць і педагогічної практики дали змогу виявити такі *суперечності* в цій проблемі між:

потребою ЗС України у конкурентоздатних, компетентних офіцерах, які відповідають найкращим стандартам їх професійної підготовки, і недостатнім рівнем діагностувальної підготовленості – фахівців фізичної підготовки і спорту до майбутньої військово-професійної діяльності;

необхідністю педагогічного забезпечення формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів і недостатнім рівнем обґрунтованості педагогічних умов її формування у процесі професійно-педагогічної підготовки

у ВВНЗ;

необхідністю забезпечення системного та контекстного формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів і недостатнім його педагогічним моделюванням у процесі професійно-педагогічної підготовки.

Аналіз результатів досліджень науковців та узагальнення отриманих емпіричних та експериментальних даних дали змогу сформулювати робочу гіпотезу нашого дослідження, яка полягає у припущенні, що формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів буде успішним за умов упровадження відповідних педагогічних умов, які забезпечують цілеспрямоване формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів в процесі їх ППП.

Зокрема таких:

підтримання та розвиток цінностей і мотивації формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ;

педагогічне моделювання щодо формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ;

застосування авторської контекстної методики її формування (шляхом реалізації спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ»);

удосконалення критеріїв оцінювання сформованості діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів в процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

2 етап – *дослідно-експериментальний*. Проведена експериментальна перевірка обґрунтованої на початку дослідження гіпотези нашого дослідження. Було впроваджено педагогічні умови формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів в процесі ППП та проведено їх експериментальну апробацію. Відповідно, проведено формувальний експеримент на базі Національного університету оборони України.

У процесі дослідження дотримувалися таких умов:
необхідність доведення гіпотези нашого дослідження;
фіксація змін, що відбувається на всьому етапі експерименту;
підтвердження або спростування отриманих експериментальних результатів.

Важливість педагогічного експерименту полягало в проведенні дослідження та доведенні можливості підвищення рівнів сформованості діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів у ППП.

3 етап – *статистично-впроваджувальний*. Здійснено інтерпретацію та загальне оформлення отриманих результатів дисертаційного дослідження. Для доведення статистичної достовірності шкал сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у ППП були застосовані відповідні статистичні критерії. Під час проведення констатувального та формувального етапів педагогічного експерименту за обґрунтованим діагностувальним інструментарієм нами застосовано бальну систему оцінювання майбутніх офіцерів (від 0 до 100 балів).

Результати будь-якого наукового експерименту вважаються об'єктивними у тому випадку, якщо їх підтверджено статистичними методами дослідження, які забезпечують надійність отриманих результатів. Статистичне опрацювання результатів експерименту за допомогою *Microsoft Excel* та *IBM SPSS*, їх інтерпретація – для статистичного підтвердження отриманих експериментальних даних та доведення їх достовірності використано такі непараметричні критерії: G знаків, який дозволяє порівняти незалежні вибірки та визначити, чи існує статистично значуща різниця між ними; T- критерій Вілкоксона для пов'язаних вибірок, який застосовують для оцінювання відмінностей в експериментальних даних, отриманих за двох різних умов на тій самій вибірці досліджуваних у різні періоди часу. Значення T-критерію Вілкоксона підтверджують достовірність результативності запровадження педагогічних умов формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів. За допомогою методу статистичного аналізу коефіцієнта кореляції

Спірмена, програмного забезпечення SPSS було узагальнено результати та встановлено ступінь пов'язаних між рангами досліджуваних змінних. Визначено значення коефіцієнта кореляції, що дозволяє зрозуміти, наскільки сильно шкали корелюють між собою та як це може вплинути на практичні аспекти дослідження.

Зокрема, аналіз статистичних результатів формувального етапу педагогічного експерименту підтвердив якісні зміни кількісних значень сформованості діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів, що є статистично значущим. Зіставлені результати експериментальних даних свідчать про результат упровадження педагогічних умов формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у ВВНЗ. У зв'язку з цим, наукова гіпотеза H_1 підтверджується, а H_0 спростовується.

Здійснено впровадження результатів дослідження у освітню діяльність ВВНЗ і ЗВО; розроблено методичні рекомендації щодо формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі ППП; сформульовані висновки та визначено перспективи подальших наукових досліджень.

Вірогідність результатів нашого педагогічного дослідження забезпечено теоретичною та методологічною обґрунтованістю основних положень дослідження, що чітко відповідає методам дослідження, його меті й завданням; кількісним і якісним аналізом теоретичного та експериментального матеріалу; обговоренням отриманих результатів на наукових заходах; упровадженням у педагогічну практику та освітній процес ВВНЗ основних результатів дослідження.

Таким чином, розроблена і запропонована загальна методика дисертаційного дослідження дає змогу досягти її мети – формуванню діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі ППП.

Висновки до першого розділу

Аналіз та узагальнення науково-педагогічної літератури та педагогічної практики щодо наукового завдання дослідження дали змогу сформулювати низку висновків.

1. З'ясовано, що формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі ППП є актуальною педагогічною проблемою сучасної освіти. Реалізація ними цієї функції не можлива без сформованої діагностувальної компетентності як важливого компонента їх професійно-педагогічної компетентності.

З'ясовано, що діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту – це їх психічне професійно важливе утворення, яке складається з діагностувальної підготовленості, інтелектуальної, діяльнісної та суб'єктної здатності реалізувати діагностувальну функцію, а також професійної, особистісної та психологічної готовності до діагностувальної діяльності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах.

2. Обґрунтовано структуру діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів, яка складається з ціннісно-мотиваційного, когнітивного, методичного, індивідуально-психічного і суб'єктного компонентів, які комплексно охоплюють всю їх діагностувальну діяльність – від з'ясування її цінностей до сприйняття самого себе суб'єктом діагностувальної діяльності.

3. Розроблено загальну методику дисертаційного дослідження щодо формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів, яка складається з головної ідеї – контекстності, відповідних принципів та основних етапів проведення – аналітико-констатувального, дослідно-експериментального та статистично-впроваджувального, які мають зміст, методи, методичні прийоми, засоби та методики.

Основні результати розділу опубліковані у наукових працях автора [48]; [59]; [60]; [61]; [62]; [63]; [207].

РОЗДІЛ 2

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ДІАГНОСТУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ – ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ І СПОРТУ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

2.1. Обґрунтування педагогічних умов формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки у вищих військових навчальних закладах

Відколи триває війна в Україні – існує необхідність докорінної модернізації навчально-виховного процесу у ВВНЗ, а також є нагальна потреба покращення системи перевірки та оцінювання військовослужбовців із фізичної підготовленості відповідно до бойових вимог до кожного з них. Відповідно, на сучасному етапі функціонування ЗС України майбутні фахівці фізичної підготовки мають бути здатними здійснювати об'єктивне діагностування результатів фізичної підготовленості військовослужбовців і військових підрозділів (частин), а для цього мати сформовану систему діагностувальних знань, умінь і навичок, що складає інструментальну підвалину їх діагностувальної діяльності у сфері фізичної підготовки та спорту військовослужбовців. Даний процес проходитиме більш успішніше за доповненням їх військово-професійної та педагогічної підготовки педагогічними умовами формування діагностувальної компетентності у ВВНЗ.

За останні декілька років у більшості наукових джерел можемо спостерігати публікації, в яких акцентовано увагу на недостатній ефективності навчальних занять із фізичного виховання зі військовослужбовцями, яка формувалася та відточувалася десятиліттями під керівництвом провідних спеціалістів із різноманітними формами підготовки фахівців у галузі фізичної підготовки і спорту у закладах вищої освіти. Результатом професійно-

педагогічної підготовки майбутніх офіцерів у ВВНЗ має бути сформована професійно-педагогічна компетентність, важливим компонентом якої є діагностувальна компетентність.

Суттєвий внесок у становлення, розвиток і формування професійної компетентності майбутніх фахівців, у тому числі й педагогів і військовослужбовців, зробили Т. С. Бондаренко [13], О. М. Борисюк [14], В. О. Радкевич [132], В. В. Ягупов [193] тощо. Нами проаналізовані наукові праці з таких важливих педагогічних проблем: запровадження компетентнісного підходу у професійну освіту (Дж. Равен [216], В. І. Свистун [142], В. В. Ягупов [179] та ін.); взаємозв'язок між фізичною та професійною підготовленістю військовослужбовців О. В. Петрачков [108].

Діагностувальна діяльність педагогів представлена в наукових і навчальних напрацюваннях Г. О. Гаца [24], С. М. Мартиненко [90], І. П. Підласого [117], В. В. Ягупова [63; 175; 183; 188; 220] та ін., оцінювання та прогнозування особового складу внутрішніх військ України – О. О. Ілляк [56]; методологія науково-педагогічних досліджень – С. О. Сисоевою та Т. Є. Кристопчук [151], методологія та теорія військово-педагогічних досліджень – В. В. Ягуповим [188].

Науковці в галузі фізичного виховання Т. Ю. Круцевич, О. Т. Литвин, Н. В. Москаленко слушно наголошують, що система фізичного виховання майбутніх фахівців у ЗВО недостатньо ефективна для підвищення рівня їх фізичної підготовленості. Розв'язанням проблеми діагностування фізичної підготовленості військовослужбовців у ЗС України займалися А. А. Балдецький [155], Н. Б. Вербин [102], Г. П. Грибан [163; 164], С. М. Жембровський [52; 173], О. В. Петрачков [112], К. В. Пронтенко [108], В. В. Ягупов [176; 189] та ін. Організаційно-педагогічні умови розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту обґрунтував Д. В. Погребняк [122; 123].

Зокрема, в довідковій літературі даються різні тлумачення поняття «умова». У великому тлумачному словнику сучасної української мови воно конкретизується як необхідна обставина, що уможлиблює здійснення,

створення, утворення чого-небудь або сприяє чомусь [16, с. 1506], як фактор, рушійна сила будь-якого процесу, явища [16, с. 1526]. Філософський словник трактує це поняття як філософську категорію, в якій відображаються універсальні ставлення речі до тих чинників, завдяки яким вона виникає та існує [165, с. 482].

Загальне розуміння поняття «умови», на думку О. В. Малихіна, відбувається через зовнішні та внутрішні обставини, що перешкоджають або сприяють ефективній дії чинників формуванню та розвитку певного педагогічного явища [87]. Наприклад, під педагогічними умовами формування готовності майбутніх учителів Т. Г. Гуцан розуміє сукупність об'єктивних можливостей змісту навчання [34].

Литвиним А. В. було достатньо повно розв'язано проблему педагогічних умов у педагогічній науці. Вони, на його думку, впливають на результати виховання, навчання, формування та розвитку постаті того, хто набуває певну освіту, що відбувається шляхом застосування сучасних освітніх методик навчання і виховання, упровадження педагогічного досвіду: «...комплекс чинників впливу на зовнішні та внутрішні обставини навчально-виховного процесу й особистісні параметри всіх його учасників» [82, с. 28–29].

Педагогічні умови Т. Я. Вдовичин визначає як сукупність дій і взаємодій, що забезпечує внесення прогресивних змін у цілісне функціонування професійної підготовки фахівців у ВНЗ, дають змогу підвищити рівень сформованості визначених компетентностей студентів [17, с. 7]. Така думка автора є за смыслом досить правильна, але вона сформульована некоректно.

Цікава думка належить В. І. Свистун, яка визначає педагогічні умови такими, які «створюються суб'єктами педагогічної діяльності в навчальному процесі та забезпечують формування професійної компетентності персоналу» [143, с. 33]. Вважаємо, що така думка є системною та обґрунтованою.

Відповідно, підготовка майбутніх фахівців у ВВНЗ залежить від наявних педагогічних умов, які стосуються певних аспектів навчально-виховного

процесу, вибору спеціальних засобів, методів і методик навчання, що охоплюють певні сфери взаємодії між викладачами та студентами, курсантами, слухачами в цьому процесі для формування компетентного фахівця. Так, для формування діагностувальної компетентності майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту необхідні відповідні спеціальні додаткові педагогічні умови, які, з одного боку, доповнюють систему їх ППП та фахової видів підготовки в ВВНЗ, а з іншого – відповідатимуть поставленим цілям і завданням їх діагностувальної підготовки як майбутніх фахівців у сфері фізичного виховання, а також забезпечуватиме цілеспрямоване формування діагностувальної компетентності як важливого компонента їх військово-професійної компетентності.

Запропоновані педагогічні умови для майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту необхідні для вдосконалення військово-педагогічного процесу в ВВНЗ з метою цілеспрямованого формування їх діагностувальної компетентності як теоретико-методичної підвалини діагностувальної діяльності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту.

Отже, поняття «педагогічні умови» у професійній педагогіці – це сукупність певних педагогічних заходів, чинників та обставин, яка стосується усіх компонентів військово-педагогічного процесу в ВВНЗ щодо формування їх діагностувальної компетентності, тобто вони забезпечують його результативність під впливом зовнішніх і внутрішніх обставин, які спеціально створюються суб'єктами військово-педагогічного процесу в ВВНЗ для досягнення нашої дослідницької мети. Вони взагалі мають позитивно впливати на формування і розвиток досліджуваних педагогічних явищ і процесів, у тому числі й для формування діагностувальної компетентності фахівців фізичного виховання.

Отже, з'ясування сутності поняття «педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту» дає можливість, по-перше, зрозуміти основні аспекти формування в них діагностувальної компетентності як фахівців із фізичної

підготовки і спорту у ВВНЗ; по-друге, вдосконалити наявну систему їх ППП діагностувальним аспектом з урахуванням їх діагностувальної функції; по-третє, доповнити систему їх ППП додатковими педагогічними умовами, які забезпечуватимуть цілеспрямоване формування їх діагностувальної компетентності як фахівців із фізичної підготовки і спорту військовослужбовців.

Для формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів слід обґрунтувати комплекс відповідних педагогічних умов, оскільки аналіз та узагальнення державного стандарту їх ППП показує, що цій проблемі, практично, не приділяється уваги. А результат їх діагностувальної підготовки закономірно залежить від тих умов, в яких вона протікає, особливо зараз, під час російсько-української війни.

Відповідно, педагогічні умови формування у майбутніх офіцерів діагностувальної компетентності мають бути контекстними, системними та суб'єктно-діяльними, охоплювати всі етапи їх ППП, які забезпечуватимуть досягнення належного рівня її сформованості із урахуванням специфіки діагностувальної діяльності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту. У зв'язку з цим вони мають містити методологічні, теоретичні, методичні та практичні аспекти її формування.

Методологічний аспект включає, на нашу думку, головні ідеї та принципи, на яких відбувається формування діагностувальної компетентності майбутніх фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ. Відповідно, необхідними методологічними підходами, яких будемо дотримуватися, вважаємо системний, компетентнісний, суб'єктно-діяльній і контекстний.

Теоретичний аспект включає поставлені цілі, принципи, зміст і результат їх діагностувальної підготовки, що складає зміст формування діагностувальної компетентності як майбутніх фахівців із фізичної підготовки і спорту військовослужбовців. Ці знання мають бути насамперед доступними у навчанні, міжпредметними для успішної активізації пізнавальної діяльності

фахівців та сприяти поліпшенню якості діагностувальних знань, умінь і навичок.

Методичний аспект включає знання методик, засобів і методів діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців, передбачає творче їх застосування у процесі формування цієї компетентності. Для діагностувальної діяльності вони повинні мати практичні знання щодо застосовування методів, методичних прийомів і засобів її реалізації. Ці знання мають бути підкріплені знаннями принципів і закономірностей навчання, організації фізичної підготовки різних категорій військовослужбовців; знання основних педагогічних підходів, методик і методів щодо реалізації своєї діагностувальної компетенції як начальника фізичної підготовки і спорту у військах [9].

Практичний аспект включає – наявність сучасної навчальної, матеріально-технічної, інформаційно-технологічної та навчально-спортивної бази, яка б відповідала сучасним вимогам підготовки майбутніх фахівців і специфіці їх діагностувальної діяльності. Знати, якими засобами користуватися (не тільки в теорії, а й на практиці) для діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців. Засобами можуть бути не тільки фізичні вправи, а й різні предмети засоби фізичної культури.

Отже, для формування діагностувальної компетентності майбутніх фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ вважаємо доцільним доповнити в систему їх військово-професійної та найголовніше – фахової підготовки такими педагогічними умовами:

підтримання та розвиток цінностей і мотивації формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ;

педагогічне моделювання щодо формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ;

застосування авторської контекстної методики її формування (шляхом реалізації спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ»);

удосконалення критеріїв оцінювання сформованості діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів в процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

Ці умови, з одного боку, виокремлюються під впливом різних чинників та обставин, але в цілому вдосконалюють систему їх ППП та надають їй діагностувального спрямування, а з іншого – вони взаємодоповнюють одна одну в процесі формування діагностувальної компетентності в ВВНЗ і впливають на її сформованість, відповідно, вони мають загальну мету – цілеспрямоване формування системи діагностувальних цінностей, мотивації, знань, вмінь і навичок, професійно важливих діагностувальних якостей як у майбутніх офіцерів у ВВНЗ.

Для кращого їх розуміння доцільно обґрунтувати кожен педагогічну умову окремо.

1. Підтримання та розвиток цінностей і мотивації формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ є основною педагогічною умовою, оскільки служіння своїй державі, народу України як військовому професіоналу є громадянським і професійним обов'язком кожного офіцера. Право обирати власне майбутнє, особливо зараз, під час війни – стало на сьогодні головним чинником військово-професійної діяльності офіцерів! Захист своєї Батьківщини та її Незалежність – головна цінність і найкраща мотивація для майбутніх офіцерів, щоб боронити нашу країну. Майбутні фахівці з фізичної підготовки і спорту завжди мають бути принциповими незалежно від обставин, керуватися ідеалами та цінностями, що визначає точку зору в структурі його діагностувальної діяльності [208].

Вмотивований майбутній офіцер іноді перевершує, як правило, за ефективністю діяльності своїх колег, можливо більш здатних, але менш

вмотивованих ніж він сам [208]. Успіх у навчальній діяльності курсантів залежить не тільки від здатностей і знань, а й від вмотивованості на майбутню військово-професійну діяльність. Цінності і мотивація допомагають приймати правильні та відхилити неправильні рішення. У кінцевому підсумку це сприяє розвитку практичного мислення як військового фахівця та об'єктивного судження про навколишній світ, у тому числі й про фізичне виховання військовослужбовців та діагностування його результатів. Мотивація визначає потенційні можливості майбутнього офіцера, його позицію як суб'єкта навчальної діяльності, його спрямованість на цілеспрямоване формування діагностувальної компетентності як фахівця фізичної культури та спорту. Бажання знати та вміти як на практиці реалізовувати алгоритм діагностувальних дій, здійснювати, застосовувати отримані діагностувальні здатності на практиці.

Відповідно, у нашому дослідженні підтримання та розвиток цінностей і мотивації у майбутніх офіцерів, як суб'єктів діагностувальної діяльності, буде основною при формуванні в них діагностувальної компетентності як фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ. Варто наголошувати, що динаміка становлення майбутнього офіцера як суб'єкта діагностувальної діяльності змінюється впродовж усього періоду отримання освіти у ВВНЗ. Ціннісно-мотиваційний компонент характеризує спрямованість ціннісних орієнтацій, тобто цінності формуються і розвиваються у них упродовж життя. Така сукупність цінностей, без оволодіння якими на поведінково-діяльнісному рівні не можливо бути сформованим справжнім майбутнім офіцером. Відповідно, це відповідає тим фактам, що цінності формують у них ставлення до самого себе як до суб'єкта діагностувальної діяльності, позитивне ставлення до діагностувальної діяльності, ставлення до військовослужбовців як до суб'єктів та об'єктів діагностування.

Отже, цінності та мотивація складають як підвалину формування їх діагностувальної компетентності як її суб'єктів так і майбутньої діагностувальної діяльності, оскільки цінності реалізують ціннісно-

регулятивну функцію, тобто вони мають чітко усвідомлюватися і свідомо сприйматися як орієнтири для діагностувальної діяльності.

Можемо зробити висновок, що необхідно формувати цінності і мотивацію для успішної професійної діяльності у майбутніх фахівців із фізичної підготовки і спорту, які складають ціннісно-мотиваційне підґрунтя формування та розвитку їх діагностувальної компетентності та досягнення поставлених цілей як суб'єктів діагностувальної діяльності у військах.

Основні напрями формування цінностей і мотивації діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів такі:

залучення до проведення мотиваційних бесід і лекцій (для кращого розуміння наявних цінностей, мотивів і мотивації);

підтримання ціннісного ставлення, прагнення реалізувати себе у діагностувальній діяльності як офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту та ставлення до самого себе як до суб'єкта фахової діяльності – майбутнього начальника фізичної підготовки і спорту;

розповсюдження позитивного досвіду, вмотивування на досягнення кращих результатів у військово-професійній і фаховій діяльності, де завдяки саме мотивації можливо досягати значних вершин та успіхів;

прагнення оволодіння сучасними діагностувальними знаннями, навичками, вміннями для успішної реалізації діагностувальної функції як професіонала фізичної підготовки і спорту у військах;

приведення прикладу кар'єрного просування як офіцерів – фахівців із фізичної підготовки та спорту (можливо і особистим прикладом).

2. Педагогічне моделювання формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ є системною педагогічною умовою, оскільки воно дає нам можливість наочно відобразити основні характеристики її формування в процесі професійно-педагогічної підготовки. Зазначеною проблемою займалися багато дослідників – В. Ю. Биков [8], В. С. Курило [74], М. І. Лазарєв [79; 80], Є. О. Лодатко [83], В.В. Ягупов [192] та інші, які системно досліджують

педагогічне моделювання різних педагогічних явищ. Науковці стверджують, що під моделюванням слід розуміти процес створення певної моделі. Моделювання є важливим засобом педагогічних досліджень, оскільки дає змогу імітувати реальні та конструктивні системи шляхом відтворення властивостей досліджуваного об'єкта [122].

Педагогічне моделювання, як зазначав С. У. Гончаренко – це науково обґрунтоване конструювання, яке відповідає заданим вимогам і наміченій побудові майбутньої моделі досліджуваного педагогічного процесу з урахуванням властивостей, які вивчаються в ході педагогічного експерименту. Метою педагогічного моделювання є виявлення можливостей удосконалення навчально-виховного процесу, пошуку резервів підвищення його ефективності і якості на основі аналізу моделі [27, с. 213]. Термін «модель» С. У. Гончаренко трактує як еталон, стандарт, зразок, примірник чогось; схему для пояснення якогось явища або процесу [27, с. 187].

За допомогою педагогічного моделювання відображаємо основні методологічні, теоретичні, методичні аспекти формування діагностувальної компетентності майбутніх фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ. І відтак, воно дає можливість наочно уявити основні характеристики цього педагогічного явища і продемонструвати головні методологічні підходи, теоретичні та методичні підвалини, основні етапи її формування та розвитку.

З урахуванням провідних ідей дослідників та аналізу їх досліджень доцільно спроектувати структурно-функціональну модель її формування, яка містить блоки, а саме:

Цільово-методологічний блок моделі, який відображає ціль, мету, методологічні основи та поставлені завдання щодо формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ. Мета даного блока полягає в визначенні ієрархії цілей її формування на основі сучасних методологічних підходів до їх діагностувальної підготовки в ВВНЗ. Інтегроване завдання – формування ціннісно-мотиваційного, когнітивного, методичного, індивідуально-психічного

та суб'єктного компонентів їх діагностувальної компетентності. Оскільки ціннісно-мотиваційне ставлення майбутніх офіцерів до своєї діагностувальної діяльності як суб'єктів військово-педагогічного процесу є стрижневим у військово-професійній, у тому числі й діагностувальної діяльності, то, відповідно, вони можуть більш ретельно проводити оцінювання спочатку себе, як суб'єкта навчальної діяльності, та працювати над подальшим формуванням і розвитком своєї діагностувальної компетентності.

Теоретичний блок моделі, який відображає принципи та зміст їх діагностувальної підготовки у процесі формування діагностувальної компетентності як майбутніх фахівців із фізичної підготовки і спорту. Ці знання мають бути міжпредметними для успішної активізації їх пізнавальної діяльності та містити систему діагностувальних теоретичних і практичних знань.

Отже, зміст формування діагностувальної компетентності за доповненням спецкурсу буде спрямований на самий головний аспект, а саме – формування у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту основних компонентів діагностувальної компетентності:

Ціннісно-мотиваційного компонента, оскільки для досягнення цілей її формування важливо формувати та розвивати у них цінності і мотивацію до їх діагностувальної діяльності; ставлення до світу, до інших військовослужбовців, до військової сфери, до самого себе як до професіонала своєї справи. Усе це визначається сформованою системою військово-професійних цінностей. У зв'язку з цим важливо формувати у них цілі, мотиви і цінності щодо діагностувальної діяльності шляхом залучення майбутніх офіцерів до різних тренінгів, схвалення успіхів, застосування методичних способів і прийомів емоційного впливу на розвиток позитивної мотивації до діагностувальної діяльності; служіння народу України, захищати свою державу (наведення прикладів героїчних вчинків військовослужбовців ЗС України), підтримання ціннісного ставлення до самого себе як до фахівця діагностувальної діяльності шляхом постійного самоформування як військового професіонала. Саме

цінності та позитивна мотивація спрямовують майбутню діагностувальну діяльність фахівців із фізичної підготовки і спорту.

Когнітивного компонента, який включає систему теоретичних і практичних знань майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту щодо своєї діагностувальної діяльності та практичні знання щодо фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців, знання діагностувальних методик, засобів і методів їх застосування в діагностувальній діяльності шляхом залучення системних і контекстних діагностувальних знань, діагностувального досвіду начальників фізичної підготовки і спорту, загальних і спеціальних фізичних діагностувальних якостей, тобто знати методи, прийоми, засоби їх діагностування фізичної підготовленості і готовності військовослужбовців.

Методичного компонента, що передбачає практичне опанування ними методичними підвалинами діагностувальної діяльності, зміст якої складають діагностувальні методи, методичні прийомами та засоби як фахівцями фізичної підготовки і спорту військовослужбовців. Цей компонент найскладніший. Майбутній фахівець фізичної підготовки має володіти діагностувальними навичками і вміннями відповідно до Інструкції з фізичної підготовки в системі МО України [126], бути здатним її реалізовувати на практиці. Для з'ясування сформованості діагностувальних навичок і вмінь, для оцінювання фізичного стану організму військовослужбовців важливо використовувати квазіпрофесійні ситуації для вимірювання точності виконання рухів, їхньої координаційної складності тощо. З метою з'ясування сформованості фізичних якостей, навичок, вмінь і здатностей слід вміти використовувати на практиці сучасні засоби фізичної підготовки, за допомогою яких можна проводити діагностування фізичної підготовленості і готовності військовослужбовців.

Індивідуально-психічного компонента, що включає індивідуально-психічні діагностувальні якості майбутніх офіцерів як фахівців фізичної підготовки і спорту, які слід цілеспрямовано формувати. Це порядність, об'єктивність, принциповість і толерантність тощо, що необхідно для сумлінної

реалізації своєї діагностувальної функції. Такі якості мають бути у кожного офіцера для реалізації діагностувальної функції, оскільки вони безпосередньо впливають на фахову здатність здійснювати діагностувальні заходи.

Суб'єктного компонента, який включає сприйняття самого себе як суб'єкта діагностувальної діяльності, як офіцера – фахівця фізичної підготовки і спорту. Включає такі якості як відповідальність, самодостатність, автономність, професійну суб'єктність, об'єктивність у діагностувальній діяльності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту. Сформованість цих якостей в комплексі сприяє формуванню суб'єкта діагностувальної діяльності – фахівця фізичної підготовки і спорту.

Суб'єкт-суб'єктний блок відображає готовність бачити і розуміти співрозмовника, активну співпрацю викладача з майбутніми офіцерами, готовність сприйняти один одного як суб'єкта та суб'єктна взаємодія з ними. Тільки при підтриманні між майбутніми фахівцями із фізичної підготовки і спорту та військовими педагогами суб'єкт-суб'єктних взаємин вони стануть відповідальними, зможуть приймати самостійні рішення, будуть професіоналами своєї справи, здатними реалізувати свої знання та вміння у діагностувальній діяльності. Вони мають бути самодостатніми, автономними у прийнятті діагностувальних рішень, професійними суб'єктами у діагностувальній діяльності. Відповідно, майбутнього офіцера важливо зробити суб'єктом навчальної діяльності, який має самостійно опановувати навчальний матеріал і самовдосконалюватися, допомагати у складних ситуаціях. І тоді, отримаємо підготовленого майбутнього офіцера, який буде практично здатний реалізувати свої діагностувальну компетенцію як начальник фізичної підготовки і спорту у військовій частині.

Методичний блок. Діагностувальна діяльність майбутніх офіцерів як фахівців із фізичної підготовки і спорту – це послідовне, системне та систематичне розв'язання різних діагностувальних завдань, реалізація діагностувальних заходів у процесі виконання спортивно-масових та інших заходів для з'ясування фізичної підготовленості і готовності

військовослужбовців. Майбутні офіцери мають проводити такі методичні заходи, які будуть спрямовані на з'ясування сформованості та розвиненості їх фізичних і спеціальних якостей, військово-прикладних рухових умінь і навичок. Зміст цього блоку складає контекстна методика, під якою розуміємо провідну ідею, основні принципи та засоби, які необхідні для цілеспрямованого формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів. Вона складається з діагностувально-мотиваційного, когнітивно-діяльнісного та оцінно-результативного етапів.

Оцінно-результативний блок (можна розділити на оцінний і результативний). *Оцінний блок* моделі дає можливість з'ясувати сформованість діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів як фахівців фізичної підготовки і спорту, а також визначити рівні її сформованості. Відповідно, для оцінювання її сформованості важливо виокремити конкретні діагностувальні здатності, знання, уміння та навички, професійно важливі діагностувальні якості, які необхідні для діагностувальної діяльності як майбутнім начальникам фізичної підготовки і спорту у військових частинах.

Результативний блок моделі включає в себе реалізацію певних функцій таких як, регулювальну, прогнозувальну та саму головну – це діагностувальну. Кожна з цих функцій дає можливість контролювати та оцінювати сформованість теоретичних та практичних знань майбутніх офіцерів як фахівців фізичної підготовки і спорту, і найголовніше – з'ясувати сформованість їх діагностувальної компетентності.

Відображає результат – здатність майбутнього офіцера до діагностувальної діяльності, який має бути отримано в процесі впровадження запропонованої авторської контекстної методики її формування, яка реалізується за допомогою спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту» та комплексу інших педагогічних умов. Отже, визначається результат сформованості їх діагностувальної компетентності як фахівців фізичної підготовки і спорту та

з'ясування рівнів сформованості її компонентів, що відбувається з використанням визначених нами критеріїв і показників.

Можемо зауважити, що між усіма даними блоками існує зв'язок і взаємовплив, що дає можливість, вносити зміни до змісту, форм і методів її формування у майбутніх офіцерів, ґрунтуючись на отриманих результатах.

У нашому дослідженні виділяємо такі рівні сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту: низький, достатній, середній і високий.

Низький рівень: не сформовано готовність до діагностувальної діяльності у майбутніх офіцерів, що відображається у відсутності у них діагностувальної здатності щодо застосування діагностувальних методик, застосування на практиці діагностувальні вміння та навички діагностувальної діяльності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах, тобто відсутні уміння переносити діагностувальні знання на діагностувальну діяльність – діагностувальна компетентність перебуває тільки на стадії формування. Низький рівень готовності до діагностувальної діяльності у майбутніх офіцерів може виявлятися у недостатній креативності прийняття рішень, вмінні працювати в екстрених ситуаціях; недостатньому розумінні принципів діагностувальних фізичних навантажень, необізнаністю з методами збору й аналізу отриманих даних проведення тестувань.

Для майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах важливо мати відповідну підготовку до діагностувальної діяльності, оскільки це дозволить їм результативно визначати потреби та можливості майбутніх офіцерів у покращенні їх фізичної форми та вдосконаленні спортивних результатів. Низький рівень підготовленості до діагностувальної діяльності може призвести до недооцінювання чи навіть неврахування важливих шкал, що може негативно позначитися на результативності майбутніх офіцерів та їхньому фізичному здоров'ї.

Достатній – передбачає нерівномірну сформованість готовності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту до

діагностувальної діяльності. У них частково сформовані окремі її компоненти. Майбутні офіцери як начальники фізичної підготовки і спорту у військових частинах частково здатні використовувати методи діагностування на практиці, переносити діагностувальні знання на діагностувальну діяльність. Вони частково вміють аналізувати та інтерпретувати отримані результати; не завжди приймають обґрунтовані рішення щодо подальшого вдосконалення фізичної підготовки у військовослужбовців військової частини. Мають мотивацію до діагностувальної діяльності як майбутні начальники фізичної підготовки і спорту у військових частинах.

Середній – передбачає готовність на достатньому рівні здійснювати діагностувальну діяльність як майбутні начальники фізичної підготовки і спорту у військових частинах. Майбутні офіцери здатні проводити оцінювання фізичної підготовленості військовослужбовців; мають знання у галузі фізіології та психології спорту; здатні застосувувати на практиці діагностувальні методики для діагностування фізичного стану військовослужбовців; здатні аналізувати та інтерпретувати отримані результати військовослужбовців як майбутні начальники фізичної підготовки і спорту у військових частинах. Загалом, адекватний рівень підготовленості до діагностувальної діяльності як майбутні начальники фізичної підготовки і спорту у військових частинах, тобто сформована готовність відповідати військово-професійним та діагностувальним вимогам, забезпечувати успішний контроль за фізичним формуванням та розвитком військовослужбовців.

Цей рівень включає такі аспекти: знання основних методик діагностування різних категорій військовослужбовців, розуміння принципів функціонування організму під час фізичного навантаження, а також здатність аналізувати та інтерпретувати отримані результати; мотивацію до діагностувальної діяльності як майбутні начальники фізичної підготовки і спорту у військових частинах. Вони здатні бути справедливими та об'єктивними, мають розуміння відповідальності за результат проведеної ними діагностувальної діяльності. Крім того, вони мають мотивацію до постійного

вдосконалення та самовдосконалення, підвищення якості фізичної підготовленості, що допоможе стимулювати підлеглих до досягнення більших результатів у військово-професійній діяльності. Загалом, майбутні офіцери, які демонструють середній рівень підготовленості до діагностувальної діяльності, мають потенціал для подальшого розвитку та удосконалення своїх умінь, навичок і здатностей.

Високий – передбачає творчу готовність майбутніх офіцерів як фахівців із фізичної підготовки і спорту до діагностувальної діяльності. Характеризується сформованістю діагностувальної компетентності, основу якої складають ціннісно-мотиваційне підвалини її формування компетентності; чітким бажанням бути офіцером; високим рівнем здатностей до професійної рефлексії та саморефлексії; досягненням поставлених цілей як суб'єктами діагностувальної діяльності; високим рівнем сформованості діагностувальних знань, вмінь і навичок, здатностей до діагностувальної діяльності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах. Загалом, високий рівень підготовленості до діагностувальної діяльності у майбутніх офіцерів, як начальників фізичної підготовки і спорту у військовій частині, передбачає ефективну реалізацію своїх здатностей до діагностувальної діяльності на практиці; діяти чесно та відповідально у своїй діагностувальній діяльності, дотримуючись принципів справедливості та порядності. Володіє глибокими знаннями в галузі фізичної підготовки і спорту, які дозволять їм ефективно реалізувати діагностувальну функцію. Він відданий своїй військово-професійній діяльності та має прагнення постійно покращувати свої діагностувальні вміння та навички, має відповідальність, оскільки результати діагностування можуть сильно впливати на підготовку військовослужбовців.

Майбутні офіцери з високим рівнем діагностувальної підготовленості відрізняються логікою у вчинках, поставленні завдання виконують вчасно, надають допомогу колегам, діагностувальні навички сформовані на високому рівні.

Отже, за допомогою педагогічного моделювання відображаємо основні методологічні, теоретичні, суб'єктні, методичні та практичні аспекти формування діагностувальної компетентності майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ.

Основні напрями реалізації цієї педагогічної умови такі:

формувати ціннісно-мотиваційний, когнітивний, методичний, індивідуально-психічний і суб'єктний компоненти діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі опанування ними освітньої складової ППП взагалі та її діагностувальним аспектом, зокрема;

забезпечувати взаємодію двох суб'єктів – це військовий педагог і майбутній офіцер як фахівець із фізичної підготовки та спорту військовослужбовців;

формувати майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки та спорту як суб'єктів діагностувальної діяльності у сфері фізичної підготовки та спорту військовослужбовців.

3. Застосування авторської контекстної методики формування діагностувальної компетентності (шляхом реалізації спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ»).

Термін «методика» В. В. Ягупов трактує як «конкретні форми та засоби використання методів, за допомогою яких здійснюється все більш глибоке пізнання різноманітних педагогічних проблем та їх розв'язання» [188, с. 5]. На основі аналізу педагогічної теорії, узагальненню педагогічної практики, наявності різних наукових підходів щодо військово-професійної та фахової видів підготовки, виникла необхідність у розробленні та застосуванні методики формування діагностувальної компетентності, що нами реалізується за допомогою спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ» як начальників фізичної підготовки у військових частинах.

Під контекстною авторською методикою розуміємо провідну ідею чи принцип, основні принципи та види навчальних занять і обов'язково засоби педагогічного впливу з метою формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів на основних етапах їх діагностувальної підготовки у ВВНЗ.

Завдання методики такі:

формування у майбутніх фахівців цінностей і мотивації до діагностувальної діяльності як професіоналів у сфері фізичної підготовки і спорту в ЗС України у ВВНЗ;

формування у майбутніх фахівців теоретичного і практичного діагностувального мислення як майбутніх суб'єктів фізичної підготовки і спорту у військових частинах;

формування у майбутніх фахівців діагностувальних знань, умінь, навичок і здатностей як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах за допомогою контекстних методів навчання.

Методика з урахуванням специфіки діагностувальної діяльності майбутніх фахівців із фізичної підготовки і спорту реалізується на трьох – діагностувально-мотиваційному, когнітивно-діяльнісному та оцінно-результативному – етапах.

1 етап і він, на нашу думку, головний – *діагностувально-мотиваційний*, який спрямований на стимулювання курсантів на цілеспрямоване формування своєї діагностувальної компетентності, що включає сукупність усвідомлених цінностей, мотивів і мотивації до діагностувальної діяльності як майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту; на з'ясування труднощів, які виникають при реалізації діагностувальної функції у військах.

Отже, цей етап основний, бо включає в себе сукупність усвідомлених цінностей і мотивів курсантів щодо формування своєї діагностувальної компетентності як фахівців у сфері фізичної підготовки чи як начальників фізичної підготовки і спорту в військових частинах. Прагнення оволодіти діагностувальними знаннями для об'єктивної реалізації діагностувальної функції як професіонала фізичної культури і спорту у військах є вкрай

актуальної педагогічною проблемою. Йому мають бути притаманні цінності та ідеали, відповідальність, принциповість, здатність до діагностувальної діяльності як професіонала в сфері фізичної підготовки і спорту військовослужбовців, які визначають ціннісно-мотиваційний аспект у структурі їх діагностувальної як підготовленості, так і діяльності.

Отже, формування цінностей і мотивації у майбутніх офіцерів, як суб'єктів діагностувальної діяльності, буде вирішальною при формуванні діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів як фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ.

2 етап – *когнітивно-діяльнісний*, який передбачає методичні заходи для оволодіння курсантами змістом діагностувальної діяльності, що необхідний для реалізації діагностувальної функції як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах. Цей етап передбачає реалізацію спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ». Під спецкурсом маємо на увазі систему діагностувальних знань, вмінь і навичок щодо діагностувальної діяльності майбутніх офіцерів як фахівців із фізичної підготовки і спорту та практичні діагностувальні знання з проблем фізичної підготовленості та готовності різних категорій військовослужбовців; знання діагностувальних методик; знання засобів і методів діагностувальної діяльності [208] як начальника фізичної підготовки у військових частинах.

Мати діагностувальні знання щодо Інструкції з фізичної підготовки в системі МО України важливо, оскільки це забезпечує їх фахову здатність ефективно виконувати діагностувальні завдання за призначенням відповідно до займаних посад (військових спеціальностей) [208]. Вони мають особливо знати не тільки як, але і вміти використовувати на практиці свої діагностувальні знання та здатності.

Метою розроблення спецкурсу є цілеспрямована підготовка майбутніх офіцерів до реалізації діагностувальної функції як фахівців із фізичної підготовки і спорту військовослужбовців.

Мета спецкурсу – цілеспрямоване формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів та підготовка до діагностувальної діяльності як професіоналів у сфері фізичної підготовки і спорту, тобто практичної здатність реалізовувати свою діагностувальну функцію як майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту.

Відповідною головною метою спецкурсу є цілеспрямована підготовка майбутніх офіцерів до реалізації своєї діагностувальної функції як майбутніх начальників фізичної підготовки у військових частинах.

Для його реалізації доцільно застосовувати «методи активізації навчально-пізнавальної діяльності курсантів», де чітко сформульовано методичні прийоми і способи психолого-педагогічного впливу на майбутніх офіцерів. В.В. Ягупов поділяє їх на імітаційно-ігрові (ділові ігри) та неігрові (метод круглого столу, мозковий штурм); неімітаційно-лекційні (лекція-бесіда, лекція з використанням техніки зворотного зв'язку, лекція-консультація, лекція-прес-конференція, лекція із заздалегідь запланованими помилками); нетрадиційні семінарські (практичні) заняття (семінар-дискусія); інтелектуальна розминка [183].

3 етап – *оцінно-результативний*, який є завершальним і спрямований на з'ясування рівнів сформованості діагностувальної компетентності досліджуваних. Визначається результат сформованості їх діагностувальної компетентності як фахівців фізичної підготовки і спорту та здійснюється з'ясування рівнів її сформованості.

Отже, застосування майбутніми офіцерами здобутих діагностувальних знань, умінь і навичок безпосередньо перевіряється в процесі проходження педагогічної практики у військових частинах. Результативність цього етапу залежить від рівня оволодіння діагностувальними вміннями, навичками та здатностями як майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту військовослужбовців.

Отже, суть перелічених етапів полягає в тому, щоб на кожному етапі реалізації методики формувалася певний компонент діагностувальної діяльності.

Основні напрями реалізації цієї педагогічної умови такі:

формування цінностей і мотивації діагностувальної діяльності майбутніх офіцерів, як суб'єктів педагогічної діяльності.

формувати у них знання щодо майбутньої діагностувальної діяльності;

формування діагностувальних навичок і вмінь шляхом застосування контекстних методів навчання.

4. Удосконалення критеріїв оцінювання сформованості діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ. Науково обґрунтований вибір критерію значною мірою зумовлює правильний вибір системи показників і, навпаки, якість показника залежить від того, наскільки він повно й об'єктивно характеризує прийнятий критерій [175, с. 251]. Відповідно, за допомогою критеріїв слід встановлювати зв'язки між усіма компонентами, які, в свою чергу розкриваються через перелік показників на різних етапах вимірювання. При одержанні суперечливих результатів необхідно провести вдосконалення критеріїв оцінювання сформованості діагностувальної компетентності для майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту. Уже потім, після вдосконалення критеріїв можна здійснювати повторний моніторинг сформованості діагностувальної компетентності майбутніх фахівців до діагностувальної діяльності як професіоналів у сфері фізичної підготовки і спорту військовослужбовців у процесі їх професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

Таким чином, обґрунтовано *педагогічні умови формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ*, які суттєво доповнюють їх професійно-педагогічну підготовку; вони представляють комплекс спеціальних заходів, створених для впливу на зовнішні та внутрішні обставини процесу їх діагностувальної підготовки як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах.

З'ясовано, що формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів як фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ залежить від

наявності додаткових педагогічних умов у ППП. Обґрунтовано такі педагогічні умови:

підтримання та розвиток цінностей і мотивації формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ;

педагогічне моделювання щодо формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ;

застосування авторської контекстної методики її формування (шляхом реалізації спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ»);

удосконалення критеріїв оцінювання сформованості діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів в процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

2.2. Педагогічне моделювання формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки в вищих військових навчальних закладах

Нині, як ЗС України протистоять російському агресору, вже стало предметом ретельного опрацювання військових аналітичних центрів у всьому світі. Науковці, використовуючи дослідження світових та українських науковців, проводять системний аналіз і здійснюють моделювання війни в Україні.

У зв'язку з цим педагогічне моделювання щодо формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі професійно-педагогічної підготовки в ВВНЗ є необхідним системним педагогічним заходом щодо формування та вдосконалення їх майбутньої військово-професійної, фахової, у тому числі й безпосередньо діагностувальної

компетентності. Відповідно, в освітньому середовищі ВВНЗ виникла гостра необхідність педагогічного моделювання, яка дає можливість змоделювати різного роду педагогічні ситуації, у тому числі безпосередньо для майбутніх офіцерів.

Педагогічне моделювання формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів є важливим педагогічним процесом щодо вдосконалення їх професійно-педагогічної підготовки як суб'єктів військового управління. Педагогічне моделювання є широко використовуваним сучасним методом дослідження у професійній педагогіці, що дозволяє отримувати інноваційні знання, системно досліджувати педагогічні явища за допомогою відтворення їх структурно-змістових, функціональних, концептуальних та інших аспектів, у тому числі й формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі їх професійно-педагогічної підготовки в ВВНЗ.

Необхідно в першу чергу формувати діагностувальну компетентність майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту, це є одним із головних умов їх успішної військово-професійної та фахової видів діяльності, а її сформованість – необхідною складовою їх діагностувальної діяльності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту в військових частинах [42, с. 220]. Фахівцями фізичної підготовки і спорту у військових частинах виступають офіцери – начальники фізичної підготовки і спорту. Вони мають бути фахово підготовленими, у військовому відношенні добре знати та вміти, використовувати свої знання як військові професіонали [41, с. 70].

Модель – зразок, що відтворює, імітує будову і дію якого небудь досліджуваного об'єкта, використовується для одержання нових знань про цей об'єкт. Моделювання – це дослідження яких-небудь об'єктів, систем, явищ, процесів шляхом побудови і вивчення їх моделей [182].

Вважаємо, що під моделюванням слід розуміти метод педагогічного дослідження, за допомогою якого існує можливість поєднання експериментального, емпіричного та теоретичного знань у педагогічному дослідженні, тобто – це дослідження певного педагогічного об'єкта, процесу. Проблема

педагогічного моделювання щодо формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів потребує наукового її розв'язання. Відповідно, виникає необхідність проєктування педагогічної моделі формування їх діагностувальної компетентності у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

Аналіз наукових джерел і публікацій із проблеми педагогічного моделювання свідчить, що нею займалися такі науковці як В.Ю. Биков [8], М. І. Лазарєв [79], Є. О. Лодатко [83], О. Я. Троценко [161], В. В. Ягупов [176], які слушно його вважають сучасним методом дослідження у педагогіці. Так В. Ю. Биков стверджує, що «засоби і технології систем дозволяють суттєво підвищити ефективність реалізації експериментів із моделями, забезпечувати автоматизацію процесів збирання і опрацювання експериментальних даних і на цій основі будувати адекватні моделі об'єктів» [8, с. 16].

Провідний методолог педагогічної науки С. У. Гончаренко наголошував, що «під моделлю слід розуміти штучну систему елементів, яка з певною точністю відображає деякі властивості, сторони, зв'язки об'єкта, що досліджується. Потреба в моделюванні виникає тоді, коли дослідження самого об'єкта неможливе, є занадто складним і дорогим, вимагає надто тривалого часу. Кожна модель має фіксувати найголовніші риси об'єкта вивчення» [28, с. 315]. С. У. Гончаренко зауважив, що «модель» є умовним образом (зображення, схема, зразок, опис тощо) якогось об'єкта (чи системи об'єктів), який зберігає зовнішню схожість і пропорції частин, при певній схематизації й умовності засобів зображення [28, с. 213].

Дубасенюк О. А. обґрунтувала, що моделювання – це непрямий, опосередкований метод наукового дослідження об'єктів пізнання (безпосереднє вивчення яких неможливе, ускладнене чи недоцільне), який ґрунтується на застосуванні моделі як засобу дослідження. Суть моделювання полягає в заміщенні досліджуваного об'єкта іншим, спеціально для цього створеним об'єктом – моделлю. Під моделлю розуміють уявну чи матеріально реалізовану систему, яка, відображає чи відтворює об'єкт чи процес

дослідження, здатна замістити його так, що вона сама стає джерелом інформації про об'єкт пізнання чи дослідження. Метод моделювання передбачає постановку мети, вибір чи створення моделі, дослідження на моделі об'єкта (процесу) пізнання, перенесення знань з моделі на оригінал завдяки суттєвій подібності і несуттєвій відмінності між ними [129, с. 43].

Педагогічне моделювання належить до теоретичних методів педагогічного дослідження, який дозволяє у вигляді схем, таблиць, рисунків наочно охарактеризовувати процес, що досліджується, для систематизації знань і вказати найоптимальніший шлях до результату. Використання моделювання в дослідженні педагогічних явищ і процесів у сфері фізичного виховання, їх доцільність обґрунтовують І. О. Беліков [197], С. Ф. Костів [155; 176], О. В. Петрачков [110], Д. В. Погребняк [123], В. І. Свистун [155], Р. Г. Шостак [192], В. В. Ягупов [180; 182; 186; 207] та ін.

Цікава думка В. В. Ягупова, який наголошує, що «педагогічне моделювання є дієвим науково-педагогічним методом щодо формування управлінської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців з фізичної культури і спорту ЗС України, а відповідна спроектована контекстна професійно орієнтована модель реалізує насамперед організаційно-управлінську функцію щодо її формування» [192].

Отже, педагогічне моделювання передбачає дослідження, що використовується для вирішення таких завдань:

забезпечення неперервності навчально-виховного процесу та його удосконалення;

викладання навчального матеріалу з використанням сучасних методик, які необхідно застосовувати при перенесенні знань із моделі на реальний прототип для уникнення значних помилок тощо.

Водночас результати аналізу та узагальнення наукових джерел і публікацій із проблеми педагогічного моделювання щодо формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі ППП показують, що ця проблема ще не була предметом наукового дослідження. А саме

педагогічне моделювання, використання якого дозволяє спроектувати процес формування діагностувальної компетентності як предмет дослідження, спрогнозувати її розвиток, спрямовує педагогів на досягнення найкращих результатів у її формуванні. Відповідно, педагогічне моделювання формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів сприяє кращій організації формування діагностувальної компетентності та використанню на практиці сучасних методів, методик і засобів формування; розвиває практичне мислення щодо розв'язання діагностувальних проблем, сприяє кращому функціонуванню системи їх професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

Педагогічну модель характеризуємо як системне педагогічне явище, що потрібне для формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у ВВНЗ. Відповідно, у процесі створення педагогічної моделі її формування пропонуємо переглянути моделі різних науковців.

У теорії педагогічного моделювання Т. Б. Гуменюк виділяє такі моделі:

«прогностичну модель для оптимального розподілу ресурсів і конкретизації цілей;

концептуальну – засновану на інформаційній базі даних і програмі дій;

інструментальну – за допомогою якої можна підготувати засоби виконання;

модель моніторингу – для створення механізмів зворотного зв'язку та способів коригування можливих відхилень від запланованих результатів;

рефлексивну – створюється для вироблення рішень у випадку виникнення несподіваних і непередбачуваних ситуацій» [33, с. 67].

Педагогічне моделювання формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі ППП передбачає різносторонній підхід, прогноз, що дає нам можливість отримати кращий результат відповідно до нашої мети дослідження та поставлених дослідницьких завдань.

Можна запропонувати такі основні аспекти педагогічного моделювання:

між запропонованою моделлю та оригіналом має бути подібність, в яких чітко зафіксовані їхні форми функціонування;

модель – важливий варіант освітнього процесу у ВВНЗ для розуміння предмета дослідження;

модель – сукупність взаємопов'язаних між собою блоків, які призначені для відпрацювання намічених дослідницьких питань у випадку виникнення непередбачуваних ситуацій;

дослідження моделі дає можливість конкретизувати цілі та отримувати інформацію про досліджуваний предмет.

Для обґрунтування важливості педагогічної моделі формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у ВВНЗ будемо користуватися такими принципами педагогічного моделювання:

принцип прогнозування, який дає можливість передбачати проведення досліджень, наприклад, як різні чинники впливають на формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів для отримання оптимальних результатів їх ППП;

принцип системності та послідовності – відтворювати логічну послідовність між формами і методами навчання та їх контролем, тобто забезпечувати послідовність етапів від засвоєння діагностувальних умінь, формування та розвиток діагностувальних навичок, умінь і здатностей майбутніх офіцерів як важливих складових їх діагностувальної компетентності;

принцип суб'єкт-суб'єктної взаємодії – взаємодіяти суб'єктам військово-педагогічного процесу у ВВНЗ; така взаємодія спрямована на цілеспрямоване формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів як майбутніх суб'єктів діагностувальної діяльності в системі фізичного виховання та спорту військовослужбовців;

принцип практичної спрямованості – формувати діагностувальну компетентність, тобто у взаємодії отриманих теоретичних знань, сформованих умінь і навичок та їх перенесення у практичну діагностувальну діяльність;

принцип контекстності – звернути особливу увагу цілям, змісту, методам, методикам і засобам формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів як майбутніх суб'єктів діагностувальної діяльності у системі

фізичного виховання військовослужбовців;

принцип забезпечення об'єктивності оцінювання результату сформованості діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів – звернути особливу увагу застосуванню об'єктивних критеріїв і показників оцінювання, що забезпечуватиме об'єктивне її оцінювання та визначення сформованості рівнів.

Отже з урахуванням вищезазначеного можемо зауважити, що під педагогічним моделюванням розуміємо процес наукового дослідження формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів. Відповідно, під *педагогічною моделлю формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі професійно-педагогічної підготовки маємо схематичне відтворення процесу її формування як предмета нашого дослідження.*

Якщо переглянемо дисертацію О. В. Застелло, то в її моделі розвитку діагностувальної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ у системі післядипломної освіти містяться цільово-методологічний, змістовий, технологічний і діагностико-результативний блоки [54], а в дисертації О. Є. Грибанової у моделі формування соціальної компетентності майбутніх економістів – цільовий, змістовно-технологічний і результативний блоки [29]. Отже, порівняльний аналіз цих двох підходів свідчить, що науковці по-різному розуміють педагогічне моделювання формування та розвитку різних видів компетентності фахівців.

Більш обґрунтованим, на нашу думку, є педагогічна модель розвитку фахової компетентності майбутніх офіцерів, що міститься в дисертації Д. В. Погребняка. Він виокремлює такі блоки розвитку фахової компетентності офіцерів: цільово-методологічний, змістовно-функціональний, суб'єктний, організаційно-діяльнісний і діагностико-результативний [123].

На підставі опрацьованої наукової літератури та виконаного теоретичного аналізу представляємо структуру нашої **педагогічної моделі формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів** у процесі

професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ, що включає такі основні блоки:

цільово-методологічний;

теоретичний;

суб'єкт-суб'єктний;

методичний;

оцінно-результативний.

Ці блоки конкретизуються в меті, завданнях, принципах, змісті, методах і засобах, методиці чи етапах формування, критеріях і показниках оцінювання сформованості діагностувальної компетентності, які обґрунтовані з урахуванням вимог відповідних методологічних підходів.

Цільово-методологічний блок моделі відображає мету, методологічні підходи та основні завдання щодо формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ. Призначення даного блока полягає у визначенні ієрархії цілей її формування на основі сучасних методологічних підходів до їх діагностувальної підготовки у ВВНЗ [50 с. 492]. Мета – формувати діагностувальну компетентність майбутніх офіцерів у ВВНЗ для успішної діагностувальної діяльності з урахуванням фахового призначення у військових частинах як суб'єктів військового управління у сфері фізичного виховання та спорту військовослужбовців.

Завдання даного блока – спрямованість професійно-педагогічної підготовки майбутніх офіцерів у ВВНЗ на цілеспрямоване формування ціннісно-мотиваційного, когнітивного, методичного, індивідуально-психічного та суб'єктного компонентів їх діагностувальної компетентності.

Для його вирішення необхідно вирішити такі часткові завдання:

мотивувати майбутніх офіцерів до формування у них діагностувальної компетентності на основі сучасних методологічних підходів як суб'єктів військово-професійної діяльності, у тому числі й діагностувальної діяльності;

формувати та систематизувати теоретичні та практичні діагностувальні знання, формувати діагностувальні навички, уміння, здатності як майбутніх

офіцерів, які необхідні для майбутньої успішної їх діагностувальній діяльності як суб'єктів фахової діяльності;

навчити сприймати самого себе як майбутнього суб'єкта діагностувальній діяльності – начальника фізичної підготовки і спорту у процесі фахової діяльності в військовій частині;

формувати професійно важливі діагностувальні якості як майбутнього суб'єкта діагностувальній діяльності – начальника фізичної підготовки і спорту у військовій частині.

Формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів будемо обґрунтовувати відповідно до вимог компетентнісного, системного, контекстного та суб'єктно-діяльнісного методологічних підходів до їх діагностувальної підготовки у ВВНЗ.

Компетентнісний підхід є головним методологічним підходом у системі освіти України. Поняття «компетентність», на думку В. В. Ягупова, «...характеризує якісний бік підготовленості певної особи до обіймання певної посади, який набувається в процесі отримання професійної освіти та стосується конкретної особи як майбутнього суб'єкта професійної діяльності» [180, с. 25]. Науковець наголошує, «кожне це явище не може існувати окремо, оскільки одне поняття є смисловим продовженням іншого: компетенція як наукове явище → компетентність як інтегральна якість, яка характеризує підготовленість фахівця до розв'язання певних компетенцій → компетентний як реалізація цієї інтегральної якості у практичній діяльності конкретного фахівця» [180, с. 27].

Наприклад, управлінська компетентність майбутніх офіцерів, «...представляє сукупність управлінських знань, умінь, навичок, здатностей, професійно-важливих управлінських якостей, ставлень до реалізації управлінської компетенції у військово-професійній діяльності» [192, с. 8]. Л. Б. Лук'янова обґрунтувала важливість володіння комунікативною компетентністю, що виникає в рамках системи взаємодії внутрішньоособистісних, міжособистісних, групових, організаційних рівнях

спілкування [106; 210; 211; 219].

Дубасенюк О. А. вважає, що компетентнісний підхід відображає інтегральний прояв професіоналізму, в якому поєднуються елементи професійної і загальної культури конкретного фахівця, досвіду його фахової діяльності та творчості, що конкретизується у певній системі знань, умінь, готовності до професійного вирішення поставлених завдань і проблем [38]. А для майбутніх офіцерів «головним завданням є підвищення рівня та якості їх фахової підготовленості як педагогів та організаторів фізичної підготовки і спорту в військових частинах, здатних професійно реалізовувати посадові компетенції, виконувати поставлені бойові завдання...» [207, с. 23].

Відповідно, компетентнісний підхід передбачає вирішення таких завдань: виховання та формування ціннісно-мотиваційних діагностувальних якостей майбутніх офіцерів як майбутніх суб'єктів діагностувальної діяльності – начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах;

формування у майбутніх офіцерів практичного мислення як майбутніх суб'єктів діагностувальної діяльності – начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах і водночас як військових професіоналів – офіцерів ЗС України;

формування та вдосконалення діагностувальних умінь, навичок і здатностей кожного курсанта як майбутнього суб'єкта діагностувальної діяльності – начальника фізичної підготовки і спорту у військовій частині;

формування та вдосконалення професійної суб'єктності кожного курсанта як майбутнього суб'єкта діагностувальній діяльності – начальника фізичної підготовки і спорту у військовій частині.

Системний підхід полягає в сприйнятті та обґрунтуванні педагогічної моделі формулювання діагностувальній діяльності – начальника фізичної підготовки і спорту у військовій частині як педагогічної системи у ВВНЗ.

Він полягає, з одного боку, в сприйнятті будь-якого педагогічного явища як цілісної педагогічної системи, а з іншого – в отриманні якомога повнішої інформації про зміст і стан кожного її елемента, а також їх взаємодії з іншими

елементами [22, с. 269]. Водночас система, яка утворена із сукупності логічних елементів, реалізує евристичну функцію в загальній системі наукового пізнання [22, с. 270], тобто виникає необхідність «синтезування» всіх уявлень в єдиній системній моделі об'єкта, яка має пов'язати між собою різні уявлення про об'єкт і предмет дослідження й надати обґрунтування кожному «зрізу» певного наукового дослідження [22, с. 272].

Отже, системний підхід у нашій моделі передбачає чітку структуру її складових – основних блоків моделі формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів. Згідно з вимогами цього підходу чітко виокремлюємо п'ять блоків її формування в процесі їх професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

Контекстний підхід полягає у формуванні діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів шляхом отримання ними діагностувальних знань, умінь і навичок у контексті майбутньої фахової діяльності – для реалізації своєї діагностувальної функції як начальника фізичної підготовки і спорту у військовій частині. Контекстне навчання, відповідно, у системі підготовки майбутніх фахівців визначається як процес навчання, під час якого проходить застосування змісту навчання в контекст розв'язання фахових завдань майбутньої професійно-педагогічної діяльності. Під час навчання відбувається переформатування навчальної діяльності у фахову діяльність зі зміною цінностей, цілей, потреб, мотивів, засобів, предмета відповідно на професійні. Таким чином створюються психолого-педагогічні умови для постановки суб'єктами навчання – педагогами і курсантами – особистих цілей для кожного та їх досягнення від набуття професійної освіти до професійно-педагогічної діяльності.

Так, С. Hudson і Vesta R. Whisler визначають, що контекстне навчання проходить із використанням таких важливих аспектів:

«на необхідності розв'язання проблем;

визнати необхідність, що учіння і викладання має відбуватися у різних ситуаціях: вдома, в спільнотах, на робочих місцях;

вчити студентів контролювати і спрямовувати власне навчання, щоб вони стали саморегульованими суб'єктами;

закріплювати дії студентів у різноманітних життєвих контекстах;

заохочувати студентів вчитися один від одного і разом;

використовувати автентичне оцінювання» [203].

Отже, контекстний підхід передбачає для майбутніх офіцерів формування їх діагностувальних знань, умінь і навичок у контексті майбутньої фахової діяльності – для виконання своєї діагностувальної функції за посадовим призначенням.

Суб'єктно-діяльнісний підхід передбачає формування у майбутніх офіцерів, як суб'єктів діагностувальної діяльності, діагностувальної компетентності, що відбувається спочатку в навчальній, а вже потім – у фаховій діяльності.

Проблемою суб'єктно-діялісного підходу займалися багато науковців – Б. Г. Ананьєв, О. В. Запорожець, В. П. Зінченко, Г. С. Костюк, В. А. Татенко та ін. На основі аналізу та узагальнення наукових джерел нам будуть цікаві праці В. В. Ягупова, в яких він обґрунтовує, що «основним етапом формування суб'єкта є пізнання самого себе, другим – знаходження смислу соціального та професійного буття та його сприйняття, третім – творення суб'єктом власного життя, становлення суб'єктом у системі суб'єкт-суб'єктних взаємин з іншими людьми» [186, с. 31].

«...суб'єктний підхід у навчальному процесі буде сприяти взаємовпливу двох суб'єктів – педагога й учня. У зв'язку з цим система загальної освіти має допомогти стати учню суб'єктом навчальної діяльності чи формувати його навчальну суб'єктність, а система професійної освіти має розвивати культуру навчальної діяльності та сприяти становленню суб'єктом професійної діяльності; для цього майбутній фахівець має виступати як особистість, намагатися актуалізувати свою соціальну суб'єктність у навчальній діяльності та цілеспрямовано формувати професійну суб'єктність, тобто сприйняти цілі, цінності і смисл майбутньої професійної діяльності» [186, с. 34].

Відповідно першочерговим завданням для майбутніх офіцерів є становлення суб'єктом навчальної та квазіпрофесійної діяльності, а потім військово-професійної та фахової видів діяльності, важливою функцією яких є діагностувальна. Майбутній фахівець проходить такі етапи: виховання, формування, розвиток, самовдосконалення для цілеспрямованого набуття своєї діагностувальної компетентності під час становлення суб'єктом військово-професійної діяльності. Відповідно, головним у процесі її формування є сам вихованець, який виступає як творчий суб'єкт навчальної та квазіпрофесійної діяльності та є повноправним учасником процесу навчання. А його формування як майбутнього офіцера та суб'єкта діагностувальної діяльності також залежить від викладача. Ідеальний варіант – це суб'єкт-суб'єктна взаємодія між ними в військово-педагогічному процесі ВВНЗ. Водночас тут актуалізується професійно-педагогічна майстерність педагога, який цілеспрямовано формує постать майбутніх офіцерів. А для цього важливо дотримуватися принципів суб'єктної педагогіки, відповідно до яких буде проходити формування діагностувальної компетентності. Це принципи науковості, системності та поетапності, суб'єкт-суб'єктної взаємодії, контекстності, міжпредметності.

Теоретичний блок моделі відображає принципи та зміст їх діагностувальної підготовки у процесі формування діагностувальної компетентності як майбутніх офіцерів. Ці знання мають бути міжпредметними для успішної активізації їх пізнавальної діяльності та містити систему діагностувальних знань, умінь і навичок [42, с. 492]. Відповідно, зміст і принципи її формування важливо спрямувати на формування у майбутніх офіцерів саме таких компонентів.

Ціннісно-мотиваційного компонента, оскільки для досягнення цілей її формування важливо формувати та розвивати у них цінності і мотивацію діагностувальної діяльності; ставлення до світу, до інших військовослужбовців, до військової сфери, до самого себе, як до професіонала своєї справи – суб'єкта діагностувальної діяльності. Усе це визначається сформованою системою військово-професійних цінностей [42, с. 492]. Саме тому, необхідно формувати

у майбутніх офіцерів цінності, мотиви шляхом їх залучення до діагностувальної діяльності, як майбутніх начальників фізичної підготовки та спорту у військових частинах; застосування методичних прийомів щодо формування у них сприйняття самого себе як майбутнього офіцера – як військового професіонала, і, звичайно, бажанню служити своїй державі та народу України.

Науковці слушно наголошують, що «...ціннісна сфера фахівця виступає найголовнішим професійно важливим психічним утворенням, формування, розвиток і актуалізація якого можливі в цілеспрямованому процесі професійного навчання і виховання майбутнього фахівця, лише у професійному середовищі в контексті реальних професійних взаємин фахівця. Індивідуальне наповнення конкретних професійних цінностей кожним фахівцем і реалізація і продукування ним смислів професійної діяльності здійснюється у процесах професійного самовизначення, набуття професійної освіти, професійного становлення, самоактуалізації та самореалізації як професіонала та суб'єкта творчої професійної діяльності» [191, с. 212].

Когнітивного – включає систему знань майбутніх офіцерів щодо своєї діагностувальної діяльності та практичні знання щодо фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців, знання діагностувальних методик, засобів і методів їх застосування в діагностувальній діяльності [42, с. 492]. Він повинен мати сформовані діагностувальні практичні знання, знати за допомогою яких засобів, прийомів, методик і методів їх застосовувати.

Методичного – що передбачає практичне опанування ними методичними підвалинами діагностувальної діяльності, зміст якої складають діагностувальні методи, методичні прийомами та засоби діагностувальної діяльності як фахівцями фізичної підготовки і спорту [42, с. 493].

Майбутній офіцер має бути здатним реалізувати на практиці всі свої знання щодо діагностувальної діяльності як майбутнього начальника фізичної підготовки у військовій частині, бути здатним застосовувати на практиці діагностувальні знання, навички та вміння відповідно до Інструкції з фізичної підготовки в системі МО України для з'ясування сформованості та

розвиненості відповідних фізичних якостей військовослужбовців.

Індивідуально-психічного – включає індивідуально-психічні діагностувальні якості майбутніх офіцерів, які слід цілеспрямовано формувати та розвивати [42, с. 493]. Для реалізації своєї діагностувальної діяльності кожному з них важливо мати певний перелік необхідних професійно важливих діагностувальних якостей – принциповість, порядність, об'єктивність тощо.

Суб'єктного – включає сприйняття самого себе як суб'єкта діагностувальної діяльності, як офіцера – фахівця фізичної підготовки і спорту [42, с. 494]. Для реалізації своєї діагностувальної функції майбутнім офіцерам необхідно мати такі якості як професійну самостійність, відповідальність, самодостатність, які повинен мати кожен із них для становлення суб'єктом діагностувальної діяльності у сфері фізичного виховання та спорту військовослужбовців у військовій частині.

Запропонована нами модель містить перелік необхідних функцій для формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів. Зокрема такі:

ціннісно-мотиваційну (важливо мати сукупність усвідомлених цінностей, мотивів і мотивації до діагностувальної діяльності в сфері фізичної підготовки і спорту військовослужбовців у військовій частині [50 с. 491]);

комунікативну (взаємодія майбутніх офіцерів у спілкуванні як один з одним, так і майбутніх офіцерів із викладачами для діагностувальної діяльності);

навчально-методичну (відпрацювання викладачами підручників, посібників, методичних розробок, проведення занять з майбутніми офіцерами та формування у них діагностувальної компетентності для реалізації ними діагностувальної функції);

індивідуально-психічну (включає індивідуально-психічні діагностувальні якості майбутніх офіцерів, що безпосередньо та опосередковано впливають на успішність реалізації ними своєї діагностувальної функції [50 с. 493]);

оцінно-результативну (здатність до самооцінювання, самовдосконалення, самоконтролю; об'єктивність і принциповість у здійсненні своєї діагностувальної діяльності).

Суб'єкт-суб'єктний блок відображає готовність бачити і розуміти співрозмовника, активну співпрацю викладача з майбутніми офіцерами, готовність сприйняти один одного як суб'єкта та суб'єктна взаємодія між ними. Тільки при підтриманні між майбутніми фахівцями із фізичної підготовки і спорту та військовими педагогами суб'єкт-суб'єктних взаємин вони стануть відповідальними, зможуть приймати самостійні рішення, будуть професіоналами своєї справи, здатними реалізувати свої знання та вміння у діагностувальній діяльності [42, с. 494].

Суб'єкт-суб'єктна взаємодія у процесі навчання «викладач ↔ курсант», «курсант ↔ курсант» шляхом застосування різних інтерактивних методів, методик, прийомів і засобів навчання та виховання майбутніх офіцерів. В освітньому процесі ВВНЗ головним є той, кого вчать, натомість викладач спрямовує свої знання та вміння на формування у майбутніх офіцерів цілеспрямованого усвідомлення цінностей, мотивів і мотивації до діагностувальної діяльності у сфері фізичної підготовки і спорту військовослужбовців і формування діагностувальної компетентності як майбутніх начальників фізичної підготовки військовослужбовців у військових частинах. Як результат маємо отримати сформовану діагностувальну компетентність у майбутніх офіцерів, щоб він самостійно приймав рішення, був автономним, чітко знав на практиці, як вирішувати діагностувальні заходи щодо сфери фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців.

Методичний блок. З майбутніми офіцерами мають проводити такі методичні заходи, які будуть спрямовані на формування діагностувальної компетентності. Серцевина блоку складається з діагностувально-мотиваційного, когнітивно-діяльнісного та оцінно-результативного етапів [42, с. 495].

Зміст цього блоку відображає використання на практиці методів,

методичних прийомів, засобів їх діагностувальної підготовки у процесі формування діагностувальної компетентності як майбутніх офіцерів. Під даним блоком розуміється конкретна методика, яка містить інноваційну ідею, основні принципи, засоби та методичні прийоми для цілеспрямованого формування їх діагностувальної компетентності. Відповідно, методика містить в собі різноманітні види навчальних занять, форми та методи навчання та виховання, розроблені для них методичні прийоми, які важливі для формування у майбутніх фахівців діагностувальної компетентності.

Отже, на основі аналізу та узагальнення педагогічної практики, різноманітних наукових підходів щодо військово-професійної та фахової видів підготовки майбутніх фахівців пропонуємо авторську методику для більш детального формування діагностувальної компетентності, що реалізується шляхом використання спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту та її формування в ВВНЗ» [42, с. 496].

Пропонуємо кілька методів і методичних прийомів формування діагностувальної компетентності для майбутніх офіцерів, кожен з яких має свої переваги та певні недоліки. У зв'язку з цим їх використання шляхом комбінування є оптимальним рішенням для отримання максимального педагогічного ефекту.

Метод моделювання у контексті квазіпрофесійних ситуацій. Він передбачає навчання майбутніх офіцерів діагностувальних процедур у реальних військових умовах, що їм дозволяє отримати практичний досвід і навчитися використовувати різні методи та інструменти діагностування в процесі професійно-педагогічної підготовки в ВВНЗ.

Рольова гра: включає в себе моделювання різних діагностувальних ситуацій із використанням конкретних квазіпрофесійних ситуацій. Майбутні офіцери можуть формувати здатність до спілкування, чи організаторські здатності та інші, щоб вчитися ефективно взаємодіяти з іншими військовослужбовцями в процесі реалізації діагностувальної функції.

Моделювання з використанням засобів комп'ютерної техніки: передбачає використання спеціальних програм та інтерактивних моделей для навчання майбутніх фахівців діагностувальній діяльності. Це дозволяє майбутнім офіцерам віртуально виконувати діагностувальні процедури та отримувати зворотний зв'язок для покращення своїх діагностувальних умінь, навичок, а в ідеалі – здатностей.

Робота в малих групах: передбачає роботу майбутніх офіцерів у малих військово-соціальних групах, де вони можуть взаємодіяти між собою як суб'єкти навчальної й квазіпрофесійної діяльності та отримувати зворотний зв'язок від викладача. Це їм дозволяє досліджувати та аналізувати різні діагностувальні процеси, процедури, методики та методи, а також вчитися успішно взаємодіяти та співпрацювати один з одним у навчальній групі.

Застосування порівняльного аналізу: дозволяє порівнювати різні методи діагностування, щоб визначити, який із них є найбільш ефективним у конкретній діагностувальній ситуації. Майбутні офіцери можуть виконувати діагностувальні процедури з використанням різних методів, а потім порівнювати результати та визначати, який метод дав найбільш точний результат у тій чи іншій ситуації.

До видів навчальних занять пропонуємо лекції, семінарські та практичні заняття для вирішення квазіпрофесійних завдань, комп'ютерний практикум і консультації, практичне виконання вправ, проведення дискусій, самостійної індивідуальної та діагностувальної роботи на оцінку, проходження навчальної практики, екзамени.

До методів навчання пропонуємо словесні, наочні, показові, практичні, контрольні.

До засобів навчання пропонуємо навчальні посібники, методичні матеріали, підручники, мультимедійні засоби навчання, тестові завдання, фізичні вправи.

У сукупності вони складають методичну підвалину авторської методики формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів, під якою

розуміємо основні принципи, застосування засобів педагогічного впливу, усне викладання матеріалу, показ, практичні заняття, самостійну роботу і контроль на основних етапах їх діагностувальної підготовки у ВВНЗ. Ця методика реалізується за допомогою спецкурсу, головною метою якої є цілеспрямоване формування діагностувальної компетентності та підготовка майбутніх офіцерів до діагностувальної діяльності як професіоналів у сфері фізичної підготовки і спорту, тобто практичної здатності реалізовувати свою діагностувальну функцію як суб'єкт фізичного виховання військовослужбовців [42, с. 497].

Методика містить три етапи.

1 етап – *діагностувально-мотиваційний*, який спрямований на стимулювання курсантів на цілеспрямоване формування своєї діагностувальної компетентності, що включає сукупність усвідомлених цінностей, мотивів і мотивації до діагностувальної діяльності як майбутніх офіцерів [42, с. 497].

2 етап – *когнітивно-діяльнісний* – передбачає методичні заходи для оволодіння змістом діагностувальної діяльності, що необхідний для реалізації діагностувальної функції як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах. Цей етап передбачає реалізацію спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ» [42, с. 498].

Майбутні офіцери мають частіше брати участь у діагностувальних дослідженнях, проводити власне оцінювання й аналізувати їх результати. Для цього можна використовувати різноманітні вправи та квазіпрофесійні завдання, що дозволяють поглибити знання з цієї сфери, набути практичні діагностувальні навички та вміння. Вони мають вміти використовувати на практиці свої діагностувальні вміння та навички, бути здатними здійснювати діагностування результативності фізичної підготовленості військовослужбовців, що переважно складає зміст його діагностувальної діяльності.

3 етап – *оцінно-результативний* – спрямований на визначення рівнів сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів [42, с. 499].

Результативність цього етапу залежить, наскільки вони володіють діагностувальними вміннями, навичками та здатностями як майбутні фахівці фізичної підготовки військовослужбовців, як суб'єкти діагностувальної діяльності у системі фізичного виховання військовослужбовців.

Оцінно-результативний блок важливий для з'ясування рівнів сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів і містить у собі очікуваний результат їх діагностувальної підготовленості до діагностувальної діяльності. Результат відображає стан сформованості діагностувальної компетентності, який має бути сформований у процесі проходження спецкурсу майбутніми фахівцями та реалізації комплексу відповідних педагогічних умов. Зміст даного блоку містить обґрунтовані нами критерії оцінювання сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів, ціннісно-мотиваційний, інтелектуальний, процесуальний, психологічний, рефлексивний, які дозволяють з'ясувати рівні її сформованості.

Отже, зміст даного блоку містить методи та методичні прийоми оцінювання сформованості діагностувальної компетентності для визначення її рівнів (низький, достатній, середній і високий) за ціннісно-мотиваційним, когнітивним, методичним, індивідуально-психічним і суб'єктним компонентами.

Слід зауважити, що між усіма блоками моделі існує зворотний зв'язок, що на підставі з'ясування рівнів сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів вносимо зміни до навчально-виховного процесу. Отже, для отримання покращення рівнів її сформованості відбувається корегування цілей, мети, завдань, змісту підготовки, форм і методів формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

Отже, маємо отримати результат: сформовану діагностувальну компетентність майбутніх офіцерів. Зазначене вище дає нам можливість відобразити модель формування їх діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів.

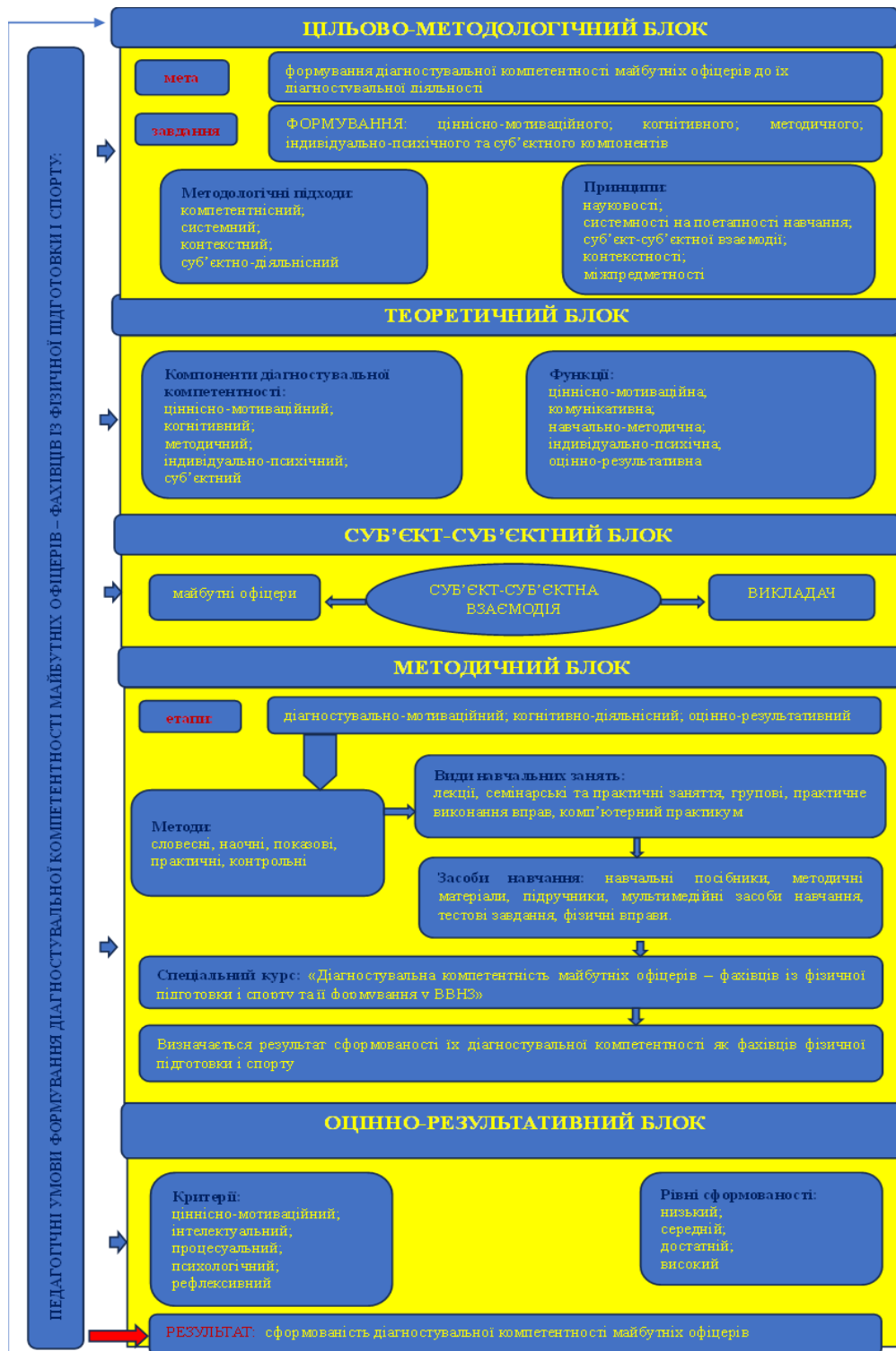

Рис. 2.1. Модель формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ

Отже, спроектована педагогічна модель формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів складається з п'яти взаємопов'язаних блоків – цільово-методологічного, теоретичного, суб'єкт-суб'єктного,

методичного та оцінно-результативного (рис. 2.1).

Доведено, що вона містить зворотні зв'язки між блоками, що дозволяє своєчасно здійснювати корекцію. Модель висвітлює процеси взаємозалежності відповідно кожного з блоків, що впливають на вибір компонентів і функцій, що становить основу теоретичного блоку.

Зокрема компоненти, виділені в теоретичному блоці зумовлюють її функції, а також готовність бачити і розуміти співрозмовника, активну співпрацю викладача з майбутніми офіцерами, здатність сприймати один одного як суб'єкта діагностувальної діяльності.

Доведено, що зміст методичного блоку визначає як основні види навчальних занять, так і засоби, етапи, а також і реалізацію спецкурсу.

Для з'ясування рівнів сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів використовується оцінно-результативний блок.

Реалізація педагогічної моделі супроводжувалася проведенням попереднього оцінювання рівнів сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів, упровадженням відповідних педагогічних умов.

Відповідно отримаємо інтегральний результат – сформованість діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів.

2.3. Авторська контекстна методика формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійної підготовки у ВВНЗ

Одним із головних етапів наукового дослідження є з'ясування поняття «методика» та «методика формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів», а після цього обґрунтувати основні елементи авторської методики. Аналіз наукових джерел свідчить про наявність різних наукових підходів науковців до розуміння поняття «методика». Так, у словнику іншомовних слів методика – це «сукупність взаємопов'язаних способів і

прийомів доцільного й ефективного проведення певної роботи. Вчення про методи викладання певної науки, предмета» [7, с. 367]. Методика, на думку С. М. Морозова та Л. М. Шкарапути, – це «розділ педагогіки, що вивчає і складає правила та методи викладання якогось навчального предмета. Узагальнення досвіду, способів, прийомів здійснення будь-якого завдання» [152, с. 354].

Нам імпонує думка В. В. Ягупова, який трактує поняття «методика» як сукупність провідної ідеї, принципів, основних етапів, видів навчальних занять, методичних прийомів і засобів, «...за допомогою яких здійснюється все більш глибоке пізнання різноманітних педагогічних проблем та їх розв'язання» [183, с. 84].

Пропонуємо на основі врахування вищевикладених думок, провідних концептуальних підходів та ідей і принципів обґрунтування різних педагогічних методик поняття «методика» відповідно до теми нашого дослідження – авторську контекстну методику, яка відобразить усі методичні аспекти формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів.

***Методика формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів** – це сукупність головної ідеї, основних принципів та етапів її формування, які складаються з змісту (цінності та мотивацію, теоретичні і практичні діагностувальні знання, вміння і навички, здатності до діагностувальної діяльності), методів, видів навчальних занять, методичних прийомів і засобів їх діагностувальної підготовки як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах.*

Мета методики полягає у цілеспрямованому формуванні діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів, яка досягається шляхом вирішення основних завдань її формування. Згідно з сучасними провідними ідеями методологічних підходів до їх професійно-педагогічної підготовки нами поставлені такі завдання:

виховання та формування ціннісно-мотиваційних діагностувальних якостей майбутніх офіцерів як майбутніх суб'єктів діагностувальної діяльності – начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах;

формування у них практичного мислення як майбутніх суб'єктів діагностувальній діяльності – начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах і водночас як військових професіоналів – офіцерів ЗС України за допомогою суб'єктно-діяльнісних і контекстних методів навчання;

формування та вдосконалення діагностувальних умінь, навичок і здатностей кожного курсанта як майбутнього суб'єкта діагностувальної діяльності – начальника фізичної підготовки і спорту у військовій частині за допомогою контекстних і суб'єктно-діяльнісних методів навчання;

формування та вдосконалення професійної суб'єктності кожного курсанта як майбутнього суб'єкта діагностувальній діяльності – начальника фізичної підготовки і спорту у військовій частині за допомогою суб'єктно-діяльнісних методів навчання.

Можемо зауважити, що всі завдання між собою взаємозв'язані і відповідно, вони впливають на формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

У методологічному знанні важливу роль мають *принципи діяльності суб'єктів військово-педагогічного процесу в ВВНЗ*. Для реалізації завдань нашої методики доцільно дотримуватись сукупності основних принципів.

Принцип об'єктивності, який проявляється у всебічному врахуванні чинників формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів, у знаходженні адекватних дослідницьких підходів і засобів, що дозволяють отримати істинне знання про об'єкт діагностувальної діяльності. Пізнання досліджуваних явищ відбувається шляхом з'ясування їх об'єктивних проявів у процесі діагнос-тувальної, військово-професійної діяльності, спілкуванні між собою. Має на меті послідовність у діях, логічність дослідницьких дій, виявлення усіх можливих точок зору проблеми дослідження щодо

діагностувальній діяльності. Ефективність реалізації даного принципу залежить від того, наскільки майбутнім офіцерам вдалося виділити й оцінити всі можливі варіанти рішення квазіпрофесійної задачі для їх майбутньої діагностувальної діяльності.

Принцип доступності та індивідуалізації, який передбачає дотримання основних правил «від простого – до складного», «від відомого – до невідомого» з урахування рівнів сформованості їх індивідуальної підготовленості.

Принцип контекстності – особливу увагу приділити цілям, змісту, методам, методикам і засобам формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів як майбутніх суб'єктів діагностувальної діяльності з водночасним дотриманням принципу наочності – «від живого споглядання до абстрактного практичного мислення, та згодом до практики».

Принцип системності та послідовності – відтворення логічної послідовності між формами і методами навчання, тобто забезпечувати логічну послідовність етапів засвоєння діагностувальних знань, формування та розвитку діагностувальних навичок, умінь і здатностей у майбутніх офіцерів як важливих складових їх діагностувальної компетентності.

Принцип суб'єкт-суб'єктної взаємодії – взаємодію суб'єктів військово-педагогічного процесу у ВВНЗ, яка спрямована на цілеспрямоване формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів як майбутніх суб'єктів діагностувальної діяльності у сфері фізичного виховання військовослужбовців.

Принцип практичної спрямованості – формування діагностувальної компетентності полягає у взаємодії отриманих теоретичних і практичних знань, умінь і навичок та їх перенесення у практичну діагностувальну діяльність у сфері фізичного виховання військовослужбовців.

Принцип забезпечення об'єктивності оцінювання результату сформованості діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів – особлива уваги приділяється застосуванню об'єктивних критеріїв і показників оцінювання її сформованості, що забезпечуватиме об'єктивне оцінювання та визначення рівнів її сформованості.

Отже, на основі аналізу та узагальнення педагогічної практики, різноманітних наукових підходів щодо військово-професійної та фахової підготовки майбутніх фахівців пропонуємо авторську методику для більш детального формування діагностувальної компетентності, що реалізується шляхом використання спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ» [63, с. 496].

Основна мета авторської методики полягає у формуванні діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів як головної складової їх військово-професійної компетентності, яка забезпечує ефективність фахової діяльності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах. У результаті реалізації методики маємо отримати такі результати:

сформовані цінності і мотивація щодо своєї діагностувальної діяльності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах;

сформовані діагностувальні знання як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту;

сформовані діагностувальні навички та вміння як суб'єкта фізичного виховання військовослужбовців;

сформовані професійно-важливі діагностувальні якості як суб'єкта фізичної виховання військовослужбовців та діагностування його результатів.

Відповідно, для їх вирішення слід, по-перше, мотивувати майбутніх офіцерів до формування у них діагностувальної компетентності на основі сучасних методологічних підходів як суб'єктів військово-професійної діяльності, у тому числі й діагностувальної діяльності;

по-друге, формувати та систематизувати фахові діагностувальні знання, формувати діагностувальні навички, уміння, здатності як майбутніх офіцерів, які необхідні для майбутньої успішної їх діагностувальної діяльності;

по-третє, формувати професійно важливі діагностувальні якості як майбутнього суб'єкта діагностувальній діяльності – начальника фізичної підготовки і спорту у військовій частині;

по-четверте, вчити курсантів сприймати як самого себе як майбутнього суб'єкта діагностувальній діяльності – начальника фізичної підготовки і спорту у процесі фахової діяльності, так і інших військовослужбовців як суб'єктів військово-професійної діяльності.

Методику будемо реалізовувати в три етапи – на діагностувально-мотиваційному, когнітивно-діяльнісному та оцінно-результативному етапах.

1 етап – *діагностувально-мотиваційний*, який спрямований на стимулювання курсантів як майбутніх офіцерів на цілеспрямоване формування своєї діагностувальної компетентності, що включає сукупність усвідомлених цінностей, мотивів і мотивації до формування діагностувальної компетентності та становлення суб'єктом діагностувальної діяльності [63, с. 497]. А для цього вони насамперед мають усвідомлювати цінності і мотиви формування своєї діагностувальної компетентності як майбутні начальники фізичної підготовки і спорту у військовій частині.

2 етап – *когнітивно-діяльнісний* – передбачає методичні заходи для оволодіння курсантами як майбутніми офіцерами змістом діагностувальної діяльності, що необхідний їм для реалізації діагностувальної функції як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах. Цей етап передбачає реалізацію спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ» [63, с. 498].

До змісту курсу включено такі теми:

Тема 1. Майбутній офіцер – фахівець фізичної підготовки і спорту: поняття, зміст та структура як суб'єкта навчальної діяльності у ВВНЗ.

Тема 2. Діагностувальна діяльність офіцера – фахівця фізичної підготовки і спорту як суб'єкта військово-професійної діяльності.

Тема 3. Діагностувальна компетентність офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту як складова військово-професійної компетентності у військових частинах.

Тема 4. Методика формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту як суб'єктів діагностувальної діяльності у ВВНЗ.

Спецкурс починається зі вступного навчального заняття, що спрямовано на активізацію навчальної діяльності майбутніх офіцерів і визначення рівнів сформованості компонентів їх діагностувальної компетентності як суб'єктів діагностувальної діяльності. Майбутнім офіцерам пропонується тест на виявлення рівнів сформованості загальних знань за їх фахом, основних положень діагностувальної та фахової діяльності як майбутнім суб'єктам фізичного виховання і спорту військовослужбовців.

Для їх вивчення та опанування в методиці використовуються різні методи навчання та види навчальних занять, насамперед контекстні та суб'єктно-діяльнісні. А доцільність застосування того чи іншого методу та конкретного виду навчального заняття у кожному конкретному етапі, в темі та методичному випадку забезпечується дотриманням таких вимог.

відповідність поставленого навчально-виховного завдання темі і методичному задуму конкретної теми навчального заняття, оскільки кожен вид навчального заняття має забезпечувати не тільки результативність навчальної діяльності курсантів, але й мати виховний вплив на них;

забезпечення виховного характеру кожного виду навчального заняття, оскільки кожен із них має забезпечувати не тільки отримання курсантами знань, а й формувати та розвивати цінності та мотивацію формування діагностувальної компетентності та майбутньої діагностувальної діяльності;

відповідати принципам проблемного, суб'єктно-діяльнісного та контекстного видів навчання курсантів як суб'єктів військового управління та діагностувальної діяльності;

відповідати специфіці їх майбутньої фахової діяльності, у тому числі безпосередньо діагностувальній;

відповідність основних видів навчальних занять і засобів формування діагностувальної компетентності індивідуальній і груповій підготовленості як

кожного окремого курсанта як майбутнього офіцера, так і для всієї навчальної групи як групового суб'єкта навчальної діяльності;

забезпечення творчої актуалізації педагогічного потенціалу та фахової майстерності кожного викладача як суб'єкта педагогічної діяльності, тобто кожен викладач використовує такі методи навчання та види навчальних занять, які враховують індивідуальні особливості викладання навчального матеріалу ним і забезпечують кращу якість засвоєння навчальної інформації курсантами;

різноманітність застосованих методів: творче, але водночас контекстне використання на практиці усіх методів навчання забезпечує кращу якість засвоєння діагностувальних знань, формування діагностувальних навичок і вмінь курсантів.

3 етап – *оцінно-результативний* – спрямований на визначення рівнів сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів [63, с. 499]. Результативність цього етапу залежить, наскільки вони формували основні компоненти діагностувальної компетентності як майбутні фахівці фізичної підготовки військовослужбовців – суб'єкти діагностувальної діяльності у сфері фізичного виховання військовослужбовців (табл. 2.1).

Формування їх діагностувальної компетентності неможливе без основних видів навчальних занять, які контекстно адаптуються в методіку формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ, що відбувається поетапно.

У методиці нами використовуються всі методи навчання майбутніх офіцерів у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

Метод усного викладу навчального матеріалу, що вивчається, – найпоширеніший із методів їх навчання, який поділяється на лекцію, розповідь, бесіду, пояснення. Його застосовують для осмислення нового навчального матеріалу, поєднують із застосуванням засобів наочності та обговорення навчального матеріалу – груповим заняттям. На навчальних заняттях ставлять проблемні питання курсантам таким чином, щоб відповіді вимагали від них розгорнутих міркувань, певних доказів і порівнянь, обґрунтування відповіді.

Таблиця 2.1.

**Етапи методики формування діагностувальної компетентності
майбутніх офіцерів у процесі професійно-педагогічної підготовки**

Етап	Мета	Завдання	Методичні прийоми та засоби	Вид навчальних занять
<i>діагностувально-мотиваційний</i>	Стимулювання курсантів на цілеспрямоване формування діагностувальної компетентності як майбутніх офіцерів. Закріпити та підвищити їх цінності і мотивацію до діагностувальної діяльності	Стимулювання курсантів на цілеспрямоване формування діагностувальної компетентності. Цілеспрямоване формування у них як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військовій частині цінностей та ідеалів діяльності шляхом засвоєння її етичних норм.	Бесіда, пояснення, кваліфікаційні завдань, презентації, практичне виконання вправ, проведення дискусій «круглого столу», проведення самостійно індивідуальної та діагностувальної роботи на оцінювання. Засоби навчання – навчальні посібники, методичні матеріали, підручники, ІКТ, тестові завдання.	Лекційні, семінарські, групові заняття
<i>когнітивно-діяльнісний</i>	Формування й закріплення діагностувальних знань вмінь і навичок, формування практичних умінь і здатностей діагностувальної діяльності	Оволодіння змістом діагностувальної діяльності. Систематизація та закріплення теоретико-методичних і практичних діагностувальних знань, вмінь. Участь у діагностувальних дослідженнях.	Різноманітні вправи та кваліфікаційні завдання, що дозволяють поглибити знання та закріпити практичні діагностувальні навички та вміння, бути здатними здійснювати діагностування результативності фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців.	Лекційні, семінарські, групові, практичні та самостійні заняття.
<i>оцінно-результативний</i>	Визначення рівнів сформованості діагностувальної компетентності	Визначення рівнів сформованості діагностувальної компетентності.	Критерії оцінювання сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів. Методичні прийоми оцінювання рівнів її сформованості.	Анкетування та тестування

Слід поступово посилювати складність і важкість проблемних ситуацій, у результаті чого краще засвоюються нові теоретичні та практичні знання. Різні види розповідей, пояснень, оповідань, лекцій, групових занять насамперед

орієнтовані на опанування ними теоретичних і практичних знань щодо майбутньої діагностувальної діяльності.

Метод обговорення навчального матеріалу, який забезпечує вирішення таких навчально-виховних завдань: системне повторення, поглиблення і закріплення діагностувальних знань, що включає групові заняття, різні види семінарських занять, дискусій, мозкову атаку, інтелектуальну розминку, аналіз конкретної ситуації чи кейс метод; здійснення оцінювання діагностувальних знань у майбутніх офіцерів з окремих розділів і тем програми.

Наочні (спостереження, демонстрування, ілюстрування): застосовують у взаємозв'язку зі словесними та практичними видами навчальних занять; використання ілюстрацій і демонстрацій на підтвердження словесних тлумачень є їх специфічною особливістю щодо формування спостережливості у майбутніх офіцерів. Ілюстрування – показ предметів, процесів, які використовують для усвідомлення ними сутності явищ, що вивчається, з'ясування взаємозв'язків між компонентами певного явища, які важливі для формування практичних діагностувальних навичок, умінь.

Практичний метод: спрямований на формування діагностувальних навичок і вмінь застосування отриманих практичних знань у діагностувальній практиці. Для їх формування необхідно використовувати всі види практичних навчальних занять. Але їх потрібно адаптувати до їх фахової та військово-професійної діяльності, важливою складовою яких є діагностувальна діяльність як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах. Практичні заняття покликані формувати навички і вміння виконання різних видів діагностувальної діяльності, які насамперед орієнтовані на закріплення, поглиблення та вдосконалення теоретичних і практичних діагностувальних знань. Водночас слід суттєву увагу звернути на самостійну роботу курсантів, у процесі якої закріплюють отримані на лекціях, семінарах, групових і практичних заняттях знання.

Особлива увага приділяється *методам контролю та самоконтролю* курсантів, які покликані вирішити такі завдання: забезпечувати зовнішній

зворотний зв'язок (контроль педагога) і внутрішній (самоконтроль курсанта). Контроль спрямований на отримання загальної інформації, узагальнення якої дає можливість педагогу вносити необхідні корективи в хід навчально-виховного процесу в цілому та формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів, зокрема. А об'єктивне діагностування дає аргументи для і корекції змісту, форм, методів і засобів педагогічної та навчальної діяльності взагалі та формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів, зокрема. Контроль буває різних видів і форм, а також може здійснюватися за допомогою різноманітних методів педагогічного діагностування.

Усі ці методи навчання трансформовані в зміст їх майбутньої діагностувальної діяльності. Їхня спрямованість – забезпечувати діагностувальну спрямованість підготовки курсантів та стимулювати творчий суб'єктний стиль навчальної діяльності як майбутніх офіцерів на навчальних заняттях. Якщо коротко: курсанти опиняються в ситуаціях, максимально наближених до реальної майбутньої діагностувальної діяльності. Під час таких занять в аудиторії моделюють обстановку фахової діяльності майбутніх офіцерів. Для цього використовують різноманітні методичні прийоми і засоби: сучасні програмне забезпечення й навчально-методичні посібники, квазіпрофесійні ситуації та ін.

Робота в малих групах: передбачає роботу майбутніх офіцерів у малих навчальних групах, де вони можуть взаємодіяти між собою як суб'єкти навчальної та квазіпрофесійної діяльності, а також водночас отримувати зворотний зв'язок від викладача. Це їм дозволяє досліджувати та аналізувати різні діагностувальні процеси, процедури, методики, методи, ситуації, а також вчитися успішно взаємодіяти та співпрацювати один з одним в навчальній групі.

Застосування порівняльного аналізу: дозволяє порівнювати різні методи та засоби діагностування, щоб визначити, який із них є найбільш оптимальним у конкретній діагностувальній ситуації. Майбутні офіцери можуть виконувати діагностувальні процедури з використанням різних методів, а потім

порівнювати результати та визначати, який метод дав найбільш точний результат у тій чи іншій ситуації.

Отже, до основних видів навчальних занять пропонуємо лекції, групові, семінарські та практичні заняття, проходження навчальної практики, контроль, екзамени, на яких широко використовуються презентації, слайди, проведення дискусій, проведення самостійно індивідуальної та діагностувальної роботи на оцінювання.

До засобів навчання пропонуємо навчальні посібники, методичні матеріали, підручники, мультимедійні засоби навчання, тестові завдання, фізичні вправи.

У сукупності вони складають методичну підвалину авторської методики формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів, під якою розуміємо провідну ідею, основні принципи, застосування засобів педагогічного впливу, усне викладання матеріалу, показ, групові, семінарські та практичні заняття, самостійну роботу і контроль на основних етапах їх діагностувальної підготовки у ВВНЗ. Ця методика реалізується за допомогою спецкурсу, головною метою якої є цілеспрямоване формування діагностувальної компетентності та підготовка до діагностувальної діяльності як професіоналів у сфері фізичної підготовки і спорту, тобто практичної здатності реалізовувати свою діагностувальну функцію як майбутні офіцери [63, с. 497]. Вони мають вміти використовувати на практиці свої діагностувальні вміння та навички, бути здатними здійснювати діагностування результативності фізичної підготовленості військовослужбовців, що переважно складає зміст його фахової діяльності.

Компетентності, які набуваються під час засвоєння навчальної дисципліни спецкурсу, такі:

сформована сукупність:

цінностей і мотивів курсантів щодо формування своєї діагностувальної компетентності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах;

здатність застосовувати на практиці діагностувальні знання, навички та вміння для успішної реалізації діагностувальної функції як професіонала фізичної підготовки і спорту військовослужбовців;

здатність застосовувати на практиці діагностувальні методи, методичні прийоми та засоби діагностувальної діяльності як фахівцями фізичної підготовки і спорту;

запланований результат навчання – сформована у курсантів діагностувальна компетентність як начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах.

Спецкурс починається з вступного навчального заняття, що спрямовано на активізацію навчально-пізнавальної діяльності майбутніх фахівців із фізичної культури і спорту в ЗС України. Курсантам пропонується навчальний тест на з'ясування рівнів сформованості загальних знань за майбутнім військово-професійним фахом, основних положень управління процесом фізичного виховання військовослужбовців, тестування на визначення офіцера як майбутнього суб'єкта діагностування фізичної підготовленості різних категорій військовослужбовців.

Методи контролю успішності навчання

На лекційних заняттях курсанти отримують знання з навчальних питань кожної теми програми спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ».

Групові заняття проводяться з метою засвоєння нового навчального матеріалу, програми спецкурсу, методом його поетапного усного викладання в поєднанні з методом демонстрації (показу). На занятті проводиться обговорення даного матеріалу і здійснюється контроль рівня його засвоєння шляхом опитування (а також тестових питань), створюються умови щодо його закріплення.

Практичні заняття проводяться з метою засвоєння курсантами теоретичних положень навчальної дисципліни (спецкурсу), набуття практичних

і методичних умінь і навичок щодо реалізації своєї діагностувальної функції як майбутнього начальника фізичної підготовки і спорту у військових частинах.

Самостійні заняття курсантів передбачають виконання ними завдань, які сприяють відпрацюванню та засвоєнню навчального матеріалу, закріпленню та поглибленню отриманих знань та практичних умінь.

Після вивчення спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ» курсантам пропонується скласти підсумковий контроль. Він проводиться у вигляді контрольного заняття та в обсязі спецкурсу, визначеному робочою навчальною програмою спецкурсу.

Форма проведення контролю – письмова, тестування, анкетування.

Оцінка за контрольне заняття не ставиться у екзаменаційну відомість, а використовується виключно у дисертаційному дослідженні.

Засобами діагностування навчальної успішності засвоєння матеріалу спецкурсу курсантами є контрольні питання до групових та практичних занять; перелік анкет і тестів, які зазначені у робочій програмі навчальної дисципліни.

2.4. Критерії та показники оцінювання сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ

Відкритий воєнний напад Росії на Україну 24 лютого 2022 року назавжди змінив військово-політичну ситуацію не тільки в нашій державі, а й у всьому світі. Захист територіальної цілісності держави, рідного дому, своєї сім'ї від російського ворога сьогодні безпосередньо залежить від компетентного військового професіонала та члена бойової команди – громадянина та патріота України. Це вимагає від них актуалізації всіх видів їх потенціалу, у тому числі й безпосередньо фізичного – фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців до виконання бойових завдань. Науковцями слушно наголошується, що «У сучасних умовах функціонування ЗС України і

виконання ними бойових завдань щодо забезпечення територіальної цілісності держави фізична підготовленість і готовність військовослужбовців має забезпечуватися та дотримуватися на основі об'єктивної інформації, яка необхідна командирам (начальникам) для комплексного оцінювання бойової готовності військових підрозділів (частин) у цілому та за її складовими, зокрема. У зв'язку з цим необхідним є цілеспрямоване послідовне та систематичне діагностування результативності фізичної підготовленості військовослужбовців взагалі та окремих їх категорій, зокрема, шляхом оцінювання їх фізичного стану, який складається із сукупності взаємопов'язаних ознак – фізичної працездатності в різних ситуаціях повсякденної, навчально-бойової та найголовніше – бойової діяльності, що є результатом їх фізичної підготовленості та фізичної готовності» [189, с. 378].

В. В. Ягупов наголошує, що професійна компетентність є складним, комплексним і системним професійно важливим утворенням, що забезпечує професійну підготовленість, здатність і готовність фахівця успішно виконувати професійні обов'язки [207; 220]. А надійну підвалину реалізації посадових компетенцій майбутніми офіцерами складає їх діагностувальна компетентність як організаторів фізичної підготовки та спорту військовослужбовців у військовій частині. У зв'язку з цим формування у них діагностувальної компетентності є актуальною теоретичною і прикладною проблемою у професійній педагогіці. Власне її сформованість є, як свідчить військовий досвід, запорукою їх успішної фахової діяльності з урахуванням конкретних навчальних і бойових завдань певних військових частин.

Таким чином, виникає необхідність в обґрунтуванні критеріїв і показників оцінювання сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ, що складає надійну підвалину покращення якості організації, керівництва і контролю ними за процесом фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців як відповідних начальників.

Аналіз результатів і систематизація наукових джерел дають змогу зрозуміти, що проблема обґрунтування критеріїв і показників сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі ППП віднайшло відображення у наукових дослідженнях і напрацюваннях не багатьох праць науковців. Згідно з працями американських вчених Muhammada Abbasa, Usmana Raja [196], при виконанні будь-якої діяльності людина постійно оцінює власну діяльність, внутрішню мотивацію до тієї чи іншої діяльності. Діагностувальна діяльність педагогів представлена в наукових і навчальних напрацюваннях Г.О. Гаца [24], І.П. Підласого [117], В.В. Ягупова [62; 63; 173; 175; 189; 207; 220] та ін., які розкривають структуру педагогічного діагностування. А критерії оцінювання фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин представлені Д.В. Погребняком [124]. Проблемою діагностування фізичної підготовленості військовослужбовців займалися А.А. Балдецький [155], Д.С. Грищенко [155], С.М. Жембровський [173], С.Ф. Костів [155], О.В. Петрачков [155], В.В. Ягупов [175] та ін.

Водночас, аналіз та узагальнення наукових джерел свідчить, що, по-перше, офіцери – начальники фізичної підготовки і спорту як педагоги, мають бути здатними здійснювати діагностування результативності фізичної підготовки військовослужбовців у військовій частині; по-друге, мати для реалізації діагностувальної функції сформовану систему діагностувальних знань, умінь і навичок, що складає важливу передумову його успішної професійно-фахової діяльності.

До основних невирішених раніше частин загальної проблеми у системі перевірки й діагностування фізичної підготовленості військовослужбовців можемо віднести те, що її оцінювання ставиться в жорсткі рамки. Виконання військовослужбовцями вимог окремо визначених нормативів не надає достатньої можливості для об'єктивного з'ясування їх фізичної підготовленості та готовності, з одного боку, як окремого військовослужбовця – військового

професіонала, а з іншого – як члена бойової команди до військово-професійної діяльності.

Науковці С.О. Сисоєва і Т.Є. Кристопчук займалися складним процесом – вимірюванням у педагогіці. Вони вважають, що проблема діагностування пов'язана, перш за все, з унікальністю особистості суб'єкта навчальної діяльності, особливостями навчальних предметів тощо. А проводити вимірювання необхідно, на їх думку, за допомогою змістового педагогічного аналізу відповідних аспектів і процесів навчання та виховання [151, с. 233, 235]. Вони також зауважили, що «одним із найважливіших аспектів ефективності і якості діяльності науковців є опрацювання критеріїв оцінки результатів і самого процесу наукових досліджень. Так у формалізованих бальних системах оцінювання результатів наукових досліджень під критерієм розуміють параметр, який хочуть виміряти. Кожен критерій складається із сукупності показників, після вимірювання «критерій» – головний параметр» [151, с. 13]. Фахівець фізичної підготовки і спорту завжди має прогнозувати перебіг і результат фізичного виховання та спорту військовослужбовців у військовій частині, своєчасно виявляти недоліки в фізичній підготовленості різних категорій військовослужбовців як військових професіоналів, оперативно з'ясувати їх причини та організувати відповідні заходи для їх своєчасного усунення.

Таким чином, діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів у військових частинах – це необхідна складова їх військово-професійної компетентності як військових професіоналів, що забезпечує об'єктивне оцінювання ними результатів фізичної підготовленості і готовності різних категорій військовослужбовців у військовій частині.

Діагностування будь-якого явища чи процесу вважається найскладнішим завданням кожного наукового дослідження, оскільки головною вимогою до дослідження є наявність надійних критеріїв і показників для оцінювання отриманих експериментальних результатів. Діагностувальна діяльність майбутніх офіцерів щодо з'ясування фізичної підготовленості та готовності

військовослужбовців у різних умовах військово-професійної діяльності є однією із проявів реалізації ними своєї діагностувальної функції в військових частинах (підрозділах). А *діагностувальна компетентність* – це необхідна складова їх військово-професійної компетентності, актуалізація якої їм забезпечує організацію, планування, контролювання та оцінювання отриманих результатів фізичної підготовленості і готовності різних категорій військовослужбовців у військовій частині [207]. Відповідно, щоб бути військовим професіоналом і фахівцем у сфері фізичного виховання та спорту має бути чітке розуміння того факту, що вони повинні мати сформовану діагностувальну компетентність.

Окремі дослідники слушно вважають, що результати боротьби з російськими загарбниками виявили низку проблем у системі військово-професійної підготовки військовослужбовців взагалі та в їх фізичній підготовленості, зокрема. Так, підтверджено, що важливим елементом бойової підготовки військових підрозділів і частин має бути їх контекстна фізична підготовка. Для цього майбутні офіцери повинні мати сформовану діагностувальну компетентність. Це їм дозволить системно з'ясовувати фізичну підготовленість і готовність як окремих військовослужбовців, так і військових підрозділів (частин) у цілому, а також проаналізувати динаміку їх змін за певний проміжок часу, виявити недоліки та відпрацювати заходи щодо їх усунення у процесі військово-професійної чи бойової підготовки. Відповідно, для формування їх здатності самостійно планувати, практично мислити, прогнозувати стан і перспективи фізичної підготовки військовослужбовців у військовій частині, цілеспрямовано впливати на підлеглих власним позитивним прикладом, а також насамперед для успішної реалізації ними своїх посадових компетенцій необхідно цілеспрямовано формувати діагностувальну компетентність як основу всіх видів їх діяльності для виконання завдань за посадовим призначенням.

Отже, необхідно цілеспрямовано формувати у майбутніх офіцерів діагностувальну компетентність, яка включає цінності та мотивацію їх

діагностувальної діяльності, діагностувальні знання, вміння та навички, професійно важливі діагностувальні якості для її здійснення, а також сприйняття самого себе суб'єктом діагностувальної діяльності в системі фізичної підготовки та спорту в ЗС України.

Оцінювання рівнів сформованості військово-професійної компетентності майбутніх офіцерів здійснюється на основі відповідних критеріїв і показників [124; 175]. У зв'язку з цим логіка нашого дослідження підштовхує нас до визначення таких критеріїв і показників, за якими можна оцінювати чи вимірювати сформованість діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів як одного з основних результатів їх професійно-педагогічної підготовленості та готовності до реалізації посадових компетенцій за призначенням.

Так, С.У. Гончаренко зазначав, що вимірювання становить першу важливу умову коректності будь-якого кількісного дослідження: «Вибираючи ті чи інші методи вимірювання результатів педагогічного дослідження, орієнтуйтеся на критерії якості педагогічних вимірювань: об'єктивність, надійність, валідність, точність» [26, с. 237]. Він наголошував, що проблема вимірювання у педагогіці ускладнюється тим, що багато змінних педагогічного процесу безпосередньо не можна спостерігати й вимірювати (наприклад, ступінь складності навчального матеріалу, процес переходу знань учнів, ефективність дидактичного, методичного чи виховного впливу тощо) [26, с. 234]. Відповідно, вимірювання у педагогіці відбувається шляхом виокремлення критеріїв і показників оцінювання, наприклад, певного виду компетентності, а також згідно зі відповідним діагностувальним інструментарієм. Таким еталоном у педагогічних дослідженнях прийнято вважати критерій.

На думку науковців, «в загальному розумінні критерій – це важлива й визначальна ознака професійної компетентності офіцерів, що характеризує основні її якісні аспекти та прояви й водночас і сутність, оскільки він у найбільш загальному вигляді формує її «контур» і прояви. Вважаємо, що критерії дають змогу визначати як зміст професійної компетентності офіцерів

та актуальний стан її розвиненості на різних етапах вимірювання, так і з'ясувати її динаміку в конкретного офіцера та групи офіцерів протягом певного часу службової діяльності» [189, с. 166].

Потрібно завжди пам'ятати, що критерії та показники оцінювання ґрунтуються на принципах неупередженості, справедливості, прозорості, об'єктивності, відкритості та найголовніше – контекстності, що дозволяє дослідникам досягти об'єктивності при реалізації своєї діагностувальної функції. А тому, потребує з'ясування зміст понять «критерій» і «показник». «Критерій» походить від грецького «*kriterion*» – здатність розрізнення; засіб судження, мірило. Відповідно до великого тлумачного словника української мови «критерій» – підстава для оцінки визначення або класифікації чогось; мірилом [16, с. 587]. «Показник» – свідчення, доказ, ознака чого-небудь. Наочні дані про результати якоїсь роботи, якогось процесу; дані про досягнення в чому-небудь [16, с. 1024].

У педагогічній теорії під поняттям «критерій» розуміють об'єктивну ознаку, за допомогою якої здійснюється порівняльне оцінювання відповідного явища, щодо якого було проведено дослідження, або сукупність таких явищ, що підлягають оцінюванню [107]. С.У. Гончаренко визначав «критерії» як «ознаку, на основі якої здійснюється оцінка будь-чого; мірило» [26, с. 245]. Тільки за допомогою відповідних критеріїв можна робити висновки, підраховувати результати як усього педагогічного процесу, так і окремих його результатів. У словнику «Професійна освіта» поняття «критерій» визначається як засіб міркування, ознака, на основі якої проводиться визначення чи класифікація чого-небудь, мірило оцінювання [128, с. 154].

Система міжнародних стандартів ISO визначає критерій як міру відбиття цілісності властивостей об'єкта, що забезпечує його існування; методологічний інструментарій управління якістю освіти; ідеальний зразок, що відображає вищий, досконалий рівень досліджуваного явища; засіб вибору чи виміру альтернатив [74]. Такий критерій оцінювання дає можливість значно легше і швидше управляти певним педагогічним явищем і об'єктивно оцінювати

отримані результати. Показник – це частина чи складова критерію, який вимірює певний доступний для спостереження, обліку й фіксування психолого-педагогічний прояв конкретного досліджуваного педагогічного явища. Характеристика критерію безпосередньо залежить від об'єкта та предмета дослідження. У свою чергу, для кожного критерію мають бути визначені показники, які характеризують властивості досліджуваного предмета, а в нашому випадку – діагностувальну компетентність респондентів. Показник має бути обов'язково конкретним, що дозволяє його конкретизувати як складову чи частину критерію і здатним до практичного застосування у діагностувальних процедурах, а отримані за його допомогою результати мають бути доступними для спостереження й обліку для всіх науковців, які цікавляться досліджуваним психолого-педагогічним явищем [196].

Отже, у загальному вигляді критерій у нашому дослідженні – це мірило, за допомогою якого оцінюється ступінь досягнення дослідницьких цілей, інтегрованим проявом якого є сформованість діагностувальної компетентності респондентів. Натомість поняття «показник» за своїм обсягом вужче ніж поняття «критерій». Показник має бути обов'язково з конкретними проявами, що дозволить конкретизувати зміст кожного критерію. Відповідно, при одному критерію може бути декілька показників. Вважаємо, що критерії і показники необхідні для вимірювання сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів, за якими можна з'ясувати її сформованість на різних етапах їх військово-професійної та фахової видів підготовки. У зв'язку з цим виокремлені критерії мають бути неупередженими і включати ознаки їх діагностувальної компетентності. Відповідно, на основі урахування специфіки їх військово-професійної та особливо фахової діяльності доцільно визначити чітку кількість критеріїв і показників оцінювання сформованості діагностувальної компетентності як майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту. Відповідно до обґрунтованих нами компонентів їх діагностувальної компетентності – ціннісно-мотиваційного, когнітивного, методичного,

індивідуально-психічного, суб'єктного – доцільно визначити відповідні критерії оцінювання їх сформованості.

Нами на основі врахування цілей, завдань, змісту, специфіки, особливостей, функцій і результатів військово-професійної та фахової діяльності майбутніх офіцерів – начальників фізичної підготовки і спорту військових частин, відповідно специфіки їх фахової діяльності виокремлено перелік критеріїв і показників оцінювання сформованості їх діагностувальної компетентності – ціннісно-мотиваційний (комплекс цінностей і мотивацій діагностувальної діяльності), інтелектуальний (теоретичні та практичні знання щодо своєї діагностувальної діяльності), процесуальний (володіння методичними прийомами, методами, методиками та засобами діагностування), психологічний (комунікативність, принциповість, толерантність, об'єктивність) і рефлексивний (сприйняття себе як суб'єкта діагностувальної діяльності). Для кожного критерію відповідно підібрані показники вимірювання сформованості конкретного компонента діагностувальної компетентності респондентів у процесі їх професійної підготовки (табл. 2.2). Вони дають можливість її виміряти по компонентах, відповідно з'ясувати діагностувальну підготовленість, здатність і готовність досліджуваних вирішувати діагностувальну функцію у військовій частині згідно зі функціональними обов'язками як суб'єкта фахової діяльності.

Таблиця 2.2

**Основні критерії та показники вимірювання сформованості
діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів**

<i>Компо- ненти</i>	<i>Крите- рії вимірю- вання</i>	<i>Показники вимірювання</i>	<i>Методи вимірювання</i>
1	2	3	4
ціннісно- мотиваційний	ціннісно- мотиваційний	діагностувальні цінності	методика С. Бубнова «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості»
		діагностувальна мотивація	методика К. Замір в модифікації А. Реана «Діагностика мотивації професійної діяльності»

Завершення таблиці 2.2

1	2	3	4
когнітивний	інтелектуальний	фахові діагностувальні знання в сфері фізичної підготовки і спорту в ЗС України	авторська методика: тест на визначення рівнів сформованості знань респондентів Інструкції з фізичної підготовки в системі МО України
		теоретичні та практичні знання у сфері діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців	авторська методика: тест на визначення рівнів сформованості теоретичних і практичних знань щодо діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців
		методичні знання щодо методів, методичних прийомів, методик і засобів діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців	авторська методика: тест щодо методів, методичних прийомів, методик і засобів визначення рівнів сформованості знань щодо засобів діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців
методичний	процесуальний	діагностувальні навички та вміння в сфері фізичної підготовки і спорту військовослужбовців	авторська методика: «Діагностувальні навички і вміння у сфері фізичної підготовки і спорту військовослужбовців»
		діагностувальні навички та вміння застосування методів, методичних прийомів, методик оцінювання фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців	квазіпрофесійні ситуації на з'ясування практичних діагностувальних навичок і вмінь застосування методів, методичних прийомів, методик оцінювання фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців
		методичні навички та вміння застосування засобів діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців	авторська методика: тест на з'ясування сформованості навичок і вмінь застосування засобів діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців
індивідуально-психічний	психологічний	комунікативність	методика «Комунікативні та організаційні здатності» за В. Синявським і Б. Федоришиним
		принциповість	методика «Спрямованість на набуття знань» (Є.П. Ільїн)
		толерантність	експрес-опитувальник «Індекс толерантності»
		об'єктивність	тест-опитувальник «Дослідження суб'єктного контролю» за Є.Ф.Бажіним на основі шкали контролю Дж. Роттера
суб'єктний	рефлексивний	суб'єктність	методика М. Щукиної «Оцінка рівня розвиненості суб'єктності особистості»
		відповідальність	тест-опитувальник. Тест на відповідальність
		самооцінка	тест-опитувальник. Тест – «Дерево» методика визначення самооцінки
		рефлексивність	методика А. Карпова «Оцінка рефлексивності»

Ціннісно-мотиваційний критерій, зміст якого складають такі показники: діагностувальні цінності і мотивація. Цей критерій є одним із ключових у

діагностувальній діяльності, бо включає сукупність усвідомлених цінностей, мотивів і мотивації респондентів у сфері фізичної підготовки і спорту в ЗС України [207]. Це відповідає тим фактам, що цінності формують найголовніше для кожного з них, як соціального, професійного та фахового суб'єкта – їх ставлення до світу, до інших людей, до речей, до професійної та найголовніше – до фахової, у тому числі й безпосередньо до діагностувальної діяльності та до самого себе як до суб'єкта діагностувальної діяльності у військовій частині. Це ті цінності, якими керуються вони як суб'єкти фахової діяльності, щоб прийняти те чи інше рішення як організатору фізичної підготовки та спорту військовослужбовців у військовій частині.

Діагностувальні цінності. Прагнення реалізувати себе у діагностувальній діяльності, ціннісне цілеспрямоване прагнення до постійного розвитку та саморозвитку як професіонала фізичної культури і спорту, бажання сумлінно працювати з військовослужбовцями як організатора фізичної культури і спорту, в тому числі як діагност [207]. Ціннісною підвалиною є служіння своїй державі та народу України як військовому професіоналу та фахівцю фізичної підготовки та спорту. Все це визначається сформованою системою діагностувальних цінностей. Начальник фізичної підготовки і спорту має бути завжди принциповим незалежно від обставин, керуватися ідеалами та цінностями, що визначає точку зору в структурі його діагностувальної діяльності. Цінності визначають його ставлення до світу та військової професійної сфери, до особового складу, інших військовослужбовців, до військово-професійної діяльності і до самого себе як до фахівця фізичної культури і спорту, а також найголовніше – до діагностувальної діяльності. Прагнення оволодіти новітніми діагностувальними знаннями для об'єктивної реалізації діагностувальної функції як професіоналу фізичної культури і спорту в військах.

З метою з'ясування сформованості ціннісно-мотиваційного компонента визначаємо ціннісно-мотиваційний критерій, який містить такий показник як діагностувальні цінності. Нами була обрана методика С.С. Бубнова

«Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості», перевагою якої є визначення реалізації діагностувальних ціннісних орієнтацій респондентів у реальних умовах їх життєдіяльності. Вона дає можливість досліджувати, чи дійсно в них є прагнення реалізувати себе у діагностувальній діяльності як начальників фізичної культури і спорту; чи є цінності до постійного розвитку та саморозвитку як професіонала фізичної культури і спорту в ЗС України.

Діагностувальна мотивація. «Мотив є формою прояву потреби людини, це спонукання до діяльності, відповідь на те, заради чого вона відбувається. Ланцюжок зв'язку в цьому процесі такий: потреба, мотив, діяльність» [9, с. 39]. Офіцер як професіонал фізичної культури і спорту та як суб'єкт фахової діяльності завжди має бути вмотивований до досягнення кращих результатів у військово-професійній і фаховій діяльності. Вмотивований майбутній офіцер іноді перевершує, як правило, за ефективністю діяльності своїх колег, можливо більш здатних, але менш вмотивованих чим ніж він сам. При сформованості цього компонента всі інші формуються достатньо усвідомлено та швидко. Відповідно, у нашому дослідженні основна мета – це з'ясування мотивів і цілей щодо діагностувальної діяльності для майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту. Це буде зроблено за допомогою методики К. Заміра в модифікації А. Реана «Діагностика мотивації професійної діяльності». У нашому дослідженні застосовуємо для діагностування мотивації діагностувальної діяльності.

Отже, основними показниками ціннісно-мотиваційного критерію є цінності та мотивація діагностувальної діяльності майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту, які складають ціннісно-мотиваційну підвалину формування та розвитку їх діагностувальної компетентності як суб'єктів діагностувальної діяльності в військовій частині.

Інтелектуальний критерій вимірювання сформованості діагностувальної компетентності респондентів включає систему їх знань щодо своєї діагностувальної діяльності та практичні знання з проблем фізичної

підготовленості та готовності різних категорій військовослужбовців; знання діагностувальних методик; знання засобів і методів педагогічного менеджменту та їх застосування в діагностувальній діяльності [207].

Показники критерію.

Фахові діагностувальні знання в сфері фізичної підготовки і спорту в ЗС України є першим показником цього критерію. Він дає можливість з'ясувати сформованість діагностувальних знань у майбутніх офіцерів, які необхідні кожному фахівцю фізичної підготовки і спорту для реалізації діагностувальної функції в службовій діяльності. Мати діагностувальні знання щодо Інструкції з фізичної підготовки в системі МО України важливо, оскільки це забезпечує їх фахову здатність ефективно виконувати завдання за призначенням відповідно до займаних посад (військових спеціальностей). Включає також управлінські, організаторські та виховні знання в процесі реалізації діагностувальної функції.

Отже, для визначення рівнів загальних діагностувальних знань використовуватимемо авторський тест на визначення рівнів знань досліджуваних щодо Інструкції з фізичної підготовки в системі МО України.

Другий показник – це теоретичні та практичні знання у сфері діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців взагалі та конкретних вікових категорій і військових посад, що забезпечує конкретність і контекстність реалізації діагностувальної функції респондентами. Насамперед вони повинні мати практичні діагностувальні контекстні знання, які стосуються певного роду та виду військ, різних посадових і вікових категорій військовослужбовців. Для цього плануємо використовувати авторську методику – тест на визначення рівнів сформованості теоретичних і практичних знань досліджуваних щодо діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців.

Третій показник – знання методів, методичних прийомів, методик і засобів діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців. Насамперед їм необхідно знати методики діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців, мати практичні

знання щодо застосування методів, методичних прийомів і засобів їх діагностування. Ці знання вкрай необхідні фахівцю фізичної підготовки і спорту, які мають бути підкріплені знаннями принципів і закономірностей навчання, організації фізичної підготовки різних категорій військовослужбовців; знання основних педагогічних підходів, методик і методів щодо реалізації своєї діагностувальної компетенції як начальника фізичної підготовки і спорту у військах; знання спеціальних рухових умінь, прикладних навичок і вмій, які є найважливішими для забезпечення фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців. Для їх з'ясування застосовуватиметься авторська методика – тест на визначення рівнів сформованості системи знань респондентів щодо своєї діагностувальної діяльності та практичні методичні знання щодо методів, методичних прийомів, методик діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців.

Особливо важливими є практичні знання щодо засобів діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців. Знати, якими засобами користуватися для діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців, усе те (безліч засобів), що використовується для вирішення поставлених діагностувальних завдань. Засоби можуть бути природними, технічними, словесними, руховими та ін. Відповідно, засобами можуть бути взагалі різні предмети для вжитку і фізичні вправи. Нами застосовуватиметься авторська методика – тест на визначення рівнів сформованості практичних знань щодо використання засобів діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців.

Процесуальний критерій оцінювання сформованості діагностувальної компетентності респондентів включає практичне володіння ними методами, методиками, методичними прийомами та засобами педагогічного діагностування фізичної підготовленості та готовності різних категорій військовослужбовців. Цей критерій найскладніший, оскільки таке діагностування проводиться з метою перевірки засвоєння та володіння

майбутніми офіцерами практичними діагностувальними навичками та вміннями в сфері фізичної культури та спорту в ЗС України [207].

Показники процесуального критерію.

Фахові діагностувальні навички та вміння в сфері фізичної підготовки і спорту військовослужбовців, які вкрай необхідні майбутньому фахівцю фізичної підготовки і спорту. Він має бути діагностувально підготовленим і готовим до практичної реалізації діагностувальної функції як суб'єкту фахової діяльності в військовій частині. Використовувати у фаховій діяльності діагностувальні навички та вміння відповідно до Інструкції з фізичної підготовки в системі МО України є вкрай необхідним. Він необхідний для з'ясування засвоєння та оволодіння майбутніми офіцерами загальних діагностувальних навичок і вмінь, які необхідні їм у ЗС України.

Для оцінювання буде використовуватися авторська методика «Діагностувальні навички та вміння майбутнього офіцера в сфері фізичної підготовки і спорту військовослужбовців».

Другий показник – *діагностувальні навички та вміння щодо застосування методів, методичних прийомів і методик оцінювання фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців. Їх сформованість передбачає наявність діагностувальних вмінь і навичок щодо застосування методів, методичних прийомів і методик оцінювання фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців. Він необхідний для перевірки, з одного боку, засвоєння та оволодіння майбутніми офіцерами методиками, методами та прийомами, та з іншого – набуття ними теоретичних і практичних діагностувальних навичок і вмінь у сфері фізичної культури та спорту в ЗС України.*

Для їх діагностування застосовуватиметься тест «Купера» – «Фізична підготовленість організму людини», який використовується для оцінювання фізичного стану організму. Тест полягає в 12-хвилинному бігові. Пройдена відстань фіксується, і на основі цих даних робляться висновки. Під час

виконання тесту задіюється 2/3 м'язової маси. Дані навантаження впливають не лише на м'язовий апарат, але і на серцево-судинну і дихальну.

Для з'ясування сформованості конкретних діагностувальних навичок і вмінь будуть використовуватися авторські квазіпрофесійні ситуації.

Третій показник – *методичні навички та вміння застосування засобів діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців*. Сформованість цих навичок і вмінь передбачає, по-перше, успішне володіння майбутніми офіцерами сучасними і традиційними засобами фізичної підготовки та спорту військовослужбовців; по-друге, творчу здатність контекстно їх застосовувати діагностувальною метою для з'ясування фізичної підготовленості та готовності конкретної категорії військовослужбовців.

Для цього застосовуватиметься авторська методика – тест на з'ясування сформованості навичок і вмінь використання засобів фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців з діагностувальною метою.

Психологічний критерій оцінювання сформованості діагностувальної компетентності респондентів включає з'ясування сформованості професійно важливих діагностувальних якостей як майбутніх офіцерів [207]. Цей критерій важливий, бо він необхідний для аналізу їх емоційного та психічного стану, оскільки ці якості безпосередньо впливають на фахову здатність респондент здійснювати успішні діагностувальні заходи у сфері фізичного виховання та спорту військовослужбовців.

Показники індивідуально-психічного критерію.

Комунікативність – сукупністю певних якостей, що сприяє впливу на емоційну сферу майбутніх офіцерів, успішній діагностувальній діяльності як суб'єктів фахової діяльності у військовій частині. Вона, як професійно важлива якість, формується під впливом різних чинників, серед яких мають перевагу військово-професійні та фахові. Власне через комунікативність проявляються інші професійні діагностувальні якості майбутніх офіцерів – гуманність, об'єктність, толерантність і принциповість. Ці якості мають бути сформовані,

бо вони безпосередньо та опосередковано впливають на якість реалізації досліджуваними діагностувальної функції.

Для її оцінювання використовуватиметься методика «Комунікативні та організаційні здатності» (за В. Синявським і Б. Федоришиним), яка дає можливість визначити наявний рівень сформованості комунікативних і організаторських здатностей майбутніх офіцерів.

Принциповість. Вона лежить в основі, з одного боку, реалізації ним всіх посадових функцій чи компетенцій, а з іншого – реалізації безпосередньо діагностувальної функції. Педагогічне діагностування без принциповості втрачає своє призначення і необхідність. Вона має бути закладена майбутнім офіцером ним самим, для самого себе, а потім для вихованців. Фізичне діагностування військовослужбовців має бути принциповим і водночас об'єктивним.

Для її оцінювання планується використовувати методику «Виявлення моральних уявлень учнів», яка дає можливість встановити ступінь сформованості у майбутніх офіцерів понять про моральні якості – чуйність, принциповість, чесність, справедливість. Педагог вголос називає моральні ситуації майбутніх офіцерів, а потім пропонує їм дати стислі письмові відповіді.

Об'єктивність – особливо професійно важлива якість для кожного майбутнього офіцера – фахівця фізичної підготовки і спорту. Проводиться шляхом порівняння початкового рівня з досягнутим, з еталоном рівня діяльності. Об'єктивне оцінювання – фундаментальна проблема в системі фізичного виховання та спорту. Щоб об'єктивно порівняти один рівень досягнутого з іншим рівнем, саме досягнуте має вимірюватися з використанням засобів, що містять заздалегідь установлені одиниці виміру [220]. Від об'єктивності здійснення діагностувальних заходів з особовим складом залежить значною мірою результативність їх бойової діяльності.

Для цього використовується тест-опитувальник «Дослідження суб'єктного контролю» (за Є.Ф. Бажіним на основі шкали контролю Дж. Роттера), який дозволяє швидко та досить ефективно визначити рівень

сформованості суб'єктивного контролю як в однієї, так, водночас, і в кількох осіб.

Толерантність (від лат. *tolerantia* – терпіння) – це повага, прийняття і правильне розуміння майбутніми офіцерами як фахівцями фізичної підготовки і спорту без агресії різні думки, які відрізняються від їх власних, а також терпимість до особливостей поведінки, звичаїв, почуттів, вірувань і способу життя інших, що впливає на військово-професійну та фізичну види здатності якісно здійснювати діагностувальні заходи з особовим складом. Кожен із них має дотримуватись, з одного боку, своїх переконань, а з іншого – визнавати таке право за іншими військовослужбовцями. Такі якості мають бути у кожного майбутнього офіцера.

Для її вимірювання планується використовувати експрес-опитувальник «Індекс толерантності» та тест «Комунікативна толерантність» (В. В. Бойко), які дають можливість діагностувати у майбутніх офіцерів особистісні риси, настанови і переконання, які в значній мірі визначають їх ставлення до навколишнього світу, терпимість до всіх військовослужбовців у різних ситуаціях.

Рефлексивний критерій оцінювання сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів включає здатність визначати власний емоційний стан і стан інших у процесі виконання посадових обов'язків; здатність здійснювати діагностування, прогнозування, самоаналіз власної роботи; здатності аналізувати свої дії і вчинки, критично усвідомлювати свої особливості, «бачити» свої можливості у саморегуляції своєї діяльності і поведінки. Усвідомлення та сприйняття майбутніми офіцерами – фахівцями фізичної підготовки і спорту самих себе як суб'єктів майбутньої військово-професійної та фахової видів діяльності. Рефлексивність має конкретні прояви.

Суб'єктність – інтегрований прояв фахової суб'єктності майбутніх офіцерів, що проявляється в усвідомленні та сприйманні ними самих себе як суб'єктів діагностувальної діяльності; цей прояв включає такі їх якості як автономність, самостійність, професійну суб'єктність і самодостатність у

діагностувальній діяльності. Ці якості та прояви дуже важливі, навіть вирішальні для фахової самоактуалізації для респондентів як майбутніх офіцерів, оскільки вони забезпечують сприймання самих себе як військового професіонала, як фахівця фізичної підготовки і спорту. Для її діагностування використовуватиметься методика М. Щукиної «Оцінка рівня розвиненості суб'єктності особистості».

Відповідальність – це здатність майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту як військових фахівців, які працюють у системі «людина-людина», що зумовлює свідоме ставлення ними стратегічних і поточних завдань передовсім перед самим собою, здатність прогнозувати шляхи їх творчого та контекстного вирішення та підтримувати суб'єкт-суб'єктні взаємини з іншими військовослужбовцями. Лише за умови почуття власної відповідальності перед особовим складом, усвідомлення поставленої мети як військового професіонала та фахівця фізичної культури – формується творча здатність до діагностувальної діяльності як майбутніх офіцерів у сфері фізичної підготовки і спорту військовослужбовців.

Для її діагностування використовуватиметься тест-опитувальник – Тест на відповідальність. Визначаємо рівень відповідальності у майбутніх офіцерів. Важливо, в першу чергу, розрізнити соціально зрілу особистість від незрілої в соціальному плані. Розрізнення, введене Джуліаном Роттером, стосується протиставлення внутрішніх і зовнішніх причин, що зумовлюють контролювання суб'єктом результатів своєї діяльності. Вимірюємо суб'єкт-суб'єктні взаємини з іншими військовослужбовцями за допомогою тесту. Наявність здатності до діагностувальної діяльності майбутніх офіцерів, що покладає на себе всю відповідальність за те, що відбувається з ними не тільки у повсякденній діяльності, а і як професіонала – фахівця фізичної підготовки і спорту. При цьому вважаємо, що тільки рівень власної діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів, здатності, цілеспрямованість впливають на успіхи та невдачі як військового професіонала та фахівця.

Самооцінка – елемент самоставлення, підструктура особистості, яка дозволяє з позиції власного розуміння критично оцінювати свої дії, вчинки, ставлення, емоційний стан [107]. Вона бере участь у регуляції поведінки й діяльності будь-якого фахівця і відображає своєрідність його внутрішнього світу. Від самооцінки кожного майбутнього офіцера залежать його взаємовідносини з іншими військовослужбовцями, критичне ставлення до своїх успіхів і невдач. У зв'язку з цим вона має значний вплив на майбутню діагностувальну діяльність як майбутніх офіцерів.

Для її вимірювання використовуватиметься тест-опитувальник (Тест – «Дерево» методика визначення самооцінки). Завдяки даному тесту можна зрозуміти рівень самооцінки кожного майбутнього офіцера, виявити причини проблем у спілкуванні з іншими курсантами та викладачами і зрозуміти, наскільки адекватно він сприймає себе в суспільстві. Потрібно вибрати в тесті чоловічка, що нагадує самого себе, схожого на вас, має такий же настрій як у вас зазвичай. Записати зазначину цифру. Потім, вибрати чоловічка, яким хотілося б бути і на чиему місці хотілося б знаходитися в порівнянні себе з іншими майбутніми офіцерами. Що дозволяє з'ясувати в якому стані знаходиться курсант і зрозуміти своє реальне і бажане положення у суспільстві.

Рефлексивність – це здатність респондента аналізувати свої дії і вчинки, критично усвідомлювати свої особливості, «бачити» свої можливості у саморегуляції своєї діяльності і поведінки. Рефлексивний аналіз включає з'ясування сутності та причин явищ і процесів, що призвели до того чи іншого результату своєї фахової діяльності. Вона забезпечує такі найважливіші процеси самопізнання як самосприйняття, самоспостереження, самоаналіз і самоосмислення. Ступінь рефлексивності офіцера – фахівця фізичної підготовки і спорту визначає і ступінь об'єктивності його знань про себе, оскільки саме неоднозначність і не категоричність суджень про себе дозволяють вести внутрішній діалог, обговорення з самим собою своєї особистості та з'ясування її цінностей. Найважливішим змістом рефлексивності у самопізнанні є здатність майбутніх офіцерів до критичного осмислення своїх

особливостей і можливостей. Рефлексивність, перш за все, необхідна, на думку науковців, у тих випадках, коли важливо вирішувати будь-які життєві завдання, приймати рішення в критичних ситуаціях професійної діяльності [207]. Це, насамперед усвідомлення поставленої мети, здатність об'єктивно здійснювати діагностувальну діяльність.

Її будемо вимірювати за допомогою методики А.В. Карпова – «Оцінювання рефлексивності», яка дозволяє виявити рівень рефлексивності та порівняти її сформованість як особистісної та професійно важливої якості у респондентів. Вони як майбутні фахівці фізичної підготовки і спорту не завжди здатні адекватно оцінювати власний рівень професійної та фахової підготовленості, прогнозувати власні дії, моделювати різні ситуації. Така їх здатність дозволяє з'ясувати здатність усвідомлювати та розуміти свої внутрішні особливості, міркування, фахову діяльність, свою діагностувальну компетенцію, вміння аналізувати мотиви, емоційні стани та поведінку інших, чому вони зробили саме так.

Розглядатимемо такі показники для кожного твердження: «Інтроспекція» – зосередженість на власному стані, власних переживаннях; «Системна рефлексія» дозволяє бачити та зрозуміти саму ситуацію в усіх її аспектах; «Квазірефлексія» – здатність до фахової рефлексії формується у фахівця поступово і розвинена вона різною мірою: готовність діяти у критичних ситуаціях, гнучкість у прийнятті рішень. Усвідомлення себе як особистості і професіонала своєї справи. Такий результат рефлексії може бути завдяки достатньо довгому досвіду своєї фахової праці, як професіонала – фахівця фізичної підготовки і спорту.

Таким чином, визначено критерії та показники вимірювання діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у процесі ППП, як їх діагностувальну підготовленість, інтелектуальну, діяльнісну та суб'єктну здатність, а також професійну, особистісну й психологічну готовність до реалізації діагностувальної функції в процесі реалізації фахових компетенцій у військовій частині.

Обґрунтовано, що показники представляють сукупність системних і контекстних шкал, які дають можливість досить повно та об'єктивно оцінювати сформованість їх діагностувальної компетентності. Обґрунтовано ціннісно-мотиваційний, інтелектуальний, процесуальний, психологічний і рефлексивний критерії вимірювання сформованості діагностувальної компетентності респондентів і наповнено їх конкретними показниками.

Визначено конкретні показники кожного критерію та відповідні методики їх вимірювання.

Висновки до другого розділу

1. Теоретично обґрунтовано на засадах і провідних принципах компетентнісного, системного, контекстного та суб'єктно-діяльнісного підходів педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів. Зокрема такі:

підтримання та розвиток цінностей і мотивації формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ;

педагогічне моделювання щодо формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ;

застосування авторської контекстної методики її формування (шляхом реалізації спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ»);

удосконалення критеріїв оцінювання сформованості діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів в процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

2. Удосконалено педагогічну модель формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів, яка складається з п'яти взаємопов'язаних блоків – цільово-методологічного, теоретичного, суб'єкт-суб'єктного,

методичного та оцінно-результативного; удосконалення здійснено шляхом конкретизації, адаптації, доповнення та модернізації наявних моделей формування різних видів компетентності майбутніх офіцерів у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ;

3. Впроваджено в освітній процес обґрунтовану методику формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі ППП, яка є комплексом провідної ідеї, принципів, цілей, завдань, методів, видів навчальних занять, організаційних форм навчання і засобів її формування, що сприяє систематизації, поглибленню та засвоєнню теоретичних фахових знань, формуванню діагностувальних навичок, умінь, здатностей і професійно важливих діагностувальних якостей майбутніх офіцерів у процесі ППП. Методику реалізовано впродовж трьох етапів – діагностувально-мотиваційного, когнітивно-діяльнісного, оцінно-результативного.

4. Визначено критерії та показники вимірювання сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі ППП. Зокрема, такі: ціннісно-мотиваційний (цінності і мотивація діагностувальної діяльності), інтелектуальний (теоретичні та практичні знання щодо діагностувальної діяльності), процесуальний (володіння методичними прийомами, методами, методиками та засобами діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців), психологічний (комунікативність, принциповість, толерантність, об'єктивність) і рефлексивний (сприйняття себе як суб'єкта діагностувальної діяльності).

Основні положення, що висвітлені у другому розділі роботи, відображені у таких публікаціях автора [41]; [42]; [43]; [47]; [49]; [50]; [202]; [208].

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА СТАТИСТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ЙОГО РЕЗУЛЬТАТІВ

3.1. Загальна методика експериментального дослідження формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки

Головним змістом «педагогічного дослідження» у професійній педагогіці є систематичне вивчення педагогічних явищ, процесів, методів і методик і засобів розроблення, удосконалення та впровадження у педагогічний процес у закладах професійної освіти. Педагогічне дослідження спрямоване на вирішення практичних завдань у сфері професійної освіти, таких як підвищення якості навчання та виховання, оптимізація навчально-виховного процесу, впровадження сучасних методик у професійну підготовку фахівців. Воно базується на науковому підході та методах дослідження, а також включає в себе аналіз, експеримент, спостереження та оцінювання результатів з метою забезпечення найкращих умов для виховання, навчання й формування постаті майбутнього фахівця. Нині науковці виокремлюють такі види педагогічного експерименту: констатувальний, формувальний і контрольний.

Для досягнення цілей нашого педагогічного дослідження потрібно з'ясувати його результат. Мета нашого експериментального дослідження – це експериментально перевірити результативність упровадження педагогічних умов формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ. У зв'язку з цим, згідно з нашою метою було розроблено та реалізовано методику його проведення. Експериментальне дослідження проводили у Національному університеті оборони України.

Генеральна сукупність на констатувальному та формувальному етапах складає 20 курсантів 3, 4 курсів навчально-наукового інституту фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій Національного університету оборони України. Педагогічний експеримент проходив у період 2022 – 2024 років. Був проведений формувальний етап педагогічного експерименту з урахуванням послідовного доказу наукової (статистичної) гіпотези, суть якого полягає у встановленні наявності статистично-значущих відмінностей у рівнях сформованості діагностувальної компетентності досліджуваних груп чи вибірки. «Вибірка (n) – це обрана для дослідження частина генеральної сукупності, що зводяться до обґрунтування висновку про об'єктивні властивості генеральної сукупності за результатами дослідження вибірки» [98, с. 30].

Дослідження відбувалося упродовж 2022–2024 рр. за такими основними етапами:

підготовчий;

основний;

статистично-впроваджувальний.

Програму проведення експериментального дослідження представлено в таблиці 3.1.

На першому – *підготовчому* – етапі (2022–2023 роки) з'ясували основні завдання дослідження. Організували кожний етап усіх подальших кроків у нашому дослідженні.

Головні завдання експериментального дослідження такі:

Формулювання наукового завдання: з'ясування актуальності педагогічного експерименту та предмета експериментального дослідження – діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів.

Планування і підготовка: визначаються мета експерименту, обираються методи, методики та попередньо розробляється план дій.

Сформулювання гіпотези: із урахуванням послідовного доказу наукової (статистичної) гіпотези, суть якого полягає у встановленні наявності статистично-значущих відмінностей у рівнях сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів до і після формувального експерименту.

Таблиця 3.1

ПРОГРАМА
проведення експериментального дослідження

Назва етапу	Зміст експериментального дослідження
1	2
<p><i>підготовчий</i> (2022–2023 роки)</p>	<p>складання програми експериментального дослідження; формулювання наукового завдання та з'ясування актуальності експериментального дослідження; конкретизація мети експериментального дослідження; визначення предмета експериментального дослідження та з'ясування його основних проявів, на які можуть бути спрямовані експериментальні впливи; прогнозування очікуваних експериментальних результатів; визначення вибіркової сукупності для експериментального впливу; підбір діагностувального інструментарію для оцінювання сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів до і після експериментальних впливів; удосконалення критеріїв і показників оцінювання сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів; визначення вимірювальних величин, методів статистичного оброблення отриманих експериментальних результатів; проведення вхідного діагностування сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів; аналіз та узагальнення отриманих експериментальних результатів; з'ясування стану сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів; формування експериментальної групи для проведення послідовного педагогічного експерименту;</p>
<p><i>основний</i> (2023– 2024 роки)</p>	<p>експериментальна перевірка результативності упровадження педагогічних умов формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів;</p>

Завершення таблиці 3.1

1	2
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">статистично-впроваджувальний (2024 рік)</p>	<p>первинне опрацювання отриманих експериментальних результатів та їх подальше статистичне доведення й обґрунтування;</p> <p>статистичне обґрунтування результатів формувального етапу експерименту;</p> <p>визначення рівнів сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів як фахівців фізичної підготовки і спорту після формувального експериментального етапу та їх співставлення з результатами констатувального етапу;</p> <p>узагальнення, систематизація та оформлення отриманих результатів експериментального дослідження та упровадження у процес професійно-педагогічної підготовки майбутніх офіцерів.</p>

Вибір відповідної групи: обираємо групу учасників. Експеримент, залежно від вибірки, може бути паралельним чи послідовним. За наявності невеликої групи, 20 осіб, будемо проводити послідовний педагогічний експеримент, де аналізу піддається одна і та ж група досліджуваних майбутніх офіцерів.

Розроблення методики: розробити методику експериментального дослідження, основні етапи експерименту діагностувальний інструментарій для оцінювання сформованості майбутніх офіцерів, яка дозволить зібрати необхідні дані для перевірки гіпотези. Це включатиме в себе створення тестів, анкет, спостереження за навчальним процесом тощо.

Проведення експерименту: впровадження педагогічних умов формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

Аналіз результатів: фіксуємо всі шкали дослідження до та після формувального експерименту, здійснюємо їх статистичний аналіз та обґрунтування.

Висновок: робимо висновки на основі аналізу результатів педагогічного експерименту та визначаємо, чи підтверджується наша гіпотеза й встановлюємо

статистичні відмінності рівнів сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів як фахівців фізичної підготовки і спорту на констатувальному і формувальному етапах експерименту.

На підготовчому етапі. Відповідно, визначаємо вибіркочну сукупність для педагогічного експерименту – курсанти 3 та 4 курсів навчально-наукового інституту фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій Національного університету оборони України. За наявності невеликої групи, 20 осіб, будемо проводити послідовний педагогічний експеримент, де аналізу піддається одна і та ж група досліджуваних майбутніх офіцерів. Проводимо вхідне діагностування сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів. З'ясуємо стан сформованості їх діагностувальної компетентності на констатувальному етапі за кожним її компонентом – визначаємо вихідні шкали. Впроваджуємо відповідні педагогічні умови, зокрема авторську контекстну методичку, програму спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ».

На основному етапі. Після збору отриманих констатувальних даних, проводиться експериментальна перевірка для визначення результативності впровадження педагогічних умов формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів як фахівців фізичної підготовки і спорту. Саме ці педагогічні умови доповнили їх діагностувальну підготовку як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах, які мають суттєво покращити їх діагностувальну підготовленість як суб'єктів діагностувальної діяльності.

На статистично-впроваджувальному етапі. Результати аналізу використовуються для зроблення висновків щодо результативності впроваджених педагогічних умов формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів як фахівців фізичної підготовки і спорту, їх вплив на формування суб'єктів діагностувальної діяльності. Представлено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

**Методики діагностування сформованості діагностувальної
компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і
спорту**

<i>Компоненти</i>	<i>Критерії</i>	<i>Методи діагностування</i>
ціннісно-мотиваційний	ціннісно-мотиваційний	методика С. Бубнова «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості»;
		методика К. Замір у модифікації А. Реана «Діагностика мотивації професійної діяльності»;
когнітивний	інтелектуальний	авторська методика: тест на визначення рівнів сформованості знань майбутніх офіцерів Інструкції з фізичної підготовки в системі МО України;
		авторська методика: тест на визначення рівнів сформованості теоретичних і практичних знань щодо діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців;
		авторська методика: тест щодо методів, методичних прийомів, методик і засобів визначення рівнів сформованості знань щодо засобів діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців;
методичний	процесуальний	авторська методика: «Діагностувальні навички і вміння у сфері фізичної підготовки і спорту військовослужбовців»;
		квазіпрофесійні ситуації на з'ясування практичних діагностувальних навичок і вмінь застосування методів, методичних прийомів, методик оцінювання фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців;
		авторська методика: тест на з'ясування сформованості навичок і вмінь застосування засобів діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців;
індивідуально-психічний	психологічний	методика «Комунікативні та організаційні здатності» за В. Синявським і Б. Федоришиним;
		методика «Схильність до певного стилю керівництва» (автор Є.Льїн);
		експрес-опитувальник «Індекс толерантності»;
		методика дослідження рівня суб'єктивного контролю (РСК) Дж. Роттера (адаптована НДІ ім. В.М. Бехтерева);
суб'єктивний	рефлексивний	методика М. Щукиної «Оцінка рівня розвиненості суб'єктності особистості»;
		методика М. Л. Осташової «Діагностика відповідальності»;
		тест-опитувальник. Тест – «Дерево» методика визначення самооцінки;
		методика А. Карпова «Оцінка рефлексивності»;

Основними завданнями даного етапу є такі:

зібрані дані систематизуємо та представляємо у вигляді таблиць, графіків і діаграм, щоб зрозуміти їх розподіл та основні групи;

перевіряємо дані на наявність помилок у вимірюванні. Якщо такі виявлені, повторно опрацьовуємо систематизовані дані. Опрацьовуємо результати формувального етапу педагогічного експерименту;

визначення рівнів сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів після формувального етапу експерименту та їх співставлення з результатами констатувального експерименту;

узагальнення, систематизація та оформлення отриманих результатів експериментального дослідження. Визначаємо, чи існують статистично значущі відмінності між констатувальним і формувальним етапами експерименту;

упровадження результатів дисертаційної роботи в процес ППП майбутніх офіцерів.

Отже, головною метою нашого педагогічного експерименту є підтвердження наукової гіпотези.

3.2. Статистичний аналіз результатів констатувального експерименту

Найважливішою вимогою до кожного майбутнього офіцера має бути сформована його професійна компетентність, національна свідомість, патріотичних почуттів до рідної землі, свого народу. Так, для з'ясування фізичної підготовленості і готовності особового складу ЗС України в умовах навчально-бойової та бойової діяльності для виконання завдань за бойовим призначенням необхідним є обов'язкове систематичне та контекстне діагностування його фізичних здатностей. А для цього необхідно в першу чергу формувати діагностувальну компетентність у майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту військовослужбовців, що є одним із головних умов їх успішної військово-професійної та фахових видів діяльності, а її сформованість є необхідною складовою їх успішної діагностувальної діяльності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військовій частині.

Актуальність проблеми формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів можливо підтвердити в нашому випадку експериментальним дослідженням. Відповідно, проводимо констатувальний педагогічний експеримент, який дозволить експериментальним шляхом підтвердити актуальність нашого дослідження. Це дає можливість розробити методику формувального експерименту.

Таким чином, констатувальний етап педагогічного експерименту спрямований на встановлення дійсного стану сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів.

Одним із головних завдань, що постала нині перед системою фізичного виховання у ВВНЗ, є зміцнення здоров'я майбутніх офіцерів, підвищення рівня їх загальної і спеціальної фізичної підготовленості, бути здатними використовувати на практиці засоби фізичної підготовки. Відколи триває російська воєнна агресія, в Україні проблема щодо формування військово-професійної компетентності майбутніх офіцерів стала нагальною. Війна внесла свої корективи. А також залишилася актуальною потреба покращення системи перевірки та оцінювання фізичної підготовленості військовослужбовців відповідно до бойових вимог, оскільки ЗС України ведуть бойові дії у нашій державі.

На сучасному етапі функціонування ЗС України майбутні офіцери як фахівці фізичної підготовки військовослужбовців мають бути здатними проводити об'єктивне діагностування результативності фізичної підготовленості усіх категорій військовослужбовців, мати сформовану систему діагностувальних знань, умінь і навичок, а також професійно важливі діагностувальні якості, що складають базову основу їх діагностувальної діяльності у сфері фізичної підготовки і спорту військовослужбовців.

Надійну підвалину реалізації ними посадових компетенцій складає їх діагностувальна компетентність як організаторів фізичної підготовки та спорту військовослужбовців у військовій частині. У зв'язку з цим її формування у них є актуальною теоретичною і прикладною проблемою у професійній педагогіці.

Власне її сформованість, як свідчить військовий досвід, є запорукою їх успішної фахової діяльності з урахуванням конкретних навчальних і бойових завдань певних військових частин [208]. «Найскладнішим завданням кожного наукового дослідження, будь-якого явища чи процесу вважається діагностування. Оскільки головною вимогою до дослідження є наявність надійних критеріїв і показників, де відображається рівень знань, умінь і навичок майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту» [41, с. 71].

Так, І. С. Плехута у результаті аналізу наукових напрацювань дослідників виокремлює такі прояви та характеристики діагностувальної компетентності педагогів: здатність до використання сучасних методів, методик, технологій і засобів педагогічного діагностування [120]. У зв'язку з цим у методиці військово-педагогічного експерименту маємо описати етапи, прийоми, методи, принципи і засоби, що використовуються для експериментального дослідження.

Результати педагогічних вимірювань, які виконані за допомогою діагностувального інструментарію, завжди супроводжуються певною похибкою, які викликані різними обставинами проведення вимірювань. Тому «проведене дослідження має бути обов'язково підкріплене статистичними показниками вірогідності, надійності, репрезентативності, без яких наукова робота справлятиме враження лише суб'єктивних міркувань автора та не матиме потрібного практичного значення» [188, с. 84].

Для формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів слід розуміти, що являє собою педагогічний експеримент. Це один із основних методів наукового дослідження у сфері фізичного виховання військовослужбовців, в якому спостереження та вивчення явища здійснюється за допомогою доцільно підібраних чи відповідно створених педагогічних умов. «Військово-педагогічний експеримент – це метод дослідження, який полягає у спеціальній організації експериментальної діяльності дослідників із метою перевірки й обґрунтування наперед розроблених теоретичних педагогічних припущень чи гіпотез» [188, с. 86].

І тоді, якщо гіпотеза знаходить своє обґрунтоване підтвердження в військово-педагогічній практиці, то офіцер-дослідник робить відповідні теоретичні узагальнення і висновки. Це надає йому можливість активно впливати на досліджуваний об'єкт – педагогічні, психологічні та інші явища, процеси. Як правило, потреба в активному втручанні виникає тоді, коли дослідницькі завдання, поставлені науковцем, вимагають створення експериментальної ситуації, яку в звичних умовах необхідно чекати якийсь час.

З урахуванням на вищевикладеного, військово-педагогічний експеримент є тим шляхом, за яким були проведені певні дії дослідження – методи, коли науковець отримує шанс створювати дослідницьку ситуацію згідно зі сформульованою гіпотезою, певним чином активізувати чи нейтралізувати цю ситуацію. При можливості, «активізувати чи нейтралізувати дію певних чинників експериментального впливу, варіювати експериментальні умови протікання, наприклад, військово-педагогічного процесу в різних – стаціонарних, польових, навчально-бойових – умовах з певною категорією респондентів, має можливість системно та цілеспрямовано спостерігати за розвитком педагогічних явищ та їх реєструвати за допомогою різних прийомів, способів і приладів» [188, с. 349–350].

Відтак спочатку дізнаємося первинний стан сформованості досліджуваного предмета як сформованість діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту – курсантів третього та четвертого курсів.

Мета – з'ясування рівнів її сформованості та проведення аналізу перед впровадженням педагогічних умов формування. Оскільки, педагогічний експеримент дає можливість отримати експериментальним шляхом та узагальнити нові теоретико-практичні знання й факти щодо предмета дослідження у створених додаткових педагогічних умовах її формування та порівняти результати їх впровадження як експериментального чинника на тій самій групі.

Аналіз її сформованості, з урахуванням методологічних вимог суб'єктно-діяльнісного, системного, контекстного та компетентнісного підходів до військово-професійної та фахової видів підготовки майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту військових частин, здійснювався за компонентами їх діагностувальної компетентності – ціннісно-мотиваційним, когнітивним, методичним, індивідуально-психічним і суб'єктним. Ці компоненти комплексно охоплюють всю їх діагностувальну діяльність – від з'ясування її цінностей до сприйняття самого себе суб'єктом діагностувальної діяльності [207].

Нами на основі врахування особливостей, специфіки, цілей, завдань, змісту, функцій і результатів фахової та військово-професійної діяльності майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту військових частин зазначено перелік критеріїв і показників оцінювання сформованості їх діагностувальної компетентності – ціннісно-мотиваційний, інтелектуальний, процесуальний, психологічний і рефлексивний [208]. Вони використовувалися на констатувальному етапі педагогічного експерименту з метою з'ясування рівнів її сформованості.

Відповідно, на попередньому етапі, на основі отриманих результатів проведення експерименту необхідно провести такі дії:

провести аналіз освітньої програми та узагальнити по важливості їх військово-професійну підготовку з урахуванням діагностувальної функції як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах;

обґрунтувати методику формування в них діагностувальної компетентності у ВВНЗ;

визначити та підготувати групи для проведення констатувального етапу експерименту.

Генеральна сукупність нашої категорії досліджуваних становить 45 курсантів станом на 2022–2024 рр. Це курсанти чотирьох курсів навчально-наукового інституту фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій Національного університету оборони України. Таким чином, генеральна

сукупність і відповідно і вибірка достатньо невелика. У зв'язку з цим у констатувальному експерименті брали участь 20 курсантів – третього (10) і четвертого (10) курсів. Беремо до уваги, якщо вибірка доволі незначна, то бажано проводити послідовний педагогічний експеримент [188, с. 356–357]. Відповідно після його проведення встановлюємо наявність статистично-значущих відмінностей у рівнях сформованості діагностувальної компетентності третього та четвертого курсів. За основу визначення стану її сформованості було покладено розроблену нами методику за відповідними критеріями [208], що здійснено з урахуванням змісту їх діагностувальної функції у військовій частині як суб'єкта фахової діяльності [208] (див.: підрозділ 2.4).

Проведені розрахунки середніх результатів сформованості діагностувальної компетентності майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту за обраними методиками оцінювали за чотирима рівнями сформованості – низький, достатній, середній і високий.

Для зручності опрацювання статистичних результатів педагогічного експерименту усі результати сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів за обраними методиками співвідносилися з узагальненою 100 бальною шкалою оцінювання.

Кожен із компонентів інтегрується в єдину систему оцінювання знань і шкалою оцінок ECTS майбутніх офіцерів. Шкала оцінювання знань курсанта встановлює взаємозв'язки між рейтинговим результатом з навчальної дисципліни та національною шкалою оцінювання.

Відповідно до Наказу № 120 від 15.02.2024 року, пункту 22 «Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти у ВВНЗ, ВНП ЗВО, ЗФПВО включає весь спектр контрольних заходів, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни та здійснюється за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та національною шкалою і становить:

90-100 балів, «відмінно»;

80-89 балів, «дуже добре»;

65-79 балів «добре»;

55-64 балів, «задовільно»;

50-54 балів, «достатньо»;

1-49 балів, «незадовільно» – з можливістю повторного складання» [99].

Рейтингова оцінка (в балах) навчальної дисципліни (R) переводиться згідно з таблицею 3.3.

Таблиця 3.3

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою		Рівні
		для екзамену, диференційованого заліку	для заліку	
90 – 100	A	відмінно	зараховано	високий
80 – 89	B	дуже добре		середній
65 – 79	C	добре		достатній
55 – 64	D	задовільно		
50 – 54	E	достатньо		
35 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання	низький
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

При визначенні рівнів сформованості відповідно за кожним переліченим компонентом діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів використовуємо формулу визначення середнього значення сукупності (3.1):

$$R_k = n1, n2, n3 \dots / N, \quad (3.1),$$

де: R_k – рівень сформованості компонента діагностувальної компетентності;

$n1, n2, n3$ – показники компонента;

N – загальна кількість показників.

При отриманні результатів констатувального етапу педагогічного експерименту щодо сформованості діагностувальної компетентності майбутніх

офіцерів як фахівців фізичної підготовки використовуємо формулу, за якою визначаємо рівні сформованості її компонентів, які впливають на формування один одного (3.2):

$$I_{\text{комп.}} = (R_{\text{цм}} + R_{\text{к}} + R_{\text{м}} + R_{\text{ип}} + R_{\text{с}})/5, \quad (3.2)$$

де: $I_{\text{комп.}}$ – рівень сформованості діагностувальної компетентності;

$R_{\text{цм}}$ – рівень сформованості діагностувальної компетентності – за ціннісно-мотиваційним компонентом;

$R_{\text{к}}$ – рівень сформованості – за когнітивним;

$R_{\text{м}}$ – рівень сформованості – за методичним;

$R_{\text{ип}}$ – рівень сформованості – за індивідуально-психічним;

$R_{\text{с}}$ – рівень сформованості – за суб'єктивним.

У процесі розрахунку рівнів сформованості $R_{\text{цм}}$, $R_{\text{к}}$, $R_{\text{м}}$, $R_{\text{ип}}$, $R_{\text{с}}$ після проведеного педагогічного експерименту результати кожного компонента, третього та четвертого курсів сумуються та діляться на їх кількість, після чого отримаємо загальний рівень сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів як фахівців фізичної підготовки і спорту військовослужбовців.

Отримані результати опрацьовані двома способами: електронним і паперовим (посилання, на базі програмного забезпечення для опитування *Google Форми*, що входить до складу безкоштовного пакету програмного забезпечення). Для проведення констатувального етапу експерименту заходимо за посиланнями (наприклад <https://forms.gle/w9ce4N8yjUjnBdt37>.) і відпрацьовуємо відповідно кожну методику почергово. Для створення форми потрібен тільки акаунт *Google*. Після кліку кожен фахівець переходить у опитувальник (рис. 3.1).

Інструкція. Бланк тесту містить 50 тверджень. Уважно прочитайте їх. Вам буде необхідно поставити навпроти питання суму відсотків, яку ви вважаєте відповідає вашому ставленню та думці. До 20 % (не визначився); 21-40 % (не важливо); 41-60 % (частково важливо); 61-90 % (важливо); 90-100 % (дуже важливо).

Тест 1.3.

1. Служба у ЗС України приносить мені задоволення.

- не визначився
- не важливо
- частково важливо
- важливо
- дуже важливо

Рис. 3.1. Вікно для опитування в Google Формі (тест).

Після опрацювання усіх питань тесту необхідно натиснути кнопку «Надіслати» (рис. 3.2)

25. Індивідуальне (самостійне) фізичне тренування передбачає... До об'єктивних та суб'єктивних показників відносяться:

- а) самоконтроль шляхом спостереження за об'єктивними та суб'єктивними показниками, що свідчатимуть про адекватність фізичних навантажень. До об'єктивних показників відносяться: частота дихання, частота серцевих скорочень, артеріальний тиск, зміна маси тіла; до суб'єктивних - самопочуття, працездатність, відчуття болю у м'язах, бажання виконувати фізичні вправи, апетит, сон. Проводиться з метою ефективного засвоєння навчальних програм у складі підрозділу або самостійно;
- б) шляхом спостереження за об'єктивними та суб'єктивними показниками, контроль що свідчатиме про адекватність фізичних навантажень. До об'єктивних показників відносяться: частота дихання, зміна маси тіла; до суб'єктивних - працездатність, бажання виконувати фізичні вправи, апетит, сон. Проводиться з метою ефективного засвоєння навчальних програм у складі підрозділу або самостійно;
- в) самоконтроль, що свідчатиме про адекватність фізичних навантажень. До об'єктивних показників відносяться: частота серцевих скорочень, артеріальний тиск; до суб'єктивних - бажання виконувати фізичні вправи, апетит, сон. Проводиться з метою ефективного засвоєння навчальних програм у складі підрозділу або самостійно.

Надіслати Сторінка 1 з 1 Очистити форму

Рис. 3.2. Вікно для закінчення опитування відповідей в Google Формі (тест).

Отримані відповіді до кожної форми зберігатимуться в таблиці окремим аркушем без додаткових налаштувань (рис. 3.3)

Тест № 1.3. (Відповіді) ☆ Збережено на Діску
 Файл Змінити Вигляд Вставити Формат Дані Інструменти Розширення Довідка

Меню 100% грн. % 123 Заум. - 10 + B I A

А	В	С	Д	Е	Ф	О	Н	І	Л	М	
20.11.2023 08:54:25	не вказався	важливо	частково вказався	не вказався	не вказався	частково вказався	не вказався	частково вказався	важливо	не вказався	важливо
20.11.2023 08:54:46	дуже вказався	дуже вказався	дуже вказався	дуже вказався	дуже вказався	дуже вказався	дуже вказався	дуже вказався	дуже вказався	дуже вказався	дуже вказався
20.11.2023 08:56:49	частково вказався	частково вказався	важливо	дуже вказався	дуже вказався	частково вказався	частково вказався	дуже вказався	дуже вказався	дуже вказався	дуже вказався
20.11.2023 09:00:54	частково вказався	частково вказався	частково вказався	частково вказався	частково вказався	частково вказався	частково вказався	частково вказався	частково вказався	частково вказався	частково вказався
20.11.2023 09:04:06	частково вказався	частково вказався	важливо	частково вказався	важливо	важливо	не вказався	не вказався	дуже вказався	частково вказався	дуже вказався
20.11.2023 09:05:40	дуже вказався	важливо	не вказався	важливо	важливо	дуже вказався	дуже вказався	не вказався	важливо	важливо	дуже вказався
20.11.2023 09:29:44	дуже вказався	важливо	частково вказався	дуже вказався	важливо	дуже вказався	важливо	важливо	дуже вказався	дуже вказався	дуже вказався
20.11.2023 11:12:26	частково вказався	дуже вказався	важливо	не вказався	частково вказався	не вказався	не вказався	не вказався	не вказався	важливо	не вказався
20.11.2023 11:13:46	дуже вказався	важливо	частково вказався	важливо	частково вказався	частково вказався	частково вказався	частково вказався	частково вказався	частково вказався	частково вказався
20.11.2023 11:14:19	не вказався	частково вказався	дуже вказався	частково вказався	частково вказався	частково вказався	не вказався	не вказався	важливо	важливо	не вказався
20.11.2023 11:16:59	частково вказався	важливо	не вказався	дуже вказався	дуже вказався	важливо	частково вказався	не вказався	частково вказався	важливо	дуже вказався
20.11.2023 11:17:10	важливо	частково вказався	важливо	важливо	важливо	частково вказався	частково вказався	не вказався	важливо	не вказався	частково вказався
20.11.2023 11:18:06	не вказався	важливо	частково вказався	не вказався	важливо	частково вказався	частково вказався	не вказався	частково вказався	важливо	частково вказався
20.11.2023 11:24:57	дуже вказався	важливо	не вказався	дуже вказався	дуже вказався	дуже вказався	дуже вказався	дуже вказався	дуже вказався	дуже вказався	частково вказався
20.11.2023 11:26:56	частково вказався	дуже вказався	не вказався	дуже вказався	дуже вказався	частково вказався	дуже вказався	дуже вказався	дуже вказався	дуже вказався	дуже вказався
20.11.2023 11:28:05	частково вказався	важливо	важливо	частково вказався	дуже вказався	частково вказався	важливо	важливо	частково вказався	не вказався	частково вказався
20.11.2023 11:28:06	дуже вказався	дуже вказався	важливо	дуже вказався	важливо	дуже вказався	дуже вказався	дуже вказався	важливо	дуже вказався	дуже вказався
20.11.2023 11:30:17	важливо	частково вказався	не вказався	важливо	дуже вказався	дуже вказався	не вказався	частково вказався	дуже вказався	дуже вказався	дуже вказався

Рис. 3.3. Вікно з отриманими відповідями в *Google Формі* (тест).

Маємо варіант зручного аналізу та узагальнення: результати опитування автоматично формуються у вигляді графіків. З кожного питання отримуємо графік (рис. 3.4).

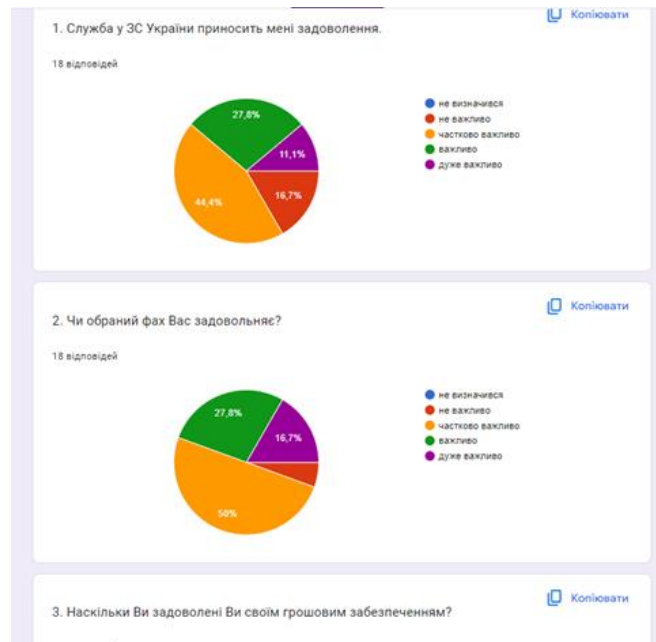

Рис. 3.4. Вікно з отриманим графіком в *Google Формі* (тест)

Це дійсно зручний і доступний спосіб отримання відповідей згідно з нашою методикою, де автоматично проводяться розрахунки середніх результатів сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів. Усі відповіді зберігаються у формі на *Google Діску*.

Отже, перейдемо до аналізу результатів констатувального оцінювання рівнів її сформованості згідно зі виокремленими компонентами та визначеними рівнями.

Результати діагностування презентовано у таблицях 3.4–3.9 і на рисунках 3.5–3.10.

Для визначення рівнів сформованості ціннісно-мотиваційного компонента курсантів третього та четвертого курсів проведено тестування, а отримані результати висвітлені в таблиці № 3.4 та рисунку № 3.5, а саме: 3 курс складає 30 % (3 курсанта), 4 курс – 10 % (1 курсант) низький рівень сформованості; 3 та 4 курс склали однакову суму – по 40 % (4 курсанта; 4 курсанта) – достатній; 3 курс – 20 % (2 курсанта), 4 курс – 30 % (3 курсанта) – середній; 3 курс – 10 % (1 курсант), 4 курс – 20 % (2 курсанта) – високий.

Таблиця 3.4

Сформованість ціннісно-мотиваційного компонента діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів

Зміст ціннісно-мотиваційного компонента	курс	Рівні сформованості	Констатувальний експеримент	
			осіб	%
діагностувальні цінності	3	високий	1	10
	4		1	10
	3	середній	2	20
	4		3	30
	3	достатній	3	30
	4		4	40
	3	низький	4	40
	4		2	20
діагностувальна мотивація	3	високий	1	10
	4		2	20
	3	середній	2	20
	4		3	30
	3	достатній	5	50
	4		4	40
	3	низький	2	20
	4		1	10
інтегральний результат	3	високий	1	10
	4		2	20
	3	середній	2	20
	4		3	30
	3	достатній	4	40
	4		4	40
	3	низький	3	30
	4		1	10

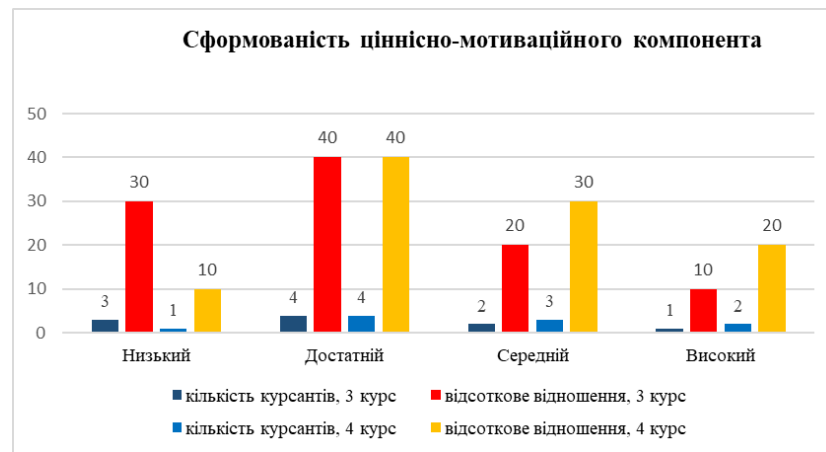

Рис. 3.5. Сформованість ціннісно-мотиваційного компонента діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі констатувального експерименту

Отже, цінності формують найголовніше для кожного – служіння своїй державі та народу України, особливо ця проблема гостро стоїть, коли іде війна у нашій державі. Як військовому професіоналу та фахівцю фізичної підготовки та спорту, ставлення до світу, керуватися ідеалами та цінностями, бути завжди принциповим незалежно від обставин. Цікава думка належить П. В. Вербицькій, яка зауважила, що «Кожне суспільство прагне виховати справжніх громадян, забезпечуючи їх основними суспільними цінностями, нормами і правилами співжиття, моделями соціальної поведінки» [21, с. 39]. Усе це визначається сформованою системою діагностувальних цінностей.

Для визначення рівнів сформованості когнітивного компонента третього та четвертого курсів розроблені авторські методики, а отримані результати висвітлені в таблиці № 3.5 та рисунку № 3.6, а саме: 3 курс – 60 % (6 курсантів), 4 курс – 20 % (2 курсанта) низький рівень сформованості; 3 курс – 30 % (3 курсанта), 4 курс – 40 % (4 курсанта) достатній; 3 курс – 10 % (1 курсант), 4 курс – 30 % (3 курсанта) середній; 3 курс – 0 % (0 курсантів), 4 курс – 10 % (1 курсант) високий.

**Сформованість когнітивного компонента
діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів**

Зміст когнітивного компонента	курс	Рівні сформованості	Констатувальний експеримент	
			осіб	%
фахові діагностувальні знання в сфері фізичної підготовки і спорту в ЗС України	3	високий	0	0
	4		1	10
	3	середній	2	20
	4		3	30
	3	достатній	3	30
	4		2	20
	3	низький	5	50
	4		4	40
теоретичні та практичні знання у сфері діагностування фізичної підготовлен. та готовності військовослужбовців	3	високий	0	0
	4		1	10
	3	середній	1	10
	4		4	40
	3	достатній	5	50
	4		3	30
	3	низький	4	40
	4		3	30
методичні знання щодо методів, методичних прийомів, методик і засобів діагностування фізичної підготовл. та готовності військовослужбовців	3	високий	1	10
	4		1	10
	3	середній	3	30
	4		3	30
	3	достатній	4	40
	4		4	40
	3	низький	2	20
	4		1	10
Інтегральний результат	3	високий	0	0
	4		1	10
	3	середній	1	10
	4		3	30
	3	достатній	3	30
	4		4	40
	3	низький	6	60
	4		2	30

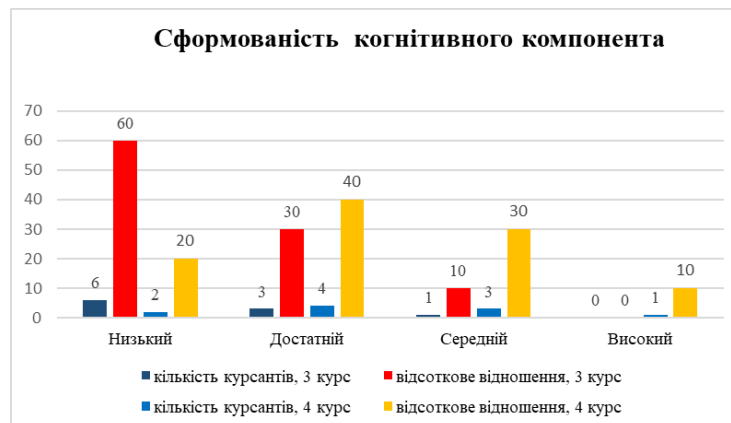

Рис. 3.6. Сформованість когнітивного компонента діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі констатувального експерименту

Отже, з урахуванням низького та достатнього рівнів сформованості когнітивного компонента можемо констатувати, що майже у 80 % є необхідність формування теоретичних і практичних знань щодо методів, методичних прийомів, методик і засобів діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців.

Таблиця 3.6

**Сформованість методичного компонента
діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів**

Зміст методичного компонента	курс	Рівні сформованості	Констатувальний експеримент	
			осіб	%
діагностувальні навички та вміння в сфері фізичної підготовки і спорту військовослужбовців	3	високий	1	10
	4		1	10
	3	середній	1	10
	4		2	20
	3	достатній	3	30
	4		3	30
	3	низький	5	50
	4		4	40
діагностувальні навички та вміння заст. методів, методичних прийомів, методик оцінювання фізичної підгот. та готовності військовослужбовців	3	високий	0	0
	4		1	10
	3	середній	3	30
	4		4	40
	3	достатній	3	30
	4		3	30
	3	низький	4	40
	4		2	20
методичні навички та вміння застосування засобів діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців	3	високий	0	0
	4		2	20
	3	середній	3	30
	4		3	30
	3	достатній	4	40
	4		3	30
	3	низький	3	30
	4		2	20
інтегральний результат	3	високий	0	0
	4		1	10
	3	середній	1	10
	4		2	20
	3	достатній	4	40
	4		5	50
	3	низький	5	50
	4		2	20

Для визначення рівнів сформованості методичного компонента діагностувальної компетентності досліджуваних розроблені авторські

методики проблемні квазіпрофесійні (ситуації), а отримані результати висвітлені в таблиці № 3.6 та рисунку № 3.7: 3 курс – 50 % (5 курсантів), 4 курс – 20 % (2 курсанти) низький рівень сформованості; 3 курс – 40 % (4 курсанта), 4 курс – 50 % (5 курсантів) достатній; 3 курс – 10 % (1 курсант), 4 курс – 20 % (2 курсанта) середній; 3 курс – 0 % (0 курсантів), 4 курс – 10 % (1 курсант) високий (табл. 3.6).

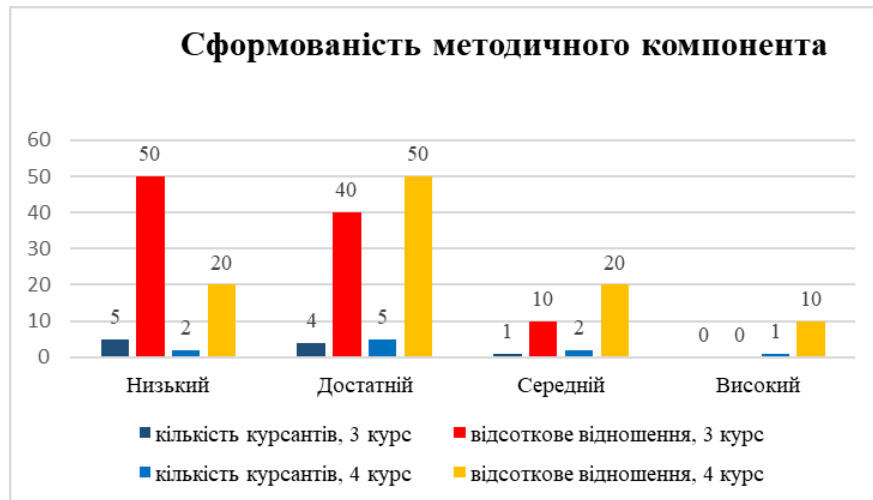

Рис. 3.7. Сформованість методичного компонента діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі констатувального експерименту

Отже, з урахуванням низького та достатнього рівнів сформованості методичного компонента діагностувальної діяльності можемо констатувати, що у 70 % досліджуваних відсутні практичні знання, а також методичні навички і вміння застосування методик, методичних прийомів, методів оцінювання фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців. У зв'язку з такою тенденцією є гостра необхідність у цілеспрямованому формуванні щодо використання на практиці відповідні методи, методичні прийоми, методики і засоби оцінювання фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців.

Для визначення рівнів сформованості індивідуально-психічного компонента діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів застосовані методики та тести на з'ясування їх комунікативності, принциповості, толерантності та об'єктивності, а отримані результати висвітлені в таблиці № 3.7 і на рисунку № 3.8: 3 курс – 20 % (2к), 4 курс – 10 % (1к) низький рівень

сформованості; 3 курс – 40 % (4 курсанта), 4 курс – 50 % (5 курсантів)
достатній; 3 курс – 30 % (3 курсанта), 4 курс – 20 % (2 курсанта) середній;
3 курс – 10 % (1 курсант), 4 курс – 20 % (2 курсанта) високий.

Таблиця 3.7

**Сформованість індивідуально-психічного компонента
діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів**

Зміст індивідуально-психічного компонента	курс	Рівні сформованості	Констатувальний експеримент	
			осіб	%
комунікативність	3	високий	2	20
	4		2	20
	3	середній	3	30
	4		4	40
	3	достатній	4	40
	4		3	30
	3	низький	1	10
	4		1	10
принциповість	3	високий	2	20
	4		3	30
	3	середній	4	40
	4		1	10
	3	достатній	2	20
	4		5	50
	3	низький	2	20
	4		1	10
толерантність	3	високий	3	30
	4		3	30
	3	середній	1	10
	4		3	30
	3	достатній	5	50
	4		4	40
	3	низький	1	10
	4		0	0
об'єктивність	3	високий	0	0
	4		1	10
	3	середній	3	30
	4		3	30
	3	достатній	3	30
	4		4	40
	3	низький	4	40
	4		2	20
інтегральний результат	3	високий	1	10
	4		2	20
	3	середній	3	30
	4		2	20
	3	достатній	4	40
	4		5	50
	3	низький	2	20
	4		1	10

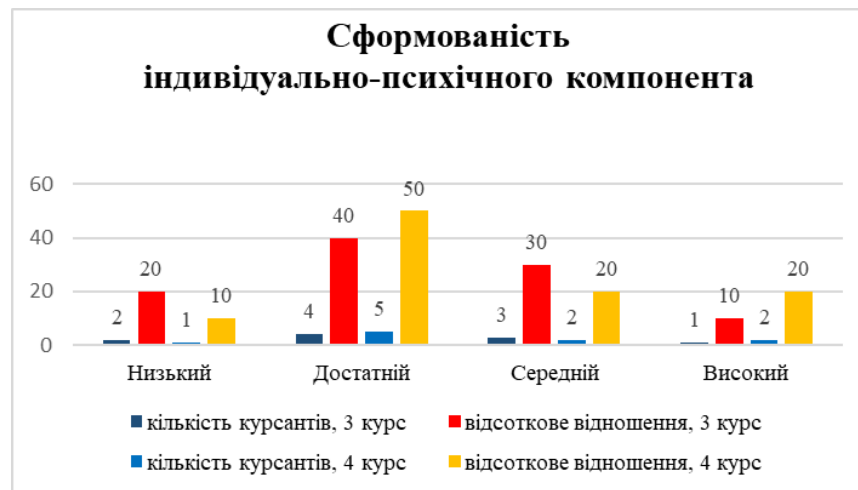

Рис. 3.8. Сформованість індивідуально-психічного компонента діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі констатувального експерименту

Такі результати дають змогу зробити висновок, що майбутнім офіцерам притаманні на достатньому і середньому рівні такі якості, як комунікативність, принциповість, толерантність і об'єктивність. Кожна критична ситуація, яка зараз триває в державі, та з якою стикається кожен військовослужбовець, є своєрідною перевіркою правильності дій кожного. Вміння об'єктивно реагувати на обставини, бути здатним залишатися принциповим незалежно від обставин, пристосовуватися до зміни, бути комунікативним і ніколи не забувати про толерантність. Ці якості вкрай важливі, бо вони необхідні для аналізу їх емоційного та психічного стану, оскільки вони впливають на фахову здатність майбутніх офіцерів здійснювати успішні діагностувальні заходи в сфері фізичного виховання і спорту з військовослужбовцями.

Для визначення рівнів сформованості суб'єктного компонента діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів застосовані методики та тести на виявлення їх суб'єктності, відповідальності, самооцінки та рефлексивності, а отримані результати висвітлені в таблиці № 3.8 і на рисунку № 3.9: 3 курс – 30 % (3 курсанта), 4 курс – 10 % (1 курсант) низький рівень сформованості; 3 курс – 40 % (4 курсанта), 4 курс – 40 % (4 курсанта) достатній;

3 курс – 20 % (2 курсанта), 4 курс – 30 % (3 курсанта) середній; 3 курс – 10 % (1 курсант), 4 курс – 20 % (2 курсанта) високий.

Таблиця 3.8

**Сформованість суб'єктного компонента
діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів**

Зміст суб'єктного компонента	курс	Рівні сформованості	Констатувальний експеримент	
			осіб	%
суб'єктність	3	високий	0	0
	4		2	20
	3	середній	2	20
	4		3	30
	3	достатній	5	50
	4		4	40
	3	низький	3	30
	4		1	10
відповідальність	3	високий	1	10
	4		2	20
	3	середній	3	30
	4		4	40
	3	достатній	2	20
	4		3	30
	3	низький	4	40
	4		1	10
самооцінка	3	високий	1	10
	4		1	10
	3	середній	2	20
	4		3	30
	3	достатній	3	30
	4		4	40
	3	низький	4	40
	4		2	20
рефлексивність	3	високий	2	20
	4		4	40
	3	середній	2	20
	4		2	20
	3	достатній	4	40
	4		3	30
	3	низький	2	20
	4		1	10
інтегральний результат	3	високий	1	10
	4		2	20
	3	середній	2	20
	4		3	30
	3	достатній	4	40
	4		4	40
	3	низький	3	30
	4		1	10

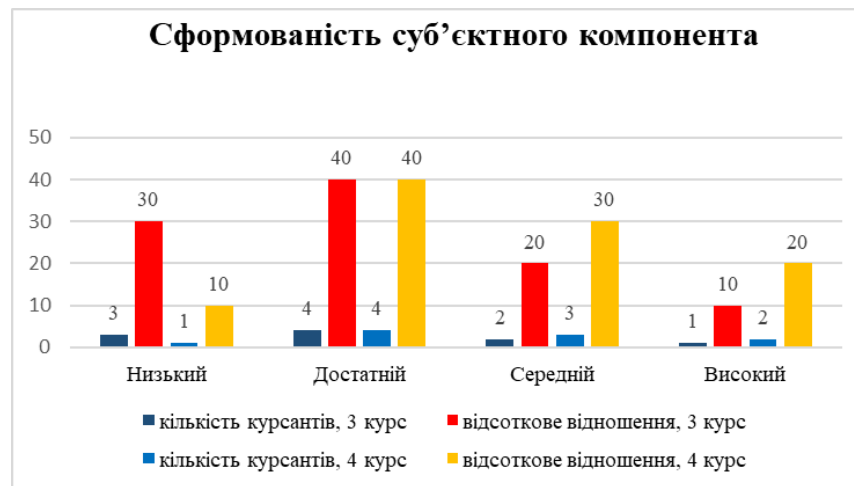

Рис. 3.9. Сформованість суб'єктного компонента діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі констатувального експерименту

Такі результати дають змогу зробити висновок, що майбутнім фахівцям не завжди притаманні такі якості як відповідальність за себе, своїх підлеглих, приймати відповідальні рішення. Курсанти, на жаль, ще не бачать себе суб'єктами діагностувальної діяльності, майбутніми начальниками фізичної підготовки і спорту, ще не всі асоціюють себе з майбутнім – бути офіцером, фахівцем своєї справи. Відповідно й самооцінку вони дають не на належному рівні, не завжди здатні адекватно оцінювати власний рівень діагностувальної підготовленості, а також і важливість самостійно вирішувати завдання, приймати рішення в критичних ситуаціях, здатність об'єктивно здійснювати діагностувальну діяльність, прогнозувати власні дії, моделювати різні ситуації.

Отже, статистичний аналіз та узагальнення отриманих результатів свідчить, що на етапі констатувального експерименту щодо сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів відображають достатньо критичний її стан, що підтверджує актуальність обраної теми наукового дослідження. Зокрема спостерігаємо недостатню її сформованість висвітлені в (табл. № 3.9, рис. № 3.10): 3 курс – 50 % (5 курсантів), 4 курс – 10 % (1 курсант) низький рівень сформованості; 3 курс – 30 % (3 курсанта), 4 курс – 40 % (4 курсанта) достатній; 3 курс – 20 % (2 курсанта), 4 курс – 30 % (3 курсанта) середній; 3 курс – 0 % (0 курсантів), 4 курс – 20 % (2 курсанта) високий.

Сформованість діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів на констатувальному етапі педагогічного експерименту

Компоненти	курс	Рівні сформованості	Констатувальний експеримент	
			осіб	%
Інтегральний результат	3	високий	0	0
	4		2	20
	3	середній	2	20
	4		3	30
	3	достатній	3	30
	4		4	40
	3	низький	5	50
	4		1	10

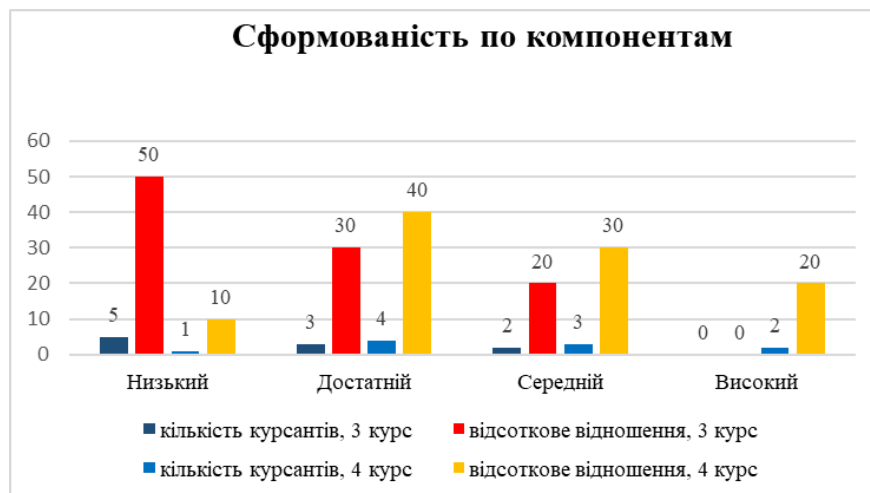

Рис. 3.10. Сформованість діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів на констатувальному етапі педагогічного експерименту

Відповідно, систематизація результатів на констатувальному етапі експерименту засвідчило, що діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів недостатньо сформована та потребує упродовження додаткових педагогічних умов для цілеспрямованого її формування. З'ясовано, що рівні сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів переважно знаходиться на низькому та достатньому рівнях.

У зв'язку з цим необхідно запроваджувати додатково педагогічні умови, які будуть позитивно впливати на її формування. Відповідно, важливо вирішити такі педагогічні завдання:

провести аналіз освітньої програми та узагальнити по важливості їх військово-професійну підготовку з урахуванням діагностувальної функції, як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах;

обґрунтувати, як має проходити формування у майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту діагностувальної компетентності у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ;

визначити та цілеспрямовано запровадити у ВВНЗ педагогічні умови для її цілеспрямованого формування.

Наступним кроком проведення педагогічного експерименту є формувальний етап, на якому будуть впроваджуватися педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у ВВНЗ.

3.3. Статистичний аналіз результатів формувального експерименту

Для підтвердження результативності впровадження в освітній процес ВВНЗ запропонованих нами заходів, необхідно здійснити їх статистичний аналіз. Аналіз її сформованості здійснювався за компонентами діагностувальної компетентності – ціннісно-мотиваційним, когнітивним, методичним, індивідуально-психічним і суб'єктивним. Ці компоненти комплексно охоплюють всю їх діагностувальну діяльність – від з'ясування її цінностей до сприйняття самого себе суб'єктом діагностувальної діяльності [207].

У вибірці досліджуваних взяли участь 20 курсантів 3, 4 курсів навчально-наукового інституту фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій Національного університету оборони України, який проходив в період 2023 і 2024 років. Був проведений формувальний етап педагогічного експерименту із урахуванням послідовного доказу наукової (статистичної) гіпотези [39, с. 67].

Нами на основі врахування цілей, завдань, змісту, специфіки, особливостей, функцій і результатів військово-професійної та фахової видів діяльності майбутніх офіцерів військових частин, виокремлено перелік

критеріїв і показників оцінювання сформованості їх діагностувальної компетентності – ціннісно-мотиваційний, інтелектуальний, процесуальний, психологічний і рефлексивний [208].

Далі, стає на часі об'єктивне статистичне підтвердження або спростування результативності формувального педагогічного експерименту, тобто визначення рівнів сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів, а саме – з'ясування якісних і кількісних характеристик щодо стану її сформованості після формувального етапу експерименту в порівнянні з отриманими результатами констатувального експерименту.

Із урахуванням нашої вибірки проводимо послідовний педагогічний експеримент, де аналізу піддається одна і та ж група досліджуваних майбутніх офіцерів. Фіксуємо всі контрольні і факторні характеристики дослідження до та після формувального експерименту. Відповідно, нами було з'ясовано динаміку сформованості ціннісно-мотиваційного компонента діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів на основних етапах педагогічного експерименту – констатувального та формувального (табл. 3.10, рис. 3.5 і 3.11).

Важливість цього компонента «полягає насамперед у тому, що система цінностей будь-якого фахівця – це та духовна «ланка» та підвалина, яка його пов'язує з конкретним професійним середовищем, включає в професійний світ і систему професійних взаємин, а також поєднує інтереси, потреби, світогляд фахівця з конкретною поведінкою та культурою професійного буття. Проявом такої культури є Військова Присяга та військовий етикет – у військових. Існує двосторонній зв'язок між цінностями та поведінкою фахівця: з одного боку, саме через поведінку, вчинки можна з'ясувати про систему його ціннісних професійних орієнтацій, а з іншого – цінності є індикатором рівня сформованості та розвиненості фахівця як професіонала» [42, с. 211]. Набуті знання та отриманий досвід аналізуються та формуються у життєві принципи, які згодом переростають у ціннісні орієнтації якими керуватиметься в подальшому майбутній офіцер.

Отже, цінності, формують найголовніше для кожного діагностувальної компетентності майбутнього офіцера – це ставлення до світу, до своєї позиції кожної людини в ньому, відповідно до діяльності, до інших людей і до самого себе, як майбутнього начальника фізичної підготовки і спорту у військовій частині. Йому мають бути притаманні цінності та ідеали, відповідальність, принциповість, здатність до діагностувальної діяльності як професіонала в сфері фізичної підготовки і спорту військовослужбовців, які визначають ціннісно-мотиваційний аспект у структурі їх діагностувальної як підготовленості, так і діяльності.

Таблиця 3.10

**Динаміка сформованості ціннісно-мотиваційного компонента
діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів
у процесі педагогічного експерименту**

Зміст компонента	курс	Рівні сформованості	Констатувальний експеримент		Формувальний експеримент		Різниця $\pm\Delta$, %	
			осіб	%	осіб	%		
діагностувальні цінності	3	високий	1	10	2	20	+1	+10
	4		1	10	3	30	+2	+20
	3	середній	2	20	5	50	+3	+30
	4		3	30	6	60	+3	+30
	3	достатній	3	30	2	20	-1	-10
	4		4	40	1	10	-3	-30
	3	низький	4	40	1	10	-3	-30
	4		2	20	0	0	0	0
діагностувальна мотивація	3	високий	1	10	2	20	+1	+10
	4		2	20	2	20	0	0
	3	середній	2	20	4	40	+2	+20
	4		3	30	5	50	+2	+20
	3	достатній	5	50	3	30	-2	-20
	4		4	40	3	30	-1	-10
	3	низький	2	20	1	10	-1	-10
	4		1	10	0	0	0	0
Інтегральний результат	3	високий	1	10	2	20	+1	+10
	4		2	20	3	30	+1	+10
	3	середній	2	20	5	50	+3	+30
	4		3	30	6	60	+3	+30
	3	достатній	4	40	2	20	-2	-20
	4		4	40	1	10	-3	-30
	3	низький	3	30	1	10	-2	-20
	4		1	10	0	0	0	0

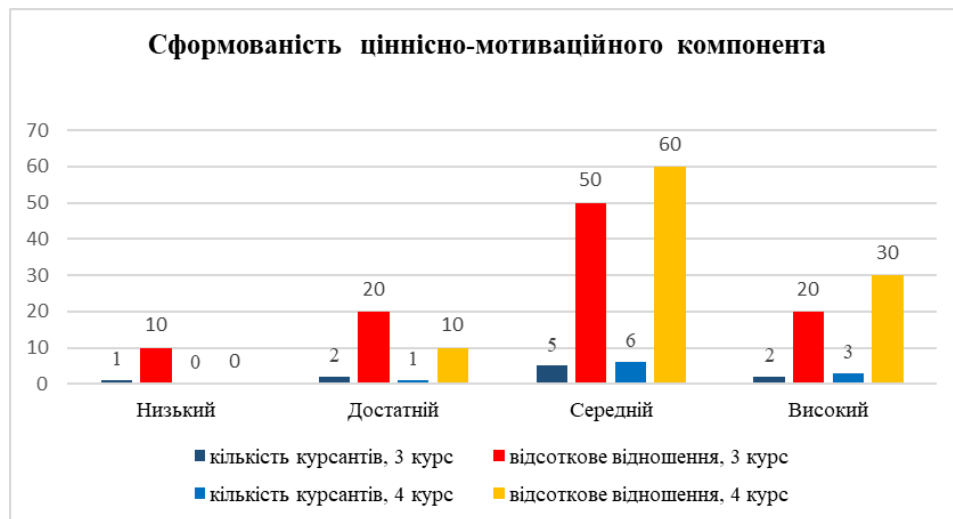

Рис. 3.11. Сформованість ціннісно-мотиваційного компонента діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі формуального експерименту

Аналіз та співставлення змісту таблиці 3.10 і рисунків 3.5 і 3.11 показує, що після формуального експерименту в порівнянні з констатувальним експериментом відбулося зростання кількості майбутніх офіцерів на середньому (з 20%, 30% до 50%, 60%, відповідно) і високому рівнях (з 10%, 20% до 20%, 30%, відповідно) сформованості їх ціннісно-мотиваційного компонента діагностувальної компетентності. Спостерігаємо також значне зменшення рівня сформованості на низькому (зі 30%, 10% до 10%, 0%, відповідно) та достатньому рівнях (зі 40%, 40% до 20%, 10%, відповідно). Даний факт має вирішальне значення в нашому дослідженні. Ціннісно-мотиваційний аспект має найважливіший вплив на формування всіх інших компонентів діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів, оскільки становить основу для формування ціннісних та особистісних утворень. Даний аспект «сприяє використанню людського чинника» задля досягнення перемоги над ворогом» [76, с. 8]. Саме тому, одним із пріоритетних є розуміння впливу формування, факторів та чинників, які впливають на кожного майбутнього офіцера у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ. Даний факт має важливе значення у нашому дослідженні, оскільки ціннісно-мотиваційний аспект має головний вплив на формування всіх інших компонентів діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів.

Динаміка сформованості когнітивного компонента діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів (табл. 3.11, рис. 3.6 і 3.12) підтверджує попередні тенденції.

Таблиця 3.11

Динаміка сформованості когнітивного компонента діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі педагогічного експеримента

Зміст компонента	курс	Рівні сформованості	Констатувальний експеримент		Формувальний експеримент		Різниця $\pm\Delta$, %	
			осіб	%	осіб	%		
фахові діагностувальні знання в сфері фізичної підготовки і спорту в ЗС України	3	високий	0	0	0	0	0	0
	4		1	10	2	2	+1	+10
	3	середній	2	20	3	30	+1	+10
	4		3	30	4	40	+1	+10
	3	достатній	3	30	5	50	+2	+20
	4		2	20	3	30	+1	+10
	3	низький	5	50	2	20	-2	-20
	4		4	40	1	10	-3	-30
теоретичні та практичні знання у сфері діагностування фізичної підготовки та готовності військовослужбовців	3	високий	0	0	0	0	0	0
	4		1	10	2	20	+1	+10
	3	середній	1	10	3	30	+2	+20
	4		4	40	5	50	+1	+10
	3	достатній	5	50	5	50	0	0
	4		3	30	2	20	-1	-10
	3	низький	4	40	2	20	-2	-20
	4		3	30	1	10	-2	-20
методичні знання щодо методів, методичних прийомів, методик і засобів діагностування фізичної підготовки та готовності військовослужбовців	3	високий	1	10	1	10	0	0
	4		1	10	2	20	+1	+10
	3	середній	3	30	4	40	+1	+10
	4		3	30	5	50	+2	+20
	3	достатній	4	40	4	40	0	0
	4		4	40	2	20	-2	-20
	3	низький	2	20	1	10	-1	-10
	4		1	10	1	10	0	0
інтегральний результат	3	високий	0	0	0	0	0	0
	4		1	10	2	20	+1	+10
	3	середній	1	10	3	30	+2	+20
	4		3	30	5	50	+2	+20
	3	достатній	3	30	5	50	+2	+20
	4		4	40	2	20	-2	-20
	3	низький	6	60	2	20	-4	-40
	4		2	30	1	10	-2	-20

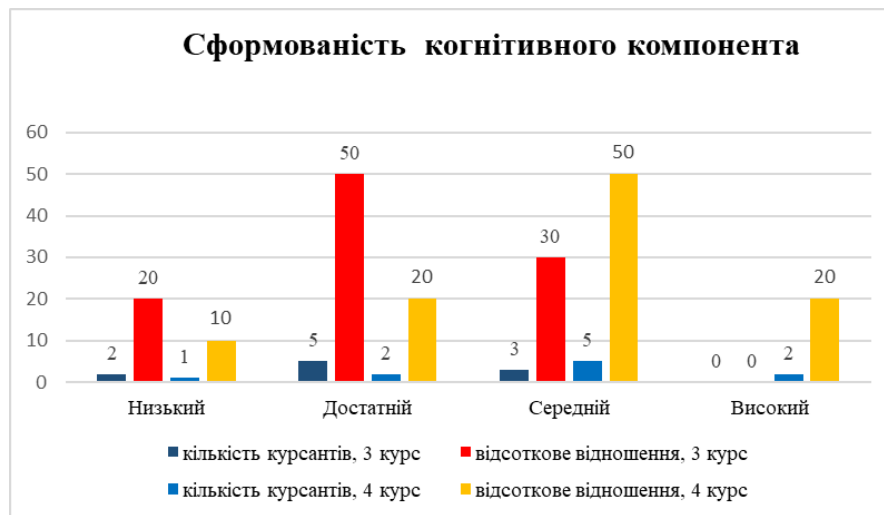

Рис. 3.12. Сформованість когнітивного компонента діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі формувального експерименту

Після формувального експерименту відбулося зростання шкал на середньому (зі 20%, 30% до 30%, 50%) рівні сформованості діагностувальної компетентності, а також маємо значну позитивну динаміку щодо значного зменшення шкал на достатньому (зі 30%, 40% до 50%, 20%) і низькому рівнях сформованості (зі 60%, 20% до 20%, 10%). На високому рівні відбулися незначні зміни.

Отже, з урахуванням покращення шкал рівня сформованості когнітивного компонента у майбутніх офіцерів можемо констатувати, що для покращення практичної складової їх діагностувальної компетентності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах, основу якої складають знання діагностувальних методик, засобів і методів їх застосування в діагностувальній діяльності. Відповідно, знання за допомогою яких засобів, прийомів, методик і методів їх застосування оцінювання фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців, що вказує на достатню сформованість когнітивного компонента у майбутніх офіцерів.

Динаміка сформованості методичного компонента діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів (табл. 3.12, рис. 3.7 і 3.13) свідчить про наявність позитивних змін.

Таблиця 3.12

Динаміка сформованості методичного компонента діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі педагогічного експерименту

Зміст компонента	курс	Рівні сформованості	Констатувальний експеримент		Формувальний експеримент		Різниця $\pm\Delta$, %	
			осіб	%	осіб	%		
діагностувальні навички та вміння в сфері фізичної підготовки і спорту військовослужбовців	3	високий	1	10	1	10	0	0
	4		1	10	2	20	+1	+10
	3	середній	1	10	2	20	+1	+10
	4		2	20	4	40	+2	+20
	3	достатній	3	30	3	30	0	0
	4		3	30	3	30	0	0
	3	низький	5	50	4	40	-1	-10
	4		4	40	1	10	-3	-30
діагностувальні навички та вміння заст. методів, методичних прийомів, методик оцінювання фізичної підгот. та готовності військовослужбовців	3	високий	0	0	0	0	0	0
	4		1	10	1	10	0	0
	3	середній	3	30	4	40	+1	+10
	4		4	40	4	40	0	0
	3	достатній	3	30	4	40	+1	+10
	4		3	30	4	40	+1	+10
	3	низький	4	40	2	20	-2	-20
	4		2	20	1	10	-1	-10
методичні навички та вміння застосування засобів діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців	3	високий	0	0	2	20	+2	+20
	4		2	20	2	20	0	0
	3	середній	3	30	3	30	0	0
	4		3	30	4	40	+1	+10
	3	достатній	4	40	3	30	-1	-10
	4		3	30	3	30	0	0
	3	низький	3	30	2	20	-1	-10
	4		2	20	1	10	-1	-10
інтегральний результат	3	високий	0	0	1	10	+1	+10
	4		1	10	3	30	+2	+20
	3	середній	1	10	3	30	+2	+20
	4		2	20	5	50	+3	+30
	3	достатній	4	40	3	30	-1	-1
	4		5	50	1	10	-4	-4
	3	низький	5	50	3	30	-2	-20
	4		2	20	1	10	-1	-10

Аналіз змісту сформованості методичного компонента показує, що після формувального експерименту відбулося вирівнювання шкал на 3 курсі у майбутніх офіцерів на низькому, достатньому та середньому рівнях. Відповідно, на високому рівні маємо такі результати (зі 0%, 10% до 10%, 30%), середньому (зі 10%, 20% до 30%, 50%). На достатньому (зі 40%, 50% до 30%,

10%) рівнях сформованості діагностувальної компетентності та низькому рівні маємо значну позитивну динаміку (зі 50%, 20% до 30%, 10%).

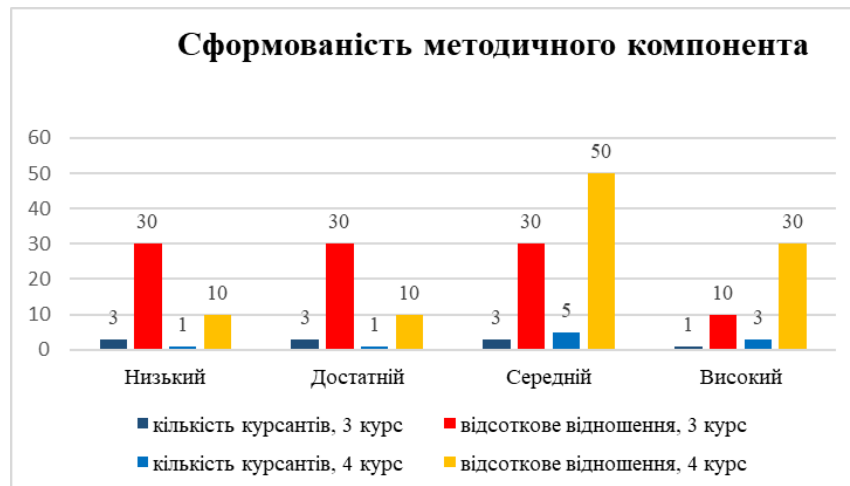

Рис. 3.13. Сформованість методичного компонента діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі формувального експерименту

Отже, з урахуванням покращення шкал рівня сформованості методичного компонента у майбутніх офіцерів можемо констатувати, що є суттєві резерви для покращення практичної складової їх діагностувальної компетентності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах, підвалини якої складають їх методична підготовленість, здатність і готовність до реалізації діагностувальної функції. Відповідно, застосування методів, методичних прийомів, методик оцінювання фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців, що вказує на достатню сформованість методичного компонента у майбутніх офіцерів.

Динаміка сформованості індивідуально-психічного компонента діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів на виявлення їх комунікативності, принциповості, толерантності та об'єктивності висвітлено у таблиці 3.13 та на рисунках 3.8 і 3.14. Аналіз змісту індивідуально-психічного компонента показує, що після формувального експерименту відбулося незначне зростання шкал на середньому (зі 30%, 20% до 40%, 40%) рівні сформованості діагностувальної компетентності. Щодо низького (зі 20%, 10% до 10% 10%) та високого (зі 10%, 20% до 20%, 30%) рівнів, маємо незначну

позитивну динаміку. На достатньому рівнях сформованості відбулася суттєва позитивна динаміка (зі 40%, 50% до 30% 20%).

Таблиця 3.13

**Динаміка сформованості індивідуально-психічного компонента
діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі
педагогічного експерименту**

Зміст компонента	курс	Рівні сформованості	Констатувальний експеримент		Формувальний експеримент		Різниця $\pm\Delta$, %	
			осіб	%	осіб	%		
комунікативність	3	високий	2	20	2	20	0	0
	4		2	20	2	20	0	0
	3	середній	3	30	4	40	+1	+10
	4		4	40	4	40	0	0
	3	достатній	4	40	3	30	-1	-10
	4		3	30	3	30	0	0
	3	низький	1	10	1	10	0	0
	4		1	10	1	10	0	0
принциповість	3	високий	2	20	3	30	+1	+10
	4		3	30	4	40	+10	+10
	3	середній	4	40	4	40	0	0
	4		1	10	5	50	+4	+40
	3	достатній	2	20	3	30	+1	+10
	4		5	50	1	10	-4	-40
	3	низький	2	20	0	0	0	0
	4		1	10	0	0	0	0
толерантність	3	високий	3	30	3	30	0	0
	4		3	30	3	30	0	0
	3	середній	1	10	4	40	+3	+30
	4		3	30	4	40	+1	+10
	3	достатній	5	50	2	20	-3	-30
	4		4	40	3	30	-1	-10
	3	низький	1	10	1	10	0	0
	4		0	0	0	0	0	0
об'єктивність	3	високий	0	0	2	20	+2	+20
	4		1	10	3	30	+2	+20
	3	середній	3	30	3	30	0	0
	4		3	30	3	30	0	0
	3	достатній	3	30	3	30	0	0
	4		4	40	3	30	-1	-10
	3	низький	4	40	2	20	-2	-20
	4		2	20	1	10	-1	-20
інтегральний результат	3	високий	1	10	2	20	+1	+10
	4		2	20	3	30	+1	+10
	3	середній	3	30	4	40	+1	+10
	4		2	20	4	40	+2	+20
	3	достатній	4	40	3	30	-1	-10
	4		5	50	2	20	-3	-30
	3	низький	2	20	1	10	-1	-10
	4		1	10	1	10	0	0

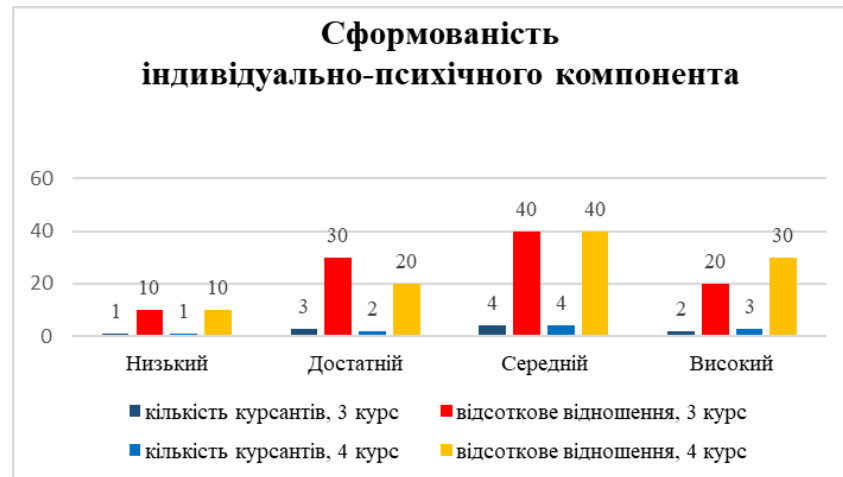

Рис. 3.14. Сформованість індивідуально-психічного компонента діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі формувального експерименту

Такі результати дають змогу зробити висновок, що у майбутніх офіцерів такі якості, як комунікативність, принциповість, толерантність і об'єктивність на констатувальному етапі були на значно кращому рівнях, ніж у інших компонентів.

Вміння об'єктивно реагувати на обставини, які відбуваються в нашій державі – наразі проблема яку потрібно вирішувати в короткі терміни. Майбутні офіцери мають бути здатним залишатися принциповим незалежно від обставин, швидко знаходити рішення в критичних ситуаціях, бути толерантними до інших та комунікативними. Ці якості вкрай важливі, бо вони необхідні для аналізу їх емоційного та психічного стану, оскільки вони впливають на фахову здатність майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту здійснювати успішні діагностувальні заходи в сфері фізичного виховання і спорту з військовослужбовцями [42, с. 224].

Отримані результати також свідчать про важливість додаткових психолого-педагогічних досліджень для формування індивідуально-психічного компонента діагностувальної компетентності.

Динаміка сформованості суб'єктного компонента діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів на виявлення їх суб'єктності,

відповідальності, самооцінки, рефлексивності висвітлено у таблиці 3.14 і на рисунках 3.9 і 3.15.

Таблиця 3.14

Динаміка сформованості суб'єктного компонента діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі педагогічного експерименту

Зміст компонента	курс	Рівні сформованості	Констатувальний експеримент		Формувальний експеримент		Різниця $\pm\Delta$, %	
			осіб	%	осіб	%		
суб'єктність	3	високий	0	0	1	10	+1	+10
	4		2	20	2	20	0	0
	3	середній	2	20	4	40	+2	+20
	4		3	30	5	50	+2	+20
	3	достатній	5	50	3	30	-2	-20
	4		4	40	2	20	-2	-20
	3	низький	3	30	2	20	-1	-10
	4		1	10	1	10	0	0
відповідальність	3	високий	1	10	1	10	0	0
	4		2	20	2	20	0	0
	3	середній	3	30	3	30	0	0
	4		4	40	5	50	+1	+10
	3	достатній	2	20	3	30	+1	+10
	4		3	30	2	20	-1	-10
	3	низький	4	40	3	30	-1	-10
	4		1	10	1	10	0	0
самооцінка	3	високий	1	10	2	20	+1	+10
	4		1	10	2	20	+1	+10
	3	середній	2	20	3	30	+1	+10
	4		3	30	4	40	+1	+10
	3	достатній	3	30	3	30	0	0
	4		4	40	3	30	-1	-10
	3	низький	4	40	2	20	-2	-20
	4		2	20	1	10	-1	-10
рефлексивність	3	високий	2	20	1	10	-1	-10
	4		4	40	2	20	-2	-20
	3	середній	2	20	4	40	+2	+20
	4		2	20	5	50	+3	+30
	3	достатній	4	40	3	30	-1	-10
	4		3	30	2	20	-1	-10
	3	низький	2	20	2	20	0	0
	4		1	10	1	10	0	0
інтегральний результат	3	високий	1	10	1	10	0	0
	4		2	20	5	50	+3	+30
	3	середній	2	20	4	40	+2	+20
	4		3	30	3	30	0	0
	3	достатній	4	40	3	30	-1	-10
	4		4	40	2	20	-2	-20
	3	низький	3	30	2	20	-1	-10
	4		1	10	0	0	0	0

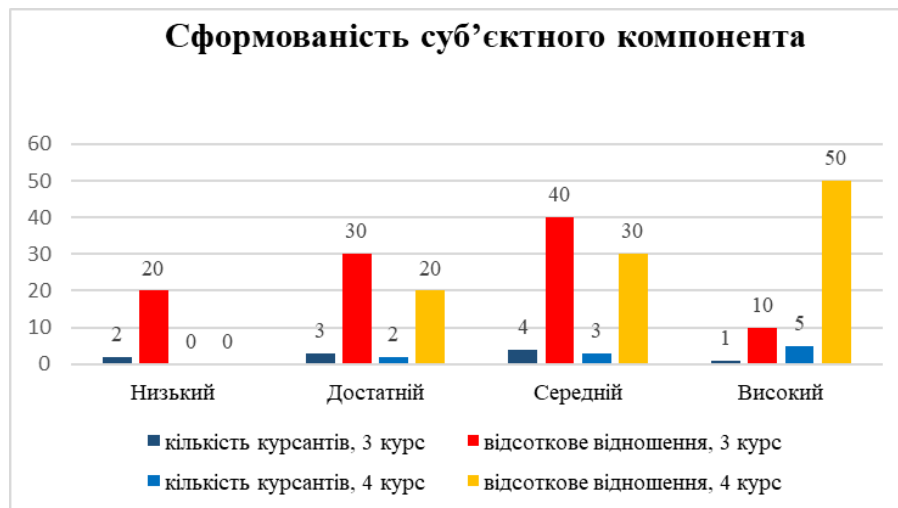

Рис. 3.15. Сформованість суб'єктного компонента діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі формувального експерименту

Аналіз змісту суб'єктного компонента показує, що після формувального експерименту відбулося значне зростання шкал на всіх рівнях: на високому (зі 10%, 20% до 10%, 50%) і середньому (зі 20%, 30% до 40%, 30%) рівнів сформованості діагностувальної компетентності. Щодо достатнього (зі 40%, 40% до 30%, 20%) та низького рівнів (зі 30%, 10% до 20%, 0%), то маємо значну позитивну динаміку зменшення.

Позитивна динаміка результатів за рівнями сформованості суб'єктного компонента є свідченням того факту, що впроваджені педагогічні умови формування діагностувальної компетентності позитивно впливають на формування майбутніх офіцерів як суб'єктів своєї діагностувальної діяльності. Вони бачать себе суб'єктами діагностувальної діяльності, майбутніми начальниками фізичної підготовки і спорту у військових частинах, а також здатні приймати рішення в критичних ситуаціях, самостійно оцінювати власний рівень діагностувальної підготовленості.

Відповідно, за результатами обрахування статистичних даних щодо сформованості компонентів діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів було отримано узагальнені її результати за рівнями у таблиці 3.15 і на рисунках 3.10 і 3.16.

Таблиця 3.15

**Динаміка сформованості компонентів діагностувальної компетентності
майбутніх офіцерів в процесі педагогічного експерименту**

Компо ненти	курс	Рівні сформованості	Констатувальний експеримент		Формувальний експеримент		Різниця	
			осіб	%	осіб	%	осіб	%
ціннісно- мотиваційний	3	високий	1	10	2	20	+1	+10
	4		2	20	3	30	+1	+10
	3	середній	2	20	5	50	+3	+30
	4		3	30	6	60	+3	+30
	3	достатній	4	40	2	20	-2	-20
	4		4	40	1	10	-3	-30
	3	низький	3	30	1	10	-2	-20
	4		1	10	0	0	0	0
когнітивний	3	високий	0	0	0	0	0	0
	4		1	10	2	20	+1	+10
	3	середній	1	10	3	30	+2	+20
	4		3	30	5	50	+2	+20
	3	достатній	3	30	5	50	+2	+20
	4		4	40	2	20	-2	-20
	3	низький	6	60	2	20	-4	-40
	4		2	30	1	10	-2	-20
методичний	3	високий	0	0	1	10	+1	+10
	4		1	10	3	30	+2	+20
	3	середній	1	10	3	30	+2	+20
	4		2	20	5	50	+3	+30
	3	достатній	4	40	3	30	-1	-10
	4		5	50	1	10	-4	-40
	3	низький	5	50	3	30	-2	-20
	4		2	20	1	10	-1	-10
індивідуально- психічний	3	високий	1	10	2	20	+1	+10
	4		2	20	3	30	+1	+10
	3	середній	3	30	4	40	+1	+10
	4		2	20	4	40	+2	+20
	3	достатній	4	40	3	30	-1	-10
	4		5	50	2	20	-3	-30
	3	низький	2	20	1	10	-1	-10
	4		1	10	1	10	0	0
суб'єктний	3	високий	1	10	1	10	0	0
	4		2	20	5	50	+3	+30
	3	середній	2	20	4	40	+2	+20
	4		3	30	3	30	0	0
	3	достатній	4	40	3	30	-1	-10
	4		4	40	2	20	-2	-20
	3	низький	3	30	2	20	-1	-10
	4		1	10	0	0	0	0
інтегральний результат	3	високий	0	0	3	30	+3	+30
	4		2	20	4	40	+2	+20
	3	середній	2	20	4	40	+2	+20
	4		3	30	5	50	+2	+20
	3	достатній	3	30	2	20	-1	-10
	4		4	40	1	10	-3	-30
	3	низький	5	50	1	10	-4	-40
	4		1	10	0	0	0	0

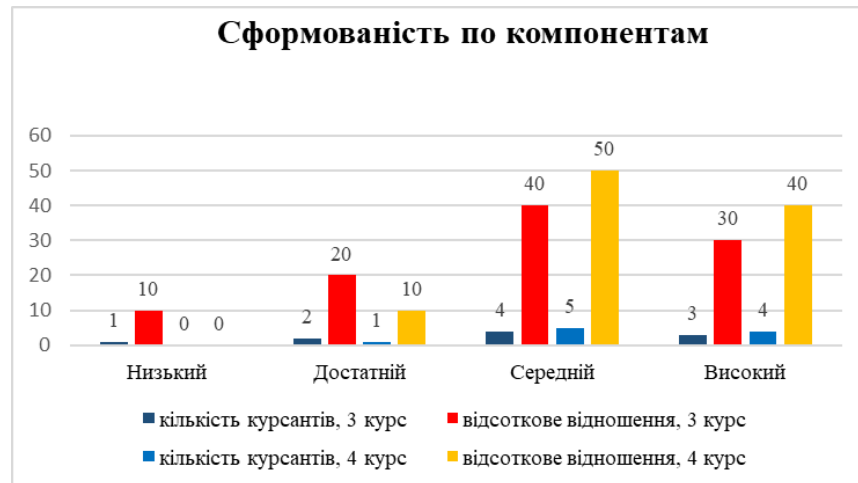

Рис. 3.16. Динаміка рівнів сформованості за інтегральним результатом діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі формувального експерименту

Таким чином, на основі обрахування статистичних даних після формувального педагогічного експерименту встановили позитивну динаміку результатів після впровадження педагогічних умов формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів. А саме: відбулося значне зростання шкал на 3 і 4 курсах, високому (з 10%, 10% до 20%, 40%), значне зростання на середньому (зі 20%, 30% до 40%, 50%) рівнів сформованості діагностувальної компетентності. Щодо достатнього рівня відбулася позитивна динаміка зменшення кількості (зі 40%, 50% до 20%, 10%) і низького рівнів (зі 30%, 10% до 20%, 0%).

Відповідно, за отриманими результатами формувального педагогічного експерименту маємо завдання щодо підтвердження або спростування статистичної (наукової) гіпотези – з'ясування достовірності отриманих емпіричних даних, для виключення випадкового збігу обставин. Відповідно, потрібно сформулювати гіпотези щодо сформованості діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів і з'ясування відмінності під впливом відповідних педагогічних умов.

Статистична гіпотеза – це припущення про характер розподілу параметрів генеральної сукупності, яке перевіряється математичними методами. Імовірність прийняття правильної гіпотези називають вірогідністю. Гіпотези бувають нульові і альтернативні. Перевіряється за вибірковими даними «до» та «після» проведення формувального етапу експерименту, підтвердженою або відхиленою під час експерименту за умови впровадження додаткових педагогічних умов формування діагностувальної компетентності в освітній процес у ВВНЗ.

Нульова гіпотеза H_0 – припущенням про відсутність відмінностей у значеннях ознак, сформованість діагностувальної компетентності у курсантів не є результативним за умови підтвердження статистичної гіпотези H_0 .

Альтернативна гіпотеза H_1 – це припущення про існування відмінностей у значеннях ознак, сформованість діагностувальної компетентності у курсантів є результативним за умови підтвердження статистичної гіпотези H_1 .

Для обчислення отриманих експериментальних даних педагогічного експерименту використовуватимемо статистичний критерій G -знаків, який дає змогу встановити, чи відбулися зміни, загалом, значення ознаки під час вимірювання на констатувальному та формувальному етапах. Підсумовуємо кількість позитивних і негативних зсувів і порівнюємо результат із критичним значенням. Якщо в експериментальних даних отримали нульові зсуви такі результати виключають із подальшого розрахунку, а кількість спостережень n зменшують на кількість нульових зсувів. Визначаємо кількість *нетипових* зсувів (сума зсувів, яка виявилася найменшою) – це число вважаємо $G_{емп}$. Визначаємо $G_{кр}$ для отриманого n за таблицею « G -критерій знаків» [157, с. 43]. Порівнюємо $G_{емп}$ та $G_{кр}$ для $p = 0,05$ та $p = 0,01$. Вплив чинника вважають статистично достовірним, якщо $G_{емп}$ менше $G_{кр}$ чи принаймні дорівнює йому, тобто типовий зсув можна вважати достовірним [98, с. 80].

З урахуванням зазначених даних із (див.: табл. 3.15) обчислимо загальну кількість нульових, позитивних і негативних зсувів інтегрального результату.

Нульових зсувів – 1, позитивних зсувів – 4, негативних зсувів – 3. Враховуються суми лише позитивних і негативних зсувів, нульові не враховуються.

1. Сума зсувів, яка виявилася найбільшою, називається типовим зсувом і позначається літерою n , який застосовують при роботі з таблицею критичних значень для критерію ($G_{кр}$) 5% і 1% рівнів значущості [157, с. 43]. У нашому випадку $n = 3$ курс – 10 осіб та $n = 4$ курс – 10 осіб.

2. Сума зсувів, яка виявилася найменшою, називають нетиповим зсувом, і позначається $G_{емп}$. Нетиповий зсув $G_{емп}$ зазначають на осі значущості. Побудуємо вісь значущості, де будемо розміщувати критичні значення.

Знаходимо за таблицею «Критичні значення G - критерій знаків для рівнів статистичної значущості», у нашому випадку при $n = 20$ для $p = 0,05$ – $G_{0,05} = 5$, та $p = 0,01$ – $G_{0,01} = 4$ і емпіричне значення $G_{емп} = 0$ [98, с. 154]. Будуємо вісь значущості, наносимо на неї критичні значення $G_{кр}$ для $p = 0,05$ та $p = 0,01$.

Приклад результату обчислення статистичних даних наведений на рисунку 3.17. За результатами розташування $G_{емп}$ потрапило в зону значущості.

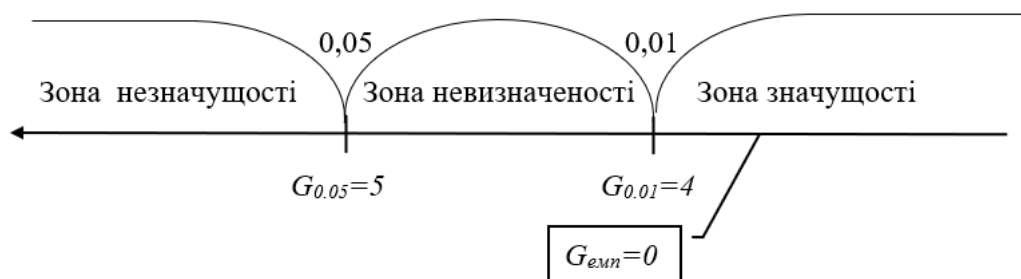

Рис. 3.17. Вісь значущості для критерію G знаків

Для критерію G знаків вісь значущості показана в перевернутому вигляді. Відмітка нуль представлена праворуч, відповідно, числовий ряд збільшується в протилежному напрямку. Такий тип розташування осі значущості достовірний для U -критерію Манна-Уїтні та T -критерію Вілкоксона.

Маємо $G_{емп}$, що потрапило до зони значущості. Нетиповий зсув $G_{0,01} = 4$, тобто $G_{емп} < G_{кр}$. Відповідно, відхиляємо гіпотезу H_0 – та приймаємо альтернативну гіпотезу H_1 про наявність відмінностей (зв'язку) на рівні

значущості $p < 0,01$ – що і показує, зсув шкал після впровадження педагогічних умов формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів не випадковий та є статистично значущим на рівні $p = 0,01$. Впроваджені педагогічні умови сприяли підвищенню шкал, які були предметом діагностування.

Отже, аналіз результатів формувального етапу педагогічного експерименту діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів підтвердив якісні зміни кількісних значень шкал їх діагностувальної компетентності. Отримані результати експериментальних даних показують результативність упровадження педагогічних умов формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів в освітній процес у ВВНЗ.

Надалі, розглянемо приклад обчислення статистичних даних формувального етапу педагогічного експерименту за допомогою *IBM Statistical Package for the Social Sciences* (далі – *SPSS*) – програмного забезпечення для статистичного аналізу даних, оскільки вдосконалені статистичні процедури допомагають забезпечити високу точність і якість отриманих результатів.

Тому розв'яжемо попереднє завдання за допомогою T -критерію Вілкоксона – оцінювання відмінностей в експериментальних даних отриманих на тій самій вибірці досліджуваних. Заданий критерій дає можливість виявити, наскільки зсув шкал в одному напрямі інтенсивніший, ніж в іншому (критерій G -знаків). Оскільки T -критерій Вілкоксона потужніший за критерій G -знаків, то беремо його за розрахунок. T -критерій Вілкоксона застосовують, якщо чисельність вибірки становить від 5 до 50, у нашому випадку – 20 осіб.

T -критерій Вілкоксона заснований на ранжуванні абсолютних величин різниці між двома рядами вибірових значень у першому «до» та другому – «після» педагогічного експеримента [98, с. 81].

Вводимо дані рангів, інтегральний результат із таблиці 3.15, в таблицю у два стовпці, зазначаємо змінні «до» і «після»; за допомогою прапорця переносимо у праве вікно «Test pairs», вибираємо у віконці критерій Wilcoxon. Приклад статистичних даних наведений на рисунку 3.18.

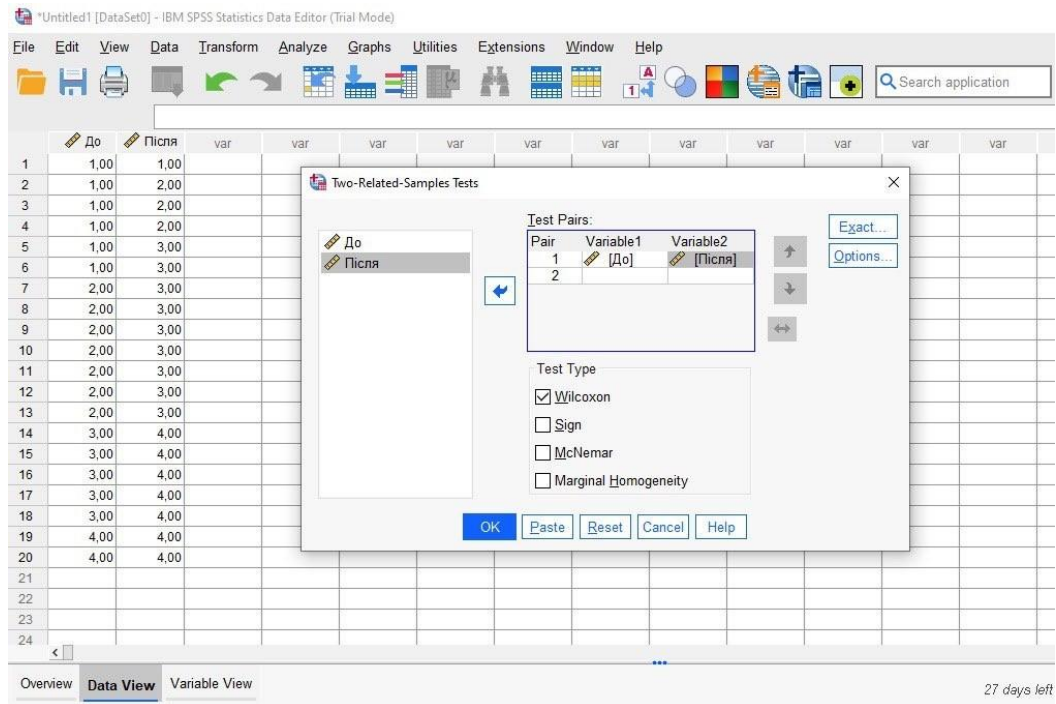

Рис. 3.18. Ранги абсолютних величин різниці між двома рядами вибірових значень у першому «до» та другому – «після» педагогічного експеримента
T-критерія Вілкоксона

Натискаємо «ОК» та отримуємо результат, а саме, таблицю «Ranks», яка містить дані про середнє значення рангів «Mean Ranks – 10,50», та суми рангів «Sum of Ranks – 210,00». Таблиця «Test Statistics^a» містить результат перевірки гіпотези, де ми маємо емпіричне значення критерію « $Z - -3,925^b$ » та *p*-рівень значущості (Asymp. Sig. (2-tailed)). У нашому випадку рівень значущості дорівнює $0,001 < 0,01$, приймаємо гіпотезу H_1 , відмінності показників є статистично значущими. Приклад результату обчислення статистичних даних наведений на рисунку 3.19.

Ranks				
		N	Mean Rank	Sum of Ranks
Після - До	Negative Ranks	0 ^a	,00	,00
	Positive Ranks	20 ^b	10,50	210,00
	Ties	0 ^c		
	Total	20		

а. Після < До
 б. Після > До
 с. Після = До

Test Statistics ^a	
Після - До	
Z	-3,925 ^b
Asymp. Sig. (2-tailed)	<,001

а. Wilcoxon Signed Ranks Test
 б. Based on negative ranks.

Рис. 3.19. Результат статистичної гіпотези за допомогою критерій знакових рангів *T*-критерія Вілкоксона

Отже, вводимо дані в таблицю у два стовпці, зазначаємо змінні «до» і «після», вводимо отримані бали майбутніх офіцерів після отриманих розрахунків. У верхньому меню обираємо «Analyze», «Nonparametric Tests», «Related Samples». Приклад наведений на рисунку 3.20.

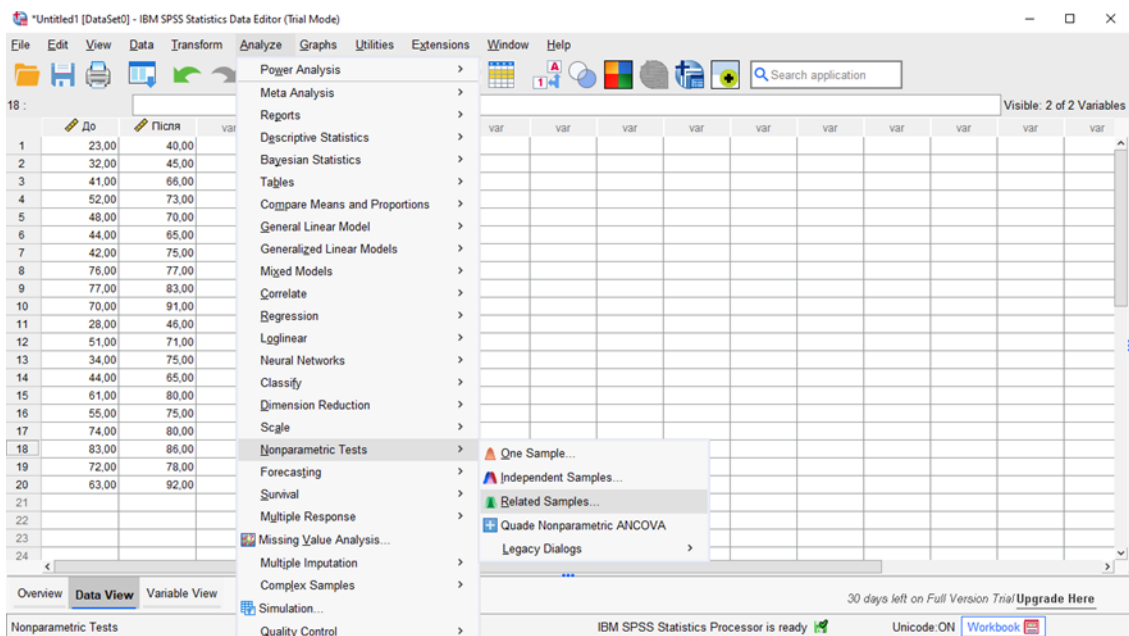

Рис. 3.20. Змінні «до» і «після» для непараметричного *T*-критерія Вілкоксона

З'явилася меню, виділяємо змінні «до» і «після» за допомогою центральної стрілочки, переносимо їх у праве вікно. У заданому вікні ставимо прапорець на «Wilcoxon». Натискаємо «ОК» та отримуємо результат. Можемо

бачити на рисунках 3.21 і 3.22 графіки результатів обчислення даних педагогічного експерименту констатувального та формувального етапів за допомогою програмного забезпечення *SPSS*, що підтверджує попередні розрахунки. Приклади наведені на рисунках 3.21 та 3.22).

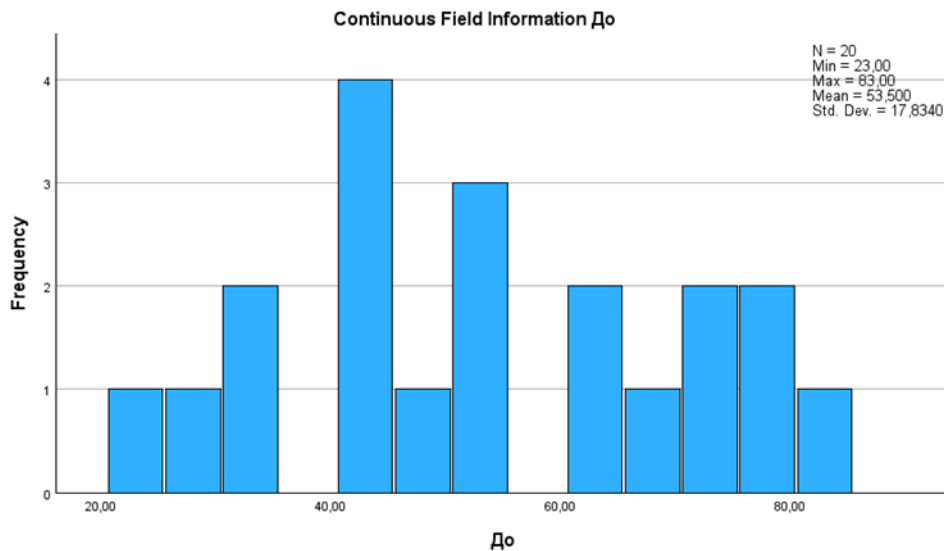

Рис. 3.21. Графік за кількісними полями констатувального етапу педагогічного експерименту майбутніх офіцерів

Під час проведення констатувального та формувального етапів педагогічного експерименту, за обґрунтованим діагностувальним інструментарієм, нами застосовано бальну систему оцінювання майбутніх офіцерів (від 0 до 100 балів). Маємо результат, на рисунку 3.21 графік щодо кількості майбутніх офіцерів – 20 осіб, які приймали участь у педагогічному експерименті. Мінімальне значення, яке отримане на констатувальному етапі складає 23,0 бали, максимальне – 83,0 бали. Відповідно, середнє значення становить – 53,5 балів. Тоді як кількісна характеристика, що можна охарактеризувати як величину розкиду кількісних ознак щодо нашого середнього значення (стандартне відхилення) – 17,8340 балів.

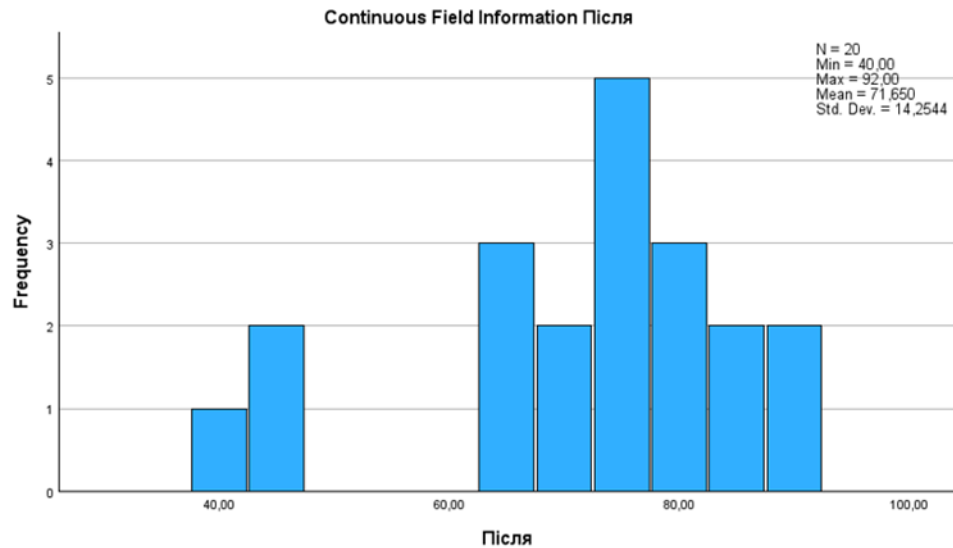

Рис. 3.22. Графік за кількісними полями формувального етапу педагогічного експерименту майбутніх офіцерів

Під час проведення формувального етапу педагогічного експерименту майбутніх офіцерів на рисунку 3.22 маємо інформацію щодо мінімального значення, яке становить уже 40,0 балів, максимальне – 92,0 бали. Відповідно, середнє значення становить – 71,650 балів. Тоді як кількісна характеристика, щодо нашого середнього значення (стандартне відхилення) маємо нижче – 14,2544. Маємо середнє відхилення та розкид кількісних ознак щодо середнього значення. Чим вище значення, тим більший розкид даних.

Отже, після впровадження педагогічних умов формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів отримали покращення балів, а саме: мінімальна кількість балів отриманих майбутніми офіцерами під час констатувального етапу має – 23,00 балів, під час формувального етапу маємо уже 40,00 балів. Середнє значення отриманих балів майбутніми офіцерами під час констатувального етапу складає 53,500 балів, під час формувального етапу – 71,650. Максимальна кількість балів отриманих майбутніми офіцерами під час констатувального етапу має – 83,00 балів, під час формувального етапу складає 92,00 балів. Можемо бачити значне покращення результатів в балах нашого педагогічного експерименту, мінімальний результат покращено на 17,00 балів, середній на 18,15 балів і максимальний – 9,00 балів.

Отже, статистичний аналіз результатів формувального етапу педагогічного експерименту підтвердив якісні зміни кількісних значень шкал і рівнів сформованості діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів, які є не випадковими і статистично значущими. Зіставлені результати емпіричних даних свідчать про результативність упровадження педагогічних умов формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів. У зв'язку з цим, наукова гіпотеза H_1 підтверджується, а H_0 спростовується.

Для більш глибокого та узагальненого аналізу отриманих експериментальних результатів було використано метод статистичного аналізу коефіцієнта кореляції Спірмена за допомогою ліцензійного програмного забезпечення *SPSS*. Це непараметричний метод, який використовують для дослідження кореляційного взаємозв'язку між двома ранговими змінними, тобто під час проведення кореляційного аналізу встановлюємо, чи існує зв'язок між двома шкалами в одній вибірці. Відповідно, якщо даний зв'язок існує, то чи супроводжується підвищення однієї шкали зростанням (позитивною кореляцією) чи зменшенням (негативною кореляцією) іншого. Основними шкалами кореляційного зв'язку є напрям, сила (тіснота) і надійність (значущість).

Силу (тісноту) зв'язку та ступінь зв'язку між шкалами визначають абсолютною величиною кореляції r (змінюється від 0 до 1). Значення коефіцієнта можуть перебувати в діапазоні від (-1) до $(+1)$. Використовують дві системи класифікації кореляційного зв'язку: загальна та часткова [98, с. 113] (табл. 3.16, 3.17).

Таблиця 3.16

Загальна класифікація кореляційного зв'язку

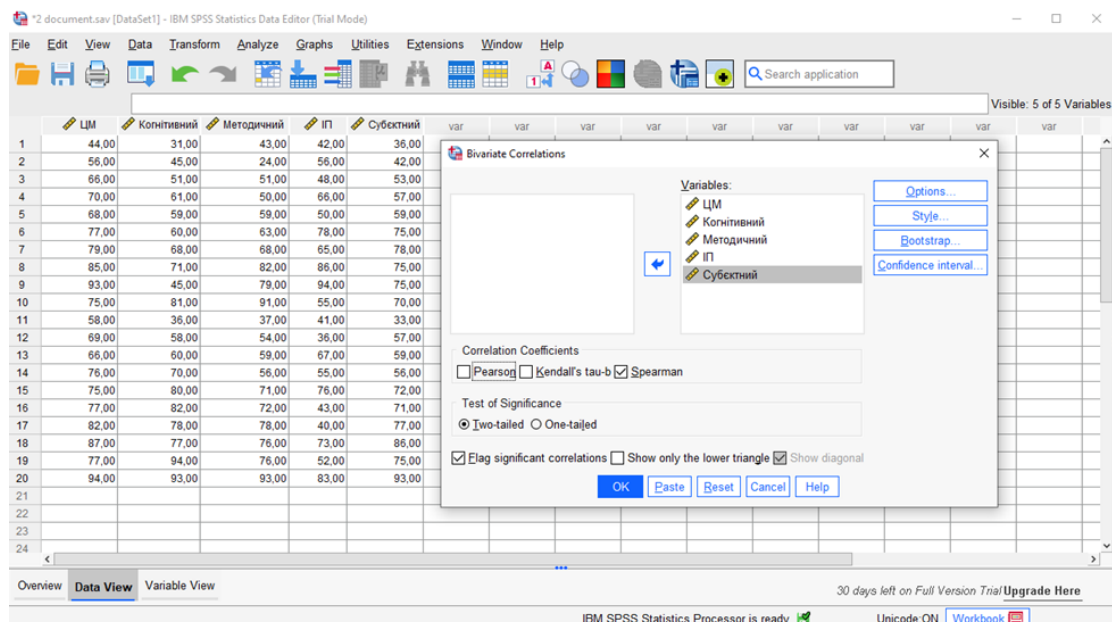
Кореляційний зв'язок	Значення коефіцієнта кореляції
Сильний	$r > 0,70$
Середній	$0,50 < r < 0,69$
Помірний	$0,30 < r < 0,49$
Слабкий	$0,20 < r < 0,29$
Дуже слабкий	$r < 0,19$

Часткова класифікація кореляційного зв'язку

Кореляція	Рівень статистичної значущості
Високозначуща	$p \leq 0,001$
Значуща	$p \leq 0,01$
Тенденція до достовірного зв'язку	$p \leq 0,05$

Відповідно, завдання кореляційного аналізу полягає в оцінюванні ступеня взаємозв'язку між двома змінними, а в нашому дослідженні – компонентами за допомогою рангової кореляції Спірмена. Цей метод можна використовувати не тільки між кількісними результатами, а й між якісними ознаками за умови, що їх значення можна упорядкувати та проранжувати.

Отже, вводимо дані в таблицю у стовпці згідно з отриманими результатами за компонентами: ціннісно-мотиваційним, когнітивним, методичним, індивідуально-психічним і суб'єктивним. У верхньому меню обираємо «Analyze», «Correlation Coefficients». Дані наведені на рисунку 3.23.

Рис. 3.23. Обчислення коефіцієнта кореляції r Спірмена

З'явилося вікно, виділяємо змінні та переносимо їх у праве вікно за допомогою стрілочки. Ставимо галочку на метод «Spearman», далі «Two-tailed»,

натискаємо «ОК» та отримуємо результат. Отримали симетричну матрицю, яка містить коефіцієнт кореляції, рисунок 3.24.

CORRELATION							
		ЦМ	Когнітивний	Методичний	П	Суб'єктний	
R _o SPEARMAN	ЦМ	Correlation Coefficients	1,000	,626**	,847**	,535*	,910**
		value (two-tailed)	.	,003	,000	,015	,000
		N	20	20	20	20	20
	Когнітивний	Correlation Coefficients	,626**	1,000	,737**	,218	,669**
		value (two-tailed)	,003	.	,000	,357	,001
		N	20	20	20	20	20
	Методичний	Correlation Coefficients	,847**	,737**	1,000	,458*	,840**
		value (two-tailed)	,000	,000	.	,042	,000
		N	20	20	20	20	20
	П	Correlation Coefficients	,535*	,218	,458*	1,000	,521*
		value (two-tailed)	,015	,357	,042	.	,018
		N	20	20	20	20	20
	Суб'єктний	Correlation Coefficients	,910**	,669**	,840**	,521*	1,000
		value (two-tailed)	,000	,001	,000	,018	.
		N	20	20	20	20	20
** . The correlation is significant at 0,01 (two-tailed).							
* . The correlation is significant at 0,05 (two-tailed).							

Рис. 3.24. Результати кореляційного аналізу між компонентами діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів

Отже, на рисунку 3.24 висвітлені результати розрахунків взаємозв'язку між компонентами діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів і встановлені напрями зв'язку між компонентами, вимірюванні його тісноти та з'ясовані рівні значущості одержаних коефіцієнтів кореляції.

Спочатку проаналізуємо кореляційні зв'язки *ціннісно-мотиваційного компонента* з іншими компонентами:

сильний рівень кореляції маємо з методичним – 0,910** і суб'єктним – 0,847** компонентами, що свідчить про високий взаємозв'язок між ними. Ціннісно-мотиваційний аспект має найважливіший вплив на формування всіх інших компонентів діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів,

оскільки становить основу для формування ціннісних та особистісних утворень. Відповідно, маємо високий взаємозв'язок між теорією і практикою, наявність великого ефекту ціннісно-мотиваційного компонента, які суттєво впливають на практичні знання, на формування професійно важливих якостей майбутніх офіцерів;

середній рівень кореляції маємо з когнітивним – 0,626** та індивідуально-психічним – 0,535*, наявність доброго ефекту від взаємозв'язку між цими компонентами.

Проаналізуємо кореляційні зв'язки *когнітивного компонента* з іншими компонентами:

сильний рівень кореляції маємо з методичним – 0,737** компонентом, що свідчить про високий взаємозв'язок між теорією і практикою, оскільки набуті практичні знання впливають на формування професійно важливих якостей майбутніх офіцерів;

середній рівень кореляції маємо з суб'єктивним – 0,669** та ціннісно-мотиваційним – 0,626** компонентами, що свідчить про значний вплив діагностувальних знань майбутніх офіцерів на ці компоненти діагностувальної компетентності;

слабкий рівень кореляції маємо з індивідуально-психічним – 0,218 компонентом – про те, що індивідуально-психічний компонент досить слабо взаємозв'язаний з іншими компонентами. Але він необхідний для аналізу їх емоційного та психічного стану, бути здатними до прийняття рішень, управління стресом, спілкування та керування емоціями в надзвичайних ситуаціях, оскільки ці якості безпосередньо впливають на фахову здатність майбутніх офіцерів здійснювати успішні діагностувальні заходи в сфері фізичного виховання та спорту з військовослужбовцями.

Проаналізуємо кореляційні зв'язки *методичного компонента* з іншими компонентами:

сильний рівень кореляції маємо з суб'єктивним – 0,840** і когнітивним – 0,737** компонентами, що свідчить про те, що майбутні офіцери асоціюють себе

з майбутньою фаховою діяльністю як начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах. У них на формувальному етапі знання, вміння та навички є як теоретично, так і практично. А це все свідчить про результативність застосування методики діагностувальної підготовки майбутніх офіцерів;

помірний рівень кореляції маємо знову з індивідуально-психічним компонентом – 0,458*, що свідчить про їх недостатню відповідальність, принциповість і об'єктивність за свої дії.

Проаналізуємо кореляційні зв'язки *індивідуально-психічного компонента* з іншими компонентами:

середній рівень кореляції маємо з ціннісно-мотиваційним – 0,535* та суб'єктивним – 0,521*, тобто розуміння самого себе як майбутнього начальника фізичної підготовки і спорту у військовій частині, як суб'єкта фахової та діагностувальної діяльності знаходиться на середньому рівні. Відповідно, сформованість цього компоненту забезпечуватиме досягнення усіх інших цілей;

помірний рівень кореляції маємо з методичним компонентом – 0,458*, що свідчить про те, що вони мають задовільні практичні вміння та навички діагностувальної діяльності як майбутні начальники фізичної підготовки і спорту у військових частинах;

слабкий рівень кореляції маємо з когнітивним – 0,218 компонентом, що свідчить про дотиковий взаємозв'язок між цими компонентами. Необхідно додатково ввести в навчальний процес відповідні навчальні дисципліни для формування діагностувальної компетентності як майбутніх офіцерів. Додатково доцільно проводити психолого-педагогічні дослідження.

Проаналізуємо кореляційні зв'язки *суб'єктного компонента* з іншими компонентами:

сильний рівень кореляції маємо з ціннісно-мотиваційним – 0,847** і методичним – 0,840** компонентами, що свідчить про високий взаємозв'язок

між ними, наявність великого ефекту суб'єктного компонента від впливу ціннісно-мотиваційного компонента;

середній рівень кореляції маємо з когнітивним – 0,669^{**}, що свідчить про розуміння та бажання бути в майбутньому офіцером. Особливо зараз, коли наша держава веде бойові дії з російською федерацією. Майбутні офіцери мають добрі діагностувальні теоретичні знання вміння і навички. Також середній рівень маємо з індивідуально-психічним – 0,521^{**} компонентом. З'ясовано відносно достатній ефект від взаємного впливу на їх формування.

Відповідно, засвоєні знання ґрунтуються на сучасних методиках і створюють впорядковану сукупність елементів для засвоєння інших діагностичних знань, формування та вдосконалення нових діагностувальних умінь і навичок [202, с. 9].

Отже, спираючись на отримані дані кореляційного аналізу (див.: табл. 3.16 та 3.17, рис. 3.24), можемо зробити висновок, що отриманий результат кореляційної залежності між компонентами має статистичну значущість, тобто ми підтверджуємо прийняту нами гіпотезу про наявні кореляційні зв'язки між компонентами діагностувальної компетентності.

Аналіз і статистичне опрацювання експериментальних результатів формувального етапу педагогічного експерименту підтвердили позитивні зміни кількісних значень сформованості компонентів діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів. Узагальнені результати експериментальних даних свідчать про достатню результативність упровадження обґрунтованих нами педагогічних умов формування діагностувальної компетентності у майбутніх фахівців.

Статистичне опрацювання отриманих експериментальних результатів після формувального етапу педагогічного експерименту дають можливість наголошувати про те, що наукова гіпотеза H_1 підтверджується, а H_0 – спростовується.

Результати кореляційного аналізу підтвердили наявність кореляційного взаємозв'язку між переважною більшістю компонентів діагностувальної

компетентності у майбутніх офіцерів та відповідно дали можливість з'ясувати основні напрями подальших наукових пошуків.

Отримані експериментальні результати підтверджують необхідність акцентування уваги керівників ВВНЗ на вдосконаленні стандарту вищої освіти за спеціальністю 017 – «Фізична культура і спорт» і подальшого впровадження діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів у зміст їх військово-професійної підготовки, оскільки важливість їх майбутньої військово-професійної діяльності насамперед полягає в наявності в ній діагностувальної складової, особливо в ЗС України, коли Україна веде бойові дії з російським агресором.

Нами експериментально підтверджено та статистично обґрунтовано, що визначені педагогічні умови суттєво вплинули на результати сформованості діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів, а отриманий результат не випадковий, оскільки є статистично значущим, що підтверджується відповідними статистичними обчисленнями.

3.4. Методичні рекомендації суб'єктам освітнього процесу щодо формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ

Теоретичний аналіз і узагальнення наукових джерел за освітньо-професійною програмою «Фізичне виховання і спорт у Збройних Силах», свідчать, що професійна підготовка майбутніх офіцерів потребує впровадження діагностувального аспекту їх підготовки з урахуванням особливостей специфіки майбутньої військово-професійної діяльності. Методичні рекомендації щодо формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі ППП щодо вивчення циклу дисциплін професійної підготовки розроблені для її підготовки на першому (бакалаврському) рівні. Рекомендації розроблено з урахуванням результатів нашого дослідження, враховано вимоги державних і відомчих нормативно-правових актів і вимоги

до професійно-педагогічної підготовки майбутніх офіцерів у ВВНЗ.

Результати аналізу наукової літератури дають змогу окреслити основні теоретичні та методичні аспекти формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів із дотриманням провідних правил і вимог основних методологічних підходів до їх ППП. Зокрема, таких:

компетентнісного підходу, який приділяє особливу увагу формування військово-професійної, фахової та діагностувальної видів компетентності як майбутнього начальника фізичної підготовки і спорту у військовій частині. Він характеризує якісний бік підготовленості майбутнього офіцера до обіймання певної посади, який набувається в процесі отримання професійної освіти та стосується конкретної особи як майбутнього суб'єкта професійної діяльності» [180, с. 25]. Для цього слід дотримуватися наступної логіки: «кожне це явище не може існувати окремо, оскільки одне поняття є смисловим продовженням іншого: компетенція як наукове явище → компетентність як інтегральна якість, яка характеризує підготовленість фахівця до розв'язання певних компетенцій → компетентний як реалізація цієї інтегральної якості у практичній діяльності конкретного фахівця [180, с. 25]. Як основи військово-професійного ставлення майбутніх офіцерів до своєї діагностувальної діяльності, що акцентує увагу на ціннісному аспекті формування фахівця як суб'єкта фахової діяльності. Визначають напрями і вмотивованість їх військово-професійної діяльності та вчинків;

суб'єктно-діяльнісного підходу, який зорієнтований на саму особу, на формування майбутнього офіцера як суб'єкта діагностувальної діяльності. Це військовий професіонал із системою психічних процесів, властивостей і утворень, що формується та регулює взаємодію викладач – курсант, курсант – курсант, для формування у кожного з них внутрішньо-особистісної мотивації для діагностувальної діяльності. Має бути кожен майбутній офіцер – суб'єктом навчально-виховного процесу, суб'єктом навчальної та відповідно – суб'єктом діагностувальної діяльності. Відповідно, до майбутніх офіцерів відбувається його становлення як фахівця фізичної підготовки і спорту у військових

частинах, як суб'єкта діагностувальної діяльності.

Отже, важливим завданням ППП майбутніх офіцерів як фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ є цілеспрямоване формування їх військово-професійної та фахової видів компетентності, одним із важливих компонентів яких є діагностувальна компетентність. Усе це вимагає від них постійного, наполегливого навчання, кінцевою метою якого є сформована військово-професійна компетентність. Для реалізації своїх посадових компетенцій їм необхідна в першу чергу діагностувальна компетентність, яка включає їх цінності та мотивацію діагностувальної діяльності, діагностувальні знання, вміння та навички, професійно важливі діагностувальні якості для її здійснення, а також сприйняття самого себе суб'єктом діагностувальної діяльності у системі фізичної підготовки та спорту в ЗС України [208, с. 5].

Даний процес проходитиме більш успішніше за доповнення військово-професійної та педагогічної підготовки майбутніх офіцерів певними педагогічними умовами формування діагностувальної компетентності у ВВНЗ. Узагальнений досвід надав можливість розробити методичні рекомендації керівникам, науковим і науково-педагогічним працівникам ВВНЗ щодо формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів.

1. Враховувати основні цінності, ставлення майбутніх офіцерів до своєї майбутньої військово-професійної діяльності, а успіх у навчальній діяльності курсантів залежить не тільки від здатностей і знань, а насамперед від цінностей і мотивації. Мотивація стимулює до ухвалення правильних і відхилення неправильних рішень. У кінцевому підсумку це сприяє розвитку практичного мислення як військового фахівця та об'єктивного судження про навколишній світ, у тому числі й про фізичне виховання військовослужбовців і діагностування його результатів. Мотивація визначає потенційні можливості майбутнього офіцера, активність чи пасивність як суб'єкта навчальної діяльності, визначає його спрямованість на цілеспрямоване формування діагностувальної компетентності як фахівців фізичної культури та спорту. Бажання знати та вміти, як на практиці реалізовувати алгоритм

діагностувальних дій, здійснювати, застосовувати отримані діагностувальні здатності на практиці [42, с. 487].

2. Творчо та водночас контекстно реалізовувати обґрунтовані педагогічні умови формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів як фахівців із фізичної підготовки і спорту військовослужбовців у ВВНЗ, які суттєво доповнюють їх діагностувальну підготовку.

Для надання їх ППП діагностувального спрямування доцільно впроваджувати такі педагогічні умови:

підтримання та розвиток цінностей і мотивації формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів як фахівців із фізичної підготовки і спорту військовослужбовців у ВВНЗ;

педагогічне моделювання формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів як фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ;

застосування авторської методики її формування (шляхом реалізації спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ»);

удосконалення критеріїв оцінювання сформованості діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів як суб'єктів із фізичної підготовки і спорту військовослужбовців у ВВНЗ.

Основу моделі в нашому дослідженні складають цільово-методологічний, теоретичний, суб'єкт-суб'єктний, методичний та оцінно-результативний блоки.

3. Розробити відповідне навчально-методичне забезпечення для проведення навчальних занять із майбутніми офіцерами за тематикою формування в них діагностувальної компетентності, зокрема такі:

підручники, навчальні та методичні посібники, довідкова та іншу навчальну літературу;

навчально-методичні матеріали для вирішення квазіпрофесійних ситуацій;

робочу програму навчальної дисципліни до спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту

та її формування у ВВНЗ» та методичні розробки до неї.

У цих документах важливо підкреслити на необхідність цілеспрямованого формування у майбутніх офіцерів здатностей до діагностувальної діяльності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах. Для ґрунтовної обізнаності й сформованості здатності до вивчення навчальної літератури запропонувати комплекси навчальних завдань різного рівня складності, для вирішення яких курсанти мають опанувати навчальний матеріал, знайти додаткові програмні компоненти, визначати раціональні способи вирішення діагностувальних завдань, порівняти вивчений матеріал за декількома джерелами та запропонувати свій варіант вирішення квазіпрофесійних ситуацій. Навчальні матеріали мають відображати теоретичні і практичні аспекти формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів – методологічного, теоретичного, суб'єкт-суб'єктного та методичного аспектів їх діагностувальної діяльності.

4. Акцентувати увагу на належну підготовку наукових і науково-педагогічних працівників до проведення навчальних занять із курсантами. Для цього необхідно забезпечувати їх постійне самовдосконалення, підвищення кваліфікації, обмін досвідом у процесі службових і методичних нарад, засідань кафедр, а також участь у наукових, науково-практичних, науково-технічних та інших конференціях, відкритих, показових навчальних заняттях, брифінгах, круглих столах, міжнародних зустрічах щодо проблем діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців. Ці заходи мають передбачати перш за все ознайомлення курсантів з особливостями виконання функціональних обов'язків як начальників з фізичної підготовки і спорту у військових частинах у мирний час, вивчення та узагальнення досвіду їх військово-професійної, фахової та діагностувальної діяльності в екстремальних умовах діяльності.

5. Дотримуватися загальнодидактичних і специфічних принципів формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів у ВВНЗ

(науковості, системності та послідовності, міжпредметності, доступності та дохідливості викладання, свідомості і активності, суб'єкт-суб'єктної взаємодії, контекстності). Забезпечувати цілеспрямоване та поетапне формування діагностувальної компетентності за загальновідомою схемою – від простого до складного, від теорії до практики, від проведення занять у звичайних умовах до їх моделювання в екстремальних обставинах професійної і діагностувальної діяльності.

6. Використовувати методи проблемного та контекстного навчання з метою активізації пізнавальної діяльності майбутніх офіцерів, засвоєння діагностувальних знань, формування їх діагностувальних навичок, умінь і здатностей, професійно-важливих діагностувальних якостей. Важливість їх використання зумовлена специфікою військово-професійної, фахової, у тому числі й безпосередньо діагностувальної діяльності майбутніх офіцерів, які в процесі своєї фахової діяльності у військовій частині зокрема будуть досить часто вирішувати нестандартні військово-професійні завдання різноманітного характеру, переважно діагностувального.

Для активізації пізнавальної діяльності майбутнім офіцерам важливо звертати увагу на максимальне створення під час проведення занять реальних чи контекстних ситуацій і умов здійснення діагностувальної діяльності на майбутній посаді.

Використання методів активізації навчально-пізнавальної діяльності курсантів, що сприятиме формуванню у них моделі творчого пошуку, яку можна використовувати у подальшій військово-професійній, фаховій, у тому числі й діагностувальній діяльності.

7. Налагоджувати і дотримуватися суб'єкт-суб'єктної взаємодії між учасниками педагогічного процесу і ВВНЗ як його творчих суб'єктів що є основою для формування їх діагностувальної компетентності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах. Це зумовлено значенням відповідного рівня особистісної та суб'єктної взаємодії офіцерів для діагностування як своєї, так і діяльності інших. Рівність позицій педагога і

курсанта має визначати принцип суб'єкт-суб'єктної взаємодії у межах гуманістичної парадигми освітнього процесу у ВВНЗ. Для налагодження такої взаємодії важливо, перш за все те, що викладачі та курсанти мають бути готові до ведення конструктивного діалогу, уміти підтримувати спілкування як двосторонній процес із передачі діагностувального досвіду та підтримання уваги курсантів. Важливим аспектом є також визначення у майбутніх офіцерів фахівців фізичної підготовки і спорту інтелектуальних, психічних, фізичних можливостей і практичних здатностей до здійснення діагностувальної діяльності, тобто адекватного їх самооцінювання, що є орієнтиром для сприйняття й рефлексії подальшої діагностувальної діяльності та відповідальності за її результат. Крім цього, суб'єкти взаємодії мають поважати один одного, бути толерантними і терпимими до чужої думки, навіть у тих випадках навчальної діяльності, коли вона не співпадає з власною.

8. Встановити конструктивні взаємовідносини між керівництвом ВВНЗ, командирами підрозділів (начальником курсу), науково-педагогічним складом і майбутніми офіцерами. Для цього необхідно провести бесіди з кожним курсантом індивідуально, з'ясувати його проблемні питання та потреби, налагодити довірливі суб'єкт-суб'єктні взаємини з ними. Наступним кроком налагодження взаємодії з курсантами є представлення начальника курсу та викладачів керівництвом інституту. У подальшому спілкування та міжособистісна взаємодія мають здійснюватися як з усією групою, так й індивідуально з кожним курсантом. У процесі спілкування із курсантами необхідно скласти їх психологічний портрет, з'ясувати різноманітні уподобання, враховувати думку як кожного курсанта, так і побажання навчальної групи щодо якості та рівня діагностувальної спрямованості їх ППП. По закінченню навчання провести «круглий стіл» і співбесіду з кожним майбутнім офіцером із найбільш актуальних проблем діагностувальної діяльності щодо оцінювання їх фізичної підготовленості та готовності. З метою оптимізації подальшої професійно-педагогічної підготовки курсантів у ВВНЗ провести діагностування її результативності, у тому числі й безпосередньо й

діагностувальної.

Одним із чинників, що суттєво впливає на налагодження двохсторонньої суб'єкт-суб'єктної взаємодії, є висококваліфікований науково-педагогічний склад, який охоплює не лише його вміння методично грамотно проводити навчальні заняття, а й володіння навчальним матеріалом і великим практичним досвідом служби на посадах начальників фізичної підготовки і спорту у військовій частині, здійснювати виховний вплив на курсантів. Важливе значення мають педагогічна та діагностувальна діяльність, режисерські уміння викладача налагоджувати творчу співпрацю з майбутніми офіцерами. Слід ураховувати, що вони уважніше слухають і сприймають навчальний матеріал від такого викладача, який є професіоналом, володіє педагогічною майстерністю та має великий досвід у галузі фізичного виховання і спорту військовослужбовців, досконало знає поданий навчальний матеріал, всебічно розвинений як військовий професіонал і фахівець у галузі фізичного виховання і спорту, а також має значний діагностувальний досвід і практичний інтелект як діагност.

Відтак, основними методичними рекомендаціями щодо формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів у ВВНЗ є такі:

урахування цінностей, інтересів, потреб, мотивів і мотивації їх майбутньої військово-професійної, у тому числі й безпосередньо діагностувальної діяльності у сфері фізичного виховання військовослужбовців;

творче впровадження педагогічних умов формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів у процесі ППП;

творче дотримання загальнодидактичних і специфічних принципів навчання військовослужбовців у процесі формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів;

наявність відповідного навчально-методичного забезпечення для проведення навчальних занять із курсантами як майбутніми офіцерами;

теоретична, практична і методична підготовленість наукових і науково-педагогічних працівників до проведення навчальних занять та їх педагогічна

майстерність, педагогічний такт, педагогічна техніка, а також стиль педагогічної діяльності;

творче використання методів проблемного та контекстного навчання у процесі формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів;

творче налагодження та дотримання суб'єкт-суб'єктної взаємодії між курсантами та викладачами в процесі формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів;

встановлення конструктивних взаємовідносин між всіма учасниками формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів як суб'єктами педагогічного процесу у ВВНЗ.

Отже, у сучасних умовах ведення бойових дій ЗС України важливо обґрунтовувати необхідні зміни та нововведення до діагностувальної підготовки майбутніх офіцерів як суб'єктів діагностувальної діяльності у військових частинах. У зв'язку з цим необхідна якісна їх діагностувальна підготовленість до реалізації своєї діагностувальної функції у процесі реалізації посадових компетенцій.

Дотримання розроблених нами методичних рекомендацій науковими і науково-педагогічними працівниками у ВВНЗ сприятиме, на нашу думку, більш цілеспрямованому та контекстному формуванню діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів, тим самим дозволить їм якісно виконувати свої функціональні обов'язки у процесі здійснення діагностувальної діяльності.

Висновки до третього розділу

1. Проведено, відповідно до програми експериментальної роботи, експериментальне дослідження проблеми формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів як фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ, яка включає підготовчий, основний і статистично-впроваджувальний етапи.

2. Проведено послідовний педагогічний експеримент з урахуванням відносно маленької вибіркової сукупності майбутніх офіцерів. Послідовний педагогічний експеримент спрямований для встановлення достовірних відмінностей у рівнях сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів. Генеральна сукупність досліджуваних становила 45 курсантів станом на 2022 – 2024 рр. Це курсанти чотирьох курсів навчально-наукового інституту фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій Національного університету оборони України. На констатувальному та формувальному етапах експерименту залучено 20 курсантів – третього (10 осіб) і четвертого (10 осіб) курсів.

3. Систематизація результатів констатувального етапу експерименту засвідчило, що теоретичні та практичні діагностувальні вміння, навички та здатності майбутніх офіцерів недостатньо сформовані та потребують упровадження додаткових педагогічних умов для цілеспрямованого формування їх діагностувальної компетентності у ВВНЗ. З'ясовано, що рівні сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів переважно знаходяться на низькому та достатньому рівнях.

4. Встановлено на основі обрахування статистичних даних після формувального педагогічного експерименту позитивну динаміку результатів упровадження педагогічних умов формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів: значне зростання результатів експерименту на 3 та 4 курсах – високому (від 10%, 10% до 20%, 40%), на середньому (від 20%, 30% до 40%, 50%) рівнів сформованості діагностувальної компетентності; на достатньому відбулося зменшення результатів (від 40%, 50% до 20%, 10%) і низького рівня (від 30%, 10% до 20%, 0%).

Підтверджено якісні зміни кількісних значень шкал та рівнів сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів. Отримані результати отримали статистичне підтвердження.

5. Для статистичного підтвердження отриманих експериментальних даних та доведення їх достовірності використано такі непараметричні критерії:

G знаків, який дозволяє порівняти незалежні вибірки та визначити, чи існує статистично значуща різниця між ними; T- критерій Вілкоксона для пов'язаних вибірок, який застосовують для оцінювання відмінностей в експериментальних даних, отриманих за двох різних умов на тій самій вибірці досліджуваних у різні періоди часу. Значення T-критерію Вілкоксона підтверджують достовірність результативності запровадження педагогічних умов формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів. За допомогою методу статистичного аналізу коефіцієнта кореляції Спірмена, програмного забезпечення SPSS було узагальнено результати та встановлено ступінь пов'язаних між рангами досліджуваних змінних. Визначено значення коефіцієнта кореляції, його статистичну значущість, а також інтерпретовано ці результати. З'ясовано кореляційні зв'язки між компонентами діагностувальної компетентності.

6. Статистично підтверджено якісні зміни числових значень шкал і рівнів сформованості діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів, оскільки отримані результати є статистично значущими. Зіставлені результати експериментальних даних свідчать про результативність впровадження педагогічних умов формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів. Результати кореляційного аналізу підтвердили кореляційний взаємозв'язок між основними компонентами діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів та відповідно дали можливість з'ясувати основні напрями подальших наукових пошуків.

7. Отримані експериментальні результати підтверджують необхідність акцентування уваги керівників ВВНЗ на вдосконаленні стандарту вищої освіти та подальшого впровадження діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів у зміст їх ППП, оскільки важливість їх майбутньої військово-професійної діяльності насамперед полягає в сформованості діагностувальної складової їх професійно-педагогічної компетентності.

Зміст цього розділу знайшов відображення у наукових роботах дисертанта [39]; [40]; [44]; [45]; [46].

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та розв'язання актуального науково-педагогічного завдання щодо обґрунтування педагогічних умов формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів як фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ, що дало змогу сформулювати основні висновки.

1. Здійснено наукову розвідку стану дослідженості проблеми формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту на засадах компетентнісного, системного, контекстного та суб'єктно-діяльнісного методологічних підходів до їх діагностувальної підготовки в педагогічному процесі ВВНЗ. З'ясовано у результаті теоретичного аналізу та узагальнення загальнонаукових джерел і психолого-педагогічної літератури, що науковцями істотна увага приділяється психологічним і педагогічним аспектам формування діагностувальної компетентності майбутніх фахівців, у тому числі й педагогів. Водночас поза увагою дослідників залишилася проблема формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів як фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

З'ясовано, згідно аналізу отриманих результатів, що діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів на констатувальному етапі експерименту недостатню їх теоретичну та практичну підготовленість до здійснення діагностувальної діяльності, оскільки переважно мають низький рівень сформованості діагностувальної компетентності. Встановлено причини, які негативно впливають на її сформованість (відсутність розуміння сутності й змісту діагностувальної компетентності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військовій частині; відсутність теоретичних і практичних знань, умінь і навичок щодо діагностувальної діяльності як фахівців фізичної підготовки і спорту у військовій частині тощо). Визначино, що такий стан зумовлений недостатньою обґрунтованістю педагогічних умов формування

діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі ППП.

Визначено, що діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту – це їх професійно-важливе психічне утворення, яке складається із діагностувальної професійної підготовленості, інтелектуальної, діяльнісної та суб'єктної здатності, а також професійної, особистісної та психологічної готовності для реалізації своєї діагностувальної діяльності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах. Структурно вона охоплює ціннісно-мотиваційний, когнітивний, методичний, індивідуально-психічний і суб'єктний компоненти.

2. Обґрунтовано, що для формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у ВВНЗ необхідно доповнити систему їх військово-професійної та найголовніше – діагностувальної підготовки такими педагогічними умовами: підтримання та розвиток цінностей і мотивації формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів в процесі ППП у вищих військових навчальних закладах; педагогічне моделювання формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ; впровадження авторської контекстної методики для формування діагностувальної компетентності, що реалізується шляхом використання спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ»; удосконалення критеріїв і показників оцінювання сформованості діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів.

3. Здійснено педагогічне моделювання формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ, що включає цільово-методологічний, теоретичний, суб'єкт-суб'єктний, методичний та оцінно-результативний блоки, які конкретизуються в меті, завданнях, принципах, компонентах, змісті, етапах формування, критеріях і показниках оцінювання сформованості діагностувальної компетентності, які обґрунтовані з урахуванням вимог відповідних методологічних підходів до їх ППП як суб'єктів майбутньої діагностувальної

діяльності.

4. Удосконалено контекстну методику формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів, яка складається з діагностувально-мотиваційного, когнітивно-діяльнісного та оцінно-результативного етапів.

Доведено, що методика формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів – це сукупність провідної ідеї, цілей, завдань, принципів, методів, видів навчальних занять, організаційних форм навчання і засобів її формування, що сприяє систематизації, поглибленню та засвоєнню теоретичних діагностувальних знань, формуванню діагностувальних навичок, умінь, здатностей і професійно важливих діагностувальних якостей майбутніх офіцерів у процесі ППП. Вона реалізується за допомогою спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту та її формування в ВВНЗ».

5. Експериментально перевірено результативність обґрунтованих педагогічних умов формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі ППП.

Для статистичного підтвердження отриманих експериментальних даних та доведення їх достовірності використано такі непараметричні критерії: G знаків, який дозволяє порівняти незалежні вибірки та визначити, чи існує статистично значуща різниця між ними; T- критерій Вілкоксона для пов'язаних вибірок, який застосовують для оцінювання відмінностей в експериментальних даних, отриманих за двох різних умов на тій самій вибірці досліджуваних у різні періоди часу. Значення T-критерію Вілкоксона підтверджують достовірність результативності запровадження педагогічних умов формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів. За допомогою методу статистичного аналізу коефіцієнта кореляції Спірмена, програмного забезпечення SPSS було узагальнено результати та встановлено ступінь пов'язаних між рангами досліджуваних змінних. Визначено значення коефіцієнта кореляції, його статистичну значущість, а також інтерпретовано ці результати з практичного погляду.

Отримані експериментальні результати підтверджують необхідність акцентування уваги керівників ВВНЗ на вдосконаленні стандарту вищої освіти за спеціальністю 017 – «Фізична культура і спорт» і подальшого впровадження діагностувальної діяльності у зміст військово-професійної підготовки у ВВНЗ.

Подальше дослідження потребують методологічні, теоретичні та методичні засади розвитку діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анохін Є. Д. Фізична підготовка в арміях провідних країн НАТО : навч. посіб. Львів : ЛВІ, 2005. 115 с.
2. Антошків Ю. М., Петришин Ю. В. Взаємозв'язок рівня загальної та спеціальної фізичної підготовленості в системі професійно-прикладної фізичної підготовки перемінного складу вищих закладів освіти Міністерства надзвичайних ситуацій України. *Молода спортивна наука України*. 2004. Вип. 8, т. 3. С. 6–10.
3. Бакуменко Роман, Ягупов Василь. Вимоги сучасних методологічних підходів до організаційно-педагогічних умов розвитку професійної компетентності фахівців інформаційно-аналітичного забезпечення. *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвуз. зб. наук. праць молодих вчених Дрогобицького держ. пед. ун-ту імені Івана Франка. 2020. Вип. 29, том 1. С. 160–168. URL: <http://doi.org/10.24919/2308-4863.1/29.209306>
4. Баранівський В. Ф. Професійна компетентність фахівців з виховної та соціально-психологічної роботи для ЗС України. *Вісник Національного університету оборони України*. 2012. Вип. 5 (30). С. 5–10.
5. Беліков І. О. Критерії та показники діагностування сформованості організаційної компетентності в майбутніх фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 38. С. 94–101. URL: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/38.19>
6. Беліков І. О. Формування організаційної компетентності у майбутніх фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України : дис. ... д-ра філософії : 011. Київ, 2023. 374 с. URL: <https://nuou.org.ua/assets/documents/dr-kep-bie-23.pdf>
7. Бибик С. П., Сjuta Г. М. Словник іншомовних слів: тлумачення, словотворення та слововживання / за ред.: С. Я. Єрмоленко. Харків : Фоліо, 2006. 623 с.
8. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти :

монографія. Київ : Атіка, 2009. 684 с.

9. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи* : колективна монографія / за заг. ред. О. В. Овчарук. Київ : К.І.С., 2004, С. 45–50.

10. Бібік Н. М. Компетентність і компетенції у результатах початкової освіти. *Початкова школа*. 2010. № 9. С. 1–5.

11. Білик Н. І. Моделювання процесу навчання в системі підвищення кваліфікації вчителів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2005. 22 с.

12. Бойко О. В. Формування готовності до управлінської діяльності у майбутніх магістрів військово-соціального управління : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. Київ, 2005. 244 с.

13. Бондаренко Т. С. Теоретичні і методичні засади моніторингу професійної компетентності майбутніх інженерів-педагогів : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Харків, 2021. 41 с.

14. Борисюк О. М. Характеристика професійної компетентності майбутніх офіцерів ОВС. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2014. Вип. 1. С. 67–76.

15. Бородієнко О. В. Теорія і практика розвитку професійної компетентності керівників структурних підрозділів підприємств сфери зв'язку : монографія. Київ, 2017. 422 с.

16. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ, 2005. 1728 с.

17. Вдовичин Т. Я. Обґрунтування організаційно-педагогічних умов для забезпечення навчального процесу майбутніх фахівців у педагогічному університеті. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2013. Вип. 34. С. 225–230. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2013_34_50

18. Вербин Н. Б., Свистун В. І. Педагогічні умови розвитку професійної витривалості майбутніх магістрів військового управління. *Фізичне виховання: проблеми та перспективи* : монографія. Житомир : Рута, 2020. С. 308–322.
19. Вербин Н. Б., Шемчук В. А., Саїнчук А. М., Терещенко Т. О. Особливості підготовки майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту до роботи з військовослужбовцями з обмеженими фізичними можливостями. *Військова освіта* : зб. наук. праць. 2020. № 2 (42). С. 49–58. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2020-2/49-58>
20. Вербин Н., Шемчук В., Оленєв Д. Методика діагностування рівня фізичної підготовленості майбутніх професіоналів військового управління. *Військова освіта* : зб. наук. праць. 2020. Вип. 1 (41). С. 61–69. URL: <http://znp-vo.nuou.org.ua/article/view/203462>
21. Вербицька П. В. Понятійний апарат громадянського виховання особистості. *Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки*. 2009. Вип. 43. С. 39–44.
22. Власенко О. М. Практичне застосування системного підходу в моделюванні науково-дослідної роботи студентів. *Професійна педагогічна освіта : системні дослідження* : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 268–278.
23. Галузяк В. М., Холковська І. Л. Педагогічна діагностика : курс лекцій. Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. 155 с.
24. Гац Г. О. Методика формування діагностичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2010. № 3. С. 18–20. URL: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2010-03/10ggoptt.pdf>
25. Гончаренко С. У. Методологічні засади побудови педагогічної теорії. Київ, 2007. 119 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/707161>
26. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям. Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.
27. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний

словник. Рівне : Волинські обереги, 2011. 552 с.

28. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.

29. Грибанова О. Є. Формування соціальної компетентності майбутніх економістів у процесі професійної підготовки в коледжі : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Запоріжжя, 2019. 281 с. URL: http://phd.znu.edu.ua/page/dis/09_2019/Diss_Grybanova.pdf

30. Грибан Г. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи – гостра вимога сьогодення. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Педагогічні науки.* 2018. № 14. С. 19–23. URL: <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/3033>

31. Грищук Ю. В. Критерії, показники, рівні розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ у системі післядипломної освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук.* 2023. Вип. 61 (1). С. 264–273. URL: http://www.aphnjournal.in.ua/archive/61_2023/part_1/42.pdf

32. Грищук Ю. В. Педагогічна модель розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів. *Людинознавчі студії.* 2023. Вип. 16 (48). С. 54–63. URL: <http://pedagogy.dspu.in.ua/index.php/pedagogy/article/view/376>

33. Гуменюк Т. Б. Моделювання в педагогічній діяльності. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 13 : Проблеми трудової та професійної підготовки.* 2010. Вип. 7. С. 66–72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_013_2010_7_15

34. Гуцан Т. Г. Експериментальна перевірка педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів економіки до професійної діяльності в профільних класах : *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи.* 2010. Випуск 32, С. 6–14. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_prob1_silsk_shkolu/32

35. Діденко О. В. Особливості змісту і розвитку професійної компетентності офіцерів Державної прикордонної служби України на оперативному рівні військової освіти. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки.* 2022. № 4. С. 56–75. URL: <https://ouci.dntb.gov.ua/en/works/4kYabPo9/>

36. Діденко О., Сніца Т., Дем'янюк Ю. Сутність, зміст та особливості формування діагностичної компетентності у здобувачів освіти у військових навчальних закладах. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України : Педагогічні науки.* 2023. № 4 (35). С. 23–36. URL: <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v35i4>

37. Діденко О., Черкун І., Білявець А. Особливості змісту та формування соціально-правової компетентності майбутніх офіцерів сил сектору безпеки і оборони України. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогічні науки.* 2023. № 34 (3). С. 86–101. URL: <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v34i3.1510>

38. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога : монографія. Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 114 с.

39. Дубровська Олена. Результати формувального етапу педагогічного експерименту діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія : Педагогічні науки.* 2024. № 1. С. 65–81. URL: <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2024-1-65-81>

40. Дубровська О. М. Аналіз освітньо-професійної програми курсантів – фізичне виховання і спорт у Збройних Силах ВВНЗ. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України* : збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 24 листопада 2023 р.) / відпов. за випуск Оленів Д.Г. Київ : НУОУ, 2023. С. 76–78. URL:

<https://sprotyvg7.com.ua/wp-content/uploads/2023>

41. Дубровська О. М. Вимірювання сформованості діагностувальної компетентності майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту: критерії та показники. *Військова освіта* : зб. наук. праць. 2022. № 2 (46). С. 70–79. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2022-46/70-79>

42. Дубровська О. М. Педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту. *Інноваційні освітні технології в системі неперервної освіти: вітчизняний і світовий досвід упровадження* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., / за заг. ред. проф. А. О. Ярошенко, проф. В. М. Слабка, проф. Л. В. Барановської. м. Київ, 28–29 квіт. 2023 р. Київ : Вид. УДУ ім. М. Драгоманова, 2023. С. 77–81. URL:

<https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/40586/Innovatsiini%20osvitni%20tekhnohii.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

43. Дубровська О. М. Підходи до методики формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ. *Військова освіта* : зб. наук. праць. 2023. № 2 (48). С. 47–55. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2023-48/47-55>

44. Дубровська О. М. Сучасний стан сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка*. 2023. № 1 (1). С. 219–232. URL: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.23.1.28>

45. Дубровська О. М. Формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійної підготовки : навч.-метод. посіб. Житомир : «Євро-Волинь», 2023. 140 с. URL: <https://elib.nuou.org.ua/katalog/formuvannya-d%D1%96agnostuichno%D1%97.html>

46. Дубровська О. М., Дубровський Д. П., Ярошенко Я. М. Завдання методики формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів –

фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України* : збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 24 листопада 2023 р.) / відпов. за випуск Оленєв Д.Г. Київ : НУОУ, 2023. С. 79–81. URL: <https://sprotyvg7.com.ua/wp-content/uploads/2023>

47. Дубровська О. М., Петрачков О. В. Ціннісно-мотиваційний компонент діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України* : тези VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 25 листопада 2022 р.) / відпов. за випуск Оленєв Д.Г. Київ : НУОУ, 2022. С. 82–84. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/bitstream>

48. Дубровська О. М., Романюк В. С., Бондар Д. О. Формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України* : тези VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 25 листопада 2024 р.) / відпов. за випуск Поливанюк В.В. Київ : НУОУ, 2024. С. 88–90. URL: <https://nuou.org.ua/assets/documents/conf-24-12-10.pdf>

49. Дубровська О. М., Ягупов В. В. Педагогічна модель формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у процесі професійно-педагогічної підготовки. *Contemporary problems of pedagogy amidst the European integration of educational environment : theory and practice* : scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. P. 72–96. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-353-8-5>

50. Дубровська О. М., Ягупов В. В. Педагогічні умови формування

діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту. *Topical aspects of social science disciplines and innovative methods and technologies of their learning and teaching* : scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. Jun. 7. P. 482–504. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-315-6-23>

51. Енциклопедія освіти : акад. пед. наук України. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

52. Жембровський С. М. Методика організації самостійної роботи з фізичної підготовки офіцерів військового управління оперативного-тактичного рівня : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Хмельницький, 2013. 240 с.

53. Жембровський Сергій, Ягупов Василь. Перспективна система діагностування фізичної підготовленості військовослужбовців Збройних Сил України: теоретико-методологічне обґрунтування. *Військова освіта* : зб. наук. праць. 2020. № 2 (42). С. 378–392. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2020-2/378-392>

54. Застело О. В. Розвиток діагностичної компетентності викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів у системі післядипломної освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2018. 374 с.

55. Застело О. В., Ягупов В. В. Критерії та показники оцінювання розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ. *Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky*. Košice, Slovakia, 2018. Vol. 6, № 3. P. 159–164.

56. Ілляк О. О. Людський фактор військових формувань: зміст, оцінювання та прогнозування : монографія. Харків : Акад. ВВ МВС України, 2012. 252 с.

57. Капінус О. С. Методологія, теорія і методика формування професійної суб'єктності майбутніх офіцерів Збройних сил України : монографія. Житомир : Вид. О. О. Євенок, 2020. 600 с.

58. Кива В. Ю. Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів системи військової освіти у процесі дистанційного навчання : дис.

... д-ра філософії. 011. Київ, 2020. 318 с.

59. Кириченко О. М. Діагностувальна компетентності майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту Збройних Сил України: поняття і структура. Фізична культура в університетській освіті: інновації, досвід та перспективи розвитку в умовах сучасності : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 11 трав. 2022 р. Дніпро : ДДУВС, 2022. С. 355–360. URL: <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/10600>

60. Кириченко О. М., Петрачков О. В. Діагностувальна компетентність майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту Збройних Сил України, їх структура. *Modern research in world science : proceedings of III Internat SPC. sci-conf.* (с. Lviv, 12-14 June 2022. Lviv, 2022). Р. 989–996. URL: <https://sci-conf.com.ua/iii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-modern-research-in-world-science-12-14-iyunya-2022-goda-lvov-ukraina-arhiv/>

61. Кириченко О. М., Ягупов В. В. Діагностувальна компетентність та її формування у майбутніх фахівців у педагогічній теорії. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology.* 2022 Febr. X (102). Issue: 263. Р. 66–73. URL: <https://doi.org/10.31174/SEND-PP2022-263X102-17>

62. Кириченко О. М., Ягупов В. В. Професійна підготовка майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у вищих військових навчальних закладах як педагогічна проблема. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України* : збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 25 листопада 2021 р.) / відпов. за випуск Петрачков О.В. Київ. : НУОУ, 2021. С. 41–44. URL: <https://nuou.org.ua/assets/documents/conf>

63. Кириченко О. М., Ягупов В. В. Формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі професійної підготовки. *Актуальні проблеми розвитку службово-прикладних, традиційних і східних одноборств* : матеріали XV Міжнар. наук.-метод. конф., м. Харків, 30 листоп.

2021 р. Харків : ХНУВС, 2021. С. 145–146. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/11212>

64. Кисленко Д. П. Діагностика проявів психоемоційного та професійного вигорання у військовослужбовців. *Академічні візії*. 2023. № 23. С. 1–9. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/649/577>

65. Кисленко Д. П. Формування фізичної готовності майбутніх офіцерів Збройних Сил України до професійної діяльності. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Педагогічні науки*. 2023. 5 (58). URL: <https://doi.org/10.32689/maup.ped.2023.5.4>

66. Кисленко Дмитро, Бондаренко Валентин. Підвищення рівня фізичної готовності майбутніх офіцерів Збройних сил України до сучасних викликів у секторі безпеки й оборони. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. Педагогічні науки*. 2024. № 1 (32). С. 35–43. URL: https://pi.iod.gov.ua/images/pdf/2024_1/5.pdf

67. Кисленко Д., Шостак Р., Романюк О., Корнієнко О. Діагностична компетентність як складова процесу формування готовності майбутніх офіцерів до професійної діяльності. *Військова освіта*. 2023. № 2 (48). С.119–131. URL: <http://znp-vo.nuou.org.ua/article/view/291664>

68. Кірсанов В. В. Психолого-педагогічна діагностика : підручник. Київ : Альтерпрес, 2002. 510 с.

69. Козлов Д. О. Управлінська компетентність викладача: теорія і практика формування : монографія. Суми : Сум ДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 208 с. URL: <https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Kozlov>

70. Костів С. Ф. Розвиток психофізичної витривалості майбутніх професіоналів військового управління у сфері оборони оперативно-тактичного рівня в системі післядипломної освіти : дис. ... д-ра. філософії : 011. Київ, 2020. 267 с. URL: <https://nuou.org.ua/assets/dissertations/diser/diser-kostiv>

71. Костів С. Ф., Ягупов В. В. Діагностування розвиненості психофізичної витривалості офіцерів військового управління на етапі оперативно-тактичної підготовки. *Science and Education a New Dimension*.

Pedagogy and Psychology. 2019. VII (84). Issue: 207. P. 11–17.
URL: <https://doi.org/10.31174/SEND-PP2019-207VII84-02>

72. Кувшинов О. В., Пронтенко К. В., Пронтенко В. В., Журавльов Ю. Г., Костюшко І. А., Діденко О. В. Теоретичні основи проектування освітніх програм підготовки військових фахівців з фізичної підготовки і спорту. *Науковий часопис. Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. : Серія № 15. 2020. Вип. 6. С. 59–62. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_015_2020_6_15

73. Кузнецова О. Т. Динаміка фізичної підготовленості студентів під впливом цілеспрямованого розвитку фізичних якостей. *Молода спортивна наука України*. 2004. Вип. 8, Т. 3. 179 с.

74. Курило В. С. Моделювання системи критеріїв оцінки розвитку освіти в регіоні. *Педагогіка і психологія*. 1999. № 2. С. 35–39.

75. Кутепова Л. М. Функціональні можливості адаптивних систем діагностики якості навчання студентів засобами інформаційних технологій. *Вістник Луган. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка: Педагогічні науки*. 2012. № 21 (256). С. 81–88.

76. Кучинська І. О. Громадянське виховання в Україні: минулий досвід та сучасні потреби : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Д. Г Зволейко, 2015. 112 с.

77. Лагодинський О. С. Англомовна комунікативна компетентність як компонент змісту англомовної підготовки курсантів (слухачів) вищих військових навчальних закладів. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2013. Вип. 3. С. 3–15.
URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/Vnadps_2013_3_15.pdf

78. Лагодинський О. С., Зінченко А. А. Формування діагностичної компетентності майбутнього викладача закладу вищої освіти як проблема педагогіки. *Академічні візії*. 2023. № 21. С. 23–30.

79. Лазарєв М. І., Рубан Н. П., Лазарєва Т. А. Теоретичні та методичні засади креативного навчання студентів технічних дисциплін : монографія.

Харків : Горлівка : Вид. ЛІХТАР, 2009. 112 с.

80. Лазарєв М. О. Педагогічна творчість : навч. посіб. для студентів, магістрів, аспірантів пед. ун-ту: 2-ге вид., переробл. та допов. Суми : ФОП Цьома С.П., 2016. 294 с.

81. Левченко Л. С., Кривонос О. Б. Педагогічна діагностика професійно-творчих умінь студентів як показника готовності спеціаліста до професійної діяльності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* : зб. наук. пр. 2015. № 2. С. 357–365. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2015_2_47

82. Литвин А. В. Методологічні засади поняття «педагогічні умови». *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2013. № 4. С. 43–63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pippo_2013_4_5

83. Лодатко Є. О. Моделювання педагогічних систем і процесів : монографія. Слов'янськ : СДПУ, 2010. 148 с.

84. Луговий В. І. Європейська концепція компетентнісного підходу у вищій школі та проблеми її реалізації в Україні. *Педагогіка і психологія*. 2009. № 2. С. 13–25.

85. Луговий В. І. Компетентності та компетенції: поняттєво-термінологічний дискурс. *Вища освіта*. 2009. № 3, дод. 1. С. 8–14.

86. Лук'янова Л. Б., Лянной Ю. О., Семенов О. М., & Вовк М. П. Педагогічне партнерство як чинник якісної практичної підготовки майбутніх педагогів в умовах воєнних реалій : Досвід взаємодії Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих ім. І. Зязюна НАПН України та СДПУ ім. А. С. Макаренка. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. Т. 5, № 2. 2023. С. 1–15. URL: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5206>

87. Малихін О. В. Методологічні основи визначення дидактичних умов у дослідженнях з теорії навчання (у вищій школі). *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія» : Педагогіка*. 2013. Т. 215, вип. 203. С. 11–14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchduped_2013_215_203_4

88. Марков О. В., Самсонов Ю. В., Бородин С. В., Шемчук В. А., Атаманенко І. О. Формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів різних інституцій сектору безпеки і оборони України в системі вогневої підготовки із використанням сучасних технічних засобів навчання. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. № 32, т. 2. С. 194–198. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2021/32/part_2/41.pdf

89. Мартиненко С. М. Вивчення особистості молодшого школяра засобами педагогічної діагностики : навч.-метод. посіб. Київ : Ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. 144 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/11785/1/S_Martynenko_VOMSHZPD_2014

90. Мартиненко С. М. Діагностична діяльність майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика : монографія. Київ : КМПУ ім. Б.Д. Грінченка, 2008. 434 с.

91. Мартиненко С. М. Основи діагностичної діяльності вчителя початкової школи : навч.-метод. посіб. Київ : КМПУ ім. Б. Грінченка, 2010. 264 с.

92. Мартиненко С. М. Формування діагностичних компетенцій у майбутніх учителів початкової школи: *Педагогічні та історичні науки*. 2012. Вип. 103. С. 155–161. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzped_2012_103_24

93. Маслов В. С. Теорія і практика культурологічної підготовки слухачів і курсантів вищих військових закладів освіти : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 1998. 470 с.

94. Мельник О. М. Підготовка майбутнього учителя початкових класів до діагностичної діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Запоріжжя, 2002. 24 с.

95. Михайлов В. В. Оцінювання максимальної сили та силової витривалості у жимі лежачи в системі фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів. *Спортивна наука України*. 2010. Том. 1. С. 64–75.

96. Модульно-компетентнісний підхід у підготовці кваліфікованих робітників будівельної та машинобудівельної галузей : монографія / П. Г.

Лузан, В. В. Ягупов, Г. І. Лук'яненко, Т. В. Пятничук, М. І. Михнюк. Київ, 2015. 255 с.

97. Москаленко Н. В. Теоретико-методичні засади інноваційних технологій в системі фізичного виховання молодших школярів : автореф. дис. ... д-ра наук з фіз. вих. і спорту : 24.00.02. Київ, 2009. 42 с. URL: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/11723>

98. Москальов І. О., Лисенко Д. П. Застосування методів математичної статистики у психолого-педагогічних дослідженнях: навч. посіб. Київ : НУОУ, 2023. 184 с.

99. Наказ Міністерства оборони України «Про затвердження Положення про особливості організації освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, закладах фахової передвищої військової освіти» № 120 від 15.02.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0453-24#Text>

100. НДР Шифр-«Тюнінг-1» (№ 0123U101084; Звіт 22.11.2023): Оптимізація змісту фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців ВВНЗ на період дії правового режиму воєнного стану (підрозділ 1.1.; 1.2.; 5.1). С. 14–40; 203–205.

101. Ничкало Н., Лук'янова Л., Хомич Л. Підготовка вчителя: домінанта розвитку сучасної національної освіти. *Естетика і етика педагогічної дії* : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. І. Зязюна НАПН України. 2021. Вип. 24. С. 9–28. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18768/1/1.pdf>

102. Оленев Д., Вербин Н., Шемчук В. Методика діагностування рівня фізичної підготовленості майбутніх професіоналів військового управління. *Військова освіта* : зб. наук. праць. 2020. № 1. (41). С. 61–69.

103. Оленев Д. Г. Теоретико-методологічні основи прикладної функції фізичного виховання у вищому навчальному закладі. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова* : Серія 15.

2016. Вип. 3. (2). С. 231–234. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_015_2016_3%282%29_73

104. Олійник Л. В. Психолого-педагогічна компетентність військового керівника : навч. посіб. Київ : НУОУ, 2011. 188 с.

105. Ольховий О. М. Модульно-рейтингова система підготовки офіцерів-керівників занять з фізичної підготовки : дис. ... канд. наук з фіз. вих. і спорту : 24.00.02. Харків, 2005. 218 с.

106. Освіта дорослих: теоретичні і методологічні засади: монографія / авт. кол.: Лук'янова Л. Б., Сігаєва Л. Є., Аніщенко О. В., Зінченко С. В., Баніт О. В., Лапаєнко С. В., Василенко О. В. Київ : Педагогічна думка. 2012. 272 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/11193>

107. Педагогічна майстерність : підручник. / І.А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; за ред. І. А. Зязюна. Київ : Вища школа, 1997. 349 с.

108. Петрачков О. В. Аналіз взаємозв'язку між фізичною та професійною підготовленістю у військовослужбовців різних військових спеціальностей. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2007. № 4. С. 67–69.

109. Петрачков О. В. Вплив високої температури повітря на фізичний стан військовослужбовців. *Військова освіта* : зб. наук. праць. 2015. Вип. 1 (31). С. 173–179.

110. Петрачков О. В. Вимоги сучасного бою до рівня фізичної підготовленості військовослужбовців механізованих підрозділів Сухопутних військ. *Вісник Національного університету оборони України*. 2011. Вип. 6 (25). С. 84–90.

111. Петрачков О. В. Еволюція системи перевірки та оцінки фізичної підготовки військовослужбовців сухопутних військ. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського : Педагогіка і психологія*. 2013. № 40. С. 71–74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_pp_2013_40_19

112. Петрачков О. В. Фізична підготовка як фактор прискореної адаптації військовослужбовців до бойової діяльності в умовах жаркого клімату. *Вісник Національного університету оборони України*. 2014. № 6(43). С. 135–138.

113. Петрачков О. В., Шостак Р. Г. Структура управлінської компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту Збройних сил України у процесі професійної підготовки. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки і спорту у Збройних силах України, правоохоронних органах, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 19 листопада 2020 р. Київ : НУОУ, 2020. С. 104–106.

114. Петрук А. П. Програма формування методичної підготовленості курсантів ВВНЗ у процесі фізичної підготовки. *Науковий часопис. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури/фізична культура і спорт* : зб. наук. пр. / за ред. О. В. Тимошенка. 2017. Вип. 5 К (86) 17. С. 256–261.

115. Пронтенко К. В., Радкевич О. М. Вдосконалення спеціальної фізичної підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів. *Фізична підготовка особового складу Збройних Сил, інших військових формувань та правоохоронних органів України* : досвід, сучасність, проблеми та перспективи розвитку : матеріали наук.-метод. конф., м. Київ, 16 жовт. 2014 р. Київ, 2014. С. 79–83.

116. Пронтенко К. В., Пронтенко В. В, Михальчук Р. В., Безпалій С. М. Формування психологічної стійкості спортсменів-гіршовиків до змагальної діяльності. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*. 2013. № 1 (112). С. 272–275.

117. Підласий І. П. Діагностика та експертиза педагогічних проєктів : навч. посіб. Київ : Україна, 1998. 343 с.

118. Плохута І. С. Аналіз результатів педагогічного експерименту щодо розвитку діагностувальної компетентності в майбутніх докторів філософії. *International scientific conference : Priority scientific developments in pedagogy and*

psychology (November 1–2, 2023, Częstochowa, the Republic of Poland). Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. С. 88–92. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/388/10675/22269-1>

119. Плохута І. С., Ягупов В. В. Діагностувальна компетентність майбутніх фахівців як предмет науково-педагогічного дослідження. *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвуз. зб. наук. праць мол. вч. ДДПУ імені Івана Франка. 2021. Вип. 46, том 2. С. 207–216. URL: http://www.apnh-journal.in.ua/archive/46_2021/part_2/46-2_2021.pdf#page=207

120. Плохута І. С., Ягупов В. В. Діагностувальна компетентність майбутніх докторів філософії: поняття, структура і зміст. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2022. № 10. Р. 47–54. URL: <https://doi.org/10.31174/SEND-PP2022-265X103-07>

121. Погребняк Д. В. Зміст і структура фахової компетентності начальника фізичної підготовки та спорту військових частин Сухопутних військ Збройних сил України. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Педагогіка і психологія* : зб. наук. пр. 2017. Вип. 50. С. 115–121.

122. Погребняк Д. В. Організаційно-педагогічні умови розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних Сил України в системі післядипломної освіти. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2018. Вип. 4. С. 160–165. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDUP_2018_4_27

123. Погребняк Д. В. Розвиток фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин у системі післядипломної освіти : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2020. 20 с.

124. Погребняк Д. В., Ягупов В. В., Малахов Є. В. Система критеріїв оцінювання розвиненості фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних сил України у системі післядипломної освіти. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and*

Psychology. 2019. Sept. VII (82). Issue: 202. P. 45–51.

125. Пометун О. І. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти. *Рідна школа*. 2005. № 1. С. 65–69.

126. Про затвердження Інструкції з фізичної підготовки в системі Міністерства оборони України, Наказом МОУ № 225 від 05.08.2021. (Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства оборони № 255 від 23.04.2024). 82 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1289-21>

127. Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України. Затверджено Законом України N 548-XIV від 24.03.1999 р. (зі змінами та доповненнями), що визначає загальні права та обов'язки військовослужбовців Збройних сил України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-14>

128. Професійна освіта: Словник : навч. посіб., уклад.: С. У. Гончаренко та ін.; за ред. Н. Г. Ничкало. Київ : Вища школа, 2000. 380 с.

129. Професійно-педагогічна освіта: сучасні концептуальні моделі та тенденції розвитку : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2006. 316 с.

130. Радкевич В. О. Компетентнісний підхід до забезпечення якості професійної освіти і навчання : науково-метод. забезпечення проф. освіти і навчання : матеріали звітної наук.-практ. конф. за 2011 рік / Інститут проф.-техн. освіти НАПН України. Київ, 2012. С. 9–15.

131. Радкевич В. О. Компетентнісний підхід до розроблення державних стандартів професійно-технічної освіти. *Професійно-технічна освіта*. 2012. Т. 3, № 56. С. 8–10.

132. Радкевич В. О. Професійна компетентність – складова професійної культури. *Педагогічна і психологічна науки в Україні* : зб. наук. пр. : в 5 т. Київ : Пед. думка, 2012. Т. 4. С. 63–73. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/9570/1>

133. Рахманов В. О. Впровадження діагностувальної компетентності майбутніх фахівців в умовах освітньо-інформаційного середовища закладу вищої освіти. *Військова освіта* : зб. наук. праць. 2023. № 2 (48). С. 241–250. URL: <http://znp-vo.nuou.org.ua/article/view/291673>

134. Рахманов В. О. Забезпечення якості вищої військової освіти та проблеми розвитку професійної військової освіти в Україні. *Військова освіта* : зб. наук. праць. 2023. № 1 (47). С. 242–253. URL: <http://znp-vo.nuou.org.ua/article/view/283095>

135. Рахманов В. О. Формування діагностувальної компетентності у майбутніх фахівцях в умовах освітньо-інформаційного середовища закладу вищої освіти. *Військова освіта* : зб. наук. праць. 2023. № 2 (48). С. 241–250. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2023-48/241-250>

136. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд / укладачі: Добко Т., Золотарьова І., Калашнікова С., Ковтунець В., Курбатов С., Линьова І., Луговий В., Прохор І., Рашкевич Ю., Сікорська І., Таланова Ж., Фініков Т., Шаров С.; за заг. ред. С. Калашнікової та В. Лугового. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2015. 84 с.

137. Романчук С. В., Логінов Д. О., Анохін Є. Д. Методичний практикум з навчальної дисципліни «Фізичне виховання, спеціальна фізична підготовка і спорт» : навч.-метод. посіб. Львів, 2010. 128 с.

138. Романчук С. В. Технології самоосвіти в галузі фізичної підготовки та спорту командирів курсантських підрозділів вищих військових навчальних закладів. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2015. № 3. С. 163–168. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fvs_2015_3_39

139. Савченко О. Я. Компетентнісний підхід як чинник модернізації початкової освіти. *Наука і освіта : Педагогіка* : наук.-практ. журн. півд. наук. центру АПН України. 2011. № 4. С. 13–16.

140. Свистун В. І. Зміст поняття «компетентність» у контексті професійної підготовки фахівців як управлінців. *Науковий вісник Національного аграрного університету* / редкол.: Д. О. Мельничук (відп. ред.) та ін. 2005. № 88. С. 180–189.

141. Свистун В. І. Методологічні підходи до управління розвитком професійно-технічної освіти в умовах ринкової економіки. *Науковий вісник ІПТО НАПН України. Професійна педагогіка*. 2015. № 9. С. 35–41.

142. Свистун В. І. Основні компоненти готовності студентів аграрних ВНЗ до здійснення управлінської діяльності та їх зміст. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2006. № 12. С. 85-92.

143. Свистун В. І. Педагогічні умови професійного навчання персоналу на виробництві. *Професійна освіта : Проблеми і перспективи* : зб. наук. пр. 2012. № 3. С. 31–36.

144. Свистун В. І. Полікультурна компетентність військовослужбовця як суб'єкта діяльності з підтримання міжнародного миру і безпеки. *Проблеми освіти*. 2019. Вип. 92. С. 154–158.

145. Свистун В. І. Поняттєво-категоріальні проблеми компетентнісного підходу до управлінської підготовки фахівців. *Військова освіта* : зб. наук. праць. 2005. № 1 (15). С. 29–36.

146. Свистун В. І. Розвиток діагностувальної компетентності майбутніх магістрів фізичного виховання і спорту у Збройних силах. *Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. Науковий журнал : Інноваційна педагогіка*. Вип. 74. Т. 1. Одеса : Вид. дім Гельветика, 2024. С. 319–324. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/74.60>

147. Свистун В. І. Стресостійкість військовослужбовців як необхідний чинник їхньої успішної військово-професійної діяльності в екстремальних умовах. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф, м. Київ, 29–30 листоп. 2017 р. Київ : НУОУ, 2017. С. 136–139.

148. Свистун В. І. Управлінська діяльність сучасного фахівця в сільському господарстві: поняття, особливості і зміст. *Науковий вісник НАУ*. 2006. Вип. 100. С. 341–351.

149. Свистун В. І. Функціональний аналіз управлінської діяльності керівника професійно-технічного навчального закладу в умовах децентралізації управління ПТО. *Педагогічна і психологічна науки в Україні* : зб. наук. пр. : в

5 т. Київ : Педагогічна думка, 2012. Т. 4. С. 189–201.

150. Семенова О. Є., Афонін В. М. Комплексний контроль фізичної підготовленості молоді у вищих навчальних закладах. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2010. № 11. С. 129. URL: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2010-11>

151. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Методологія науково-педагогічних досліджень : підручник. Рівне : Волинські обереги, 2013. 360 с.

152. Словник іншомовних слів / уклад. С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. Київ : Наукова думка, 2000. 680 с.

153. Словник навчально-педагогічних понять і термінів : метод. посіб. / укладачі: Л. П. Вовк, Г. Д. Панченко, О. С. Падалка та ін. Київ : Вид. НПУ імені М. П. Драгоманова, 2001. 83 с.

154. Старченко К. М., Васильєва Г. В. Педагогічна діагностика професійної компетентності педагогічних працівників. *Післядипломна освіта в Україні*. 2005. № 1. С.52–57.

155. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки і спорту у Збройних Силах України, правоохоронних органах, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 14–15 лют. 2019 р. / відпов. за заг. ред. В. І. Свистун, О. В. Петрачкова. Київ : НУОУ, 319 с.

156. Сущенко Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту : монографія. Запоріжжя : ЗДУ, 2003. 442 с.

157. Таблиці функцій та критичних точок розподілів. Розділи: Теорія ймовірностей. *Математична статистика. Математичні методи в психології*. уклад.: М. М. Горонескуль. Харків : УЦЗУ, 2009. 90 с.

158. Торічний О. В. Формування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників засобами проектної діяльності. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України : Педагогіка*. 2016. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2016_1_10

159. Тракалюк О. Л. Організаційно-педагогічні умови розвитку фахової

компетентності посадових осіб кадрових органів. *Педагогічні науки. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2015. Вип. 2. С. 234–239. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2015_2_19

160. Тракалюк О., Ягупов В. Організаційна компетентність посадових осіб кадрових органів Міністерства оборони та Збройних сил України. *Адаптивне управління: теорія і практика : Педагогіка* : електр. 231 наук. вид. Серія : Педагогіка. 2021. Т. 12. № 23. URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/view/431>

161. Троценко О. Я. Педагогічне моделювання професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови початкової школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2012. 308 с.

162. Урусський В. І. Педагогічна діагностика : методичні рекомендації / укл. В. Урусський. URL: <https://bcmc.kiev.ua/docs/peddiagnostika.pdf>

163. Фізичне виховання військовослужбовців : навч. посіб. / М.Ф. Пічугін, Г.П. Грибан, В.М. Романчук та ін.; за ред. Г. П. Грибана. Житомир : ЖВІ НАУ, 2011. 820 с.

164. Фізичне виховання: проблеми та перспективи : монографія / за заг. ред. Г. П. Грибана. Житомир : Рута, 2020. 384 с.

165. Філософський словник. Вид. 2-ге, переробл. і доп. / за ред. В. І. Шинкарука. Київ : Голов. ред. УРЕ, 1986. 800 с.

166. Фіцула М. Н., Цехмістрова Г. С. Сутність педагогічної діагностики та її місце в дидактичному процесі. *Теоретичні питання культури, освіти, виховання: Педагогіка*. 2002. № 6. С. 87.

167. Худолій О. М. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання : навчальний посібник. Харків : ОВС, 2007. 406 с.

168. Цехмістрова Г. С. Сутність педагогічної діагностики та її місце в дидактичному процесі. *Теоретичні питання культури, освіти, виховання*. 2002. № 6. С. 67–70.

169. Цехмістрова Г. С., Фоменко Н. А. Управління в освіті та педагогічна діагностика : підручник. Київ : Слово, 2005. 280 с.

170. Шалигіна Н. П. Розвиток комунікативної компетентності офіцерів багатонаціональних штабів у процесі військово-професійної підготовки до участі в міжнародних миротворчих операціях : дис. ...канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2019. 376 с.

171. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів : у 2 ч. Тернопіль : Вид. «Богдан», 2001. Част. 1. 272 с.

172. Ягупов Василь, Коновалов Денис. Сутність і зміст фізичної готовності майбутніх офіцерів сухопутних військ до професійної діяльності. *Військова освіта* : зб. наук. праць. 2022. № 45. С. 283–293. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2022-45/283-294>

173. Ягупов Василь, Жембровський Сергій. Перспективна система діагностування фізичної підготовленості військовослужбовців Збройних Сил України: теоретико-методологічне обґрунтування. *Військова освіта* : зб. наук. праць. 2020. № 2 (42). С. 378–392. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2020-2/378-392>

174. Ягупов В. В. Аксіологічний вимір європейського освітнього простору та методологічні проблеми українських дослідників у педагогіці. *Ціннісно-орієнтований підхід в освіті і виклики євроінтеграції* : матеріали Міжнар. наук.-метод. конф., м. Суми, 29-30 травня 2020 р. / ред. колегія : В.М. Завгородня, А.М. Куліш та ін. Суми : СДУ, 2020. С. 51–53. URL: https://drive.google.com/file/d/1ri7rvY_i7d-gk9xPHYi5BWZlqrrq-IdmX/view

175. Ягупов В. В., Кива В. Ю. Критерії та показники діагностування розвиненості інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів системи військової освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Том 71, № 3. С. 248–266.

176. Ягупов В. В., Костів С.Ф. Педагогічне моделювання розвитку психофізичної витривалості майбутніх професіоналів військового управління на етапі оперативно-тактичної підготовки. *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвуз. зб. наук. пр. мол. вч. ДДПУ імені Івана Франка. 2020. Вип. № 28, т. 2. С. 172–180. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/28.208670>

177. Ягупов В., Свистун В., Погребняк В. Методи фізичного виховання майбутніх фахівців у закладах вищої освіти та їх класифікація. *Військова освіта*. 2021. 2(44). С. 328–343. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2021-44/328-343>

178. Ягупов В. В. Методологічні основи компетентнісного підходу до професійної підготовки офіцерів запасу. *Проблеми освіти*. 2019. № 91. С. 325–331.

179. Ягупов В. В. Методологічні основи компетентнісного підходу до професійної підготовки офіцерів запасу. *Проблеми освіти*. 2019. №92. С. 239–245.

180. Ягупов В. В. Методологічні основи розуміння та обґрунтування понять «компетентність» і «компетенція» щодо професійної підготовки майбутніх фахівців. *Нові технології навчання* : наук.-метод. зб. : у 2-х ч. 2011. Вип. 69, ч. 1. С. 23–29.

181. Ягупов В. В. Методологія визначення основних видів компетентності випускників професійно-технічної освіти. *Освітньо-наукове забезпечення діяльності правоохоронних органів і військових формувань України* : матеріали IV всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький 18 листопада 2011 р. Хмельницький, 2011. С. 373–376.

182. Ягупов В. В. Військова дидактика : навч. посіб. КНУ ім. Тараса Шевченка. Київ : ВПЦ КУ, 2000. 399 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Yahupov_Vasyl/Viiskova_dydaktyka.pdf

183. Ягупов, В. В. Неімітаційні активні методи навчання. *Вісник Дніпропетровського університету : Педагогіка і психологія* / відп. ред. Носенко Е. Л. 2000. Вип. 5. С. 78–85.

184. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посіб. Київ : Либідь, 2002. 560 с.

185. Ягупов В. В. Професійний розвиток особистості фахівця: поняття, зміст та особливості. *Наукові записки НаУКМА. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота*. 2015. Т. 175. С. 22–28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMApp_2015_175_4

186. Ягупов В. В. Суб'єктність учнів як основна детермінанта дистанційного навчання в системі професійно-технічної освіти. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України* / редкол. : В. О. Радкевич (голова) та ін. 2015. № 11. С.29–36.

187. Ягупов В. В. Суб'єктно-діяльнісний підхід як ефективна методологічна основа формування готовності військового керівника до управлінської діяльності. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти* : зб. наук. пр. / за ред. Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКОГО та О. Г. РОМАНОВСЬКОГО. 2008. Вип. 17 (21). С. 101–111.

188. Ягупов В. В. Теорія і методологія військово-педагогічних досліджень : підручник. Київ : НУОУ, 2019. 444 с.

189. Ягупов В. В., Тракалюк О. Л. Критерії та показники діагностування професійної підготовленості офіцерів оперативно-тактичної ланки управління. *Вісник Національного університету оборони України*. 2021. № 6 (64). С. 164–175. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2021-64-6-164-175>

190. Ягупов В. В., Фурс О. Й. Особливості діагностування психічної саморегуляції у майбутніх фахівців екстремальних видів діяльності. *Економічна психологія*. 2018. № 1 (12). С. 116–123.

191. Ягупов В. В. Ціннісно-мотиваційний компонент професійної компетентності фахівців: методологічний аспект. *Вісник Національного університету оборони України*. 2022. № 6 (70). С. 207–219. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2022-70-6-207-219>

192. Ягупов В. В., Шостак Р. Г. Педагогічне моделювання формування управлінської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України на адаптивних засадах. *Адаптивне управління: теорія і практика* : Педагогіка : електр. наук. вид. «Педагогіка». 2022. Вип. 14 (27). С. 3–17. URL: [https://doi.org/10.33296/2707-0255-14\(27\)-15](https://doi.org/10.33296/2707-0255-14(27)-15)

193. Ягупов В. В. Професійно-педагогічна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту військовослужбовців. *Науковий часопис УДУ ім. Михайла Драгоманова. Серія 15*. 2024. Вип. 7 (180).

C. 222–229. URL: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.7\(180\).44](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.7(180).44)

194. Ягупов В. В. Суб'єктно-діяльнісний підхід до обґрунтування термінології професійно-педагогічної підготовки майбутніх офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту Збройних сил України як офіцерів і педагогів. *Діяльнісні засади підготовки майбутніх компетентних фахівців в умовах сучасних викликів* : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид. ЖДУ ім. І. Франка, 2024. 366 с.

195. Ярмак О. М. Сучасні підходи до комплексної діагностики фізичного стану юнаків з використанням інформаційних систем. Валеологія і рекреація. Фізичне виховання різних груп населення. Фізична реабілітація. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2011. № 1. С. 96–100.

196. Abbas, M., Raja, U., Anjum, M., & Bouckenooghe, D. Perceived competence and impression management: Testing the mediating and moderating mechanisms. *International Journal of Psychology*. 2018. 54 (5). P. 668–677. URL: <https://doi.org/10.1002/ijop.12515>

197. Bielikov I. Pedagogical modeling of the formation of organizational competence in future specialists in physical culture and sports of the Armed Forces of Ukraine. *ScienceRise: Pedagogical Education*. 2022. 5 (50). P. 4–8. URL: <http://doi.org/10.15587/2519-4984.2022.265102>

198. Brante G. Multitasking and synchronous work: complexities in teacher work. *Teaching and Teacher Education*. 2009. 25 (3). P. 430–436.

199. Clef T. Exploratory Data Analysis in Business and Economics: An Introduction Using SPSS, Stata, and Excel. *Springer Science and Business Media*. January 2014. P. 3–9. DOI: [10.1007/978-3-319-01517-0](https://doi.org/10.1007/978-3-319-01517-0)

200. Franz E. Weinert Definition and Selection of Competencies. Concepts of Competence. *Max Planck Institute for Psychological Research, Munich, Germany, October 13-15, 1999*. P. 3–34.

201. Furmanek W. Kompetencje ogólnotechniczne w edukacji wszechszkolnej. *Edukacja Ogólnotechniczna nauczycieli klas. I-III* / red. K. Kraszewski. Rzeszow-Krakow : Wyd. Oświatowe, 1998. S. 184.

202. Dubrovska Olena, Yahupov Vasyl. Contextual Methodology of Formation of Diagnostic Competence of Future Officers – Specialists of Physical Training and Sports in the Process of Professional-Pedagogical Training. *Viae Educationis Studies of Education and Didactics*. 2023, Vol. 2, No. 3. P. 7–17. URL: <https://doi.org/10.15804/ve.2023.03.01>

203. Hudson C. Whisler Vesta R. Contextual Teaching and Learning for Practitioners. *Systemics, cybernetics and informatics*. (Aug 2008). Vol. 6, Num. 4. P. 54–58. URL: [www.iiisci.org/journal/cv\\$/sci/pdfs/e668ps.pdf](http://www.iiisci.org/journal/cv$/sci/pdfs/e668ps.pdf)

204. Ingenkamp Karlheinz. Lehrbuch der pädagogischen Diagnostik. *Pädagogische Psychologie. Diagnostik. Schulleistung. Schultest. Intelligenztest*. Verlag : Beltz. Jahr. 1997. 301 p. URL: <http://d-nb.info/951660853/04>

205. Klug J., Bruder S., Schmitz B. Which variables predict teacher's diagnostic competence when diagnosing students' learning behavior at different stages of a teacher's career. *Teachers and Teaching theory and practice*. Dec 2015. P. 461–484. URL: <https://doi.org/10.1080/13540602.2015.1082729>

206. Kostiv S., Oderov A., Klymovych V., Yagypov V., Romanchuk S., Matveiko O., Baidala V., Lesko O., Ostrovskiy M., Kuprinenko O., Sydorko O. Experimental results of the psychophysical endurance development of military professionals. *Journal of Physical Education and Sport*. 2021. Vol 21. Suppl. Issue 2. Art 135. P. 1076–1083. URL: <https://efsupit.ro/images/stories/aprilie2021/Art%20135.pdf>

207. Kyrychenko Olena, Yahupov Vasyl. Diagnostic competence of future officers – specialists in speaking and sport of the armed forces of Ukraine: concepts, contents and contents. New York. TK Meganom LLC. *Innovative Solutions in Modern Science*. 2022. Vol. 1 (53). P. 18–38. URL: [https://doi.org/10.26886/2414-634X.1\(53\)2022.2](https://doi.org/10.26886/2414-634X.1(53)2022.2)

208. Kyrychenko, O. M., Yahupov, V. V. Criteria and indicators for measuring the formation of diagnostic competence of future officers in the process of professional training. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences*. 2022. Vol. 2 (109). P. 133–158. URL:

[https://doi.org/10.35433/pedagogy.2\(109\).2022.133-158](https://doi.org/10.35433/pedagogy.2(109).2022.133-158)

209. Lukianova Larysa, Androshchuk Iryna, Banit Olga. Time Management as a Pedagogical Technology of PhD Students' Effective Self-Management. *The new educational review*. 2019. № 56. P. 53–65. URL:

<https://czasopisma.marszalek.com.pl/images/pliki/tner/201902/tner5604.pdf>

210. Lukianova L. Formation and Development of Information and Communication Competencies of Pedagogical Universities Students: Experience of Ukraine. Tomczyk, Ł., Fedeli, L. (eds). Digital Literacy for Teachers. *Lecture Notes in Educational Technology*. Springer, Singapore. 2022. P. 519–537. URL:

https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-981-19-1738-7_24

211. Lukyanova L., Zhizhko O. Communication phenomenon and skills necessary to master communicative competence in favor of peace culture. *Latin American context International Journal of Latest Research in Humanities and Social Science (IJLRHSS)*. 2019. Vol. 02, Issue 05. P. 44–50 URL:

<http://www.ijlrhss.com/paper/volume-2-issue-5/4-HSS-363.pdf>

212. Lauermann F., König J. Teachers' professional competence and wellbeing: Understanding the links between general pedagogical knowledge, self-efficacy and burnout. *Learning and Instruction*. 2016. Vol. 45. P. 9–19. URL:

<https://www.sciencedirect.com/-science/article/pii/S0959475216300639>

213. McClelland D. C. Testing for competence rather than for «intelligence». *American Psychologist*. 1973. 28 (1). P. 1–14. URL:

<https://doi.org/10.1037/h0034092>

214. Ohle A., McElvany N. Teachers' diagnostic competences and their practical relevance. *Journal for educational research online*. 2015. Vol. 7, No. 2. P. 5–10. URL: <https://www.waxmann.com/index.php>

215. Potega Witold. Rozwoj kompetencji zawodowych nauczycieli polskiej demokracji jacej sie szkoly podstawowej. Siedlce : Wyd-wo akademii Podlaskej, 2007. Nauczyciel i Szkoła 1-2 (34-35). P. 263-265.

216. Raven J. Competence in modern society: Its identification, development and release. Oxford, England: Oxford Psychologists Press. 1984. 251 p.

217. Spearman C. The proof and measurement of association between two things. *Amer J. Psychol.* 1904, 15, No. 8 p.
218. Spencer L.M. and Spencer S.M. *Competence at Work: Models for Superior Performance.* New York : John Wiley & Sons, Inc. 1993. 376 p.
219. Tymkiv N., Nychkalo N., L.Lukianova, Larysa. Implementation of the Professionally-Oriented Foreign Language Competence in Terms of Integrative Approach for Training Future Engineers. *New Educational Review.* Vol.1(67), March 2022. P. 144 – 158. URL: <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85134192822&origin=resultslist>
220. Yahupov Vasyl, Svystun Valentyna, Kyva Vladyslav. The Results of the Summative Stage of the Experiment on the Development of the Informational and Communication Competence of Teachers in the System of Military Education. *TEM Journal (Technology, Education, Management, Informatics).* 2020. Volume 9, Issue 1, P. 367-372. URL: https://www.temjournal.com/content/91/TEMJournalFebruary2020_367_372.pdf
221. Yahupov Vasyl, Zastelo Olha, Svystun Valentyna, Korchynska Nataliia, Chorna Olena, Krykun Viktoriia. Development of Foreign Language Teachers' Diagnostic Competence in the System of Military Education. *TEM Journal (Technology, Education, Management, Informatics).* 2020. Vol. 9, Issue 3. P. 1213–1220. URL: http://www.temjournal.com/content/93/TEMJournalAugust_1213_1220.pdf
222. White R. W. Motivatio Reconsidered: The Concept of Competence. *Psychological Review.* 1959. № 66(5). P. 297–333. URL: <https://psycnet.apa.org/doiLanding?doi=10.1037%2Fh0040934>
223. Wackerld D., Mendenhall W., Scheaffer R. L. *Mathematical statistics with applications.* Cengage Learning, 2014. P. 939. URL: https://books.google.com.ua/books/about/Mathematical_Statistics_with_Application.html?id=ITgGAAAAQBAJ&redir_esc=y

ДОДАТКИ

Додаток А

ЦІННІСНО-МОТИВАЦІЙНИЙ КРИТЕРІЙ

Додаток А.1

Методика С. Бубнова «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості»

Інструкція: Вам пропонується розглянути певну кількість тверджень, спрямованих на вивчення реалізації ціннісних орієнтацій в реальних умовах Вашої життєдіяльності. Відповідайте, по можливості, швидко, довго не замислюючись над кожним запитанням. Пам'ятайте, що поганих чи хороших відповідей немає, є тільки Ваша власна думка. Відповідати потрібно «так» або «ні». У бланку відповідей це, відповідно, «+» чи «-», які потрібно поставити поруч із номером запитання.

Запитання методики

1. Чи любите Ви лежати на дивані, нічого не роблячи?
2. Чи любите Ви заробляти гроші й отримувати від цього задоволення?
3. Чи часто Вас навідує думка, що хочеться сходити в театр чи на виставу?
4. Чи часто Ви допомагаєте близьким по господарству?
5. Чи вважаєте Ви, що любов – визначальне почуття в житті?
6. Чи любите Ви читати військові книги про щось нове і невідоме Вам?
7. Чи хочете Ви стати начальником, рангом вищим, ніж Ви?
8. Чи хочете Ви, щоб Вас поважали друзі за Ваші особисті якості?
9. Чи хочете Ви самі брати участь у будь-яких громадських заходах (мітингах) на користь близьких Вам людей?
10. Чи вважаєте Ви, що без спілкування з друзями Ваше життя буде тьмяним і безрадісним?
11. Чи вважаєте Ви, що було би здоров'я, а все інше докладеться?
12. Чи часто Вам хочеться розслабитися (наприклад, послухати легку музику)?
13. Ви обрали свою професію, в основному, тому, що вона може приносити великий матеріальний заробіток?
14. Чи вважаєте Ви, що в житті важливо вміти грати на музичних інструментах, малювати?
15. Якщо хтось з Ваших знайомих захворів, чи знайдете час, щоб його відвідати?
16. Ваш шлюб укладено (буде укладено) по любові?
17. Чи зі всіма керівними документами Ви ознайомлюєтесь?
18. Чи хотіли Ви у школі бути організатором?
19. Якщо Ви зробили непорядний вчинок по відношенню до друзів чи співробітників, чи будите Ви переживати з цього приводу?
20. Чи вважаєте Ви, що шляхом громадських дій (мітингів, зборів) можна що-небудь змінити в суспільному житті?
21. Чи можете Ви спокійно обійтися без частого спілкування зі своїми знайомими?
22. Чи вважаєте Ви, що необхідно будь-яким чином зміцнювати своє здоров'я (плавати, бігати, грати в теніс)?
23. Головне для Вас – Ваш настрій на даний момент, а що буде потім – не важливо?
24. Чи вважаєте Ви, що головне – це придбати житло, машину та інші матеріальні блага?
25. Чи любите Ви прогулюватися у лісі, в парку?
26. Як Ви вважаєте, чи потрібно допомагати матеріально тим, хто просить милостиню, чи ні?
27. Любов – це почуття, яке народжується і вмирає?

28. Хотіли би Ви стати військовим вченим чи науковим співробітником?
29. Влада – це почесно і значимо, чи від неї більше клопоту і всіляких неприємностей?
30. Чи хотіли б Ви, щоб у Вас було більше друзів?
31. Чи спадало Вам на думку зайнятися перебудовою будь-якої громадської організації (клубу, консультаційного пункту, інституту)?
32. Чи багато вільного часу Ви бажали би приділяти спілкуванню?
33. Чи часто Ви замислюєтеся про своє здоров'я?
34. Чи вважаєте Ви, що дуже важливо вміти отримувати задоволення?
35. Якби все почати спочатку, чи вибрали б Ви тепер більш високооплачувану роботу, ніж ту, яка є?
36. Чи хотіли б Ви зайнятися фотографією?
37. Чи вважаєте Ви, що потрібно обов'язково допомогти людині, яка впала?
38. Почуття любові для Вас – це першооснова життя, чи ні?
39. Чи часто Ви задаєте собі запитання: «А чому саме так?»
40. Хотіли б Ви «робити» політику?
41. Чи часто Ваш внутрішній голос задає вам запитання: «А чи поважають мене ті, які мене оточують?»
42. Чи є для Вас суспільні явища предметом обговорення на роботі чи вдома?
43. Якщо Ви три дні проведете на безлюдному острові, чи помрете від самотності?
44. Чи катаєтесь Ви на лижах, щоб зміцнити своє здоров'я?
45. Чи часто Ви довго мрієте, лежачи із закритими очима?
46. Головне в житті – це заробляти гроші, створювати власний бізнес?
47. Чи часто Ви купуєте картини та інші художні твори, а чи хотіли б їх купити?
48. Якщо хтось із Ваших близьких надовго захворів, чи будете Ви без його прохання виконувати обов'язки по господарству?
49. Чи любите Ви маленьких дітей?
50. Хотіли б Ви досягти значних успіхів у військовій професії?
51. Хотіли б Ви бути схожим на будь-яку відому людину (актора, політика, бізнесмена)?
52. Чи важливо Вам, щоб Вас поважали товариші по службі за Ваші професійні знання?
53. Хотіли б Ви у даний час що-небудь самі зробити в політиці?
54. Ви рішуча людина?
55. Чи ходите Ви у сауну, до басейну, у лазню, чи займаєтесь аеробікою для підтримки хорошого фізичного стану?
56. Нормальний відпочинок – це надзвичайно важливо, чи не так?
57. Чи вважаєте Ви, що дуже важливо накопичувати матеріальні засоби і передавати їх дітям?
58. Хотілося б Вам коли-небудь самому намалювати картину чи створити музику?
59. Коли маленька дитина плаче – це «крик про допомогу»?
60. Для Вас важливіше любити самому, ніж бути коханим?
61. «У всьому хочеться дійти до самої суті» – це про Вас?
62. Ви хотіли б, щоб Ваші діти стали знаменитими людьми?
63. Хотіли б Ви, щоб товариші по службі зверталися до Вас за допомогою в особистих питаннях, як до людини?
64. У суспільному житті нехай залишається все, так як є?
65. Спілкування – це лише марна трата часу?
66. Здоров'я – це не найголовніше в житті, чи не так?

Номер запитання										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33
34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44
45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55
56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66
Σ										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

Перерахуємо ці цінності в узагальненому вигляді:

- стовбець 1 – приємне проведення часу, відпочинок;
- стовбець 2 – високий матеріальний добробут;
- стовбець 3 – пошук і насолода прекрасним;
- стовбець 4 – допомога і милосердя до інших людей;
- стовбець 5 – любов, кохання;
- стовбець 6 – пізнання нового у світі, природі, людині;
- стовбець 7 – високий соціальний статус і управління людьми;
- стовбець 8 – визнання і повага людей і вплив на оточуючих;
- стовбець 9 – соціальна активність для досягнення позитивних змін в суспільстві;
- стовбець 10 – спілкування;
- стовбець 11 – здоров'я.

Оброблення та інтерпретація результатів.

Ступінь виразності кожної з поліструктурності ціннісних орієнтацій особистості визначається за допомогою ключа, представленого в бланку відповідей. Відповідно до цього підраховується кількість позитивних відповідей у всіх одинадцяти шпальтах цінностей (описані нижче по тексту). За результатами оброблення персональних даних будується графічний профіль, що відображає вираженість кожної цінності. Для цього по вертикалі фіксується кількісна вираженість цінностей, а по горизонталі – види цінностей.

Оброблення та інтерпретація результатів. У контексті нашого дослідження співвідношення:

- 90-100 балів, «відмінно»;
- 80-89 балів, «дуже добре»;
- 65-79 балів «добре»;
- 55-64 балів, «задовільно»;
- 50-54 балів, «достатньо»;
- 1-49 балів, «незадовільно».

**Методика для діагностування мотивації фахової діяльності
за К. Замфір у модифікації А. О. Реана**

Інструкція. Прочитайте нижче мотиви майбутньої діяльності як фахівця фізичної культури та спорту в Збройних силах України та оцініть їх значимість для Вас за п'ятибальною шкалою.

Тест

№ з/п	Мотив	1 бал	2 бали	3 бали	4 бали	5 балів
		майже повністю незначимо	трохи незначимо	посередньо	значимо	дуже значимо
1.	Заробляння грошей					
2.	Прагнення до руху в кар'єрі					
3.	Прагнення уникнути критики зі сторони командування					
4.	Прагнення уникнути можливих неприємностей і покарання у військовій службі					
5.	Потреба в досягненні соціального престижу і поваги					
6.	Отримання задоволеності від самого процесу і результату діяльності як фахівця фізичної культури та спорту в Збройних силах України					
7.	Можливість найбільш повної самореалізації саме в цій діяльності як військового професіонала					
8.	Можливість найбільш повної самореалізації саме в цій діяльності як суб'єкта фізичної культури та спорту в Збройних силах України					

Інтерпретація опитувальника: Підраховуються показники внутрішньої мотивації (ВМ), зовнішньої позитивної (ЗПМ) та зовнішньої негативної (ЗНМ) мотивації за ключами;

$$ВМ = (\text{оцінка пункту 6} + \text{оцінка пункту 7} + \text{оцінка пункту 8})/3;$$

$$ЗПМ = (\text{оцінка пункту 1} + \text{оцінка пункту 2} + \text{оцінка пункту 5})/3;$$

$$ЗНМ = (\text{оцінка пункту 3} + \text{оцінка пункту 4})/2.$$

Проявом ступеня вираженості кожного типу мотивації буде число у межах від 1 до 5 (можливо дробове). На основі отриманих даних визначається мотиваційний комплекс особистості – співвідношення між трьома видами мотивації.

Найкращим, оптимальним, мотиваційним комплексом особистості вважаються два типи співвідношення:

$$1) ВМ \geq ЗПМ \geq ВНМ \text{ і } 2) ВМ = ЗПМ \geq ЗНМ.$$

Найгіршим мотиваційним комплексом вважається тип:

$$3) ЗНМ \geq ЗПМ \geq ВМ.$$

Оброблення та інтерпретація результатів. У контексті нашого дослідження співвідношення:

$BM \geq 3PM \geq 3NM$ – відповідає 90-100 балам за загальною шкалою та високому рівню мотивації до здійснення організаційної діяльності;

$BM = 3PM \geq 3NM$ – відповідає 65-89 балам за загальною шкалою та середньому рівню мотивації до здійснення організаційної діяльності;

$BM = 3PM \geq 3NM$ – відповідає 55-64 балам за загальною шкалою та достатньому рівню мотивації до здійснення організаційної діяльності;

$3NM \geq 3PM \geq BM$ – відповідає 1-54 балам за загальною шкалою та низькому рівню мотивації до здійснення організаційної діяльності.

Оброблення та інтерпретація результатів. У контексті нашого дослідження співвідношення:

90-100 балів, «відмінно»;

80-89 балів, «дуже добре»;

65-79 балів «добре»;

55-64 балів, «задовільно»;

50-54 балів, «достатньо»;

1-49 балів, «незадовільно».

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КРИТЕРІЙ**Додаток Б.1****Авторська методика.**

Тест на визначення рівнів сформованості знань респондентів Інструкції з фізичної підготовки в системі Міністерства оборони України для майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту

Виберіть правильний варіант відповіді.

1. Інструкція з фізичної підготовки в системі МО України визначає...

- а) систему фізичної підготовки військовослужбовців, а також обліку фізичної підготовки та спортивної діяльності у системі Міністерства оборони України;
- б) систему фізичної підготовки військовослужбовців для вступу у вищі військові навчальні заклади (далі – ВВНЗ) і порядок організації фізичної підготовки та спортивної діяльності у системі Міністерства оборони України;
- в) систему фізичної підготовки військовослужбовців, а також форми, зміст і порядок організації фізичної підготовки та спортивної діяльності у системі МО України.

2. Військово-прикладні рухові вміння – це...

- а) здатність військовослужбовців застосовувати сформовані навички та вміння для раціонального вирішення поставлених рухових завдань у різних умовах, що змінюються;
- б) спроможність військовослужбовців застосовувати доведені до автоматизму навички для вирішення поставлених завдань у різних умовах, що змінюються;
- в) спроможність військовослужбовців застосовувати доведені до автоматизму навички щодо систематизації завдань у різних умовах, що змінюються.

3. Витривалість – це...

- а) спроможність військовослужбовця долати зовнішній опір у процесі рухової діяльності;
- б) здатність військовослужбовця протистояти стомленню у процесі рухової діяльності;
- в) спроможність військовослужбовця протистояти стомленню у результаті систематичного виконання фізичних вправ.

4. Фізична підготовка – це...

- а) складова частина загальної системи навчання та виховання військовослужбовців, яка спрямована на забезпечення їх фізичної готовності до професійної діяльності;
- б) складова частина загальної системи навчання та виховання військовослужбовців, який характеризується рівнем фізичних, спеціальних якостей до професійної діяльності;
- в) складова частина загальної системи навчання та виховання військовослужбовців, яка спрямована на забезпечення їх фізичної готовності відповідно до вимог сучасного бою.

5. Фізичні вправи – це...

- а) рухові дії, прийоми чи їх сукупність, що спрямована на забезпечення їх фізичної готовності до професійної діяльності;
- б) рухові дії, прийоми чи їх сукупність, що виконуються з метою покращення фізичного стану військовослужбовців, вирішення їх службових та інших завдань;
- в) рухові дії, прийоми чи їх сукупність, що виконуються з метою покращення фізичного розвитку військовослужбовців до виконання завдань за призначенням.

6. Контроль за фізичною підготовкою здійснюється ...

а) командирами (начальниками), фахівцями фізичної підготовки і спорту. Під час проведення контролю перевіряються: рівень фізичної готовності (підготовленості) військовослужбовців, якість управління фізичною підготовкою;

б) командирами (начальниками), фахівцями фізичної підготовки і спорту. Під час проведення контролю оцінюються: рівень фізичної готовності (підготовленості) військовослужбовців, повнота та якість засвоєння програм (ефективність процесу фізичної підготовки);

в) командирами (начальниками), фахівцями фізичної підготовки і спорту. Під час проведення контролю перевіряються, аналізуються і оцінюються: рівень фізичної готовності (підготовленості) військовослужбовців, повнота та якість засвоєння програм (ефективність процесу фізичної підготовки); якість управління фізичною підготовкою.

7. Фізична готовність – це...

а) фізичний стан військовослужбовця, рівень його знань, вмінь і навичок з питань фізичної підготовки, який дозволяє йому виконувати бойові завдання за призначенням відповідно до вимог сучасного бою;

б) фізичний стан та сукупність відповідних показників військовослужбовця, які характеризують функціональний стан організму для виконання бойових завдань за призначенням відповідно до вимог сучасного бою;

в) фізичний стан військовослужбовця, який дозволяє йому виконувати бойові та інші завдання за призначенням відповідно до вимог сучасного бою.

8. У процесі фізичної підготовки військовослужбовців реалізуються принципи:

а) прикладної спрямованості, відповідальності, систематичності, професійності, самостійності та конкретності;

б) прикладної спрямованості, комплексності, систематичності, послідовності, оптимальності та конкретності;

в) прикладної спрямованості, свідомості, систематичності, вмінні та навичок, конкретності.

9. Швидкість (швидкісні здатності) – це...

а) здатність військовослужбовця здійснювати рухові дії за мінімальний час;

б) спроможність військовослужбовця здійснювати рухові дії під впливом різних несприятливих факторів службової діяльності за мінімальний час;

в) спроможність військовослужбовця здійснювати рухові дії відповідного рівня професійної підготовки за мінімальний час.

10. Фізична підготовленість – це...

а) фізичний стан військовослужбовця, який характеризується рівнем розвитку фізичних якостей, який дозволяє йому виконувати бойові завдання за призначенням;

б) фізичний стан військовослужбовця, який характеризується наявним рівнем розвитку фізичних, спеціальних якостей, вмінь у результаті систематичного виконання фізичних вправ;

в) фізичний стан військовослужбовця, який характеризується наявним рівнем розвитку фізичних, спеціальних якостей, ступенем сформованості військово-прикладних рухових навичок і вмінь.

11. Мета фізичної підготовки полягає у ...

а) забезпеченні фізичної підготовки військовослужбовців до бойової діяльності, виконання службових завдань за призначенням, шляхом розвитку фізичних та спеціальних якостей;

б) забезпеченні фізичної готовності військовослужбовців до бойової діяльності, виконання службових завдань за призначенням, сприянні вирішення інших завдань їх навчання та виховання;

в) забезпеченні фізичної готовності військовослужбовців до бойової діяльності, виконання службових завдань за призначенням, шляхом вдосконалення військово-прикладних рухових навичок та вмій.

12. Спритність (координаційні здібності) – це...

а) здатність військовослужбовця виконувати рухові дії координовано і точно, своєчасно і раціонально вправлятися з новими несподіваними завданнями;

б) спроможність військовослужбовця виконувати рухові дії координовано і точно у процесі рухової діяльності;

в) спроможність військовослужбовця виконувати рухові дії координовано і точно у визначеному напрямку.

13. Фахівець фізичної підготовки і спорту – це...

а) особа, яка організовує та/або проводить навчальні заняття з фізичної підготовки, фізкультурно-оздоровчі, спортивні заходи з військовослужбовцями і має спеціальну освіту; до цих осіб належать: начальники, інструктори фізичної підготовки і спорту військових частин; науково-педагогічні (педагогічні) працівники, викладачі, тренери кафедр фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту ВВНЗ, ВНП ЗВО, ЗФПВО, військових (військово-морських); наукові працівники наукових підрозділів з питань фізичної підготовки і спорту;

б) особа, яка організовує та/або проводить навчальні заняття з фізичної підготовки, фізкультурно-оздоровчі, спортивні заходи з військовослужбовцями і має спеціальну освіту та відповідний освітньо-кваліфікаційний рівень; до цих осіб належать: начальники, науково-педагогічні (педагогічні) працівники, викладачі, тренери кафедр фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту ВВНЗ, ВНП ЗВО, ЗФПВО; адміністративний та тренерський склад закладів фізичної культури і спорту Міноборони;

в) особа, яка організовує та/або проводить навчальні заняття з фізичної підготовки, фізкультурно-оздоровчі, спортивні заходи з військовослужбовцями і має спеціальну освіту та відповідний освітньо-кваліфікаційний рівень; до цих осіб належать: начальники, інструктори фізичної підготовки і спорту військових частин; науково-педагогічні (педагогічні) працівники, викладачі, інструктори, тренери кафедр фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту ВВНЗ, ВНП ЗВО, ЗФПВО, військових (військово-морських) ліцеїв (далі – ВЛ); адміністративний та тренерський склад закладів фізичної культури і спорту Міноборони; наукові працівники наукових підрозділів з питань фізичної підготовки і спорту.

14. Управління процесом фізичного вдосконалення – це...

а) сукупність специфічних дій на процес фізичного вдосконалення військовослужбовців з метою забезпечення їх фізичної готовності до виконання завдань за призначення шляхом застосування засобів, методів, форм і функцій управління: керівництва, організації, забезпечення та проведення;

б) сукупність специфічних дій на процес фізичного вдосконалення, з проведенням навчальних занять фізичної підготовки з військовослужбовцями за наявності відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня підготовки до виконання завдань за призначення шляхом застосування функцій управління: керівництва, організації, забезпечення та проведення;

в) сукупність специфічних дій на процес фізичного вдосконалення військовослужбовців з метою забезпечення їх фізичної готовності, шляхом застосування функцій управління: керівництва, організації, забезпечення та проведення.

15. Сила (силові здібності) – це...

- а) спроможність військовослужбовця долати зовнішній опір шляхом розвитку фізичних та спеціальних якостей, за рахунок м'язових зусиль;
- б) спроможність військовослужбовця долати зовнішній опір відповідно до військово-прикладних рухових вмінь і навичок, за рахунок м'язових зусиль;
- в) здатність військовослужбовця долати зовнішній опір або протидіяти йому за рахунок м'язових зусиль.

16. Фізичні якості – це...

- а) властивості (особливості) організму, які розвинуті у процесі фізичної підготовки військовослужбовця, що визначають її можливості виконувати відповідну рухову діяльність;
- б) властивості (особливості) організму, що є важливим елементом бойової готовності військовослужбовця, забезпечують його рухову діяльність;
- в) властивості (особливості) організму військовослужбовця, що забезпечують його рухову діяльність.

17. Плануванням передбачається час для самостійної роботи з фізичної підготовки упродовж тижня:

- а) з курсантами, студентами, слухачами ВВНЗ, ВНП ЗВО, ЗФПВО – не менше 3 раз по 1 год., у навчальні дні, у години самостійної роботи (підготовки);
- б) з курсантами, студентами, слухачами ВВНЗ, ВНП ЗВО, ЗФПВО – не менше 2 раз по 1 год., у навчальні дні, у години самостійної роботи (підготовки);
- в) з курсантами, студентами, слухачами ВВНЗ, ВНП ЗВО, ЗФПВО – не менше 2 раз по 2 год., у навчальні дні, у години самостійної роботи (підготовки).

18. У розкладі занять роти на тиждень вказуються:

- а) варіанти та зміст ранкової фізичної зарядки; теми та зміст навчальних занять з фізичної підготовки; зміст фізичного тренування у процесі чергування; години та зміст заходів спортивно-масової роботи; години проведення, теми та зміст інструкторсько-методичних і показових занять з керівниками фізичної підготовки;
- б) варіанти та зміст ранкової фізичної зарядки; теми та зміст навчальних занять з фізичної підготовки; зміст супутнього фізичного тренування; зміст фізичного тренування у процесі чергування; години та зміст заходів спортивно-масової роботи; години проведення, теми та зміст інструкторсько-методичних і показових занять з керівниками фізичної підготовки;
- в) варіанти та зміст ранкової фізичної зарядки; теми та зміст навчальних занять з фізичної підготовки; зміст супутнього фізичного тренування; години проведення, теми та зміст інструкторсько-методичних і показових занять з керівниками фізичної підготовки.

19. Фізичне вдосконалення – це...

- а) процес покращення фізичного стану військовослужбовців, формування пов'язаних з ним переконань, потреб, знань і вмінь у результаті систематичного виконання фізичних вправ та впливу відповідних сприятливих умов;
- б) процес покращення фізичного стану військовослужбовців, знань і вмінь у результаті систематичного виконання фізичних вправ та впливу відповідних сприятливих умов;
- в) процес покращення фізичного стану військовослужбовців, знань, вмінь і навичок у результаті виконання систематичних фізичних вправ для вирішення завдань за призначенням.

20. Зміст фізичної підготовки складають:

- а) фізичні вправи, теоретичні знання, перевірка досягнутого рівня розвитку фізичних якостей (навичок або вмінь), управління фізичною підготовкою у військових частинах (підрозділах);

б) фізичні вправи, теоретичні знання, формування та вдосконалення у військовослужбовців військово-прикладних рухових навичок і вмінь, управління фізичною підготовкою у військових частинах (підрозділах);

в) фізичні вправи, теоретичні знання, організаційно-методичні навички та вміння управління фізичним вдосконаленням військовослужбовців, фізичною підготовкою у військових частинах (підрозділах).

Оброблення та інтерпретація результатів. За кожну вірну відповідь нараховується 5 балів. Рівень знань респондентів Інструкції з фізичної підготовки в системі Міністерства оборони України визначається за 100 бальною шкалою та відповідає наступним значенням:

У контексті нашого дослідження співвідношення:

90-100 балів, «відмінно»;

80-89 балів, «дуже добре»;

65-79 балів «добре»;

55-64 балів, «задовільно»;

50-54 балів, «достатньо»;

1-49 балів, «незадовільно».

Авторська методика.**Тест на визначення рівнів сформованості теоретичних і практичних знань щодо діагностування фізичної підготовленості та готовності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту**

Виберіть правильний варіант відповіді.

1. Класифікація вправ за їх переважним впливом на розвиток окремих здатностей фахівця.

а) вправи для діагностування військового фахівця розвиненості швидкісних, силових, рівень його знань, вмінь і навичок з питань фізичної підготовки, витривалості, гнучкості, вольових здатностей та ін;

б) вправи для діагностування військового фахівця розвиненості швидкісних силових, швидкісно-силових і координаційних здатностей, витривалості, гнучкості, вольових здатностей та ін;

в) вправи для діагностування військового фахівця розвиненості швидкісних, силових, швидкісно-силових і координаційних здатностей, витривалості, гнучкості, сенсорно-перцептивних, інтелектуальних, естетичних, вольових здатностей та ін.

2. Здатність фахівців змінювати темп рухів у змагальних умовах визначається їхньою підготовленістю.

а) темп рухів у фізичних вправах, з одного боку, відображає рівень розвитку швидкості, а з іншого – ступінь володіння технікою; темп визначається кількістю повторних рухів за одну хвилину;

б) темп рухів у фізичних вправах, з одного боку, відображає рівень прискорення швидкості, а з іншого – ступінь володіння технікою; темп визначається швидкістю рухів за одну хвилину;

в) темп рухів у фізичних вправах відображає рівень розвитку витривалості рухів; темп визначається відповідною витривалістю.

3. При оволодінні технікою рухових дій фахівець має враховувати:

а) рухове завдання, пов'язане з активними м'язовими зусиллями і напруженням на даний момент часу;

б) рухове завдання, що виконуються, особливості вправи, які вивчаються, зовнішні умови, вік, стать, ступінь фізичної підготовленості, стан організму на даний момент часу та ін.;

в) рухове завдання, цілеспрямовані і свідомі дії, м'язові зусилля під час виконання вправ на даний момент часу та ін.

4. Напрямок руху тіла – це...

а) зміна положення тіла та його частин у просторі відносно до будь-якої поверхні (фронтальної, сагітальної, горизонтальної) або будь-якого зовнішнього орієнтиру (тіла тих, хто займається, партнера, спортивного снаряда та ін.). Розрізняють такі напрямки: основні (вгору-вниз, уперед-назад, праворуч-ліворуч, і проміжні уперед-вгору та ін.);

б) рухи в окремих суглобах (рук, ніг та ін.) або будь-якого зовнішнього орієнтиру (власного тіла тих, хто займається, за формою траєкторії можна судити про ефективність техніки фізичної вправи);

в) величина шляху переміщення окремих частин тіла відносно одна одної або осі спортивного снаряда.

5. Інтенсивність навантажень, спрямованої на максимальну силу і динамічну силову витривалість, визначається:

а) параметрами величини опору за кількістю максимально доступних повторень цієї вправи (ПМ), масою штанги або іншого обтяження (кг і % максимальної маси тіла); кількістю повторень в одному підході по відношенню до ПМ; тривалістю інтервалів відпочинку між серіями; темпом виконання;

б) параметрами величини опору за кількістю максимально доступних повторень цієї вправи (ПМ), масою штанги або іншого обтяження (кг і % максимальної маси тіла); кількістю повторень в одному щодо ПМ; тривалістю інтервалів відпочинку між серіями; темпом виконання;

в) параметрами величини опору за кількістю максимально доступних повторень цієї вправи (ПМ), масою штанги або іншого обтяження (кг і % максимальної маси тіла); кількістю повторень в одному підході по відношенню до ПМ; тривалістю інтервалів відпочинку між серіями; темпом виконання.

6. Контроль за фізичною готовністю (підготовленістю) військовослужбовців здійснюється ...

а) командирами (начальниками), фахівцями фізичної підготовки і спорту. Під час проведення контролю перевіряються: рівень фізичної готовності (підготовленості) військовослужбовців, якість управління фізичною підготовкою;

б) командирами (начальниками), фахівцями фізичної підготовки і спорту. Під час проведення контролю оцінюються: рівень фізичної готовності (підготовленості) військовослужбовців, повнота та якість засвоєння програм (ефективність процесу фізичної підготовки);

в) командирами (начальниками), фахівцями фізичної підготовки і спорту. Під час проведення контролю перевіряються, аналізуються і оцінюються такі параметри: рівень фізичної готовності (підготовленості) військовослужбовців, повнота та якість засвоєння програм (ефективність процесу фізичної підготовки); якість управління фізичною підготовкою.

7. Фізична готовність – це...

а) фізичний стан військовослужбовця, який дозволяє йому виконувати бойові та інші завдання за призначенням відповідно до вимог сучасного бою.

б) фізичний стан військовослужбовця, рівень його знань, вмінь і навичок з питань фізичної підготовки, який дозволяє йому виконувати бойові завдання за призначенням відповідно до вимог сучасного бою;

в) фізичний стан та сукупність відповідних показників військовослужбовця, які характеризують функціональний стан організму для виконання бойових завдань за призначенням відповідно до вимог сучасного бою.

8. Витривалість це...

а) стан військовослужбовця, при якому відбувається функціонування і розвиток системи фізичної підготовки;

б) частина фізичної підготовки, яка спрямована на розвиток основних фізичних якостей для протистояти стомленню організму;

в) здатність військовослужбовця протистояти стомленню у процесі рухової діяльності.

9. Зміст фізичної підготовки складають:

а) теоретичні знання, фізичний стан військовослужбовця, який характеризується рівнем розвитку фізичних якостей, фізичною підготовкою у військових частинах (підрозділах);

б) теоретичні та практичні знання, фізичні вправи, організаційно-методичні навички та вміння управління фізичним вдосконаленням військовослужбовців, фізичною підготовкою у військових частинах (підрозділах);

в) фізичні вправи, якість управління фізичною підготовкою військовослужбовців, вмінь у результаті систематичного виконання фізичних вправ у військових частинах (підрозділах).

10. Фізична підготовленість – це...

а) фізичний стан військовослужбовця, який характеризується рівнем розвитку фізичних якостей, який дозволяє йому виконувати бойові завдання за призначенням;

б) фізичний стан військовослужбовця, який характеризується наявним рівнем розвитку фізичних, спеціальних якостей, вмінь у результаті систематичного виконання фізичних вправ;

в) фізичний стан військовослужбовця, який характеризується наявним рівнем сформованості та розвиненості фізичних і спеціальних якостей, ступенем сформованості військово-прикладних рухових навичок, вмінь і здатностей.

11. Військовослужбовці перед продовженням контракту, перед призначенням на вищу посаду та для проходження атестаційної комісії перевіряються за трьома вправами:

а) чол. 1-4 вік. гр. – підтяг. на перекл., бігу на 100 м, бігу на 3 км;
чол. 5 вік. гр. – підтяг. на перекл., згин. та розгин. тулуба, бігу на 2 км;
чол. 6 вік. гр. – підтяг. на перекл. (згин. та розгин. тулуба рук в упорі лежачи), згинання та розгинання тулуба, бігу на 2 км;

чол. 7 і ст. вік. гр. – підтяг. на перекл. (згин. та розгин. рук в упорі лежачи), згин. та розгин. тулуба, бігу на 1 км;

жін. 1-2 вік. гр. – згин. та розгин. рук в упорі лежачи, згин. та розгин. тулуба, бігу на 3 км;

жін. 3-4 вік. гр. – згин. та розгин. рук в упорі лежачи, згин. та розгин. тулуба, бігу на 2 км;

жін. 5 і ст. вік. гр. – згин. та розгин. рук в упорі лежачи, згин. та розгин. тулуба, бігу на 1 км.

б) чол. 1-4 вік. гр. – підтяг. на перекл., бігу на 100 м, бігу на 2 км;
чол. 5 вік. гр. – підтяг. на перекл., згин. та розгин. тулуба, бігу на 1 км;
чол. 6 вік. гр. – підтяг. на перекл. (згин. та розгин. тулуба рук в упорі лежачи), згинання та розгинання тулуба, бігу на 1 км;

чол. 7 і ст. вік. гр. – підтяг. на перекл. (згин. та розгин. рук в упорі лежачи), згин. та розгин. тулуба;

жін. 1-2 вік. гр. – згин. та розгин. рук в упорі лежачи, згин. та розгин. тулуба, бігу на 3 км;

жін. 3-4 вік. гр. – згин. та розгин. рук в упорі лежачи, згин. та розгин. тулуба, бігу на 3 км;

жін. 5 і ст. вік. гр. – згин. та розгин. рук в упорі лежачи, згин. та розгин. тулуба, бігу на 2 км.

в) чол. 1-4 вік. гр. – підтяг. на перекл., бігу на 100 м, бігу на 3 км;
чол. 5 вік. гр. – підтяг. на перекл., згин. та розгин. тулуба, бігу на 3 км;
чол. 6 вік. гр. – підтяг. на перекл. (згин. та розгин. тулуба рук в упорі лежачи), згинання та розгинання тулуба, бігу на 2 км;

чол. 7 і ст. вік. гр. – підтяг. на перекл. (згин. та розгин. рук в упорі лежачи), згин. та розгин. тулуба, бігу на 2 км;

жін. 1-2 вік. гр. – згин. та розгин. рук в упорі лежачи, згин. та розгин. тулуба, бігу на 2 км;

жін. 3-4 вік. гр. – згин. та розгин. рук в упорі лежачи, згин. та розгин. тулуба, бігу на 1 км;

жін. 5 і ст. вік. гр. – згин. та розгин. рук в упорі лежачи, згин. та розгин. тулуба, бігу на 1 км.

12. Способами організації військовослужбовців під час виконання фізичних вправ є такі:

- а) індивідуальний, груповий, фронтальний, поточний, коловий, змагально-груповий;
- б) рівномірний, груповий, координований, поточний, коловий, контрольний;
- в) змінний, груповий, фронтальний, поточний, коловий, змагальний.

13. Психічна та емоційна стійкість забезпечуються виконанням фізичних вправ в умовах нервово-психічної напруженості (за наявності небезпеки), а саме таких:

а) під час подолання водних перешкод; стрибках у воду; пірнання в довжину та глибину; правильним розучуванням вправ, використанням підготовчих вправ, якісною і своєчасною допомогою та страхуванням;

б) під час подолання водних перешкод; стрибках у воду; пірнання в довжину та глибину; стислістю та ясністю пояснень, збільшенням кількості повторень і маси обтяжень, підвищенням швидкості виконання,;

в) під час подолання водних перешкод; стрибках у воду; пірнання в довжину та глибину; виконання вправ з елементами ризику; прийомів рукопашного бою та подолання перешкод в ускладнених умовах.

14. Злагодження у процесі фізичної підготовки досягається:

а) виконанням фізичних вправ у складі військового підрозділу; використанням комплексних, спеціальних фізичних вправ, спортивних і рухливих ігор, прийомів рукопашного бою; участю військовослужбовців у спортивних, військово-спортивних змаганнях і застосуванням змагального методу виконання фізичних вправ;

б) виконанням фізичних вправ у складі підрозділу; використанням комплексних, спеціальних фізичних вправ, спортивних і рухливих ігор, зіскоки з гімнастичних снарядів; опорні стрибки; стрибки у воду; акробатичні вправи; спуски з крутих схилів;

в) виконанням фізичних навантажень у складі підрозділу; використанням комплексних вправ, застосуванням методів переконання, прикладу, змагання, заохочення, примусу та впливу колективу, виконання фізичних вправ.

15. Спеціальними завданнями фізичної підготовки для військовослужбовців курсантів, слухачів ВВНЗ, ВНП ЗВО, які готують фахівців для цих частин і підрозділів, є такі:

а) пірнання в довжину та глибину; правильним розучуванням вправ, використанням підготовчих вправ, якісною і своєчасною допомогою та страхуванням; виховання сміливості, рішучості та впевненості у власних силах, згуртованості підрозділів та вдосконалення навичок індивідуальних і колективних дій на тлі максимальних фізичних і психологічних навантажень;

б) переважний розвиток спритності, сили; загальної та спеціальної перелік основних вправ, що обов'язково включаються до навчальних програм з фізичної підготовки для військовослужбовців усіх вікових груп; виховання сміливості, рішучості та впевненості у власних силах, згуртованості підрозділів та вдосконалення навичок індивідуальних і колективних дій; надання методичної і практичної допомоги керівникам занять з організації та проведення спеціальної фізичної підготовки,;

в) переважний розвиток спритності, сили, загальної та спеціальної (силової, швидкісної та швидкісно-силової) витривалості; формування спроможності до здійснення тривалих марш-кидків і маршів на лижах пересіченою місцевістю; формування і вдосконалення

навичок у подоланні гірських, водних та інших перешкод і метанні гранат; формування готовності до рукопашної сутички з чисельно переважаючим противником; виховання сміливості, рішучості та впевненості у власних силах, згуртованості підрозділів та вдосконалення навичок індивідуальних і колективних дій на тлі максимальних фізичних і психологічних навантажень.

16. Перевірка та оцінювання фізичної підготовки військовослужбовців і військових підрозділів (частин) проводиться з метою:

а) з'ясування властивості (особливості) організму, які розвинуті у процесі фізичної підготовки військовослужбовця, що визначають її можливості виконувати відповідну рухову діяльність;

б) визначення властивості (особливості) організму, що є важливим елементом бойової готовності військовослужбовця, забезпечують його рухову діяльність;

в) визначення рівня фізичної готовності (підготовленості) військовослужбовців і стану фізичної підготовки у військовій частині.

17. Нарахування 100 балів за виконання вправ з фізичної підготовки (чоловіки – біг):

а) 100 б: біг на 1 км – 4.20 хв.с; біг на 2 км – 6.30 хв.с; біг на 3 км – 11.00 хв.с; біг на 5 км – 20.00 хв.с; крос на 5 км – 23.30 хв.с; біг на 400 м – 2.02,5 хв.с; біг 4 х 100 м – 1.05,0 хв.с; біг 6 х 100 м з автоматом – 2.02,5 хв.с;

б) 100 б: біг на 1 км – 3.20 хв.с; біг на 2 км – 7.30 хв.с; біг на 3 км – 12.00 хв.с; біг на 5 км – 21.00 хв.с; крос на 5 км – 22.30 хв.с; біг на 400 м – 1.02,5 хв.с; біг 4 х 100 м – 1.05,0 хв.с; біг 6 х 100 м з автоматом – 2.02,5 хв.с.;

в) 100 б: біг на 1 км – 5.20 хв.с; біг на 2 км – 8.30 хв.с; біг на 3 км – 10.00 хв.с; біг на 5 км – 22.00 хв.с; крос на 5 км – 24.30 хв.с; біг на 400 м – 3.02,5 хв.с; біг 4 х 100 м – 1.05,0 хв.с; біг 6 х 100 м з автоматом – 2.02,5 хв.с.

18. Нарахування 100 балів за виконання вправ з фізичної підготовки (вправи на перекладині):

а) підтягування – 17 р; підйом переворотом – 12 р; підйом силою – 10 р; піднімання ніг – 20 р;

б) підтягування – 16 р; підйом переворотом – 13 р; підйом силою – 19 р; піднімання ніг – 21 р;

в) підтягування – 18 р; підйом переворотом – 14 р; підйом силою – 18 р; піднімання ніг – 19 р.

19. Нарахування 100 балів за виконання вправ з фізичної підготовки (чоловіки – силові вправи):

а) комбінована силова вправа на перекладині – 5р.; згинання та розгинання рук в упорі на брусах – 31р.; згинання та розгинання рук в упорі лежачи – 61р.; згинання та розгинання тулуба – 51р.; комплексна силова вправа – 100р.;

б) комбінована силова вправа на перекладині – 4р.; згинання та розгинання рук в упорі на брусах – 32р.; згинання та розгинання рук в упорі лежачи – 60р.; згинання та розгинання тулуба – 50р.; комплексна силова вправа – 100р.;

в) комбінована силова вправа на перекладині – 6р.; згинання та розгинання рук в упорі на брусах – 30р.; згинання та розгинання рук в упорі лежачи – 62р.; згинання та розгинання тулуба – 52р.; комплексна силова вправа – 100р.

20. Показ вправ керівник заняття виконує дзеркально:

а) для тих, що виконуються на місці – стоячи боком до підлеглих, а для тих, що виконуються в русі – обличчям до строю;

б) для тих, що виконуються на місці – стоячи обличчям або боком до підлеглих, а для тих, що виконуються в русі – назустріч строю;

в) для тих, що виконуються на місці – стоячи обличчям до підлеглих, а для тих, що виконуються в русі – боком до підлеглих.

Оброблення та інтерпретація результатів. За кожну вірну відповідь нараховується 5 балів. Рівень знань респондентів Інструкції з фізичної підготовки в системі Міністерства оборони України визначається за 100 бальною шкалою та відповідає наступним значенням:

У контексті нашого дослідження співвідношення:

90-100 балів, «відмінно»;

80-89 балів, «дуже добре»;

65-79 балів «добре»;

55-64 балів, «задовільно»;

50-54 балів, «достатньо»;

1-49 балів, «незадовільно».

Авторська методика.

Тест щодо методів, методичних прийомів, методик і засобів визначення рівнів сформованості знань засобів діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців

Виберіть правильний варіант відповіді.

1. Форми фізичної підготовки військовослужбовців організуються та проводяться за методикою, що включає:

- а) сукупність методів і методичних прийомів навчання, вправи для діагностування військового фахівця розвиненості швидкісних характеристик;
- б) сукупність методів і методичних прийомів навчання при визначенні рухів у фізичних вправах;
- в) сукупність методів і методичних прийомів навчання, розвитку та виховання військовослужбовців, злагодження військових колективів.

2. Залежно від місцевих умов, завдань і змісту занять з бойової підготовки засобами супутнього фізичного тренування можуть бути:

- а) прискорене пересування дорогами та поза ними, у т.ч. і пересіченою місцевістю у поєднанні з подоланням природних і штучних перешкод;
 - посадка на автомобілі та висадка з них;
 - подолання ділянок з глибоким сніговим покривом на лижах чи без них;
 - швидкісний біг і швидкісне подолання перешкод;
 - подолання водних перешкод;
 - багаторазове подолання перешкод та інженерних загород на навчальних полях;
 - метання гранат (предметів) на дальність і в ціль.
 В окремих випадках супутні фізичні тренування проводяться під час виконання поставлених тактичних завдань;
- б) прискорене пересування дорогами та поза ними, у т.ч. і пересіченою місцевістю у поєднанні з подоланням природних і штучних перешкод;
 - подолання ділянок з глибоким сніговим покривом на лижах;
 - зміна положення тіла та його частин до будь-якої поверхні (фронтальної, сагітальної, горизонтальної);
 - подолання водних перешкод;
 - багаторазове подолання перешкод з обтяженням;
 - рухове завдання, що виконуються для визначення ступеня фізичної підготовленості.
- в) – прискорене пересування дорогами та поза ними, у т.ч. і пересіченою місцевістю у поєднанні з подоланням природних і штучних перешкод;
 - рухи в окремих суглобах (рук, ніг та ін.);
 - подолання ділянок з глибоким сніговим покривом на лижах;
 - фізичний стан військовослужбовця, рівень його знань, вмінь і навичок;
 - подолання водних перешкод;
 - багаторазове подолання перешкод;
 - метання гранат в ціль.

3. Спеціальні засоби фізичної підготовки спрямовані на:

- а) формування навичок та величина шляху переміщення окремих частин тіла відносно одна одної або осі спортивного снаряда, рухове завдання, пов'язане з активними м'язовими зусиллями і напруженням;
- б) досягнення злагодження та формування фізичної готовності (підготовленості)

військовослужбовців, підрозділів і військових частин до виконання завдань за бойовим і функціональним призначенням в різних видах бою та формах застосування військ (сил).;

в) орієнтування рухів в суглобах (рук, ніг та ін.) або будь-якого зовнішнього орієнтиру необхідного для цілеспрямованих і свідомих дій, м'язових зусиль під час виконання вправ на даний момент часу та ін.

4. Основними засобами розвитку витривалості є...

а) прискорене пересування та легка атлетика, пересування на лижах, плавання, подолання перешкод і спортивні ігри;

б) рухи в окремих суглобах (власного тіла тих, хто займається, за формою траєкторії можна судити про ефективність техніки фізичної вправи);

в) здатність військовослужбовця протистояти стомленню у процесі рухової діяльності.

5. До основних засобів розвитку спритності належать:

а) вправи, які застосовуються на заняттях з гімнастики, спортивних і рухових ігор, прискореного пересування та легкої атлетики, а також лижної підготовки; тривалістю інтервалів відпочинку між серіями; темпом виконання;

б) вправи, які застосовуються на заняттях з гімнастики, рукопашного бою, подолання перешкод і метання гранат, спортивних і рухових ігор, прискореного пересування та легкої атлетики, а також лижної підготовки;

в) вправи, які застосовуються на заняттях з гімнастики спортивних і рухових ігор, прискореного пересування та легкої атлетики.

6. Основними засобами розвитку сили є ...

а) вправи з піднімання та перенесення тягарів, рукопашного бою, подолання перешкод і метання гранат, вправи з власною масою;

б) вправи з піднімання та перенесення тягарів, рукопашного бою, метання гранат, тривалістю інтервалів відпочинку між серіями; темпом виконання, вправи з власною масою;

в) вправи з піднімання та перенесення тягарів, силові вправи на гімнастичних снарядах і тренажерах, вправи з власною масою.

7. Основними засобами розвитку швидкості є ...

а) біг на короткі дистанції з максимальною швидкістю та вправи, що вимагають швидкої реакції, високої швидкості виконання окремих рухів, максимальної частоти рухів.

б) біг на короткі дистанції з максимальною швидкістю, вправи на гімнастичних снарядах і тренажерах з максимальною частотою рухів;

в) біг на короткі дистанції з максимальною швидкістю, вправи, які застосовуються на заняттях з гімнастики, спортивних і рухових ігор, максимальної частоти рухів.

8. Методика проведення перевірки фізичних вправ (рекомендовано) виконується в такій послідовності:

а) вправи на швидкість, прийоми рукопашного бою, подолання перешкод, вправи на спритність, силові вправи, плавання, наприкінці – вправи на витривалість;

б) вправи на витривалість, вправи на спритність, вправи на швидкість, подолання перешкод, плавання, наприкінці – силові вправи, прийоми рукопашного бою;

в) вправи на спритність, вправи на швидкість, силові вправи, прийоми рукопашного бою, подолання перешкод, плавання, наприкінці – вправи на витривалість.

9. Методика проведення оцінювання теоретичних знань фізичної підготовленості військовослужбовців:

а) проводиться методом усного опитування. Теоретичні знання характеризують рівень розвитку знань фізичної підготовки у військових частинах (підрозділах);

б) проводиться методом усного чи письмового опитування. Кожен військовослужбовець відповідає на одне запитання (тестове завдання). Під час усного опитування дозволяється ставити військовослужбовцям додаткові запитання по суті.

в) проводиться методом письмового опитування. Якість управління фізичною підготовкою військовослужбовців у військових частинах характеризується рівнем розвитку фізичних якостей, який дозволяє йому виконувати бойові завдання за призначенням.

10. Методика контролю проведення практичних занять з фізичної підготовки військовослужбовців включає:

а) правильність планування навчальних занять у розкладі занять; відповідність рівня фізичного навантаження рівню підготовленості тих, хто займається; рівень методичної підготовленості керівників та їх помічників до проведення заняття; підтримання дисципліни на занятті; пірнання в довжину та глибину; правильне розучуванням вправ, використання підготовчих вправ, якісна і своєчасна допомога та страхування; фізичний стан військовослужбовця, який характеризується рівнем розвитку фізичних якостей, який дозволяє йому виконувати бойові завдання за призначенням;

б) правильність планування навчальних занять у розкладі занять; наявність плану-конспекту та якість його оформлення; правильність вибору методики навчання фізичним вправам; відповідність рівня фізичного навантаження рівню підготовленості тих, хто займається; матеріальне забезпечення занять; дотримання заходів попередження травматизму; виконанням фізичних вправ у складі підрозділу; використанням комплексних, спеціальних фізичних вправ, спортивних і рухливих ігор, зіскоки з гімнастичних снарядів; опорні стрибки; стрибки у воду; акробатичні вправи; спуски з крутих схилів;

в) правильність планування навчальних занять у розкладі занять; наявність плану-конспекту та якість його оформлення; правильність вибору методики навчання фізичним вправам; відповідність рівня фізичного навантаження рівню підготовленості тих, хто займається; матеріальне забезпечення занять; дотримання заходів попередження травматизму; рівень методичної підготовленості керівників та їх помічників до проведення заняття; підтримання дисципліни на занятті; правильність підведення підсумків і постановки завдань на самостійну підготовку; наявність оцінок за виконання військовослужбовцями вправ і нормативів, а також методичних завдань курсантами навчальних частин; якість обліку занять.

11. Методика контролю фізичного тренування у процесі навчально-бойової діяльності зводиться до перевірки таких елементів:

а) якість планування того або іншого виду фізичного тренування у розкладі занять підрозділу; наявність інструкцій (рекомендацій) планів (план-конспект) проведення фізичного тренування; відображення фізичного тренування у планах підготовки підрозділів; відповідність вправ, що застосовуються під час фізичного тренування в процесі навчально-бойової діяльності вирішенню завдань бойового застосування. Контроль за самостійним тренуванням військовослужбовця слід здійснювати шляхом огляду його спортивного щоденника.

б) якість планування того або іншого виду фізичного тренування у розкладі занять підрозділу; наявність інструкцій (рекомендацій); виконанням фізичних вправ у складі підрозділу; використанням комплексних, спеціальних фізичних вправ, спортивних і рухливих ігор, зіскоки з гімнастичних снарядів; опорні стрибки; в процесі навчально-бойової діяльності вирішенню завдань бойового застосування;

в) якість планування того або іншого виду фізичного тренування у розкладі занять підрозділу; наявність інструкцій (рекомендацій) планів (рівномірний, груповий, координований, поточний, коловий, контрольний) проведення фізичного тренування. Контроль за самостійним тренуванням військовослужбовця слід здійснювати кожного дня.

12. Перед проведенням фізичної підготовки керівник заняття повинен:

а) ознайомитись з вимогами керівних документів з питань організації та проведення відповідної форми фізичної підготовки; під час самостійної підготовки здійснити аналіз навчально-методичної літератури щодо організації та проведення заходів фізичної підготовки; провести інструктаж помічників керівника занять; перевірити готовність об'єктів навчально-матеріальної бази; скласти та затвердити План-конспект на проведення заняття;

б) ознайомитись з вимогами керівних документів з питань організації та проведення відповідної форми фізичної підготовки; виконанням фізичних вправ у складі підрозділу; використанням комплексних, спеціальних фізичних вправ, спортивних і рухливих ігор, зіскоки з гімнастичних снарядів; опорні стрибки; стрибки у воду; акробатичні вправи; спуски з крутих схилів;

в) ознайомитись з вимогами керівних документів з питань організації та проведення відповідної форми фізичної підготовки; виконанням фізичних навантажень у складі підрозділу; використанням комплексних вправ, застосуванням методів переконання, прикладу, змагання, заохочення, примусу та впливу колективу, виконання фізичних вправ.

13. Організаційно-методичні вказівки, ознайомлення й розучування техніки бігу на короткі дистанції:

а) проводжу у складі взводу в колону по одному, дистанція 2 кроки;

б) проводжу на стадіоні, група в одну шеренгу, обличчям до центру стадіону, інтервал 3 кроки;

в) проводжу у складі взводу. Показую техніку бігу на 100 м. Потім показую роботу тіла у процесі бігу. Біг на короткі відстані 30 – 40 м, виправляю помилки.

14. Організаційно-методичні вказівки, естафета біг 5x100 м:

а) взвод ділиться на дві команди, дистанцію 100 м пробігають човниково;

б) вправи виконуються у складі взводу, кожен вправу виконати 8 – 10 разів. Звертаю увагу на техніку виконання спеціальних вправ;

в) проводити у складі взводу в колону по одному, дистанція два кроки. Кожну вправу виконати 6 – 8 разів..

15. Характерною рисою методу лікувальної фізичної культури (далі – ЛФК) є:

а) частина фізичного виховання і відновлення працездатності правильного розучуванням вправ, використанням підготовчих вправ, якісною і своєчасною допомогою та страхуванням на тлі максимальних фізичних і психологічних навантажень;

б) частина фізичного виховання і відновлення працездатності для відновлення розвитку спритності, сили, що обов'язково включаються до навчальних програм з фізичної підготовки для військовослужбовців усіх вікових груп; занять з організації та проведення спеціальної фізичної підготовки;

в) частина фізичного виховання і відновлення працездатності після захворювань і ушкоджень. Специфіка ЛФК використовується як основний лікувальний засіб застосування фізичними вправами. Проведення занять лікувальною гімнастикою і навчання виконання фізичних вправ засновані на принципах педагогіки.

16. Методику дослідження військово-педагогічних проблем можна визначити як:

а) з'ясування властивості (особливості) організму, які розвинуті у процесі фізичної підготовки військовослужбовця, що визначають її можливості виконувати відповідну рухову діяльність;

б) сукупність критеріїв та показників, які характеризують фізичний розвиток військовослужбовця, функціональний стан організму та фізичну підготовленість та готовність військовослужбовця;

в) сукупність провідних ідей і принципів, систематизованих методів, конкретних

методик і засобів наукового пошуку у військовій педагогіці, правил і технологій їх застосування на основних етапах дослідження, порядку інтерпретації одержаних результатів.

17. Методи військово-педагогічного дослідження класифікуємо за такими видами:

- а) – теоретичні; – корегувальні; – експериментальні; – результативні;
- б) – теоретичні; – емпіричні; – експериментальні; – статистичні;
- в) – теоретичні; – дослідницькі; – експериментальні; – діагностувальні.

18. Для об'єктивного діагностування сформованості військово-професійної компетентності військових фахівців включають такі критерії:

- а) – ціннісно-мотиваційний; – когнітивний; – операційно-діяльнісний; – технологічний; – емоційно-вольовий; – індивідуально-психічний (професійно важливі якості); – суб'єктний;
- б) – ціннісно-мотиваційний; – діяльнісний; – операційно-діяльнісний; – технологічний; – емоційно-вольовий; – індивідуально-психічний (професійно важливі якості); – фаховий;
- в) – ціннісно-мотиваційний; – когнітивний; – організаційно-управлінський; – технологічний; – емоційно-вольовий; – індивідуально-психічний (професійно важливі якості); – методичний.

19. Методи контролю та самоконтролю у військовому навчанні включають:

- а) індивідуальну контрольну роботу; підбиття підсумків; письмові роботи; тестування; контроль; самоконтроль; самоспостереження; узгодженість дій; комплексна перевірка тощо;
- б) індивідуальну контрольну співбесіду; опитування; письмові роботи; тестування; контрольні роботи; машинний контроль; самоконтроль; іспит; залік; комплексна перевірка тощо;
- в) індивідуальну контрольну співбесіду; оцінка динамічних характеристик; письмові роботи; швидкість; ритм; іспит; залік; оволодіння тією чи іншою вправою тощо.

20. Практичні методи військового навчання поділяються на:

- а) практичні; евристичні; дослідницькі (проблемні). Вони включають: самостійні заняття, групові вправи, роботи в аудиторії, польові заняття – тактичні, тактико-стройові, бойові стрільби тощо;
- б) практично-репродуктивні; практично-евристичні; практично-дослідницькі (проблемні). Вони включають: практичні заняття, групові вправи, лабораторні роботи, польові заняття – тактичні, тактико-стройові, бойові стрільби тощо;
- в) репродуктивні; евристичні; роботу з друкованими джерелами; самостійне вивчення техніки; самостійне тренування; самостійний перегляд кінофільмів, телепередач та ін.

Оброблення та інтерпретація результатів. За кожну вірну відповідь нараховується 5 балів. Рівень знань респондентів щодо методів, методичних прийомів, методик і засобів визначення рівнів сформованості знань засобів діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців визначається за 100 бальною шкалою та відповідає наступним значенням:

У контексті нашого дослідження співвідношення:

- 90-100 балів, «відмінно»;
- 80-89 балів, «дуже добре»;
- 65-79 балів «добре»;
- 55-64 балів, «задовільно»;
- 50-54 балів, «достатньо»;
- 1-49 балів, «незадовільно».

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КРИТЕРІЙ**Додаток В.1****Авторська методика.****Тест на визначення рівнів сформованості діагностувальних навичок і вмінь у сфері фізичної підготовки і спорту майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту**

Інструкція: Будьте уважні. Працюйте швидко. Вам потрібно уважно прочитати запитання та надати відповідь, яка співпадає з Вашою думкою, оцінкою та з вимогами Інструкції з фізичної підготовки в системі Міністерства оборони України.

Завчасно вдячні за Вашу допомогу!

1. Під час здачі нормативу, стало спірне питання щодо виконання фізичної вправи. Проведіть діагностування вмінь і виконання техніки під час виконання вправи «підйом силою на перекладині».

а) вис хватом зверху. Підтягнутись, перевести одну руку в упор ліктем вниз, не затримуючись, подати плечі вперед, поставити в упор ногу, розгинаючи руки, вийти в упор. Опуститись у вис будь-яким способом (положення вису й упору фіксується кожного разу на прямих руках упродовж 3 с). Дозволяється виходити в упор одночасно на обидві ноги, перехоплюватись кистями вздовж перекладини, згинати та розводити руки, відхиляти тіло від нерухомого (вертикального) положення. Дозволяється чіплятися за перекладину підборіддям. Рахунок оголошується кожного разу у положенні вису. Зараховується кількість правильних повторень. Час на виконання вправи - до 3 хв.;

б) вис хватом зверху. Підтягнутись, перевести дві руки в упор ліктем вгору, не затримуючись, подати голову вперед, поставити в упор другу ногу, розгинаючи руки, вийти в упор. Опуститись у вис будь-яким способом (положення вису й упору фіксується кожного разу на прямих руках упродовж 4 с). Забороняється виходити в упор одночасно на обидві руки, перехоплюватись кистями вздовж перекладини, згинати та розводити ноги, відхиляти тіло від нерухомого (вертикального) положення. Забороняється чіплятися за перекладину ногою. Рахунок оголошується кожного разу у положенні вису. Зараховується кількість правильних повторень. Час на виконання вправи - до 4 хв.;

в) вис хватом зверху. Підтягнутись, перевести одну руку в упор ліктем вгору, не затримуючись, подати плечі вперед, поставити в упор другу руку, розгинаючи руки, вийти в упор. Опуститись у вис будь-яким способом (положення вису й упору фіксується кожного разу на прямих руках упродовж 1-2 с). Дозволяється виходити в упор одночасно на обидві руки, перехоплюватись кистями вздовж перекладини, згинати та розводити ноги, відхиляти тіло від нерухомого (вертикального) положення. Забороняється чіплятися за перекладину підборіддям. Рахунок оголошується кожного разу у положенні вису. Зараховується кількість правильних повторень. Час на виконання вправи – до 2 хв.

2. Дайте вірне визначення військово-прикладним руховим вмінням військовослужбовців.

а) здатність військовослужбовців застосовувати сформовані навички та вміння для раціонального вирішення поставлених рухових завдань у різних умовах діяльності, що змінюються;

б) здатність військовослужбовців застосовувати доведені до автоматизму навички для вирішення поставлених завдань у різних умовах, що змінюються;

в) здатність військовослужбовців застосовувати доведені до автоматизму навички щодо систематизації завдань у різних умовах, що змінюються.

3. Дайте вірне визначення витривалості.

- а) здатність військовослужбовця долати зовнішній опір у процесі рухової діяльності;
- б) здатність військовослужбовця протистояти стомленню у процесі рухової діяльності;
- в) здатність військовослужбовця протистояти стомленню у результаті систематичного виконання фізичних вправ.

4. Під час виконання вправи у воді виникли спірні питання щодо послідовності виконання дій. Для виконання вправ у воді спочатку...

а) називається спосіб плавання, а потім вказуються дистанція і темп, після чого подається виконавча команда, наприклад: «Плавання одними ногами способом «брас» з навчальною дошкою в руках на відстань 200 м, темп середній, групи потоком, дистанція 5 метрів – РУШ». Для припинення вправ подається команда «Вправу – ЗАКІНЧИТИ!».

Навчання відбувається у такій послідовності: ознайомлення зі способами плавання в цілому і його основними елементами; розучування рухів ніг, рук, дихання і погодження рухів ніг і рук з диханням на суші, потім у воді;

б) називається спосіб плавання, а потім вказуються темп і дистанція, після чого подається виконавча команда, наприклад: «Плавання одними ногами способом «брас» з навчальною дошкою в руках на відстань 100 м, темп високий, групи потоком, дистанція 6 метрів - РУШ». Для припинення вправ подається команда «Вправу – ПРИПИНИТИ!».

Навчання відбувається у такій послідовності: розучування рухів ніг, рук, дихання, ознайомлення зі способами плавання в цілому і його основними елементами; погодження рухів ніг і рук з диханням на суші, потім у воді;

в) називається спосіб плавання, а потім вказуються дистанція і темп, після чого подається виконавча команда, наприклад: «Плавання одними руками способом «брас» з навчальною дошкою в руках на відстань 300 м, темп низький, групи потоком, дистанція 7 метрів - РУШ». Для припинення вправ подається команда «Вправу – ЗУПИНИТИ!».

Навчання відбувається у такій послідовності: розучування дихання і погодження рухів ніг і рук з диханням на суші, ознайомлення зі способами плавання в цілому і його основними елементами; розучування рухів ніг, рук.

5. З якою метою військовослужбовці виконуються фізичні вправи?

а) рухові дії, прийоми чи їх сукупність, що спрямована на забезпечення їх фізичної готовності до професійної діяльності;

б) рухові дії, прийоми чи їх сукупність виконуються з метою покращення фізичного стану військовослужбовців, вирішення їх службових та інших завдань;

в) рухові дії, прийоми чи їх сукупність, що виконуються з метою покращення фізичного розвитку військовослужбовців до виконання завдань за призначенням.

6. Під час проведення контролю фізичної готовності (підготовленості) військовослужбовців перевіряються, аналізуються і оцінюються:...

а) рівень фізичної готовності (підготовленості) військовослужбовців, якість управління фізичною підготовкою;

б) рівень фізичної готовності (підготовленості) військовослужбовців, повнота та якість засвоєння програм (ефективність процесу фізичної підготовки);

в) рівень фізичної готовності (підготовленості) військовослужбовців, повнота та якість засвоєння програм (ефективність процесу фізичної підготовки); якість управління фізичною підготовкою.

7. Військово-прикладне плавання (плавання в обмундируванні зі зброєю) проводиться:

а) після засвоєння військовослужбовцями основ техніки плавання. На початку засвоюються способи плавання (нагрудниками, поясами), з використанням поплавця із речового мішка. Упродовж одного навчального заняття виконуються 2 вправи з пірнання. Між ними передбачається відпочинок тривалістю не менше 1 хв. Для забезпечення безпеки пірнання на водній станції між поворотними щитами на глибині 3 м натягується дороговказний кінець (мотузка білого кольору) для дотримання напрямку руху;

б) На початку засвоюються способи плавання з індивідуальними рятувальними засобами (рятувальними жилетами). Упродовж одного навчального заняття виконуються 7 вправ з пірнання. Між ними передбачається відпочинок тривалістю не менше 2 хв. Для забезпечення безпеки пірнання на водній станції між поворотними щитами на глибині 5 м натягується дороговказний кінець (мотузка білого кольору) для дотримання напрямку руху;

в) після засвоєння військовослужбовцями основ техніки плавання. На початку засвоюються способи плавання з індивідуальними рятувальними засобами (рятувальними жилетами, нагрудниками, поясами), з використанням поплавця із речового мішка, а потім без них. Упродовж одного навчального заняття виконуються 3-4 вправи з пірнання. Між ними передбачається відпочинок тривалістю не менше 5 хв. Для забезпечення безпеки пірнання на водній станції між поворотними щитами на глибині 1-1,5 м натягується дороговказний кінець (мотузка білого кольору) для дотримання напрямку руху.

8. У процесі фізичної підготовки військовослужбовці, які не вміють плавати, займаються:

а) на неглибокому місці. Вони виконують вправи дихання: видих у воду. Потім вони формують техніку руху ногами, руками та дихання, стоячи на глибині, а також тренуються у плаванні на узгодження дій рук, ніг і дихання на дистанцію 50 м з використанням засобів підтримки та без них. Після того як військовослужбовці навчаться – пропливати 100 м і більше без зупинок і грубих помилок у техніці плавання, проводиться їхнє тренування з поступовим збільшенням відстаней і швидкості;

б) на неглибокому місці. Вони виконують вправи для звикання до води: видих у воду, ковзання, «поплавок». Потім вони формують техніку руху ногами, руками та дихання, стоячи на незначній глибині біля борту, а також тренуються у плаванні на узгодження дій рук, ніг і дихання на дистанцію 25-50 м з використанням засобів підтримки та без них. Після того як військовослужбовці навчаться пропливати 50 м і більше без зупинок і грубих помилок у техніці плавання, проводиться їхнє тренування з поступовим збільшенням відстаней і швидкості. На перших заняттях головна увага приділяється відпрацюванню рухів ногами та правильному диханню;

в) на неглибокому місці. Вони виконують вправи для звикання до техніки: «поплавок». Потім вони формують техніку руху дихання, стоячи на глибині біля борту, а також тренуються у плаванні на узгодження дій рук і дихання на дистанцію 25 м з використанням засобів підтримки. Після того як військовослужбовці навчаться пропливати 75 м і більше без зупинок і грубих помилок у техніці плавання, проводиться їхнє тренування з поступовим збільшенням відстаней і швидкості.

9. Як ви вважаєте, що таке швидкість (швидкісні здатності)?

а) здатність військовослужбовця здійснювати рухові дії за мінімальний час;

б) здатність військовослужбовця здійснювати рухові дії під впливом різних несприятливих факторів службової діяльності за мінімальний час;

в) здатність військовослужбовця здійснювати рухові дії відповідного рівня професійної підготовки за мінімальний час.

10. Фізична підготовленість військовослужбовця – це...

- а) фізичний стан військовослужбовця, який характеризується рівнем розвитку фізичних якостей, який дозволяє йому виконувати бойові завдання за призначенням;
- б) фізичний стан військовослужбовця, який характеризується наявним рівнем розвитку фізичних, спеціальних якостей, вмінь у результаті систематичного виконання фізичних вправ;
- в) фізичний стан військовослужбовця, який характеризується наявним рівнем розвитку фізичних, спеціальних якостей, ступенем сформованості військово-прикладних рухових навичок і вмінь.

11. Ви проводите навчальні заняття з рукопашного бою. Чим забезпечується попередження травматизму?

- а) дотриманням встановленої послідовності виконання прийомів, дій і вправ; оптимальних інтервалів між військовослужбовцями, особливо під час виконання прийомів зі зброєю; застосуванням прийомів страхування; застосуванням ножів (багнетів) з чохлами або макетів ножів, піхотних лопат та автоматів (карабінів); проведенням прийомів і кидків з підтримкою партнера за голову та виконанням їх від середини килима; виконанням больових прийомів зі зброєю, душіння й обеззброєння плавно, без застосування значної сили; за сигналом партнера голосом «А» негайно припинити виконання прийому (під час виконання вправ з партнером); дотриманням правил застосування імітаційних засобів;
- б) дотриманням встановленої послідовності виконання прийомів, дій і вправ; оптимальних інтервалів і дистанцій між військовослужбовцями, особливо під час виконання прийомів зі зброєю у русі; застосуванням прийомів страхування та самострахування; застосуванням ножів (багнетів) з надітими на них чохлами або макетів ножів, піхотних лопат та автоматів (карабінів); проведенням прийомів і кидків з підтримкою партнера за руку та виконанням їх від середини килима (ями з піском) до краю; за сигналом партнера голосом «Є» негайно припинити виконання прийому (під час виконання вправ з партнером удари тільки позначати);
- в) дотриманням встановленої послідовності дій між військовослужбовцями, особливо під час виконання прийомів зі зброєю; застосуванням прийомів самострахування; застосуванням ножів (багнетів) або макетів ножів, піхотних лопат; проведенням прийомів і кидків з підтримкою партнера за спину до краю; виконанням больових прийомів, душіння й обеззброєння плавно, із застосуванням значної сили; за сигналом партнера голосом «Ох» негайно припинити виконання прийому; дотриманням правил застосування імітаційних засобів.

12. Під час навчальних занять поряд із вдосконаленням (навичкам) техніки головна увага приділяється розвитку витривалості, що досягається:

- а) багаторазовим виконанням прийомів після дій, що дають значне фізичне навантаження; виконанням прийомів у комплексі з іншими діями як на смугах перешкод, так і на різній за характером місцевості; виконанням прийомів і дій у засобах індивідуального захисту, в умовах обмеженої видимості та вночі;
- б) виконанням прийомів дій, що дають значне фізичне навантаження; виконанням прийомів, як на смугах перешкод, так і на різній за характером місцевості; виконанням прийомів і дій в умовах обмеженої видимості та вночі;;
- в) багаторазовим виконанням прийомів після дій, що дають значне фізичне навантаження; виконанням прийомів на різній за характером місцевості; виконанням прийомів і дій у засобах індивідуального захисту.

13. Навіщо потрібен фахівець фізичної підготовки і спорту? Хто до цих осіб належать? Що він виконує?

- а) особа, яка організовує та/або проводить навчальні заняття з фізичної підготовки,

фізкультурно-оздоровчі, спортивні заходи з військовослужбовцями і має спеціальну освіту; до цих осіб належать: начальники, інструктори фізичної підготовки і спорту військових частин; науково-педагогічні (педагогічні) працівники, викладачі, тренери кафедр фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту ВВНЗ, ВВП ЗВО, ЗФПВО, військових (військово-морських); наукові працівники наукових підрозділів з питань фізичної підготовки і спорту;

б) особа, яка організовує та/або проводить навчальні заняття з фізичної підготовки, фізкультурно-оздоровчі, спортивні заходи з військовослужбовцями і має спеціальну освіту та відповідний освітньо-кваліфікаційний рівень; до цих осіб належать: начальники, науково-педагогічні (педагогічні) працівники, викладачі, тренери кафедр фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту ВВНЗ, ВВП ЗВО, ЗФПВО; адміністративний та тренерський склад закладів фізичної культури і спорту Міноборони;

в) особа, яка організовує та/або проводить навчальні заняття з фізичної підготовки, фізкультурно-оздоровчі, спортивні заходи з військовослужбовцями і має спеціальну освіту та відповідний освітньо-кваліфікаційний рівень; до цих осіб належать: начальники, інструктори фізичної підготовки і спорту військових частин; науково-педагогічні (педагогічні) працівники, викладачі, інструктори, тренери кафедр фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту ВВНЗ, ВВП ЗВО, ЗФПВО, військових (військово-морських) ліцеїв (далі – ВЛ); адміністративний та тренерський склад закладів фізичної культури і спорту Міноборони; наукові працівники наукових підрозділів з питань фізичної підготовки і спорту.

14. Яка мета управління процесом фізичного вдосконалення?

а) сукупність специфічних дій на процес фізичного вдосконалення військовослужбовців з метою забезпечення їх фізичної готовності до виконання завдань за призначення шляхом застосування засобів, методів, форм і функцій управління: керівництва, організації, забезпечення та проведення;

б) сукупність специфічних дій на процес фізичного вдосконалення, з проведенням навчальних занять фізичної підготовки з військовослужбовцями за наявності відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня підготовки до виконання завдань за призначення шляхом застосування функцій управління: керівництва, організації, забезпечення та проведення;

в) сукупність специфічних дій на процес фізичного вдосконалення військовослужбовців з метою забезпечення їх фізичної готовності, шляхом застосування функцій управління: керівництва, організації, забезпечення та проведення.

15. Що входить в перевірку фізичної підготовленості військовослужбовців?

а) спроможність військовослужбовця долати зовнішній опір шляхом розвитку фізичних та спеціальних якостей, за рахунок м'язових зусиль;

б) спроможність військовослужбовця долати зовнішній опір відповідно до військово-прикладних рухових вмінь і навичок, за рахунок м'язових зусиль;

в) До програми семестрових екзаменів і заліків з фізичної підготовки для курсантів, студентів, слухачів (усіх форм навчання) ВВНЗ, ВВП ЗВО, ЗФПВО включаються 4-5 вправ, що характеризують розвиток основних фізичних і спеціальних якостей та військово-прикладних рухових навичок та вмінь. Вони також перевіряються за рівнем теоретичних знань та організаційно-методичних навичок і вмінь. Зміст програми заліків та екзаменів визначаються кафедрою фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту з урахуванням програми навчання.

16. Чим оволодівають курсанти ВВНЗ під час проведення теоретичних та практичних навчальних занять?

а) обсягом фізичних вправ, передбачених програмою з фізичного виховання та спеціальної фізичної підготовки. Вони оволодівають встановленим програмою обсягом теоретичних знань з фізичного виховання та спеціальної фізичної підготовки;

б) обсягом військово-прикладних навичок і вмінь, передбачених програмою. Вони оволодівають встановленим програмою обсягом практичних знань з фізичного виховання та спеціальної фізичної підготовки, організаційно-методичних навичок і проведення фізичної підготовки;

в) обсягом фізичних вправ, військово-прикладних навичок і вмінь, передбачених програмою з фізичного виховання та спеціальної фізичної підготовки. Вони оволодівають встановленим програмою обсягом теоретичних знань з фізичного виховання та спеціальної фізичної підготовки, організаційно-методичних навичок та вмінь з організації і проведення фізичної підготовки.

17. Плануванням передбачається час для самостійної роботи з фізичної підготовки упродовж тижня:

а) з курсантами, студентами, слухачами ВВНЗ, ВНП ЗВО, ЗФПВО – не менше 3 раз по 1 год., у навчальні дні, у години самостійної роботи (підготовки);

б) з курсантами, студентами, слухачами ВВНЗ, ВНП ЗВО, ЗФПВО – не менше 2 раз по 1 год., у навчальні дні, у години самостійної роботи (підготовки);

в) з курсантами, студентами, слухачами ВВНЗ, ВНП ЗВО, ЗФПВО – не менше 2 раз по 2 год., у навчальні дні, у години самостійної роботи (підготовки).

18. Що вказуються у розкладі занять роти на тиждень щодо фізичної підготовки особового складу?

а) варіанти та зміст ранкової фізичної зарядки; теми та зміст навчальних занять з фізичної підготовки; зміст фізичного тренування у процесі чергування; години та зміст заходів спортивно-масової роботи; години проведення, теми та зміст інструкторсько-методичних і показових занять з керівниками фізичної підготовки;

б) варіанти та зміст ранкової фізичної зарядки; теми та зміст навчальних занять із фізичної підготовки; зміст супутнього фізичного тренування; зміст фізичного тренування у процесі чергування; години та зміст заходів спортивно-масової роботи; години проведення, теми та зміст інструкторсько-методичних і показових занять з керівниками фізичної підготовки;

в) варіанти та зміст ранкової фізичної зарядки; теми та зміст навчальних занять з фізичної підготовки; зміст супутнього фізичного тренування; години проведення, теми та зміст інструкторсько-методичних і показових занять з керівниками фізичної підготовки.

19. Дайте визначення, що таке фізичне вдосконалення військовослужбовців?

а) процес покращення фізичного стану військовослужбовців, формування пов'язаних з ним фізичних переконань, потреб, знань і вмінь у результаті систематичного виконання фізичних вправ та впливу відповідних сприятливих умов;

б) процес покращення фізичного стану військовослужбовців, знань і вмінь у результаті систематичного виконання фізичних вправ та впливу відповідних сприятливих умов;

в) процес покращення фізичного стану військовослужбовців, знань, вмінь і навичок у результаті виконання систематичних фізичних вправ для вирішення завдань за призначенням.

20. З чого складають зміст фізичної підготовки військовослужбовців?

а) фізичні вправи, теоретичні знання, перевірка досягнутого рівня розвитку фізичних якостей (навичок або вмінь), управління фізичною підготовкою у військових частинах (підрозділах);

б) фізичні вправи, теоретичні знання, формування та вдосконалення у військовослужбовців військово-прикладних рухових навичок і вмінь, управління фізичною підготовкою у військових частинах (підрозділах);

в) фізичні вправи, теоретичні знання, організаційно-методичні навички та вміння управління фізичним вдосконаленням військовослужбовців, фізичною підготовкою у

військових частинах (підрозділах).

21. Під час виконання найпростіших вправ підготовчої частини: методи «за назвою» (назвати, виконати) та «за поясненням» (назвати, пояснити, виконати), використовуйте вміння та навички, саме:

а) «ривки руками; ноги на ширині плечей, руки перед грудьми, долонями донизу, пальці разом – вихідне положення – ПРИЙНЯТИ!, «вправу почи-НАЙ!». Або: «нахили тулуба з почерговим діставанням пальцями рук носків ніг у поєднанні з ходьбою на кожний крок; руки на пояс – вихідне положення – ПРИЙНЯТИ!, «вправу почи-НАЙ!»; «вправу – ЗАКІНЧИТИ!»;

б) «плавні рухи руками; ноги на ширині плечей, руки перед грудьми, долонями вверху, пальці разом – вихідне положення – ПРИЙНЯТИ!, «вправу почи-НАЙ!». Або: «з почерговим діставанням пальцями ніг до пальців рук у поєднанні з ходьбою на кожний крок; руки на пояс – вихідне положення – ПРИЙНЯТИ!, «вправу почи-НАЙ!»; «вправу – ЗАКІНЧИТИ!»;

в) «руки підняті догори; ноги на ширині плечей, долонями вверху, пальці разом – вихідне положення - ПРИЙНЯТИ!, «вправу почи-НАЙ!». Або: «нахили тулуба в сторони у поєднанні з кроками; руки на пояс – вихідне положення – ПРИЙНЯТИ!, «вправу почи-НАЙ!»; «вправу – ЗАКІНЧИТИ!».

22. Під час виконання навчально-тренувального заняття із військовослужбовцями найпростіших вправ основної частини з фізичної підготовки вправу показую:

а) Наприклад: «плавні рухи руками у плечових суглобах; вправу показую: один, два, три; пальці в кулак - вихідне положення - ПРИЙНЯТИ!, Вправу вперед (назад) почи-НАЙ!». Або: «вправа для всіх груп м'язів; СТРУНКО! Упор присівши, роби - РАЗ!, упор присівши, роби - ДВА!, упор присівши, роби - ТРИ. Роби - РАЗ, роби - ДВА!, роби - ТРИ!»;

б) Наприклад: «руки підняті догори-опустити; вправу показую: один, два, три, чотири; ноги на ширині плечей, руки до плечей, пальці разом - вихідне положення - ПРИЙНЯТИ!, Керівник занять подає команду «До виконання вправ - ПРИСТУПИТИ!». Командири відділень виходять на середину строю, повертаються обличчям до підрозділів, називають виконувану вправу і подають команду «Відділення - ВІЛЬНО!»;. Роби - РАЗ, роби - ДВА!, роби - ТРИ!»;

в) Наприклад: «Взвод, до місць занять кроком (бігом) - РУШ». За цією командою відділення взводу найкоротшим шляхом виходять до місць занять, розташовуються так, щоб вказані місця були ліворуч від строю і за командою «НА МІСЦІ!» позначають крок на місці, потім за командою «СТІЙ!, ліво-РУЧ!»; зупиняються і повертаються ліворуч. Керівник занять подає команду «До виконання вправ - ПРИСТУПИТИ!». Командири відділень виходять на середину строю, повертаються обличчям до підрозділів, називають виконувану вправу і подають команду «Відділення - ВІЛЬНО!».

23. До змісту заключної частини навчального заняття включаються вправи:

а) виконання вправ у швидкому темпі, вправи у поєднанні з глибоким диханням. Під час ходьби, швидкого бігу, у тому числі і в поєднанні з виконанням вправ для м'язів рук, плечового поясу, тулуба і ніг. Після цього виконуються вправи на місці;

б) виконання вправ у середньому темпі, вправи для розвитку м'язів у поєднанні з глибоким диханням. Під час ходьби, бігу, у тому числі і в поєднанні з виконанням вправ для м'язів рук, плечового поясу, тулуба і ніг. Після цього виконуються вправи на місці;

в) виконання вправ у повільному темпі, вправи для розслаблення м'язів у поєднанні з глибоким диханням. Під час ходьби, повільного бігу, у тому числі і в поєднанні з виконанням вправ для м'язів рук, плечового поясу, тулуба і ніг. Після цього виконуються вправи на місці.

24. Спеціальними завданнями фізичної підготовки військовослужбовців органів військового управління, закладів, наукових установ, ад'юнктів, докторантів ВВНЗ, ВНП ЗВО, ЗФПВО є такі:

а) переважний розвиток спритності та загальної витривалості; підтримання високої працездатності та зміцнення здоров'я.

б) переважний розвиток спритності у швидкому темпі, вправи у поєднанні з глибоким диханням. Під час ходьби, швидкого бігу, у тому числі і в поєднанні з виконанням вправ для м'язів рук, плечового поясу, тулуба і ніг.

в) переважний розвиток спритності, вправи для розвитку м'язів у поєднанні з глибоким диханням. Під час ходьби, бігу, у тому числі і в поєднанні з виконанням вправ для м'язів рук.

25. Індивідуальне (самостійне) фізичне тренування передбачає... До об'єктивних та суб'єктивних показників відносяться:

а) самоконтроль шляхом спостереження за об'єктивними та суб'єктивними показниками, що свідчатимуть про адекватність фізичних навантажень. До об'єктивних показників відносяться: частота дихання, частота серцевих скорочень, артеріальний тиск, зміна маси тіла; до суб'єктивних - самопочуття, працездатність, відчуття болю у м'язах, бажання виконувати фізичні вправи, апетит, сон. Проводиться з метою ефективного засвоєння навчальних програм у складі підрозділу або самостійно;

б) шляхом спостереження за об'єктивними та суб'єктивними показниками, контроль що свідчатиме про адекватність фізичних навантажень. До об'єктивних показників відносяться: частота дихання, зміна маси тіла; до суб'єктивних - працездатність, бажання виконувати фізичні вправи, апетит, сон. Проводиться з метою ефективного засвоєння навчальних програм у складі підрозділу або самостійно;

в) самоконтроль, що свідчатиме про адекватність фізичних навантажень. До об'єктивних показників відносяться: частота серцевих скорочень, артеріальний тиск; до суб'єктивних - бажання виконувати фізичні вправи, апетит, сон. Проводиться з метою ефективного засвоєння навчальних програм у складі підрозділу або самостійно.

Оброблення та інтерпретація результатів. За кожну вірну відповідь нараховується 4 бали. Рівень сформованості діагностувальних навичок і вмінь у сфері фізичної підготовки і спорту військовослужбовців визначається за 100 бальною шкалою та відповідає наступним значенням:

У контексті нашого дослідження співвідношення:

90-100 балів, «відмінно»;

80-89 балів, «дуже добре»;

65-79 балів «добре»;

55-64 балів, «задовільно»;

50-54 балів, «достатньо»;

1-49 балів, «незадовільно».

Квaziпрофесійні ситуації на з'ясування практичних діагностувальних навичок і вмінь застосування методів, методичних прийомів, методик оцінювання фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців

Інструкція: Будьте уважні. Вам потрібно уважно прочитати проблемні ситуації та надати повну відповідь. Вам необхідно педагогічно правильно оцінити та описати ситуацію. Працюйте швидко. На виконання завдання дається 40 хвилин, по 4 хвилини на кожну ситуацію.

Завчасно вдячні за Вашу співпрацю!

Ситуація 1.

Для з'ясування практичних діагностувальних навичок і вмінь ви проводите оцінювання теоретичних знань фізичної підготовленості військовослужбовців. Під час проведення вправ підготовчої частини особовий склад не займається згідно із планом ранкової фізичної зарядки, а також відсутній контроль з боку командира підрозділу. Ви зробили зауваження сержанту, який проводив ранкову фізичну зарядку щодо помічених недоліків. Сержант відповів, що недоцільно витрачати час на підготовчу частину під час ранкової фізичної зарядки, навіщо вона потрібна? Одразу необхідно переходити до основної частини.

Який час відводиться для підготовчої частини? Вправи підготовчої частини виконуються у якій послідовності? Для вправ підготовчої частини використовують методи «за.....»?

а) Підготовча частина проводиться упродовж 5-10 хв. (10-25 хв. для двогодинного заняття), у якій оголошуються завдання і навчальні питання, перевіряється готовність тих, хто навчається, призначаються військовослужбовці для проведення методичної практики, визначаються основні вимоги до якості її виконання та виконуються завдання у проведенні вправ. Вправи підготовчої частини виконуються у такій послідовності: стройові прийоми на місці, вправи на увагу, вправи для м'язів рук і плечового поясу, тулуба, ніг під час ходьби; біг та вправи під час бігу: біг різними способами, спеціальні бігові вправи, прискорення тощо; вправи на місці: вправи на потягування, для м'язів рук і плечового поясу, тулуба, ніг, всього тіла (усіх груп м'язів), у парах, комплекси вільних вправ, стрибки тощо. Для вправ підготовчої частини використовують методи «за назвою» (назвати, виконати) та «за поясненням» (назвати, пояснити, виконати). «За показом» (назвати, показати, виконати) або «за показом із супутнім поясненням» (назвати, показати та пояснити, виконати), а також «за розподілами».

б) Підготовча частина проводиться упродовж 7-12 хв., у якій оголошуються завдання і навчальні питання, перевіряється готовність тих, хто навчається. Вправи підготовчої частини виконуються у такій послідовності: вправи на увагу, стройові прийоми на місці, вправи для м'язів рук, тулуба, ніг під час ходьби; біг різними способами, спеціальні бігові вправи, прискорення тощо; вправи на місці: вправи на потягування, для м'язів рук і плечового поясу, стрибки тощо. Для вправ підготовчої частини використовують методи «за показом» (назвати, виконати).

в) Підготовча частина проводиться упродовж 3-12 хв. (15-35 хв. для двогодинного заняття), у якій оголошуються завдання і навчальні питання, перевіряється готовність тих, хто навчається, призначаються військовослужбовці для проведення методичної практики. Вправи підготовчої частини виконуються у такій послідовності: вправи на увагу, вправи для м'язів рук і плечового поясу, тулуба, ніг під час ходьби; стройові прийоми на місці; біг та вправи під час бігу: біг спеціальні бігові вправи, прискорення тощо; вправи на місці: вправи на потягування, для м'язів рук і плечового поясу, у парах, комплекси вільних вправ, стрибки тощо. Для вправ підготовчої частини використовують методи «за розподілами» (назвати, виконати) та «за поясненням» (назвати, пояснити, виконати). «За показом» (назвати, показати,

виконати) або «за показом із супутнім поясненням» (назвати, показати та пояснити, виконати), а також «за назвою».

Ситуація 2.

Відповідно до освітніх програм, затверджених в установленому законодавством порядку ви перевіряєте та оцінюєте кожного військовослужбовця (курсанта) упродовж навчального року з усіх фізичних вправ, передбачених програмою навчання (підготовки). Наприклад: Ви перевіряєте їх за трьома вправами: підтягування на перекладині, біг на 3 км та на 100 м. Оцініть курсанта 4 курсу, 1 категорії за трьома вправами: підтягування на перекладині він виконав за (17р), біг на 3 км (13,20 хв., с) та 100 м. (14,30 хв., с). Оцініть, порахуйте, скільки отримає балів і яку отримає оцінку? Виберіть правильний варіант відповіді.

а) Згідно правил визначення фізичної підготовленості курсантів ВВНЗ, курсант 4 курсу, 1 категорії оцінювання виконання фізичних вправ проводиться за сумою балів; біг на 3 км та однієї із вправ спеціальної (військово-прикладної) спрямованості, залежно від вимог фахової підготовки. Підтягування на перекладині (17р – 100б), біг на 3 км (13,20 хв.,с – 90б) та 100 м. (14,30 хв.,с – 95б). В сумі курсант отримає 270 балів і за результатом отримає оцінку «4».

б) Згідно правил визначення фізичної підготовленості курсантів ВВНЗ, курсант 4 курсу, 1 категорії оцінювання виконання фізичних вправ проводиться за сумою балів, які нараховуються з урахуванням статі, за трьома вправами: підтягування на перекладині, біг на 3 км та однієї із вправ спеціальної (військово-прикладної) спрямованості, залежно від вимог фахової підготовки. Підтягування на перекладині (17р – 80б), біг на 3 км (13,20 хв.,с – 80б) та 100 м. (14,30 хв.,с – 80б). В сумі курсант отримає 270 балів і за результатом отримає оцінку «3».

в) Згідно правил визначення фізичної підготовленості курсантів ВВНЗ, курсант 4 курсу, 1 категорії оцінювання виконання фізичних вправ проводиться за сумою балів, які нараховуються з урахуванням статі, за трьома вправами: підтягування на перекладині, біг на 3 км та однієї із вправ спеціальної (військово-прикладної) спрямованості, залежно від вимог фахової підготовки. Підтягування на перекладині (17р – 100б), біг на 3 км (13,20 хв.,с – 80б) та 100 м. (14,30 хв.,с – 90б). В сумі курсант отримає 270 балів і за результатом отримає оцінку «3».

Ситуація 3.

Навчальні заняття з військово-прикладного плавання проводить командир підрозділу, разом з помічниками із числа військовослужбовців, які добре володіють технікою плавання та методикою навчання. Виконуємо плавання на 100 м способом «брас». Під час виконання практичних нормативів деякі військовослужбовці не виконали належним чином вправу. Як правильно виконувати норматив (техніка виконання)? За який час військовослужбовці здадуть норматив на оцінку «5», «4», «3» за виконання вправ з фізичної підготовки чоловіки та жінки (1 вікова гр, 1 категорія)?

а) За командою "РУШ" зробити мах руками та, відштовхнувшись від тумби (стінки басейну) ногами вперед-вгору, у польоті випрямити тіло, руки витягнути вперед. Після старту і повороту дозволяється виконати під водою один плавальний рух ногами та руками одночасно. Повороти виконувати з обов'язковим торканням стінки будь-якою частиною тіла. Виконується «Плавання одними ногами способом «брас» з навчальною дошкою в руках на відстань 500 м, темп середній, групи потоком, дистанція 6 метрів – РУШ». Для припинення вправ подається команда «Вправу – ЗАКІНЧИТИ!». Розучування рухів ніг, рук, дихання і погодження рухів ніг і рук з диханням на суші, потім у воді. При температурі води не нижче – 17С°. Чоловіки, 1 вікова гр, 1 категорія: за 2.50 хв., с. – оцінка «5», за 2.55 хв., с. – оцінка «4», за 3.05 хв., с. – оцінка «3». Жінки, 1 вікова гр, 1 категорія: за 3.15 хв., с. – оцінка «5», за 3.20 хв., с. – оцінка «4», за 3.30 хв., с. – оцінка «3».

б) За командою "НА СТАРТ" ступні ніг поставити на ширину 35 - 40 см, захопити

пальцями передній край тумби (борту басейну або увійти у воду, торкаючись фронтальної стінки басейну), ноги зігнути в колінах, тулуб нахилити вперед, руки відвести назад. За командою "РУШ" зробити мах руками та, відштовхнувшись від тумби (стінки басейну) ногами вперед-вгору, у польоті випрямити тіло, руки витягнути вперед. Виконується «Плавання одними ногами способом «брас» з навчальною дошкою в руках на відстань 100 м, темп середній, групи потоком, дистанція 7 метрів – РУШ». Для припинення вправ подається команда «Вправо – ЗАКІНЧИТИ!». Розучування рухів ніг, рук, дихання і погодження рухів ніг і рук з диханням на суші, потім у воді. При температурі води не нижче +20С°. Чоловіки, 1 вікова гр, 1 категорія: за 1.55 хв., с. – оцінка «5», за 2.05 хв., с. – оцінка «4», за 2.15 хв., с. – оцінка «3». Жінки, 1 вікова гр, 1 категорія: за 2.25 хв., с. – оцінка «5», за 3.20 хв., с. – оцінка «4», за 3.30 хв., с. – оцінка «3».

в) За командою "НА СТАРТ" ступні ніг поставити на ширину 25 - 30 см, захопити пальцями передній край тумби (борту басейну або увійти у воду, торкаючись фронтальної стінки басейну), ноги зігнути в колінах, тулуб нахилити вперед, руки відвести назад. За командою "РУШ" зробити мах руками та, відштовхнувшись від тумби (стінки басейну) ногами вперед-вгору, у польоті випрямити тіло, руки витягнути вперед. Після старту і повороту дозволяється виконати під водою один плавальний рух ногами та руками одночасно. Повороти виконувати з обов'язковим торканням стінки будь-якою частиною тіла. Виконується «Плавання одними ногами способом «брас» з навчальною дошкою в руках на відстань 200 м, темп середній, групи потоком, дистанція 5 метрів – РУШ». Для припинення вправ подається команда «Вправо – ЗАКІНЧИТИ!». Розучування рухів ніг, рук, дихання і погодження рухів ніг і рук з диханням на суші, потім у воді. При температурі води не нижче +17С°. Чоловіки, 1 вікова гр, 1 категорія: за 1.50 хв., с. – оцінка «5», за 1.55 хв., с. – оцінка «4», за 2.05 хв., с. – оцінка «3». Жінки, 1 вікова гр, 1 категорія: за 2.15 хв., с. – оцінка «5», за 2.20 хв., с. – оцінка «4», за 2.30 хв., с. – оцінка «3».

Ситуація 4.

Проводимо навчальні заняття на формування та вдосконалення військово-прикладних навичок і вмінь, а саме: метанні гранат Ф-1. Вправа виконується в комплексі, з підходом до місця метання і відходом від нього, а також з усіма командами і доповідями. Розвиваємо у курсантів спеціальні рухові якості, і створюємо передумови психологічної стійкості при метанні бойових гранат. Як проводиться метання гранат? Проведіть діагностування виконання вправи та опишіть, яке має бути положення тіла, амплітуда руху, траєкторія руху під час метання гранати та інше.

а) Метання гранат проводиться по горизонтальних і вертикальних цілях на точність і дальність, у складі підрозділу. У кожне заняття включаються комплексні тренування щодо виконання усієї контрольної вправи (більшої її частини) у поєднанні з бігом до 600 м та інші комплексні вправи. Тренування проводиться потоком у парах, групах чи у складі підрозділу. Помічники керівника занять контролюють порядок подолання перешкод і метання гранат у ціль. Місце для метання гранат обладнується на початку третього кілометра (коридори завширшки 10 м та завдовжки не менше 40 м). Гранати Ф-1 розміщуються на рубежі метання. Кількість місць для метання визначається залежно від кількості особового складу у підрозділі. Військовослужбовець займає будь-який вільний коридор і послідовно метає гранати Ф-1 (не більше 2-х) з місця чи з розбігу до першого кидка за межу 30 м (жінки - за межу 15 м), після чого, за командою судді, продовжує біг по дистанції.

б) Метання гранат проводиться по вертикальних цілях на точність і дальність, у складі підрозділу. У кожне заняття включаються комплексні тренування щодо виконання усієї контрольної вправи. Тренування проводиться потоком у парах. Помічники керівника занять контролюють порядок подолання перешкод і метання гранат у ціль. Місце для метання гранат обладнується на початку третього кілометра (коридори завширшки 2 м та завдовжки не менше 20 м). Гранати Ф-1 розміщуються на рубежі метання. Кількість місць для метання визначається залежно від кількості особового складу у підрозділі. Військовослужбовець

займає будь-який вільний коридор і послідовно метає гранати Ф-1 (не більше 2-х) з місця чи з розбігу до першого кидка за межу 40 м (жінки - за межу 25 м).

в) Метання гранат проводиться по горизонтальних цілях на точність. У кожне заняття включаються комплексні тренування щодо виконання усієї контрольної вправи (більшої її частини) у поєднанні з бігом до 100 м та інші комплексні вправи. Тренування проводиться потоком у парах, групах чи у складі підрозділу. Помічники керівника занять контролюють порядок подолання перешкод і метання гранат у ціль. Місце для метання гранат обладнується на початку третього кілометра (коридори завширшки 3 м та завдовжки не менше 60 м. Гранати Ф-1 розміщуються на рубежі метання. Кількість місць для метання визначається залежно від кількості особового складу у підрозділі. Військовослужбовець займає будь-який вільний коридор і послідовно метає гранати Ф-1 (не більше 2-х) з місця чи з розбігу до першого кидка за межу 70 м (жінки - за межу 35 м), після чого, за командою судді, продовжує біг по дистанції.

Ситуація 5.

Для перевірки і оцінювання контрольних вправ, спеціальної фізичної підготовленості (фізичної готовності) військовослужбовців проводимо підтягування на перекладині. Під час підтягування, у верхньому положенні, військовослужбовець чіплявся підборіддям за перекладину, хоча це виконання невірне. Робив значні махові та ривкові рухи тулубом та ногами. Під час зараховування кількості правильних повторень – результат був незадовільний.

Опишіть діагностування техніки практичних навичок і вмій виконання вправи? Що дозволяється під час виконання вправи?

а) Під час підтягування, у верхньому положенні, підборіддя дозволяється бути нище перекладини. Дозволяється згинання, розведення ніг та їх схрещування, перехоплюватись кистями вздовж перекладини. Рахунок оголошується кожного разу у положенні вису. Зараховується кількість правильних повторень. Час на виконання вправи – до 3 хв.

б) Підтягування на перекладині: вис хватом зверху (положення вису фіксується кожного разу упродовж 1-2 с). Під час підтягування, у верхньому положенні, підборіддя повинно бути вище перекладини. Дозволяється незначне згинання, розведення ніг та їх схрещування, перехоплюватись кистями вздовж перекладини, відхиляти тіло від нерухомого (вертикального) положення. Забороняється чіплятися за перекладину підборіддям, робити махові та ривкові рухи тулубом та ногами. Рахунок оголошується кожного разу у положенні вису. Зараховується кількість правильних повторень. Час на виконання вправи – до 2 хв.

в) Підтягування на перекладині: вис хватом зверху (положення вису фіксується кожного разу упродовж 5 с). Дозволяється незначне згинання ніг та їх схрещування, відхиляти тіло від нерухомого (вертикального) положення. Забороняється робити махові та ривкові рухи тулубом та ногами. Рахунок оголошується кожного разу у положенні вису. Зараховується кількість правильних повторень. Час на виконання вправи – до 4 хв.

Ситуація 6.

Під час перевірки і оцінювання комплексної силової вправи, другої частини, а саме: згинання та розгинання рук в упорі лежачи, у деяких жінок-військовослужбовців були помилки під час виконання. Тіло опускали на підлогу, згинання рук виконувалося слабо, згинання ніг у колінних суглобах було значно помітно.

З метою послідовної перевірки засвоєння та оволодіння жінками-військовослужбовцями фізичної вправи, опишіть, як потрібно виконувати даний норматив (вказіть час виконання вправи). Як зараховуються кількість повторень?

а) Упор на ноги разом, тіло пряме, згинання рук виконується до положення торкання грудьми. Після розгинання рук положення упору фіксувати кожного разу упродовж 5 с. Дозволяється згинання ніг у колінних суглобах та їх розведення, згинання та розгинання тулуба, піднімання тільки самих плечей з відставанням від них ніг та тулуба; опускання ніг

та живота на підлогу; лягання на підлогу. Рахунок оголошується кожного разу у положенні упору лежачи. Зараховується правильна кількість повторень. Час на виконання вправи - до 3 хв.

б) Упор лежачи (ноги разом, тіло пряме, руки на ширині плечей), згинання рук виконується до положення торкання грудьми підлоги. Після розгинання рук положення упору фіксувати кожного разу упродовж 1-2 с. Не дозволяється згинання ніг у колінних суглобах та їх розведення, згинання та розгинання тулуба, піднімання тільки самих плечей з відставанням від них ніг та тулуба; опускання ніг та живота на підлогу; лягання на підлогу. Рахунок оголошується кожного разу у положенні упору лежачи. Зараховується правильна кількість повторень. Час на виконання вправи - до 2 хв.

в) Упор лежачи (ноги порізно, тіло пряме, руки вздовж тулуба), згинання рук виконується до положення торкання грудьми підлоги. Після розгинання рук положення упору фіксувати кожного разу упродовж 4 с. Не дозволяється згинання та розгинання тулуба, піднімання тільки самих плечей з відставанням від них ніг та тулуба; лягання на підлогу. Рахунок оголошується кожного разу у положенні упору лежачи. Зараховується правильна і не правильна кількість повторень. Час на виконання вправи - до 4 хв.

Ситуація 7.

Проводяться навчально-методичні заняття з військовослужбовцями підрозділів, які готують командирів відділень на об'єктах навчально-матеріальної бази з фізичної підготовки у навчальних аудиторіях. Укажіть необхідність проведення навчально-методичних занять. Навчання техніці виконання фізичних вправ проводиться за методикою, яка включає етапи (укажіть які). Яка мета методичних занять? Які використовують методи? Наведіть приклад проведення виконання вправи.

а) Метою методичних занять є формування у військовослужбовців організаційно-методичних навичок та умінь для якісного управління фізичною підготовкою. Формування та вдосконалення у військовослужбовців військово-прикладних рухових навичок і вмінь; організаційно-методичних навичок та умінь управління фізичним вдосконаленням військовослужбовців. Тривалість теоретичного та показового заняття у підрозділах військової частини становить 1 год., навчально-методичного та інструкторсько-методичного – 2 год. Навчання техніці виконання фізичних вправ проводиться за методикою, яка включає етапи ознайомлення, розучування та тренування (вдосконалення) із застосуванням словесних, наочних і практичних методів. Використовують методи «за назвою» (назвати, виконати) та «за поясненням» (назвати, пояснити, виконати). Наприклад: «ривки руками; ноги на ширині плечей, руки перед грудьми, долонями донизу, пальці разом – вихідне положення – ПРИЙНЯТИ!, «вправу почи-НАЙ!». Або: «нахили тулуба з почерговим діставанням пальцями рук носків ніг у поєднанні з ходьбою на кожний крок; руки на пояс – вихідне положення – ПРИЙНЯТИ!, «вправу почи-НАЙ!». Після чого зробити підрахунок, домогтися виконання вправи, виявити та виправити помилки і подати команду на закінчення її виконання замість двох останніх рахунків: «вправу – ЗАКІНЧИТИ!», коли вона виконувалася під час руху, та «СТІЙ!» – замість останнього рахунку, коли вправа виконувалася на місці, (під час зупинок при виконанні елементів вправи керівник виявляє та виправляє помилки). Вправу в цілому почи-НАЙ!». Далі усе повторюється за прикладом.

Попередження помилок забезпечується чітким показом і поясненням техніки виконання вправ, правильним розучуванням вправ, використанням підготовчих вправ, якісною і своєчасною допомогою та страхуванням.

б) Метою методичних занять є формування у військовослужбовців умінь для управління фізичною підготовкою. Тривалість теоретичного заняття у підрозділах військової частини становить 2 год., навчально-методичного та інструкторсько-методичного – 3 год. Навчання техніці виконання фізичних вправ проводиться за методикою, яка включає етапи тренування (вдосконалення) із застосуванням практичних методів. Використовують методи «за назвою». Наприклад: «нахили тулуба з почерговим діставанням пальцями ніг у поєднанні

з ходьбою на кожний крок; руки на ширині плеч – вихідне положення – ПРИЙНЯТИ! Після її виконання: «вправу – ЗАКІНЧИТИ!», коли вона виконувалася під час руху, та «СТІЙ!».

в) Тривалість теоретичного та показового заняття у підрозділах військової частини становить 3 год., навчально-методичного та інструкторсько-методичного – 4 год. Навчання техніці виконання фізичних вправ проводиться за методикою, яка включає етапи розучування та тренування із застосуванням словесних, наочних методів. Використовують методи «за назвою» (назвати, виконати). Наприклад: «ривки руками; ноги разом, руки перед грудьми, долонями донизу, пальці разом – вихідне положення – ПРИЙНЯТИ!, «вправу почи-НАЙ!».

Ситуація 8.

Під час індивідуального (самостійного) фізичного тренування курсант виконував норматив біг на 3 км. У нього було відмічене тяжке дихання, серцебиття та значне почервоніння обличчя, сильний головний біль у потиличній ділянці, що супроводжувався нудотою.

Ваше завдання, шляхом спостереження провести діагностування військовослужбовця за об'єктивними та суб'єктивними показниками Як визначити і підрахувати частоту дихання, частоту серцевих скорочень, артеріальний тиск?

а) До об'єктивних показників відносяться: артеріальний тиск, зміна маси тіла; до суб'єктивних – відчуття болю у м'язах, сон. У ході об'єктивного дослідження спочатку визначають і підраховують артеріальний тиск. В нормі у дорослих нетренованих осіб вона складає від 10 до 15 дихальних рухів на хвилину. Частота дихальних рухів в залежності від статі: стать ЧДД. Чоловіки: 16; Жінки: 18. Частота дихання у дорослої людини в нормі може становити 5 вдихів за хвилину. Частота дихальних рухів при цьому коливається від 50 до 70 циклів на хвилину. Щоб визначити ЧДД, лівою рукою охоплюєте зап'ястя людини, намагаючи пульс. Друга рука при цьому розташовується на грудях. Стежимо за кількістю вдихів і видихів на хвилину. Величина артеріального тиску позначається двома цифрою 140. Частота серцевих скорочень у здорового дорослого в стані спокою становить 90 ударів в хвилину, допустимо 100. При фізичному навантаженні цей показник збільшується. Наскільки – залежить від стану здоров'я, тренуваності, віку. Норму розраховують за формулою $P_{\max} = 220 - \text{вік}$. Але це граничні показники, при яких організм добре тренуваного спортсмена здатний впоратися з навантаженнями. При правильному ритмі пульсу частоту його підраховують протягом 7 с і множать отримане значення на 4. При неправильному ритмі частоту пульсу необхідно підраховувати протягом 1 хв. У нормі вона становить 50 за 1 хв. При визначенні цієї властивості пульсу лікар обмацує променеву артерію хворого трьома пальцями (II-IV).

б) До об'єктивних показників відносяться: самопочуття, працездатність, відчуття болю у м'язах, бажання виконувати фізичні вправи, апетит, сон. В нормі у дорослих нетренованих осіб величина ЧД складає від 40 дихальних рухів на хвилину. Щоб визначити ЧДД, правою рукою охоплюєте зап'ястя людини, намагаючи пульс. Друга рука при цьому розташовується на грудях в області серця при грудному диханні або на животі при черевному. Стежимо за кількістю вдихів і видихів на хвилину, в приміщенні повинна бути комфортна температура. Величина артеріального тиску позначається двома цифрами – наприклад, 120 на 80 мм рт.ст.. Вища цифра – 120 – систолічний артеріальний тиск, нижча – 80 – діастолічний артеріальний тиск. Частота серцевих скорочень у здорового дорослого в стані спокою становить 60-80 ударів в хвилину, допустимо 50-90. При фізичному навантаженні цей показник збільшується. Наскільки – залежить від стану здоров'я, тренуваності, віку. Норму розраховують за формулою $P_{\max} = 220 - \text{вік}$. Але це граничні показники, при яких організм добре тренуваного спортсмена здатний впоратися з навантаженнями. Контроль пульсу під час фізичних навантажень найпростіше здійснювати за допомогою пульсометра. Він буде постійно показувати поточні дані. При правильному ритмі пульсу частоту його підраховують протягом 20 с і множать отримане значення на 5. При неправильному ритмі частоту пульсу необхідно підраховувати протягом 1,5 хв. У нормі вона становить 75 за 1 хв. При визначенні цієї

властивості пульсу лікар обмацує променевою артерією хворого трьома пальцями (II-IV).

в) До об'єктивних показників відносяться: частота дихання, частота серцевих скорочень, артеріальний тиск, зміна маси тіла; до суб'єктивних – самопочуття, працездатність, відчуття болю у м'язах, бажання виконувати фізичні вправи, апетит, сон. У ході об'єктивного дослідження спочатку визначають і підраховують пульс, а потім – число дихальних рухів за хвилину. В нормі у дорослих нетренованих осіб величина ЧД складає від 16 до 20 дихальних рухів на хвилину. Частота дихальних рухів в залежності від статі: стать ЧДД (вдихів за хвилину) Чоловіки: 16-20; Жінки: 18-24. Частота дихання у дорослої людини в нормі може становити 6-8 вдихів за хвилину. Це можливо, якщо людина займається фізичними навантаженнями. Частота дихальних рухів при цьому коливається від 40 до 60 циклів на хвилину. Щоб визначити ЧДД, правою рукою охоплюєте зап'ястя людини, намагаючись пульс. Друга рука при цьому розташовується на грудях в області серця при грудному диханні або на животі при черевному. Стежимо за кількістю вдихів і видихів на хвилину, в приміщенні повинна бути комфортна температура. Величина артеріального тиску позначається двома цифрами – наприклад, 120 на 80 мм рт.ст. Вища цифра – 120 – систолічний артеріальний тиск, нижча – 80 – діастолічний артеріальний тиск. Частота серцевих скорочень у здорового дорослого в стані спокою становить 60-80 ударів в хвилину, допустимо 50-90. При фізичному навантаженні цей показник збільшується. Наскільки – залежить від стану здоров'я, тренованості, віку. Норму розраховують за формулою $P_{max} = 220 - \text{вік}$. Але це граничні показники, при яких організм добре тренованого спортсмена здатний впоратися з навантаженнями. Контроль пульсу під час фізичних навантажень найпростіше здійснювати за допомогою пульсометра. Він буде постійно показувати поточні дані. Частота пульсу – це число пульсових хвиль, зареєстрованих протягом 1 хв. При правильному ритмі пульсу частоту його підраховують протягом 15 с і множать отримане значення на 4. При неправильному ритмі частоту пульсу необхідно підраховувати протягом 1 хв. У нормі вона становить 60–80 за 1 хв. При визначенні цієї властивості пульсу лікар обмацує променевою артерією хворого трьома пальцями (II-IV).

Ситуація 9.

Під час здачі нормативу човниковий біг 10 x 10 м. деякі військовослужбовці не торкалися землі за лінією повороту, не поверталися кругом, пробігли таким самим чином ще дев'ять відрізків.

Чи все було виконано згідно з Інструкцією з фізичної підготовки? Опишіть правильну техніку виконання вправи.

а) Човниковий біг 10 x 10 м. проводиться на майданчику, розміченому лініями старту через 18 м. З високого старту необхідно пробігти 8 м, не обов'язково торкнутися землі за лінією повороту, пробігти таким самим чином ще вісім відрізків.

б) Човниковий біг 10 x 10 м. проводиться на рівному майданчику, розміченому лініями старту та повороту через 10 м. З високого старту необхідно пробігти 10 м, обов'язково торкнутися землі за лінією повороту, повернутися кругом, пробігти таким самим чином ще дев'ять відрізків.

в) Човниковий біг 10 x 10 м. проводиться на рівному майданчику, через 12 м. З високого старту необхідно пробігти 12 м, обов'язково повернутися кругом, пробігти таким самим чином ще десять відрізків.

Ситуація 10.

Ви проводите ранкову фізичну зарядку із застосування засобів прискореного пересування. Дистанцію 1 км на початку періоду навчання подолали за 12 хв., лише декілька військовослужбовців витратили час близько 8 хв. Яку дистанцію їм необхідно долати на початку періоду навчання та у подальшому. Проведіть діагностування виконання ранкової фізичної зарядки та укажіть особливості її проведення. Яких методичних рекомендацій потрібно дотримуватися? Дистанція 3 км долається за.....?

а) Ранкова фізична зарядка проводиться у складі роти під керівництвом посадових осіб із числа сержантського (старшинського) складу. Вона проводиться переважно за варіантами комплексного тренування і складається з підготовчої, основної та заключної частини. Вона сприяє швидкому приведенню організму після сну в бадьорий стан, що є обов'язковим елементом розпорядку дня та проводиться через 10 хв. після підйому. Під час застосування засобів прискореного пересування та легкої атлетики на ранковій фізичній зарядці потрібно дотримуватися методичних рекомендацій. На початку служби (навчання) тренування проводиться у змішаному пересуванні: біг на 600-1000 м чергується з ходьбою на 200-300 м (2-3 рази). Дистанція 1 км долається на початку періоду навчання за 6 хв., у подальшому за 5 хв.; 1,5 км – відповідно за 10-9 і 8-7 хв. Тренування у неперервному бігові на дистанції 2 км починається в кінці першого місяця навчання; вона долається за 12-11 і 11-10 хв. відповідно; у кінці другого місяця дистанція збільшується до 3 км і долається за 18-17 хв.; у кінці третього місяця дистанція 3 км долається за 17-16 хв.

б) Ранкова фізична зарядка проводиться за варіантами комплексного тренування і складається з підготовчої та основної частини. Проводиться через 20 хв. після підйому. Під час застосування засобів прискореного пересування та легкої атлетики на ранковій фізичній зарядці потрібно дотримуватися методичних рекомендацій. На початку служби тренування проводиться у змішаному пересуванні: біг на 500 м чергується з ходьбою на 200 м (2-3 рази). Дистанція 1 км долається на початку періоду навчання за 10 хв., у подальшому за 8 хв.; 1,5 км – відповідно за 10 хв. Тренування у неперервному бігові на дистанції 2 км починається в кінці першого місяця навчання; вона долається за 12-11 і 11-10 хв. відповідно; у кінці другого місяця дистанція збільшується до 3 км і долається за 18-17 хв.; у кінці третього місяця дистанція 3 км долається за 20 хв.

в) Ранкова фізична зарядка проводиться за варіантами комплексного тренування і складається з підготовчої частини. Під час застосування засобів прискореного пересування та легкої атлетики на ранковій фізичній зарядці потрібно дотримуватися методичних рекомендацій. На початку служби (навчання) тренування проводиться у змішаному пересуванні: біг на 800 м чергується з ходьбою на 300 м (2-3 рази). Дистанція 1 км долається на початку періоду навчання за 9 хв., у подальшому за 7 хв.; 1,5 км – відповідно за 7 хв. Тренування у неперервному бігові на дистанції 2 км починається в кінці першого місяця навчання; вона долається за 13 хв. відповідно; у кінці другого місяця дистанція збільшується до 3 км і долається за 22 хв.; у кінці третього місяця дистанція 3 км долається за 23 хв.

Оброблення та інтерпретація результатів. За кожну вірну відповідь нараховується 10 балів. Рівень знань методів, методик діагностування військовослужбовців визначається за 100 бальною шкалою та відповідає наступним значенням:

У контексті нашого дослідження співвідношення:

- 90-100 балів, «відмінно»;
- 80-89 балів, «дуже добре»;
- 65-79 балів «добре»;
- 55-64 балів, «задовільно»;
- 50-54 балів, «достатньо»;
- 1-49 балів, «незадовільно».

Авторська методика.

Тест на з'ясування сформованості навичок і вмінь застосування засобів діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців

Інструкція: Будьте уважні. Працюйте швидко. Вам потрібно уважно прочитати запитання та надати відповідь, яка співпадає з Вашою думкою, оцінкою та з вимогами Інструкції з фізичної підготовки в системі Міністерства оборони України.

Завчасно вдячні за Вашу допомогу!

1. Ви як начальник фізичної підготовки військової частини маєте перевірити злагодженість військових підрозділів у процесі фізичної підготовки. Злагодженість досягається виконанням ...? До основних форм фізичної підготовки належать ...?

а) злагодження у процесі фізичної підготовки спрямоване на підвищення рівня згуртованості військових підрозділів, формування навичок у колективних діях військовослужбовців. Злагодження досягається: виконанням фізичних вправ у складі підрозділу; використанням комплексних, спеціальних фізичних вправ, спортивних і рухливих ігор, прийомів рукопашного бою; участю військовослужбовців у спортивних, військово-спортивних змаганнях і застосуванням змагального методу виконання фізичних вправ. Форми фізичної підготовки військовослужбовців мають особливості змісту та методики навчання, розвитку, виховання та злагодження особового складу відповідно до спрямованості. До основних із них належать: навчальні заняття, спортивно-масова робота, фізичне тренування у процесі навчально-бойової діяльності, самостійна робота (індивідуальне (самостійне) фізичне тренування) та ранкова фізична зарядка.

б) злагодження у процесі фізичної підготовки спрямоване на підвищення рівня згуртованості військових підрозділів, сукупність методів і методичних прийомів навчання, вправи для діагностування військового фахівця розвиненості швидкісних характеристик. Форми фізичної підготовки військовослужбовців мають особливості змісту та методики навчання, розвитку, виховання та злагодження особового складу відповідно до спрямованості. До основних із них належать: навчальні заняття, спортивно-масова робота, фізичне тренування у процесі навчально-бойової діяльності.

в) злагодження у процесі фізичної підготовки спрямоване на підвищення рівня згуртованості військових підрозділів. Навчальні заняття з фізичної підготовки є основною її формою і поділяються на теоретичні та практичні. До теоретичних занять відносять лекції та семінари, які спрямовані на оволодіння військовослужбовцями знаннями, передбаченими програмою навчання. До основних із них належать: навчальні заняття, спортивно-масова робота, фізичне тренування у процесі навчально-бойової діяльності, самостійна робота (індивідуальне (самостійне) фізичне тренування) та ранкова фізична зарядка.

2. В частину прибула рота молодого поповнення строкової служби. Вам необхідно провести з ними заняття з бойової підготовки з використанням засобів супутнього фізичного тренування, а саме: метання гранат Ф-1 на дальність і в ціль. Як ви будете проводити заняття? Як обладнується місце для метання гранат?

а) метання гранат проводиться по горизонтальних цілях на точність у складі підрозділу. У кожне заняття включаються комплексні тренування щодо виконання усієї контрольної вправи (більшої її частини) у поєднанні з бігом до 500 м та інші комплексні вправи. Тренування проводиться у складі підрозділу. Помічники керівника занять контролюють порядок подолання перешкод і метання гранат у ціль. Місце для метання гранат обладнується на початку другого кілометра (коридори завширшки 15 м та завдовжки не менше 50 м). Гранати Ф-1 розміщуються на рубежі метання. Військовослужбовець займає будь-який вільний коридор і послідовно метас гранати Ф-1 (не більше 2-х) з місця чи з розбігу до

першого кидка за межу 20 м (жінки - за межу 15 м), після чого, за командою судді, продовжує біг по дистанції..

б) метання гранат проводиться по горизонтальних і вертикальних цілях на точність і дальність, у складі підрозділу. У кожне заняття включаються комплексні тренування щодо виконання усієї контрольної вправи (більшої її частини) у поєднанні з бігом до 600 м та інші комплексні вправи. Тренування проводиться потоком у парах, групах чи у складі підрозділу. Помічники керівника занять контролюють порядок подолання перешкод і метання гранат у ціль. Місце для метання гранат обладнується на початку третього кілометра (коридори завширшки 10 м та завдовжки не менше 40 м). Гранати Ф-1 розміщуються на рубежі метання. Військовослужбовець займає будь-який вільний коридор і послідовно метає гранати Ф-1 (не більше 2-х) з місця чи з розбігу до першого кидка за межу 30 м (жінки - за межу 15 м), після чого, за командою судді, продовжує біг по дистанції.;

в) метання гранат проводиться по вертикальних цілях на дальність, у складі підрозділу. У кожне заняття включаються комплексні тренування щодо виконання усієї контрольної вправи (більшої її частини) у поєднанні з бігом до 400 м та інші комплексні вправи. Тренування проводиться у парах. Помічники керівника занять контролюють порядок подолання перешкод і метання гранат у ціль. Місце для метання гранат обладнується на початку першого кілометра (коридори завширшки 20 м та завдовжки не менше 60 м). Гранати Ф-1 розміщуються на рубежі метання. Військовослужбовець займає будь-який вільний коридор і послідовно метає гранати Ф-1 (не більше 2-х) з місця чи з розбігу до першого кидка за межу 40 м (жінки - за межу 25 м), після чого, за командою судді, продовжує біг по дистанції..

3. Спеціальні засоби фізичної підготовки спрямовані на:

а) досягнення злагодження та формування фізичної готовності (підготовленості) військовослужбовців, рухове завдання, пов'язане з активними м'язовими зусиллями і напруженням;

б) досягнення злагодження та формування фізичної готовності (підготовленості) військовослужбовців, підрозділів і військових частин до виконання завдань за бойовим і функціональним призначенням в різних видах бою та формах застосування військ (сил).;

в) досягнення злагодження та формування фізичної готовності або будь-якого зовнішнього орієнтиру необхідного для цілеспрямованих і свідомих дій, м'язових зусиль під час виконання вправ на даний момент часу та ін.

4. Ви як начальник фізичної підготовки військової частини маєте перевірити в підрозділі спеціального призначення розвиток витривалості військовослужбовців. Якими засобами виконання вправ будете перевіряти?

а) прискорене пересування та легка атлетика, пересування на лижах, плавання, подолання перешкод і спортивні ігри;

б) прискорене пересування та легка атлетика, рухи в окремих суглобах (власного тіла тих, хто займається);

в) прискорене пересування та легка атлетика та здатність військовослужбовця протистояти стомленню у процесі рухової діяльності.

5. Ви як начальник фізичної підготовки військової частини маєте перевірити в підрозділі спеціального призначення розвиненість спритності військовослужбовців. Якими засобами виконання вправ будете перевіряти?

а) вправи, які застосовуються на заняттях з гімнастики, спортивних і рухових ігор, прискореного пересування та легкої атлетики, а також лижної підготовки; тривалістю інтервалів відпочинку між серіями; темпом виконання;

б) вправи, які застосовуються на заняттях з гімнастики, рукопашного бою, подолання перешкод і метання гранат, спортивних і рухових ігор, прискореного пересування та легкої

атлетики, а також лижної підготовки;

в) вправи, які застосовуються на заняттях з гімнастики спортивних і рухових ігор, прискороеного пересування та легкої атлетики.

6. Ви як начальник фізичної підготовки військової частини маєте перевірити в підрозділі спеціального призначення розвиненість *сили* військовослужбовців. Якими засобами виконання вправ будете перевіряти?

а) вправи з піднімання та перенесення тягарів, рукопашного бою, подолання перешкод і метання гранат, вправи з власною масою;

б) вправи з піднімання та перенесення тягарів, рукопашного бою, метання гранат, тривалістю інтервалів відпочинку між серіями; темпом виконання, вправи з власною масою;

в) вправи з піднімання та перенесення тягарів, силові вправи на гімнастичних снарядах і тренажерах, вправи з власною масою.

7. Ви як начальник фізичної підготовки військової частини маєте перевірити в підрозділі спеціального призначення розвиненість *швидкості* військовослужбовців. Якими засобами виконання вправ будете перевіряти?

а) біг на короткі дистанції з максимальною швидкістю та вправи, що вимагають швидкої реакції, високої швидкості виконання окремих рухів, максимальної частоти рухів.

б) біг на короткі дистанції з максимальною швидкістю, вправи на гімнастичних снарядах і тренажерах з максимальною частотою рухів;

в) біг на короткі дистанції з максимальною швидкістю, вправи, які застосовуються на заняттях з гімнастики, спортивних і рухових ігор, максимальної частоти рухів.

8. Ви проводите перевірку фізичних вправ у такій послідовності...

а) вправи на швидкість, прийоми рукопашного бою, подолання перешкод, вправи на спритність, силові вправи, плавання, наприкінці – вправи на витривалість;

б) вправи на витривалість, вправи на спритність, вправи на швидкість, подолання перешкод, плавання, наприкінці – силові вправи, прийоми рукопашного бою;

в) вправи на спритність, вправи на швидкість, силові вправи, прийоми рукопашного бою, подолання перешкод, плавання, наприкінці – вправи на витривалість.

9. Ви проводите оцінювання теоретичних знань фізичної підготовленості військовослужбовців. Проводитимете методом усного чи письмового опитування? Як проводитимете оцінювання фізичної готовності (підготовленості) військовослужбовців?

а) проводиться методом усного опитування. Теоретичні знання характеризують рівень розвитку знань фізичної підготовки у військових частинах (підрозділах). Оцінювання фізичної готовності (підготовленості) військовослужбовців проводиться за кожен окремо виконаний норматив, відповідно, нарахування балів відбувається окремо, з урахуванням статі. Оцінка фізичної готовності (підготовленості) визначається з урахуванням категорії та періоду навчання;

б) проводиться методом усного чи письмового опитування. Кожен військовослужбовець відповідає на одне запитання (тестове завдання). Під час усного опитування дозволяється ставити військовослужбовцям додаткові запитання по суті. Оцінювання фізичної готовності (підготовленості) військовослужбовців проводиться за сумою балів, які нараховуються за виконання нормативів фізичних вправ з урахуванням статі. Оцінка фізичної готовності (підготовленості) визначається за бальним еквівалентом з урахуванням категорії та періоду навчання;

в) проводиться методом письмового опитування. Якість управління фізичною підготовкою військовослужбовців у військових частинах характеризується рівнем розвитку фізичних якостей, який дозволяє йому виконувати бойові завдання за призначенням. Оцінка фізичної готовності визначається за бальним еквівалентом окремо, з урахуванням категорії.

10. Згідно зі комплексом контрольних вправ для перевірки та оцінювання загальної фізичної підготовленості військовослужбовців опишіть методику виконання вправи згинання та розгинання тулуба.

а) лежачи на спині, руки вздовж тулуба, ноги прямі, п'яти на підлозі. Згинання тулуба у тазостегнових суглобах проводиться до положення діставання ліктями до однойменних колін; п'яти весь час притиснуті до підлоги або ковзають по ній. Не дозволяється зводити лікті без відриву рук від голови. Дозволяється відривати п'яти та таз від підлоги. Рахунок оголошується кожного разу у вихідному положенні. Зараховується кількість правильних повторень. Час на виконання вправи - до 1 хв.;

б) лежачи на спині, руки схрещені вперед себе, ноги зігнуті у колінних суглобах під зручним кутом. Згинання тулуба у тазостегнових суглобах проводиться до положення 90 С°; п'яти весь час притиснуті до підлоги або ковзають по ній. Дозволяється відривати п'яти та таз від підлоги. Рахунок оголошується кожного разу у вихідному положенні. Зараховується кількість правильних повторень. Час на виконання вправи - до 1,5 хв.;

в) лежачи на спині, руки притиснуті до голови, ноги прямі або зігнуті у колінних суглобах під зручним кутом (не закріплені), п'яти на підлозі. Згинання тулуба у тазостегнових суглобах проводиться до положення діставання ліктями до однойменних колін (положення торкання лопатками до підлоги, а також ліктями до колін фіксується упродовж 1-2 с; п'яти весь час притиснуті до підлоги або ковзають по ній). Дозволяється зводити лікті без відриву рук від голови для торкання ними колін та змінювати кут у колінних суглобах. Забороняється відривати п'яти та таз від підлоги. Рахунок оголошується кожного разу у вихідному положенні. Зараховується кількість правильних повторень. Час на виконання вправи - до 2 хв..

Оброблення та інтерпретація результатів. За кожну вірну відповідь нараховується 40 балів. Рівень знань респондентів щодо методів, методичних прийомів, методик і засобів визначення рівнів сформованості знань засобів діагностування фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців визначається за 100 бальною шкалою та відповідає наступним значенням:

У контексті нашого дослідження співвідношення:

- 90-100 балів, «відмінно»;
- 80-89 балів, «дуже добре»;
- 65-79 балів «добре»;
- 55-64 балів, «задовільно»;
- 50-54 балів, «достатньо»;
- 1-49 балів, «незадовільно».

ПСИХОЛОГІЧНИЙ КРИТЕРІЙ

Додаток Г.1

**Методика для діагностування комунікативних та організаційних здатностей за
В. Синявським та Б. Федоришиним**

Інструкція до тесту. Вам запропоновано прості запитання. Поставте у листі відповіді знак «+» (плюс), якщо Ваша відповідь – «так» або знак «-» (мінус), якщо Ваша відповідь – «ні».

№ з/п	Запитання	Так	Ні
1	2	3	4
1	Чи багато у Вас друзів, з якими Ви постійно спілкуєтесь?		
2	Чи часто Вам вдається схилити більшість колег до прийняття вашої думки?		
3	Чи довго Вас турбує почуття образи, нанесеної Вам кимось з друзів?		
4	Чи завжди Вам важко орієнтуватися у критичній ситуації?		
5	Чи прагнете Ви до нових знайомств?		
6	Чи подобається Вам організувати свята, колективні виїзди на природу, вечірки тощо?		
7	Чи вірно, що Вам краще і простіше проводити час за читанням книги або, наприклад, за комп'ютером, ніж з людьми?		
8	Якщо виникають перешкоди у здійсненні Ваших намірів, то Ви легко відступаєте від них?		
9	Чи легко Ви встановлюєте контакти з людьми, котрі значно старші Вас?		
10	Чи любите Ви організувати з друзями різні розваги?		
11	Чи важко Вам включитися в нові для Вас стосунки, компанії?		
12	Чи часто Ви відкладаєте на інші дні справи, котрі потрібно було зробити сьогодні?		
13	Чи легко Вам вдається встановити контакти з незнайомими людьми?		
14	Чи прагнете Ви до того, щоб Ваші колеги діяли відповідно до Вашої думки?		
15	Чи важко Вам освоюватись у новому колективі?		
16	Чи вірно те, що у Вас не буває конфліктів з колегами через невиконання ними своїх обіцянок, обов'язків;		
17	Чи прагнете Ви при зручному випадку познайомитись і поговорити з новою людиною?		
18	Чи часто Ви при розв'язанні важливих справ берете ініціативу в свої руки?		
19	Чи часто у Вас виникає роздратування від спілкування з людьми і Вам хочеться побути наодинці?		
20	Чи правді те, що Ви зазвичай погано орієнтуєтесь в незнайомій обстановці?		
21	Чи подобається Вам постійно знаходитись серед людей?		
22	Чи виникає у Вас роздратування, якщо вам не вдається закінчити розпочату справу?		
23	Чи виникає у Вас почуття утруднення, незручності або засоромлення, якщо доводиться виявляти ініціативу, щоб познайомитись з новою людиною?		
24	Чи втомлюєтесь Ви від частого спілкування з друзями?		
25	Чи любите Ви брати участь у колективних заходах, розвагах?		
26	Чи часто Ви виявляєте ініціативу при розв'язанні питань, які зачіпають інтереси Ваших друзів?		

1	2	3	4
27	Чи правда, що Ви відчуваєте себе непевним серед малознайомих людей?		
28	Чи вірно те, що Ви прагнете до доведення своєї правоти?		
29	Чи важко Вам внести оживлення в малознайому для Вас компанію?		
30	Чи подобається Вам організувати щось для інших, зокрема, свята, урочистості, виявляти ініціативу при підготовці вечірок?		
31	Чи прагнете Ви обмежити коло своїх знайомих невеликою кількістю людей?		
32	Чи прагнете Ви відстоювати свою думку, рішення, якщо воно не було відразу прийнято іншими?		
33	Чи відчуваєте Ви себе невимушено, потрапивши в малознайому компанію?		
34	Чи охоче Ви беретесь до організації заходів для інших людей?		
35	Чи правда, що Ви відчуваєте себе досить впевнено і спокійно, коли доводиться говорити щось великій групі людей?		
36	Чи часто Ви запізнюєтесь на ділові зустрічі, побачення?		
37	Чи вірно, що у Вас багато друзів?		
38	Чи часто Ви опиняєтесь у центрі уваги інших людей?		
39	Чи часто Ви соромитесь, відчуваєте незручність при спілкуванні з малознайомими людьми?		
40	Чи правда, що Ви не дуже впевнено відчуваєте себе в оточенні великої групи знайомих?		

Оброблення та інтерпретація результатів. Відповіді порівняйте з наведеним нижче ключем (окремо за комунікативними та організаторськими здатностями).

Комунікативні здатності:

«Так» – питання 1, 5, 9, 13, 17, 21, 25, 29, 33, 37;

«Ні» – питання 3, 7, 11, 15, 19, 23, 27, 31, 35, 39.

Організаторські здатності:

«Так» – питання 2, 6, 10, 14, 18, 22, 26, 30, 34, 38;

«Ні» – питання 4, 8, 12, 16, 20, 24, 28, 32, 36, 40.

Оброблення та інтерпретація результатів. У контексті нашого дослідження співвідношення:

90-100 балів, «відмінно»;

80-89 балів, «дуже добре»;

65-79 балів «добре»;

55-64 балів, «задовільно»;

50-54 балів, «достатньо»;

1-49 балів, «незадовільно».

Методика «Схильність до певного стилю керівництва» (автор Є.Льїн)

Дану методику доцільно використовувати для діагностики міжособистісних проблем взаємодії керівника та підлеглих, корекції індивідуального стилю керівництва. Вияв внутрішньої переконаності людини, її принциповість, усталеного погляду на те чи інше питання як керівника.

Інструкція. Уявіть, що Ви керівник колективу. Вам пропонується відповісти на запитання: по кожному пункту опитувальника із трьох варіантів (а, б, в) оберіть той, який найбільше характеризує вашу поведінку як керівника; букву обведіть кружечком.

1. При прийнятті важливих рішень ви:

- а) порадитесь з колективом;
- б) не братимете на себе відповідальність за прийняття рішення;
- в) приймете рішення одноосібно.

2. При організації виконання завдання:

- а) надасте свободу у виборі способів виконання завдання членам колективу, залишаючи за собою загальний контроль;
- б) не будете втручатися у виконання завдання, сподіваючись, що колектив зробить усе як потрібно;
- в) регламентуватимете діяльність колективу, суворо визначаючи, що і як потрібно робити.

3. При здійсненні контролю за діяльністю підлеглих:

- а) будете жорстко контролювати кожного з них;
- б) довірите контроль підлеглим;
- в) вважатимете, що контроль не обов'язковий.

4. В екстремальній для колективу ситуації:

- а) будете радитися з колективом;
- б) візьмете все керівництво на себе;
- в) цілком покладетеся на лідерів колективу.

5. Вибудовуючи взаємини з членами колективу:

- а) проявлятимете активність у спілкуванні;
- б) спілкуватиметеся, якщо до вас звернуться;
- в) підтримуватимете свободу спілкування між вами та підлеглими.

6. При здійсненні управління колективом:

- а) надаватимете допомогу підлеглим в їх особистих справах;
- б) вважатимете недоцільним втручатися в особисті справи підлеглих;
- в) цікавитиметеся особистими справами підлеглих скоріше із ввічливості.

7. У стосунках із членами колективу:

- а) намагатиметеся підтримувати хороші особисті стосунки навіть на шкоду діловим;
- б) підтримуватимете лише ділові стосунки;
- в) намагатиметеся однаково підтримувати особисті й ділові стосунки.

8. Стосовно зауважень від колективу:

- а) не допустите зауважень на свою адресу;
- б) вислухайте та врахуйте зауваження;
- в) поставитесь до зауважень байдуже.

9. У питаннях внутрішньої колективної дисципліни:

- а) прагнутимете максимальної покірності підлеглих;
- б) зможете підтримувати дисципліну без нагадування про неї підлеглим;
- в) вважаючи, що підтримання дисципліни — це не ваша вимога, не будете «тиснути» на підлеглих.

10. Стосовно того, що про вас подумає колектив:

- а) вам буде байдуже;
- б) намагатиметесь бути добрим для підлеглих, на загострення стосунків не підете;
- в) внесете корективи у свою поведінку, якщо оцінка буде негативною.

11. Розподіливши повноваження між собою та підлеглими:

- а) вимагатимете, щоб вам доповідали про всі деталі;
- б) покладатиметесь на виконавську дисципліну підлеглих;
- в) здійснюватимете тільки загальний контроль.

12. При виникненні труднощів у прийнятті рішення:

- а) звернетесь за порадою до підлеглих;
- б) радитися з підлеглими не будете, оскільки за все доведеться відповідати вам;
- в) приймете поради підлеглих, навіть якщо їх не просили.

13. Контролюючи роботу підлеглих:

- а) будете хвалити виконавців, відзначати їх позитивні результати;
- б) звертатимете уваги передусім на недоліки, які потрібно усунути;
- в) здійснюватимете контроль час від часу.

14. Керуючи підлеглими:

- а) зможете так формулювати завдання, щоб їх беззаперечно виконували;
- б) будете, в основному, використовувати прохання, а не наказ;
- в) взагалі не вмієте наказувати.

15. За нестачі знань при прийнятті рішення:

- а) вирішуватимете самі, адже ви — керівник;
- б) звернетесь за допомогою до підлеглих;
- в) відкладете прийняття рішення: може, все владнається само собою.

16. Оцінюючи себе як керівника, можете припустити, що ви:

- а) будете суворим, навіть прискіпливим;
- б) будете вимогливим, але справедливим;
- в) будете не дуже вимогливим.

17. Стосовно нововведень:

- а) будете скоріше консервативним (як би чого не трапилось);
- б) якщо вони доцільні, то охоче їх підтримаєте;
- в) якщо вони корисні, то впровадите їх у директивному порядку.

18. Ви вважаєте, що в нормальному колективі:

- а) підлегли повинні мати змогу працювати самостійно, й без постійного та жорсткого

контролю керівника;

б) повинен бути постійний і жорсткий контроль, адже на совість підлеглих нічого розраховувати;

в) виконавці можуть бути залишені самі на себе.

Оброблення результатів:

Кожний вибір оцінюється в один бал.

№ п/п	Відповіді			№ п/п	Відповіді		
	а	б	в		а	б	в
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Д	Л	А	10	А	Л	Д
2	Д	Л	А	11	А	Л	Д
3	А	Д	Л	12	Д	А	Л
4	Д	А	Л	13	Д	А	Л
5	Д	А	Л	14	А	Д	Л
6	Д	А	Л	15	А	Д	Л
7	Д	А	Л	16	А	Д	Л
8	А	Д	Л	17	Л	Д	А
9	А	Д	Л	18	Д	А	Л

Примітка. У таблиці (ключі) прийняті такі позначення: А – авторитарний стиль керівництва, Д – демократичний стиль керівництва, Л – ліберальний стиль керівництва.

Висновки

Оскільки абсолютної схильності до конкретного із стилів керівництва не буває, то може йтися про змішані стилі керівництва із тенденцією схильності до одного з них. Ті, хто відповідає, здебільшого обирають відповіді, що характеризують демократичний стиль керівництва. Якщо таких відповідей більше 12, то є підстави стверджувати про схильність до демократичного стилю; якщо менше і при цьому вибори А превалюють на три бали над Л, то це свідчить про схильність до авторитарно-демократичного стилю; за превалювання на три бали виборів Л над А – про схильність до ліберально-демократичного стилю.

Оброблення та інтерпретація результатів. У контексті нашого дослідження співвідношення:

90-100 балів, «відмінно»;

80-89 балів, «дуже добре»;

65-79 балів «добре»;

55-64 балів, «задовільно»;

50-54 балів, «достатньо»;

1-49 балів, «незадовільно».

Експрес-опитувальник «Індекс толерантності»
(за Г. У. Солдатова, О. А. Кравцова, О. Є. Хухлаєв, Л. А. Шайгерова)

Бланк методики

Призначення. Даний експрес-опитувальник розроблений для діагностування загального рівня толерантності та заснований на вітчизняному та зарубіжному досвіді практичної роботи в області дослідження і формування толерантності. У стомлений матеріал були включені твердження, що відображають не тільки загальне ставлення до навколишнього світу і іншим людям, а й соціальні настанови в різних сферах взаємодії, де проявляються толерантність або інтолерантності людини. Текст опитувальника склали затвердження, що виявляють ставлення людини до різних соціальних груп (меншин, психічно хворим людям, бідним), комунікативні настанови (повага до думки опонентів, готовність до конструктивного вирішення конфліктів і продуктивної співпраці). Особлива увага приділялася етнічній толерантності /інтолерантності (ставлення до людей іншої раси та етнічної групи, до власної етнічної групи, оцінка культурної дистанції). Опитувальник складається з трьох субшкал: **етнічна толерантність, соціальна толерантність, толерантність як риса особистості.**

Інструкція: Оцініть, будь ласка, наскільки Ви згодні або не згодні з наведеними твердженнями, і відповідно до цього поставте галочку або будь-який інший значок навпроти кожного твердження:

	№	Твердження	<i>Абсолютно не згоден</i>	<i>Не згоден</i>	<i>Скоріш за все не згоден</i>	<i>Скоріш за все згоден</i>	<i>Згідний</i>	<i>Повністю згідний</i>
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I	1.	В змішаних подружжях зазвичай більше проблем, ніж в парах між людьми однієї національності.	6	5	4	3	2	1
	2.	До кавказців буду відноситись краще, якщо вони поміняють свою поведінку.	6	5	4	3	2	1
	3.	Це нормально, вважати, що свій народ є кращим, аніж інші народи.	6	5	4	3	2	1
	4.	Я готовий прийняти в якості члена своєї сім'ї людину будь-якої національності.	1	2	3	4	5	6
	5.	Я хочу, щоб серед моїх друзів були люди різних національностей.	1	2	3	4	5	6
	6.	До деяких націй та народів важко добре відноситись.	6	5	4	3	2	1
	7.	Я можу уявити чорношкіру людину своїм близьким другом.	1	2	3	4	5	6
Результат:								

1	2	3	4	5	6	7	8	9
II	8.	У ЗМІ може бути представлена будь-яка думка.	1	2	3	4	5	6
	9.	Бідні та безпритульні самі винні у своїх проблемах.	6	5	4	3	2	1
	10.	З неохайними людьми неприємно спілкуватися.	6	5	4	3	2	1
	11.	Всіх психічно хворих людей потрібно ізолювати від суспільства.	6	5	4	3	2	1
	12.	Біженцям потрібно помагати не більше, ніж всім іншим, так як у місцевих проблем не менше.	6	5	4	3	2	1
	13.	Для того, щоб навести лад у країні потрібна «сильна рука».	6	5	4	3	2	1
	14.	Туристи повинні мати ті ж самі права, що і місцеві мешканці.	1	2	3	4	5	6
	15.	Будь-які релігійні течії мають право на існування.	1	2	3	4	5	6
Результат:								
III	16.	Якщо друг зрадив, то потрібно йому помститися.	1	2	3	4	5	6
	17.	В суперечці може бути правильна лише одна точка зору.	6	5	4	3	2	1
	18.	Навіть якщо у мене є своя точка зору, я завжди готовий вислухати і інші думки.	1	2	3	4	5	6
	19.	Якщо хтось вчиняє зі мною грубо, я відповідаю тим самим.	6	5	4	3	2	1
	20.	Людина, яка думає не так як я дратує мене.	6	5	4	3	2	1
	21.	Мені діє на нерви безпорядок.	6	5	4	3	2	1
	22.	Я хотів би стати більш терпимою людиною, по відношенню до інших.	1	2	3	4	5	6
Результат:								
Загальний результат:								

Оброблення результатів

Для кількісного аналізу підраховується загальний результат, без поділу на субшкали.

Індивідуальна або **групова оцінка** виявленого рівня толерантності здійснюється за такими ступенями:

1-64 – низький рівень сформованості толерантності. Такі результати свідчать про високу інтолерантність людини і наявності у нього виражених інтолерантнісних установок по відношенню до навколишнього світу і людей.

65-89 – середній рівень. Такі результати показують респонденти, для яких характерне поєднання як толерантних, так і інтолерантних рис. В одних соціальних ситуаціях вони ведуть себе толерантно, в інших можуть проявляти інтолерантність.

90-100 – високий рівень сформованості толерантності. Представники цієї групи мають виражені риси толерантної особистості. У той же час необхідно розуміти, що результати, що наближаються до верхньої межі (більше 115 балів), можуть свідчити про розмивання у людини "кордонів толерантності", пов'язаними, наприклад, з психічним інфантілізмом, тенденціями до потурання, поблажливості чи байдужості. Важливо також враховувати, що респонденти, що потрапили в цей діапазон, можуть демонструвати високу ступінь соціальної бажаності (особливо якщо вони мають уявлення про погляди дослідника і цілях дослідження).

Для якісного аналізу аспектів толерантності можна використовувати поділ на субшкали:

У контексті нашого дослідження співвідношення:

- 90-100 балів, «відмінно»;
- 80-89 балів, «дуже добре»;
- 65-79 балів «добре»;
- 55-64 балів, «задовільно»;
- 50-54 балів, «достатньо»;
- 1-49 балів, «незадовільно».

I. Етнічна толерантність.

Субшкала "етнічна толерантність" виявляє ставлення людини до представників інших етнічних груп і настанови в сфері міжкультурної взаємодії.

II. Соціальна толерантність.

Субшкала "соціальна толерантність" дозволяє досліджувати толерантні і інтолерантні прояви щодо різних соціальних груп (меншин, злочинців, психічно хворих людей), а також вивчати настанову особистості по відношенню до деяких соціальних процесів.

III. Толерантність як риса особистості.

Субшкала "толерантність як риса особистості" включає пункти, що діагностують особистісні риси, настанову і переконання, які в значній мірі визначають ставлення людини до навколишнього світу.

Інструкція: Для кількісного аналізу підраховується загальний результат, без поділу на субшкали. Кожному відповіді на пряме твердження присвоюється бал від 1 до 5 («Абсолютно не згоден» – 1 бал, «Повністю згоден» – 5 балів). Відповідей на зворотні твердження присвоюються реверсивні бали («Абсолютно не згоден» - 5 балів, «Повністю згоден» – 1 бал). Потім отримані бали підсумовуються.

Номери прямих тверджень 1,9, 11, 14, 16, 20, 21, 22.

Номери зворотних тверджень 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 12, 13, 15, 17, 18, 19.

**Методика дослідження рівня суб'єктивного контролю (РСК)
Дж. Роттера (адаптована НДІ ім. В.М. Бехтерева)**

Регістраційний бланк

П.І.Б.(повністю) _____ Дата _____
 обстеження _____ Вік _____
 Посада (підрозділ) _____
 Спеціальність _____ Військове звання _____

№ твердження	Не згоден повністю	Не згоден частково	Скоріше не згоден, ніж згоден	Важко відповісти	Скоріше згоден, ніж не згоден	Згоден частково	Згоден повністю
	-3	-2	-1	0	1	2	3
1	2	3	4	5	6	7	8
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							
11.							
12.							
13.							
14.							
15.							
16.							
17.							
18.							
19.							
20.							
21.							
22.							
23.							
24.							
25.							
26.							
27.							
28.							
29.							
30.							
31.							
32.							
33.							

34.							
35.							
36.							
37.							
38.							
39.							
40.							
41.							
42.							
43.							
44.							

Методика дозволяє порівняно швидко й ефективно оцінити сформований у респондента рівень суб'єктивного контролю над різними життєвими ситуаціями. Методика містить 7 шкал у вигляді переліку з 44 тверджень. Респондент послідовно читає твердження та висловлює своє ставлення до кожного пункту, використовуючи семибальну шкалу оцінок від -3 ("повністю не згоден") до +3 ("повністю згоден"). Бали заносяться респондентом у реєстраційний бланк. Тестування може проводитися як індивідуально, так і в групі. В останньому випадку необхідно взяти заходів, що виключають вплив на відповіді інших учасників.

Інструкція: Вам буде запропоновано 44 твердження. Уважно прочитайте кожне з них і зробіть позначку в реєстраційному бланку, в клітинці, з відповідним номером твердження. Виберіть варіант відповіді, який Вам найбільш підходить: -3 – не згоден повністю; -2 – не згоден частково; -1 – скоріше не згоден, ніж згоден; 0 – важко відповісти; +1 – скоріше згоден, ніж не згоден; +2 – згоден частково; +3 – згоден повністю. Відповідайте швидко, довго не замислюйтесь.

Текст опитувальника

1. Просування по службі залежить більш за все від вдалого збігу обставин, ніж від здатностей і зусиль людини.
2. Більшість розлучень відбувається через те, що люди не захотіли пристосуватися одна до одної.
3. Хвороба – справа випадку: якщо судилося захворіти, то нічого не вдієш.
4. Люди стають самотніми через те, що самі не виявляють інтересу та дружелюбності до оточуючих.
5. Здійснення моїх бажань часто залежить від везіння.
6. Марно робити зусилля для того, щоб завоювати симпатії інших людей.
7. Зовнішні обставини – батьки й добробут – впливають на сімейне щастя не менше, ніж стосунки подружжя.
8. Я відчуваю, що мало впливаю на те, що відбувається зі мною.
9. Як правило, керівництво виявляється більш ефективним, коли повністю контролює дії підлеглих, а не покладається на їх самостійність.
10. Мої оцінки в школі частіше залежали від випадкових обставин (наприклад, від настрою вчителя), ніж від моїх власних зусиль.
11. Коли я будую плани, то вірю, що зможу здійснити їх.
12. Те, що багатьом здається удачею чи везінням, насправді є результатом довгих цілеспрямованих зусиль.
13. Думаю, що правильний спосіб життя може більше допомогти здоров'ю, ніж лікарі та ліки.

14. Якщо люди не підходять один одному, то як би вони не старалися налагодити сімейне життя, вони не зможуть.
15. Те хороше, що я роблю, зазвичай буває належним чином оцінено іншими.
16. Діти виростають такими, якими їх виховують батьки.
17. Успіх у моїх діях обумовлений моїми власними зусиллями.
18. Я намагаюся не планувати далеко вперед, бо багато залежить від того, як складуться обставини.
19. Мої оцінки в школі більше залежали від моїх знань і підготовленості.
20. У сімейних конфліктах я частіше відчуваю провину за собою, ніж за протилежною стороною.
21. Життя більшості людей залежить від збігу обставин.
22. Я віддаю перевагу такому керівництву, при якому можна самостійно визначати, що та як робити.
23. Думаю, що мій спосіб життя жодною мірою не є причиною моїх хвороб.
24. Як правило, невдалий збіг обставин заважає людям добитися успіху у своїй справі.
25. Врешті-решт за погане управління організацією відповідальні самі люди, які в ній працюють.
26. Я часто відчуваю, що нічого не можу змінити в обставинах, що склалися в сім'ї.
27. Якщо я захочу, то зможу прихилити до себе майже будь-кого.
28. На підростаюче покоління впливає так багато різних обставин, що зусилля батьків щодо їх виховання часто виявляються марними.
29. Те, що зі мною трапляється, – це справа моїх власних рук.
30. Важко зрозуміти, чому керівники діють так, а не інакше.
31. Людина, яка не домоглася успіху в своїй роботі, швидше за все не проявила достатніх зусиль.
32. Частіше я можу добитися від членів моєї сім'ї того, чого хочу.
33. У неприємностях і невдачах, які були в моєму житті, частіше винні інші, ніж я сам.
34. Дитину завжди можна вберегти від простуди, якщо за ним стежити та правильно одягати.
35. У складних обставинах я вважаю за краще почекати, поки проблеми вирішаться самі собою.
36. Успіх є результатом наполегливої роботи та мало залежить від випадку або везіння.
37. Я відчуваю, що від мене більше, ніж від кого б то не було, залежить щастя моєї сім'ї.
38. Мені завжди було важко зрозуміти, чому я подобаюсь одним людям і не подобаюсь іншим.
39. Я завжди віддаю перевагу прийняти рішення та діяти самостійно, а не сподіватися на допомогу інших або долю.
40. На жаль, заслуги людини часто залишаються невизнаними, не дивлячись на всі її старання.
41. У сімейному житті бувають такі ситуації, які неможливо вирішити навіть при найбільшому бажанні.
42. Здібні люди, які не зуміли реалізувати себе, свої здібності, повинні звинувачувати в цьому тільки самих себе.
43. Багато моїх успіхів можливі тільки завдяки допомозі інших людей.
44. Більшість невдач у моєму житті сталося від невміння або ліні та мало залежало від везіння чи невезіння.

«Ключ»

Ізаг.		Ідосяг.		Іневдач		Ісім'я		Івиробн. відн		Іміжособ. відн.		Іздоров'я	
+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
2	1	12	1	2	7	2	7	19	1	4	6	13	3
4	3	15	5	4	24	16	14	22	9	27	38	34	23
11	5	27	6	20	33	20	26	25	10				
12	6	32	14	31	38	32	28	42	30				
13	7	36	26	42	40	37	41						
15	8	37	43	44	41	15							
16	9												
17	10												
19	14												
20	18												
22	21												
25	23												
27	24												
29	26												
31	28												
32	30												
34	33												
36	35												
37	38												
39	40												
42	41												
44	43												

Оброблення результатів

Оброблення результатів проводиться шляхом підсумовування співпадаючих з «ключем» відповідей по стовпцях (+) та відповідей зі зворотним знаком (-). Отримані «сирих» бали за 7 шкалами переводяться в стени.

Переклад «сирих» балів у стандартні оцінки

Стени	Ізаг. інтервал		Ід інтервал		Ін інтервал		Іс інтервал		Ів інтервал		Ім інтервал		Ізд. інтервал	
	від	до	від	до	від	до	від	до	від	до	від	до	від	до
1	-132	-14	-36	-11	-36	-8	-30	12	-30	-5	-12	-7	-12	-6
2	-13	-3	-10	-7	-7	-4	-11	-8	-4	-1	-6	-5	-5	-4
3	-2	0	-6	-3	-3	0	-7	-5	0	3	-4	-3	-3	-2
4	10	21	2	1	1	4	-4	-1	4	7	-2	-1	-1	0
5	22	32	2	5	5	7	0	3	8	11	0	1	1	2
6	33	44	6	9	8	11	4	6	12	15	2	4	3	4
7	45	56	11	14	12	15	7	10	16	19	5	6	5	6
8	57	68	15	18	16	19	11	13	20	23	7	8	7	8
9	69	69	19	22	20	23	14	17	24	27	9	10	9	10
10	80	132	23	36	24	36	18	30	28	30	11	12	11	12

Потім виконується побудова «профілю РСК» за 7 шкалами. Необхідно відкласти отримані 7 результатів (стени) на семи десятибальних шкалах.

Проаналізуйте кількісно та якісно отримані шкали РСК за 7 шкалами порівнянням результатів (отриманий «профіль») з нормою. Відхилення праворуч (> 5,5 стенів) свідчить про інтернальний тип контролю (РСК) у відповідних ситуаціях. Відхилення ліворуч від норми (< 5,5 стенів) свідчить про екстернальний тип РСК.

Шкала загальної інтернальності (Ізаг.). Високий результат за цією шкалою відповідає інтернальності в різноманітних життєвих ситуаціях, тобто шкала Ізаг. – транситуативна для респондентів із високим рівнем суб'єктивного контролю; такі люди вважають, що більшість важливих подій у їх житті були результатом їх власних дій. Вони вважають себе відповідальними за те, що відбувається з ними, встановлюють зв'язок між власними якостями та проявленими зусиллями з результатами діяльності. Респонденти з низьким показником Ізаг. схильні приписувати відповідальність за те, що відбувається з ними, зовнішнім силам. Такі респонденти вважають, що результати діяльності та значущі події в їх житті слабо залежать від їх власної активності.

Шкала інтернальності в галузі досягнень (Ід). Високий рівень Ід відповідає схильності респондента вважати досягнуті успіхи результатом власних якостей і проявленої активності. Такі люди впевнені в здатності досягати успіху на шляху до мети. Низький рівень Ід свідчить про відмову вважати досягнення наслідком власних дій. Такі респонденти пояснюють позитивні події результатом везіння чи допомоги інших людей.

Шкала інтернальності в галузі невдач (Ін). Високий результат Ін виявляє внутрішній контроль над негативними подіями. Респонденти з високим рівнем Ін звинувачують себе в неприємних подіях власного життя. Низький результат шкали свідчить про те, що респондент схильний приписувати відповідальність за такі події іншим людям чи вважати їх результатом невезіння.

Шкала інтернальності у сфері сімейних відносин (Іс). Шкала містить пункти, пов'язані з подіями сімейного життя. Високий результат Іс говорить про почуття відповідальності респондента за значущі події, що відбуваються в сім'ї. При низькому значенні Іс респондент переносить відповідальність за те, що відбувається, на інших членів сім'ї.

Шкала інтернальності в галузі виробничих відносин (Ів). Високий результат Ів свідчить про те, що людина вважає свої дії важливим фактором в організації власної виробничої діяльності, у відносинах, які складаються в колективі, у своєму просуванні і т. д. Низький результат Ів вказує на те, що респондент схильний приписувати більш важливе значення зовнішнім обставинам – керівництву, товаришам по роботі, везінню-невдачі.

Шкала інтернальності в галузі міжособистісних взаємин (Ім). Високий результат Ім свідчить про те, що людина вважає себе в силах контролювати свої неформальні відносини з іншими людьми, викликати до себе повагу та симпатію і т. д. Низький Ім, навпаки, вказує на те, що він не вважає себе здатним активно формувати своє коло спілкування й схильний вважати свої відносини результатом дії своїх партнерів.

Шкала інтернальності у сфері здоров'я та хвороби (Ізд.). Високий результат за цією шкалою говорить про те, що респондент вважає себе відповідальним за стан свого здоров'я. Люди з низьким рівнем Ізд. вважають стан здоров'я і хворобу результатом випадку, долі. Вони схильні вірити, що одужання відбудеться або спонтанно, або в результаті дій лікарів.

Оброблення та інтерпретація результатів. У контексті нашого дослідження співвідношення:

- 90-100 балів, «відмінно»;
- 80-89 балів, «дуже добре»;
- 65-79 балів «добре»;
- 55-64 балів, «задовільно»;
- 50-54 балів, «достатньо»;
- 1-49 балів, «незадовільно».

РЕФЛЕКСИВНИЙ КРИТЕРІЙ

Додаток Д.1

Методика М. Щукиної «Оцінка рівня розвиненості суб'єктності особистості»

Інструкція. Вам пропонується кілька тверджень про те, як поведуть себе люди, коли щось роблять чи відчувають. Прочитайте уважно твердження і прийміть рішення, наскільки воно правильне щодо Вас. Навпроти твердження поставте «галочку» в колонку, залежно від того, наскільки часто так із Вами буває: постійно, часто, іноді, винятково, ніколи.

№ з/п	Твердження	Постійно	Часто	Іноді	Винятково	Ніколи
1	2	3	4	5	6	7
1.	Я сповнений енергії і бажання діяти.					
2.	Я чудово лагоджу із собою. Я знаю, яку роботу хочу виконувати, яких друзів мати, і взагалі, що для мене важливо.					
3.	Я замислююся, як впливають мої вчинки на оточуючих людей.					
4.	Буває, що люди висувають мені такі вимоги, які мене обурюють, але я, як виявилось, не в змозі захищати себе, стверджувати своє право на власні бажання та думки.					
5.	Я суворо дотримуюся тих правил, які вважаю справедливими, і борюся з тими, які вважаю несправедливими.					
6.	У житті я маю дуже чіткі цілі і наміри.					
7.	Мої стосунки з людьми, які мене оточують, викликають у мене занепокоєння й розгубленість.					
8.	У мене на все є власна думка.					
9.	Я хвилююся, що не зможу подбати про себе, якщо залишусь без важливої у своєму житті людини.					
10.	Те, що я роблю, і те, що відбувається в моєму житті, є досить значущим для мене.					
11.	У складних обставинах я вважаю за краще почекати, поки проблеми вирішаться самі по собі.					
12.	Якщо для досягнення моїх цілей доводиться «переступати» через інших людей, я відмовляюся від таких цілей чи шукаю інші шляхи їх досягнення.					
13.	Мій настрій – чутливий прилад, мене легко вибити з колії.					
14.	В очікуванні важливих подій я прагну заздалегідь уявити послідовність своїх дій при тому чи іншому розвитку ситуації.					
15.	Я думаю, що в моєму житті не було б стільки проблем, якби деякі люди змінили ставлення до мене.					
16.	Я самостійно приймаю рішення.					
17.	Буває, я ловлю себе на думці, що нічого не роблю, чекаю, поки справи вирішаться самі по собі.					
18.	При суперечці найкраще задовольнити інтереси всіх сторін в їх спільній точці.					
19.	Мені багато чого не подобається у моїх відносинах з оточуючими, але я не в силах що-небудь змінити.					
20.	Я – автор своїх вчинків, свого життя.					

21.	Я думаю, що в мені немає нічого особливого.					
22.	Якщо відбувається конфлікт, то, розмірковуючи хто в ньому винен, я починаю із себе.					
23.	Я порівнюю себе з іншими людьми і доводжу собі, що я кращий, чи, принаймні, не гірший за інших.					
24.	Я не надто вірю в себе, іноді відчуваю себе просто нікчемним.					
25.	Мені подобається спілкуватися з незвичайними людьми.					
26.	Я досить легко піддаюся навіюванням, потрапляю під вплив оточуючих.					
27.	Я замислююся над тим, якими будуть наслідки моїх вчинків.					
28.	У мене таке відчуття, що я себе до кінця не розумію.					
29.	У спілкуванні з людьми ініціатива знаходиться в моїх руках.					
30.	Я боюся самотності.					
31.	Мені цікаво жити.					
32.	Якщо трапляється невдача, я аналізую, де ж я вчинив неправильно.					
33.	У мене буває таке відчуття, що я не відповідаю очікуванням, які інші висувають до мене.					
34.	У мені мирно уживаються мої достоїнства й недоліки.					
35.	Я відчуваю себе некомфортно в ситуації невизначеності					
36.	У товаристві я відчуваю себе впевнено, спокійно розмовляю, без страху можу вказати на якусь дурницю чи виявлені прогалини у знаннях інших.					
37.	У важкі хвилини я будує плани на майбутнє.					
38.	Я легко «заражаюсь» почуттями оточуючих: веселощами, смутком, роздратуванням.					
39.	Для мене ясно, чого я хочу і до чого прагну.					
40.	Необхідність дотримання правил ввічливості обтяжує та дратує мене.					
41.	Я сумніваюся, що здатний знайти покликання і цікаві цілі в житті.					
42.	Розумніше робити будь-що звичним способом.					
43.	У спілкуванні з людьми мені вдається відстоювати своє права на свободу.					
44.	Буває, що я застаю себе в очікуванні, що люди зателефонують чи напишуть мені.					
45.	Моя думка має вагу в очах оточуючих.					
46.	Буває, про мене говорять, що я сиджу і чекаю з моря погоди.					
47.	Кожна людина підпорядковується якимось правилам і законам.					
48.	Я сам коваль свого щастя.					
49.	Мені важко протистояти думкам друзів, навіть якщо я вважаю, що вони неправі.					
50.	Гадаю, я заслуговую поваги.					
51.	Мені важко бути настільки вільним, щоб бути самим собою.					
52.	Буває, я вимагаю від людей того, на що й сам неспроможний.					
53.	Мене дратує, якщо хтось думає не так, як я.					
54.	Я боюся відрізнятись від інших.					
55.	Мені не подобається, коли хтось одягається не так, як я.					
56.	Я живу сьогоднішнім днем, і мене мало хвилює, яким насправді виявиться моє майбутнє					
57.	Я відчуваю себе нікому не потрібним.					
58.	Обставини сильніші за нас.					
59.	Люди, які мене оточують, набагато привабливіші, ніж я.					

60.	Я боюся виявитися «білою вороною», тому веду себе так, як мої друзі.					
61.	Буває спіймаю себе на думці, що спочатку роблю щось, а потім думаю.					

Ключ до опитувальника:

активність-реактивність – 1, 4, 5, 7, 11, 13, 17, 19, 26, 29, 38, 46, 48;
автономність-залежність – 8, 9, 15, 16, 22, 30, 43, 44, 49, 51, 54;
цілісність-неінтегративність – 3, 12, 18, 22, 34, 52, 53, 55;
опосередкованість-неопосередкованість – 2, 6, 14, 27, 28, 32, 37, 39, 40, 47, 56, 58, 61;
креативність-репродуктивність – 20, 25, 31, 35, 41, 42, 54, 60;
самоцінність-малоцінність – 10, 21, 23, 24, 33, 36, 41, 45, 50, 57, 59.

Опрацювання даних.

Для порівняння рівнів шести шкал при аналізі отриманих результатів з кожної шкали помножуються на коригувальні коефіцієнти: $k=1$ для шкал активність – реактивність і опосередкованість – неопосередкованість, $k=1,18$ для шкал автономність – залежність і самоцінність – малоцінність, $k=1,63$ для шкал цілісність – неінтегративність, креативність – репродуктивність.

За результатами діагностування визначається профіль суб'єктності-об'єктності респондента, який характерний для нього. При цьому мінімальний бал за шкалою (0 балів) буде означати об'єктний полюс шкали, а максимальний бал (52 бали) – суб'єктний.

Оброблення та інтерпретація результатів. У контексті нашого дослідження співвідношення:

- 90-100 балів, «відмінно»;
- 80-89 балів, «дуже добре»;
- 65-79 балів «добре»;
- 55-64 балів, «задовільно»;
- 50-54 балів, «достатньо»;
- 1-49 балів, «незадовільно».

Методика М. Л. Осташевої «Діагностика відповідальності»

Інструкція: Будь-ласка, прочитай послідовно та уважно кожне запитання та обведи той варіант відповіді, який на твою думку, найбільше підходить з урахуванням того на скільки ти з ним згоден (4+; 3+; 2+; 1+) або не згоден (4-; 3-; 2-; 1-).

Опитувальник до методики «Визначення відповідальності»

1. Чи ти вважаєш, що якщо робота не перевіряється начальником/керівником, її можна виконати погано? (4+; 3+; 2+; 1+) або (4-; 3-; 2-; 1-)
2. Чи буває так, що ти не виконуєш доручення через те, що вони здаються тобі важко здійснити? (4+; 3+; 2+; 1+) або (4-; 3-; 2-; 1-)
3. Чи вважаєш ти, що тобі немає сенсу турбуватися про суспільні справи, оскільки достатньо у тебе і своїх турбот? (4+;3+;2+;1+) або (4-;3-;2-;1-)
4. Якщо у вас з товаришем/колегою (товаришами/колегами) різні погляди, чи намагаєшся ти знайти спільну точку зору? (4+; 3+; 2+; 1+) або (4-; 3-; 2-; 1-)
5. Тобі більше підходять докладні вказівки, ніж можливість домислити деталі справи? (4+; 3+; 2+; 1+) або (4-; 3-; 2-; 1-)
6. Коли начальник/керівник хоче поговорити з тобою після роботи, чи ти турбуєшся, що виконав свою роботу погано? (4+; 3+; 2+; 1+) або (4-; 3-; 2-; 1-)
7. Чи згоден ти, що багато хто добре виконує свої обов'язки через страх покарання (штрафу)? (4+; 3+; 2+; 1+) або (4-; 3-; 2-; 1-)
8. У разі неприємності в колективі, чи можеш ти взяти всю відповідальність на себе? (4+; 3+; 2+; 1+) або (4-; 3-; 2-; 1-)
9. Тобі більше подобається швидше перейти до справи, а не довго обговорювати її з товаришами/колегами? (4+; 3+; 2+; 1+) або (4-; 3-; 2-; 1-)
10. Чи вважаєш ти, що тобі немає жодної справи до особистого життя товаришів/колег? (4+; 3+; 2+; 1+) або (4-; 3-; 2-; 1-)
11. Чи вважаєш себе надійною людиною? (4+;3+;2+;1+)або(4-;3-;2-;1-)
12. Чи буває так, що ти з вини запізнюєшся (на збори, на роботу, на зустрічі з друзями)? (4+; 3+; 2+; 1+) або (4-; 3-; 2-; 1-)
13. Чи вважаєш ти, що найкраще відповідати за спільну справу колективно? (4+;3+;2+;1+) або (4-;3-;2-;1-)
14. Чи вважаєш ти, що головне виконання своїх обов'язків, а як справляються з ними твої товариші/колеги – не твоя справа? (4+;3+;2+;1+) або (4-;3-;2-;1-)
15. Чи згоден ти, що висувати вимоги до себе необхідно лише під впливом товаришів/колег/начальника? (4+;3+;2+;1+)або(4-;3-;2-;1-)
16. Чи ти вважаєш, що на зборах краще надати можливість обговорювати питання іншим людям, а самому мовчати? (4+;3+;2+;1+)або(4-;3-;2-;1-)
17. Чи вважаєш ти, що доручена справа має бути добре виконана загалом, а дрібні деталі не суттєві? (4+; 3+; 2+; 1+) або (4-; 3-; 2-; 1-)
18. Чи можна сумлінно робити якусь справу, навіть якщо вона тобі не до душі? (4+; 3+; 2+; 1+) або (4-; 3-; 2-; 1-)
19. Ти хвилюєшся, якщо тобі доводиться відповідати за весь колектив? (4+;3+;2+;1+)або(4-;3-;2-;1-)
20. Чи завжди вимогливість до себе виховується під впливом інших людей? (4+; 3+; 2+; 1+) або (4-; 3-; 2-; 1-)
21. Чи ти часто звинувачуєш себе, якщо не до кінця виконав доручену справу? (4+; 3+; 2+; 1+) або (4-; 3-; 2-; 1-)
22. Чи подобається тобі братися за вирішення складних суспільних проблем? (4+;3+;2+;1+)або(4-;3-;2-;1-)

23. Якщо робота не виходить, чи ти перероблятимеш її по кілька разів? (4+; 3+; 2+; 1+) або (4-; 3-; 2-; 1-)
24. Чи часто ти відчуваєш бажання допомогти іншому? (4+;3+;2+;1+)або(4-;3- ;2-;1-)
25. Якщо тобі доручено будь-що, чи виникає в тебе бажання докладніше познайомитися зі справою, зі своїми конкретними обов'язками? (4+;3+;2+;1+)або(4-;3-;2-;1-)
26. Найчастіше, про життя товаришів/колег ти дізнаєшся на зборах? (4+; 3+; 2+; 1+) або (4-; 3-; 2-; 1-)
27. Чи буває так, що ти обіцяєш щось зробити, якщо знаєш, що це неможливо? (4+; 3+; 2+; 1+) або (4-; 3-; 2-; 1-)
28. Якщо твій товариш/колега не має рації, чи завжди ти намагаєшся йому довести це? (4+;3+;2+;1+)або(4-;3-;2-;1-)
29. Чи завжди можна вірити твоїм обіцянкам? (4+;3+;2+;1+) або (4-;3-;2-;1-)
30. Чи правда, що страх бути спійманим утримує людей від провин? (4+; 3+; 2+; 1+) або (4-; 3-; 2-; 1-)

Ключ до методики «Визначення відповідальності»

Шкали:

дисциплінарна відповідальність: -1, -2, -5, +6, -7, -15, -16, -20, +25, -26.;

відповідальність за себе: +11, -12, -17, -18, +21, +22, +23, -27, +29, -30;

відповідальність за іншого: -3, +4, +8, +9, -10, -13, -14, +19, +24, +28.

Під час оброблення результатів сумуються бали (незалежно від знака), які співпадають з ключем відповідей. Максимальне значення для кожної шкали складає 40 балів.

Коротка інтерпретація шкал (за М. Осташевої)

1. Дисциплінарна відповідальність.

Її характеризує пасивне ставлення людини до суспільно значимих справ. Це швидше відповідальність лише на рівні старанності, людина діє відповідно до встановленими правилами і вимогами суспільства, не порушуючи норм поведінки. Він чутливий до зовнішнього контролю. Самостійність та ініціативу виявляє інколи. Якщо робота робиться під наглядом, виконує її краще. Виконавши доручення, така людина не включається в іншу діяльність.

2. Відповідальність за себе в загальній справі.

Якщо людина активна, до всіх доручень ставиться відповідально, добре виконує свої обов'язки розуміє їхню необхідність, то в цьому випадку ми можемо говорити про певний рівень у неї відповідальності за себе. Він схильний переробляти роботу, якщо вона не вдається або щось не виходить. При цьому відсутня потреба у зовнішньому контролю. Відповідальність за себе корелює з комунікабельністю, рефлексивними властивостями особистості, схильністю до емоційних переживань. Людина вважає за краще самостійно виконувати доручення, а не вимагати їх виконання від інших. Він намагається не братися за вирішення соціальних питань.

3. Відповідальність за іншого в загальній справі.

Людина відчуває особисту причетність до життя колективу. Він готовий взяти на себе відповідальність за дії інших, здатний їх критично оцінювати. Він добрий організатор і намагається знайти загальну точку зору, а не грубо нав'язувати свою. Самоконтроль та самокритичність розвиваються після того, як сформовано потребу, готовність, уміння контролювати та оцінювати іншого.

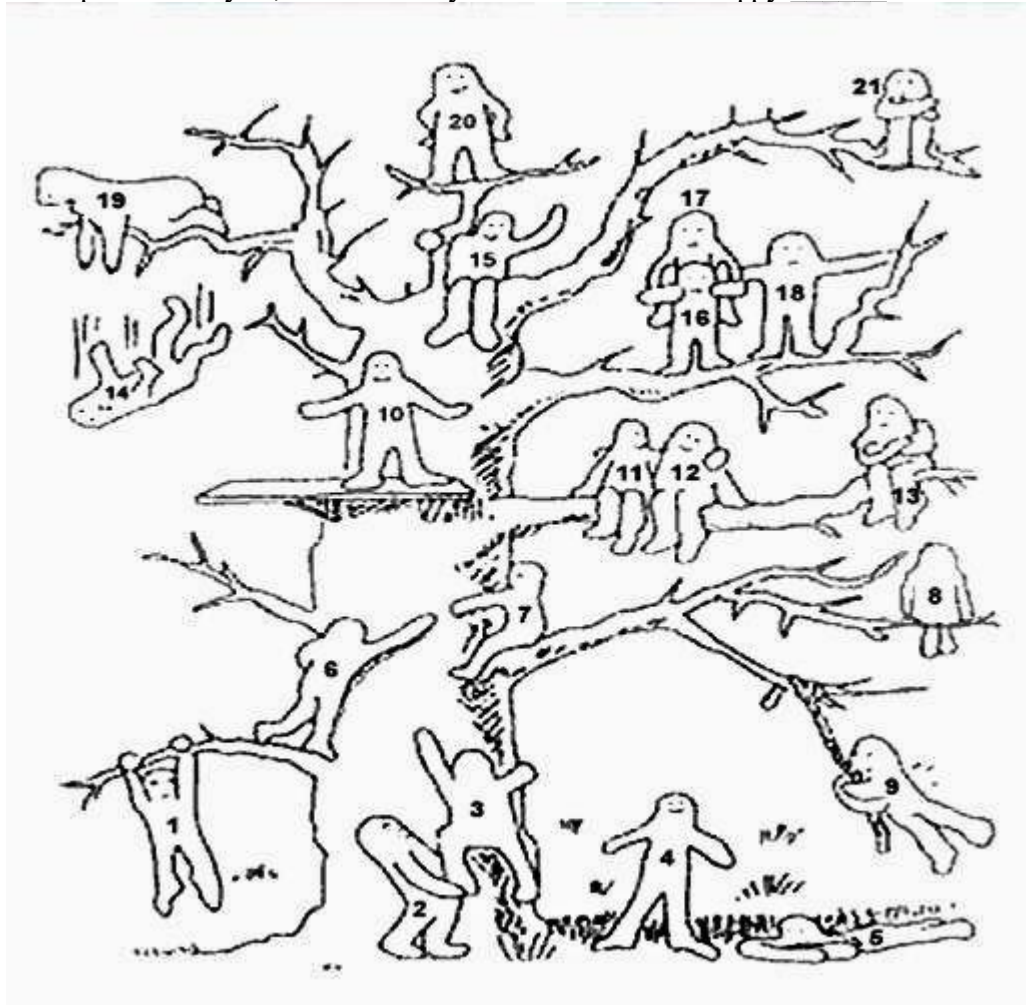
Під час оброблення результатів сумуються бали (незалежно від знака), які співпадають з ключем відповідей. Максимальне значення для кожної шкали складає 40 балів.

Оброблення та інтерпретація результатів. У контексті нашого дослідження співвідношення:

- 90-100 балів, «відмінно»;
- 80-89 балів, «дуже добре»;
- 65-79 балів «добре»;
- 55-64 балів, «задовільно»;
- 50-54 балів, «достатньо»;
- 1-49 балів, «незадовільно».

Тест «Дерево» - методика визначення самооцінки

Інструкція. Добре роздивіться картинку і виберіть для себе «чоловічка», який найбільше припав до душі, тобто нагадує себе. Запишіть цифру.

Методика вивчення загальної самооцінки – досить проста **діагностика дослідження самооцінки особистості**, яка дозволяє отримати якісний і правдивий результат.

А тепер результат:

Чоловічки під номерами 1, 3, 6, 7 характеризують настанову на подолання перешкод.

Чоловічки під номерами 2, 11, 12, 16, 17, 18, 19 заявляють про активну життєву позицію та демонструють показники комунікабельності, дружньої підтримки, взаєморозуміння, взаємодопомоги, інколи, нехтування власними інтересами заради інших, альтруїзму.

Чоловічок під номером 4 вказує на стійкість позицій (бажання досягти успіху без подолання перешкод).

Чоловічки під номерами 10 та 15 впевнені у власних силах, комфортному стані, нормальній адаптації, досить високому статусу у колективі.

Чоловічок під номером 9 має яскраву мотивацію на розваги.

Чоловічки під номерами 13 та 21 мають потребу у зміні діяльності, у відпочинку; вони демонструють замкнутість, тривожність, відчуженість, образу, гнів, що може бути проявом серйозних проблем в колективі або особистих негараздів.

Чоловічок під номером 5 заявляє про втомлюваність, загальну слабкість, невеликий запас сил.

Чоловічок під номером 8 говорить про усунування від колективних справ, відхід у себе,

замкнутість, самотність.

Чоловічок під номером 20 має безпідставне бажання бути лідером, «командувати», «щоб моє було зверху», прагне досягти лідерства в мікрогрупах; простежується завищена самооцінка та установка на лідерство

Чоловічок під номером 14 активно афішує кризовий стан, «падіння у прірву»; незадоволення ситуацією, що склалась в колективі, бажання привернути до себе увагу, в деяких випадках – бездіяльність, пасивність як роль, демонстративно занижена самооцінка: «Я сам нічого не можу».

Під час оброблення результатів сумуються бали (незалежно від знака), які співпадають з ключем відповідей. Максимальне значення для кожної шкали складає 40 балів.

Оброблення та інтерпретація результатів. У контексті нашого дослідження співвідношення:

90-100 балів, «відмінно»;

80-89 балів, «дуже добре»;

65-79 балів «добре»;

55-64 балів, «задовільно»;

50-54 балів, «достатньо»;

1-49 балів, «незадовільно».

Бажаю усім хороший та очікуваних результатів! Будьте відверті і приготуйтеся до правди!!!

Методика А. Карпова «Оцінка рефлексивності»

Інструкція. Вам належить дати відповіді на кілька тверджень анкети. У бланку відповідей навпроти номерів запитань поставте «галочку», відповідну варіанту Вашої відповіді: абсолютно неправильно; неправильно; швидше неправильно; не знаю; швидше правильно; правильно; абсолютно правильно.

Не замислюйтеся довго над відповідями. Пам'ятайте, що правильних чи неправильних відповідей у даному разі бути не може.

Текст опитувальника

1. Прочитавши хорошу книгу, я завжди потім довго думаю про неї; хочеться її з кимось обговорити.
2. Коли мене несподівано про щось запитують, я можу відповісти перше, що спало на думку.
3. Перш ніж зняти трубку телефону, щоб подзвонити у справі, я зазвичай подумки планую майбутню розмову.
4. Зробивши якийсь промах, я довго потім не можу відволіктися від думок про нього.
5. Коли я розмірковую над чимось чи розмовляю з іншою людиною, мені буває цікаво раптом згадати, що послужило початком алгоритму думок.
6. Приступаючи до важкого завдання, я намагаюся не думати про майбутні труднощі.
7. Головне для мене – уявити кінцеву мету своєї діяльності, а деталі мають другорядне значення.
8. Буває, що я не можу зрозуміти, чому хтось мною незадоволений.
9. Я часто ставлю себе на місце іншої людини.
10. Для мене важливо в деталях уявляти собі хід майбутньої роботи.
11. Мені було б важко написати серйозного листа, якби я заздалегідь не склав план.
12. Я віддаю перевагу діям, а не розмірковуванням над причинами своїх невдач.
13. Я досить легко приймаю рішення щодо дорогої покупки.
14. Як правило, коли я щось задумав, то прокручую в голові свої задуми, уточнюючи деталі, та розглядаю всі варіанти.
15. Я турбуюсь про своє майбутнє.
16. Думаю, що в більшості ситуацій треба діяти швидко, керуючись думкою, що першою прийшла в голову.
17. Часом я приймаю необдумані рішення.
18. Закінчивши розмову, я, буває, продовжую вести її подумки, наводячи все нові й нові аргументи на захист своєї точки зору.
19. Якщо відбувається конфлікт, то, розмірковуючи над тим, хто в ньому винен, я насамперед починаю з себе.
20. Перш ніж прийняти рішення, я завжди намагаюся все ретельно обміркувати і зважити.
21. У мене бувають конфлікти від того, що я часом не можу передбачити, якої поведінки чекають від мене оточуючі.
22. Буває, що, обмірковуючи розмову з іншою людиною, я ніби подумки веду з нею діалог.
23. Я намагаюся не замислюватися над тим, які думки і почуття викликають в інших людей мої слова і вчинки.
24. Перш ніж зробити зауваження іншій людині, я обов'язково подумаю, якими словами це краще зробити, щоб її не образити.
25. Вирішуючи важке завдання, я думаю над ним навіть тоді, коли займаюся іншими справами.

26. Якщо я з кимось посварюся, то в більшості випадків не вважаю себе винуватим.

27. Рідко буває так, що я шкодую про сказане.

Бланк відповідей

№ з/п твердження	абсолют но неправи льно	неправи льно	швидше неправильно	не знаю	швидше правильно	правиль но	абсолют но правильно
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							
11.							
12.							

Опрацювання даних. Із цих 27-и тверджень 15 є прямими (номери запитань: 1, 3, 4, 5, 9, 10, 11, 14, 15, 18, 19, 20, 22, 24, 25). Решта 12 – зворотні твердження, що необхідно враховувати при обробці результатів для отримання підсумкового балу.

Для визначення рівнів рефлексивності необхідно підсумувати бали із запитань 1, 3, 4, 5, 9, 10, 11, 14, 15, 18, 19, 20, 22, 24, 25, а потім до отриманої суми потрібно додати суму балів із запитань 2, 6, 7, 8, 12, 13, 16, 17, 21, 23, 26, 27. Сума балів із цих запитань розраховується таким чином: проставлений бал «перевертається» і сума вираховується з отриманих значень.

<i>Поставлений бал</i>	7	6	5	4	3	2	1
<i>Отриманий в результаті інверсірування бал</i>	1	2	3	4	5	6	7

Ключ до тесту-опитувальника рефлексивності Карпова.

Для визначення окремої шкали рефлексивності їх можна згрупувати у чотири групи:

1) ретроспективна рефлексія діяльності – 1, 4, 5, 12, 17, 18, 25, 27;

2) ситуативна рефлексія твердження – 2, 5, 13, 14, 16, 17, 18, 26;

3) рефлексія майбутньої діяльності – 3, 6, 7, 10, 11, 14, 15, 20;

4) рефлексія спілкування і взаємодії з іншими людьми – 8, 9, 19, 21, 22, 23, 24, 26.

При інтерпретації результатів доцільно виходити з диференціації отриманих результатів на три основні категорії.

Результати методики, рівні або більше, ніж 7 стенів, свідчать про високорозвинену рефлексивність (відповідає 90-100 балам загальної шкали); від 4 до 7 стенів – індикатори середнього рівня рефлексивності (відповідає 65-89 балам загальної шкали); менші 4-х стенів – свідчать про низький рівень розвиненості рефлексивності (відповідає 1-64 балам загальної шкали).

Оброблення та інтерпретація результатів. У контексті нашого дослідження співвідношення:

- 90-100 балів, «відмінно»;
- 80-89 балів, «дуже добре»;
- 65-79 балів «добре»;
- 55-64 балів, «задовільно»;
- 50-54 балів, «достатньо»;
- 1-49 балів, «незадовільно».

**СПЕЦКУРС «ДІАГНОСТУВАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ
ОФІЦЕРІВ – ФАХІВЦІВ ІЗ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ І СПОРТУ
ТА ЇЇ ФОРМУВАННЯ В ВВНЗ»**
(пояснювальна записка)

Під спецкурсом маємо на увазі систему діагностувальних знань, вмінь і навичок, в ідеалі здатностей як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах. Спецкурс охоплює всі головні аспекти їх діагностувальної підготовки.

Метою вивчення спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ» є формування їх діагностувальної компетентності в процесі військово-професійної та найголовніше – фахової чи педагогічної підготовки у ВВНЗ.

Спецкурс починається з вступного заняття, що спрямовано на активізацію навчально-пізнавальної діяльності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту. Курсантам пропонується навчальний тест на виявлення рівня загальних знань за майбутнім фахом, основних положень управління процесом фізичної підготовки військовослужбовців; тестування на визначення майбутнього офіцера як організатора фізичної підготовки у військовій частині.

Основними видами занять спецкурсу є лекція, семінарські (групові) заняття, практичні заняття, самостійні заняття, контрольне заняття.

Таблиця 3.18

**Робоча програма спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів –
фахівців фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ»**
(Розподіл навчального часу за спецкурсом)

Півріччя (курси)	Усього годин занять	З них		У т. ч. за видами навчальних занять				Рубіжний контроль
		Навчальних занять	Самостійна робота	Лекції	Семінарські заняття, круглі столи	Групові заняття	Практичні заняття	
3,4 курси (2023 р.)	60	30	30	8	8	8	2	4
I півріччя 3,4 курсу	60	30	30	8	8	8	2	4

Таблиця 3.19

**Структура та зміст навчальної дисципліни (спецкурс):
«Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ»**

№ з/п	Вид навчального	Кількість годин	Із них		Курс (навчальний збір) номери та назва тем і навчальних занять, навчальні питання заняття, завдання для самостійної роботи	Матеріально-технічне забезпечення
			Під керівництвом викладача	Самостійні заняття		
		60	30	30	I півріччя III, IV курси	
		10	4	6	Тема 1. Майбутній офіцер – фахівець фізичної підготовки і спорту: поняття, зміст та структура як суб'єкта навчальної діяльності у ВВНЗ.	
1	Л	8	2	6	Тема 1. Заняття 1. Майбутній офіцер – фахівець фізичної підготовки і спорту як суб'єкт навчальної діяльності. 1. Поняття та зміст навчальної діяльності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ. 2. Структура навчальної діяльності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у військових частинах. <u>Самостійна робота:</u> Основні функції фахівців фізичної підготовки і спорту у військових частинах. Зміст та структура діагностувальної діяльності фахівців фізичної підготовки і спорту у військових частинах.	ПЕОМ, проектор, лазерна указка, тощо
2	С	2	2	-	Тема 1. Заняття 2. Цілі, зміст навчальної діяльності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту як суб'єкта навчальної діяльності у ВВНЗ. 1. Цілі і зміст навчальної діяльності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ. 2. Структура навчальної діяльності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ.	ПЕОМ, проектор, лазерна указка, тощо
		14	6	8	Тема 2. Діагностувальна діяльність офіцера – фахівця фізичної підготовки і спорту як суб'єкта військово-професійної діяльності у ВВНЗ	

3	Л	10	2	8	<p>Тема 2. Заняття 1. Діагностувальна діяльність офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту щодо організації та проведення заходів військово-професійної діяльності у ВВНЗ.</p> <p>1. Цілі, завдання та структура діагностувальної діяльності офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту.</p> <p>2. Зміст діагностувальної діяльності офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у військових частинах.</p> <p><u>Самостійна робота:</u> Основні практичні напрями діагностувальної діяльності фахівців фізичної підготовки і спорту у військових частинах.</p>	ПЕОМ, проектор, лазерна указка, тощо
4	С	2	2	-	<p>Тема 2. Заняття 2. Основні напрями реалізації діагностувальної функції офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у військових частинах.</p> <p>1. Начальник фізичної підготовки і спорту у військових частинах як суб'єкт діагностувальної діяльності.</p> <p>2. Основні напрями діагностувальної діяльності офіцерів – начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах.</p>	ПЕОМ, проектор, лазерна указка, тощо
5	ПЗ	2	2	-	<p>Тема 2. Заняття 3. Універсальна методика діагностувальної діяльності офіцерів – начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах.</p> <p>1. Універсальна методика діагностувальної діяльності офіцерів – начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах.</p> <p>2. Засоби діагностувальної діяльності офіцерів – начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах.</p>	ПЕОМ, проектор, лазерна указка, тощо
		12	4	8	<p>Тема 3. Діагностувальна компетентність офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту як складова військово-професійної та фахової видів компетентності у військових частинах.</p>	
6	Л	10	2	8	<p>Тема 3. Заняття 1. Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів як складова військово-професійної компетентності.</p> <p>1. Діагностувальна компетентність як складова військово-професійної компетентності майбутніх офіцерів у військових частинах.</p> <p>2. Зміст діагностувальної компетентності офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту.</p> <p><u>Самостійна робота:</u> Структура діагностувальної компетентності фахівців фізичної підготовки і спорту у військових частинах.</p>	ПЕОМ, проектор, лазерна указка, тощо

7	С	2	2	-	<p>Тема 3. Заняття 2. Діагностувальна компетентність офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у військових частинах.</p> <p>1. Діагностувальна компетентність офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у військових частинах: поняття та зміст.</p> <p>2. Зміст компонентів діагностувальної компетентності офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту.</p>	ПЕОМ, проектор, лазерна указка, тощо
		20	12	8	<p>Тема 4. Формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту як суб'єктів діагностувальної діяльності у ВВНЗ.</p>	
8	Л	10	2	8	<p>Тема 4. Заняття 1. Зміст поняття «формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ» та її сутність.</p> <p>1. Зміст поняття «формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ» та її сутність.</p> <p>2. Провідна ідея та принципи реалізації формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ.</p> <p><u>Самостійна робота:</u> Провідні концептуальні підходи до обґрунтування діагностувальної діяльності фахівців фізичної підготовки і спорту у військових частинах.</p>	ПЕОМ, проектор, лазерна указка, тощо
9	ГЗ	4	4	-	<p>Тема 4. Заняття 2. Основні етапи формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ.</p> <p>1. Провідна ідея та основні принципи формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ.</p> <p>2. Основні етапи формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ.</p>	ПЕОМ, проектор, лазерна указка, тощо
10	ГЗ	4	4	-	<p>Тема 4. Заняття 3. Реалізація основних етапів формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ.</p> <p>1. Зміст діагностувально-мотиваційного етапу: цілі, види навчальних занять та засоби реалізації.</p> <p>2. Зміст когнітивно-діяльнісного етапу: цілі, види навчальних занять та засоби реалізації.</p> <p>3. Зміст оцінно-результативного етапу: цілі, види навчальних занять та засоби реалізації.</p>	ПЕОМ, проектор, лазерна указка, тощо

11	С	2	2	-	Тема 4. Заняття 4. Формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ як суб'єктів навчальної діяльності. 1. Концептуальна основа та принципи реалізації методики формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ. 2. Основні етапи методики формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ.	ПЕОМ, проектор, лазерна указка, тощо
	ПК	4	4	-	Підсумковий контроль: залік. 1. Теоретичне питання за темами №№ 1-4.	Клас
Всього за навчальну у дисципліну		60	30	30	Л – 8 год., С – 8 год., ГЗ – 8 год., ПЗ – 2 год., СР – 30 год., ПК – 4 год.	

Інформаційно-методичне забезпечення спецкурсу

1. Бібік Н. М., Ващенко Л. С., Савченко О. Я. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: колективна монографія. заг. ред. О.В. Овчарук. К. : «К.І.С.», 2004. С. 45–50.

2. Гац Г.О. Методика формування діагностичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2010. № 3. С. 18–20. URL: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2010-03/10ggoptt.pdf>.

3. Гончаренко, С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.

4. Гончаренко, С. У. Методологічні засади побудови педагогічної теорії. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, м. Київ. 119 с. Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/707161/1/метод%20засади.pdf>

5. Грибанова, О. Є. Формування соціальної компетентності майбутніх економістів у процесі професійної підготовки в коледжі: автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Грибанова Олена Євгенівна ; Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2019. 20 с.

6. Ілюк, О. О. Людський фактор військових формувань: зміст, оцінювання та прогнозування: монографія. Харків : Акад. ВВ МВС України, 2012. 252 с.

7. Дубровська, О. М. Сучасний стан сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка, 2023, 1(1), 219–232. <https://doi.org/10.25128/2415-3605.23.1.28>

8. Дубровська, О. М. Вимірювання сформованості діагностувальної компетентності майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту: критерії та показники. Військова освіта 2 (46), 2022, 70–79. <https://DOI:10.33099/2617-1775/2022-02/70-79>

9. Мартиненко С. М. Вивчення особистості молодшого школяра засобами педагогічної діагностики: навч.-метод. посіб. К. : Ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. 144 с.

10. Малихін, О. В. Методологічні основи визначення дидактичних умов у дослідженнях з теорії навчання (у вищій школі). Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Серія: Педагогіка. 2013. Т. 215, вип. 203. С. 11–14.

11. Наказ № 4 від 09.01.2020 року “ Про затвердження Положення про особливості організації освітньої діяльності у вищих військових закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти”.

12. Навчально-методичний посібник (методичні рекомендації) “Педагогіка та військове навчання”. Бурій С.В. – К.: ФОП Ямчинський О.В., 2021. – 149 с. ISBN 978-617-8049-02-07

13. Організаційно-методичні вказівки для розробки освітньо - професійних програм, програм та робочих навчальних програм з нвч дисципл “ФВСФП” для к/с ВВНЗ / Укладач Сухорада Г.І. / За ред. Д.С. Грищенко, Ю.С. Фіногенова. К.: МО України, 2016 – 60 с.

14. Про затвердження Інструкції з фізичної підготовки в системі Міністерства оборони України, Наказ МОУ № 225 від 05.08.2021. 82 с. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1289-21>

15. Свистун В. І. Теорія і методика викладання фізичного виховання: методичні рекомендації. – К.: Національний університет оборони України ім. Івана Черняхівського, 2020. – 60 с.

16. Семиченко В.А. Психологія педагогічної діяльності: [навч. посіб.] / В. А. Семиченко. – К.: Вища шк., 2004. – 335 с.

17. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Методологія науково-педагогічних досліджень: підр. Рівне: Волинські береги, 2013. 360 с.

18. Ягупов В.В. Військова дидактика: навч. посіб. К.: ВПЦ Київський університет», 2000. – 400 с.

19. Ягупов В.В. Теорія і методика військового навчання : [монографія]. К. : Тандем, 2000. 380 с.

20. Ягупов В.В. Основи військово-дидактичних знань: Навчальний посібник. - К.: РВЦ “Київський університет”, 1999. с

21. Ягупов В. В. Методи навчання військовослужбовців. Збірник наукових праць Військового гуманітарного інституту Національної академії оборони України / гол. ред. Ріпа Л.І. 2000. № 4 (17). С. 80–85.

22. Ягупов, В. В. Теорія і методологія військово-педагогічних досліджень: підручник. К. : НУОУ імені Івана Черняхівського, 2019. 444 с.

23. Ягупов В. В. Управлінські функції офіцера та їх педагогічний зміст. *Вісник Української академії державного управління при Президентові України* : [науковий журнал / гол. ред. Луговий В. І.]. 2000. № 2. С. 307-312.

24. Ягупов, В. В. Неімітаційні активні методи навчання. *Вісник Дніпропетровського університету*. [Серія: Педагогіка і психологія / відп. ред. Носенко Е. Л.]. 2000. Вип. 5. С. 78–85.

25. Ягупов В. В. Методологічні основи розуміння та обґрунтування понять “компетентність” і “компетенція” щодо професійної підготовки майбутніх фахівців. *Нові технології навчання : науково-методичний збірник / Інститут інноваційних технологій змісту освіти, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки*. 2011. Вип. 69, ч. 1. С. 23–29.

26. Kyrychenko, O. M., Yahupov, V. V. Criteria and indicators for measuring the formation of diagnostic competence of future officers in the process of professional training. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences*. 2022. Vol. 2 (109). DOI 10.35433/pedagog.2(109).2022.133–158.

27. Yahupov V., Kyrychenko O. Diagnostic competence of future officers – specialists in speaking and sport of the armed forces of ukraine: concepts, contents and contents. New York. ТК

Meganom LLC. Innovative Solutions in Modern Science. 2022. 1(53). P. 18–35. URL: [https://doi.org/10.26886/2414-634X.1\(53\)2022.2](https://doi.org/10.26886/2414-634X.1(53)2022.2).

28. Yahupov V.V., Dubrovskā O.M. Application of the author's methodology for the formation of diagnostic competence. Topical aspects of social science disciplines and innovative methods and technologies of their learning and teaching : scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. P. 482–504. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-315-6-23>

29. Ingenkamp Karlheinz. Lehrbuch der pädagogischen Diagnostik. Verlagsort: Weinheim; Basel. Verlag: Beltz. Jahr: 1997. 301 p.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ*Колективні монографії:*

1. Дубровська О. М., Ягупов В. В. Педагогічна модель формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у процесі професійно-педагогічної підготовки. *Contemporary problems of pedagogy amidst the European integration of educational environment : theory and practice* : scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. Oct. 26. P. 72–96. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-353-8-5>

2. Дубровська О. М., Ягупов В. В. Педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту. *Topical aspects of social science disciplines and innovative methods and technologies of their learning and teaching* : scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. Jun. 7. P. 482–504. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-315-6-23>

Навчально-методичний посібник:

3. Дубровська О. М. Формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійної підготовки : навч.-метод. посіб. Житомир : «Євро-Волинь», 2023. 140 с. URL: <https://elib.nuou.org.ua/katalog/formuvannya-d%D1%96agnostuichno%D1%97.html>

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

4. Дубровська Олена. Результати формувального етапу педагогічного експерименту діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія : Педагогічні науки*. 2024. № 1. С. 65–81. URL: <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2024-1-65-81>

5. Дубровська О. М. Вимірювання сформованості діагностувальної компетентності майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту: критерії та показники. *Військова освіта*. 2022. № 2 (46). С. 70–79. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2022-46/70-79>

6. Дубровська О. М. Підходи до методики формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ. *Військова освіта*. 2023. № 2 (48). С. 47–55. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2023-48/47-55>

7. Дубровська О. М. Сучасний стан сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка*. 2023. № 1. С. 219–232. URL: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.23.1.28>

8. Кириченко О. М., Ягупов В. В. Діагностувальна компетентність та її формування у майбутніх фахівців у педагогічній теорії. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2022. Febr. X (102). Issue: 263. P. 66–73. URL: <https://doi.org/10.31174/SEND-PP2022-263X102-17>

9. Dubrovska Olena, Yahupov Vasyl. Contextual Methodology of Formation of Diagnostic Competence of Future Officers – Specialists of Physical Training and Sports in the Process of Professional-Pedagogical Training. *Viae Educationis Studies of Education and Didactics*. 2023. Vol. 2, No. 3. P. 7–17. URL: <https://doi.org/10.15804/ve.2023.03.01>

10. Kyrychenko O., Yahupov V. Diagnostic competence of future officers – specialists in speaking and sport of the armed forces of ukraine: concepts, contents and contents. New York. TK Meganom LLC. *Innovative Solutions in Modern Science*. 2022. Vol. 1 (53). P. 18–38. URL: [https://doi.org/10.26886/2414-634X.1\(53\)2022.2](https://doi.org/10.26886/2414-634X.1(53)2022.2)

11. Kyrychenko O., Yahupov V. Criteria and indicators for measuring the formation of diagnostic competence of future officers in the process of professional training. *Zhytomyr Ivan Franko state university journal. Pedagogical sciences* :

науковий журнал. 2022. Вип. 2 (109). С. 133–158. URL:
[https://doi.org/10.35433/pedagogy.2\(109\).2022.133-158](https://doi.org/10.35433/pedagogy.2(109).2022.133-158)

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

12. Дубровська О. М. Аналіз освітньо-професійної програми курсантів – фізичне виховання і спорт у Збройних Силах ВВНЗ. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України* : збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 24 листопада 2023 р.) / відпов. за випуск Оленев Д. Г. Київ : НУОУ, 2023. С. 76–78. URL:
<https://sprotyvg7.com.ua/wp-content/uploads/2023>

13. Дубровська О. М. Педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту. *Інноваційні освітні технології в системі неперервної освіти: вітчизняний і світовий досвід упровадження* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., / за заг. ред. проф. А. О. Ярошенко, проф. В. М. Слабка, проф. Л. В. Барановської. м. Київ, 28–29 квіт. 2023 р. Київ : Вид. УДУ ім. М. Драгоманова, 2023. С. 77–81. URL:
<https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/40586/Innovatsiini%20osvitni%20tekhnohii.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

14. Кириченко О. М. Діагностувальна компетентності майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту Збройних Сил України: поняття і структура. *Фізична культура в університетській освіті: інновації, досвід та перспективи розвитку в умовах сучасності* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 11 трав. 2022 р. Дніпро : ДДУВС, 2022. С. 355–360. URL:
<https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/10600>

15. Дубровська О. М., Дубровський Д. П., Ярошенко Я. М. Завдання методики формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України,*

правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України : збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 24 листопада 2023 р.) / відпов. за випуск Оленев Д. Г. Київ : НУОУ, 2023. С. 79–81. URL: <https://sprotyvg7.com.ua/wp-content/uploads/2023>

16. Дубровська О. М., Петрачков О. В. Ціннісно-мотиваційний компонент діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України* : тези VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 25 листопада 2022 р.) / відпов. за випуск Оленев Д. Г. Київ : НУОУ, 2022. С. 82–84. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/bitstream>

17. Дубровська О. М., Романюк В. С., Бондар Д. О. Формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України* : тези VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 25 листопада 2024 р.) / відпов. за випуск Поливанюк В.В. Київ : НУОУ, 2024. С. 88–90. URL: <https://nuou.org.ua/assets/documents/conf-24-12-10.pdf>

18. Кириченко О. М., Петрачков О. В. Діагностувальна компетентність майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту Збройних Сил України, їх структура. *Modern research in world science* : proceedings of III Internat SPC. sci-conf. (с. Lviv, 12-14 June 2022). Lviv, 2022. P. 989–996. URL: <https://sci-conf.com.ua/iii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-modern-research-in-world-science-12-14-iyunya-2022-goda-lvov-ukraina-arhiv/>

19. Кириченко О. М., Ягупов В. В. Професійна підготовка майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у вищих військових навчальних закладах як педагогічна проблема. *Сучасні тенденції та*

перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України : збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 25 листопада 2021 р.) / відпов. за випуск Петрачков О. В. Київ : НУОУ, 2021. С. 41–44. URL: <https://nuou.org.ua/assets/documents/conf>

20. Кириченко О. М., Ягупов В. В. Формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі професійної підготовки. *Актуальні проблеми розвитку службово-прикладних, традиційних і східних одноборств* : матеріали XV Міжнар. наук.-метод. конф., м. Харків, 30 листоп. 2021 р. Харків : ХНУВС, 2021. С. 145–146. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/11212>

Відомості про апробацію результатів дисертації Акти впровадження

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
Національної академії внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор
полковник поліції
Станіслав ГУСАРЄВ

АКТ

**впровадження результатів дисертаційного дослідження
Дубровської Олени Миколаївни за темою «Формування діагностувальної
компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і
спорту в процесі професійної підготовки»
в освітній процес Національної академії внутрішніх справ**

Комісія у складі: завідувача кафедри спеціальної фізичної підготовки, доктора педагогічних наук, професора, Заслуженого майстра спорту України з гирьового спорту Бондаренка В.В.; (голова комісії), професора кафедри спеціальної фізичної підготовки, професора, Заслуженого працівника фізичної культури та спорту України, Заслуженого майстра спорту СРСР з футболу Решка С.М.; доцента кафедри спеціальної фізичної підготовки, кандидата наук з фізичного виховання і спорту, доцента Бикової Г.В.; доцента кафедри спеціальної фізичної підготовки, кандидата юридичних наук, доцента, Заслуженого майстра спорту України Мартишка А.Ю., склала цей акт про те, що результати дисертаційного дослідження Дубровської Олени Миколаївни проаналізовані, позитивно оцінені та впроваджені в освітній процес Національної академії внутрішніх справ.

На підставі здійсненого аналізу комісія дійшла висновку, що впровадження результатів наукового дослідження Дубровської О.М. в освітній процес надало можливість підвищити рівень професійної підготовленості майбутніх офіцерів поліції для ефективнішого виконання службових завдань пов'язаних із забезпеченням публічної безпеки та порядку в сучасних умовах.

Упровадження здійснено шляхом реалізації низки педагогічних умов, серед яких:

- формування цінностей діагностувальної діяльності у майбутніх офіцерів поліції в процесі професійної підготовки та цілеспрямоване мотивування до вдосконалення власної діагностувальної компетентності;
- педагогічне моделювання формування діагностувальної компетентності в майбутніх правоохоронців у процесі навчання в ЗВО;
- розроблення авторської контекстної методики формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки, яку реалізовано за допомогою введення спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту та її формування в ВВНЗ».

Результати упровадження виокремлених педагогічних умов в освітній процес сприяли розвитку мотивації діагностувальної діяльності, опануванню необхідних теоретичних і практичних знань, формування діагностувальних навичок і вмінь у здобувачів вищої освіти, а також усвідомленню ними необхідності досягнення належного рівня сформованості власної діагностувальної компетентності, її актуалізації у майбутній службовій діяльності.

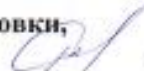
Теоретичні положення та результати досліджень враховані та використовуються під час викладання навчальних дисциплін, зокрема: «Спеціальна фізична підготовка», «Фізична підготовка».

Результати дисертаційного дослідження Дубровської Олени Миколаївни на тему «Формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійної підготовки» вважати реалізованими в освітньому процесі Національної академії внутрішніх справ.

Голова комісії:

Завідувач кафедри спеціальної фізичної підготовки,
доктор педагогічних наук, професор
Залужений майстер спорту України Валентин БОНДАРЕНКО

Члени комісії:

Професор кафедри спеціальної фізичної підготовки,
професор, Залужений майстер спорту СРСР Стефан РЕШКО

Доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки,
кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
доцент Ганна БИКОВА

Доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки,
кандидат юридичних наук, доцент,
Залужений майстер спорту України Андрій МАРТИШКО

115/35/241 кр 08.12.2023

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Заступник начальника Черкаського
 інституту пожежної безпеки
 ім. Героїв Чорнобиля
 НУЦЗ України з навчальної
 та наукової роботи
 Олег МИРОШНИК

" 27 " 11 2023 року

АКТ

**про впровадження основних результатів дисертаційного дослідження
 ад'юнкта Національного університету оборони України
 капітана ДУБРОВСЬКОЇ Олени Миколаївни
 на тему "Формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів
 – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійної підготовки"
 в освітній процес Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв
 Чорнобиля НУЦЗ України**

Комісія у складі: голови — начальника кафедри спеціальної та фізичної підготовки, полковника служби цивільного захисту АРХИПЕНКА Володимира Олександровича та членів комісії — доцента кафедри спеціальної та фізичної підготовки, підполковника служби цивільного захисту ШАРИПОВОЇ Дарії Сергіївни, старшого викладача кафедри спеціальної та фізичної підготовки, майора служби цивільного захисту ІПЄВА Арсена Джамалутдіновича, доцента кафедри спеціальної та фізичної підготовки, полковника служби цивільного захисту ЧЕРНИША Романа Анатолійовича.

Результати наукового дослідження сприяли засвоєнню та систематизації теоретичних знань курсантів Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв

Чернобиля НУЦЗ України, зокрема, усвідомленню необхідності формуванню діагностувальної компетентності, її актуалізації у майбутній військово-професійній діяльності.

Цілеспрямоване формування системи діагностувальних знань, вмінь і навичок як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту за допомогою контекстної методики формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у процесі професійно-педагогічної підготовки, важливість запровадження спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту та її формування в ВВНЗ», оскільки вона синтезує, систематизує та конкретизує зміст всієї їх професійно-педагогічної компетентності щодо реалізації ними своєї діагностувальної функції за майбутньою посадою у військах.

Результати дисертаційного дослідження ад'юнкта Національного університету оборони України капітана ДУБРОВСЬКОЇ Олени Миколаївни на тему «Формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійної підготовки» вважати реалізованими у освітньому процесі Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України.

Голова комісії:

Начальник кафедри спеціальної
та фізичної підготовки
полковник служби цивільного захисту

 Володимир АРХИПЕНКО

Члени комісії:

Доцент кафедри спеціальної
та фізичної підготовки
підполковник служби цивільного захисту

 Дар'я ШАРИПОВА

Старший викладач кафедри спеціальної
та фізичної підготовки
майор служби цивільного захисту

 Арсен ШПАСЬ

Доцент кафедри спеціальної
та фізичної підготовки
полковник служби цивільного захисту

 Роман ЧЕРНИШ

115/35/272 ef 08. 01. 2025 р

АКТ
про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Дубровської Олени Миколаївни на тему “Формування діагностувальної
компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в
процесі професійної підготовки” в освітній процес Львівського державного
університету фізичної культури імені Івана Боберського

Ми, ті що підписалися нижче, склали цей акт про те, що наукові результати, отримані Дубровською О. М. за темою дисертації дослідження “Формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійної підготовки” впроваджено у освітній процес.

Впровадження:

Теоретичний матеріал до змісту лекцій навчальної дисципліни «Професійна діяльність фахівця фізичної культури» магістрантів факультету педагогічної освіти – методика формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у процесі професійно-педагогічної підготовки.

Наукова новизна та її значення:

Доповнено відомості щодо педагогічної моделі формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у процесі професійно-педагогічної підготовки.

Попереднім **результатом** впровадження зазначених наукових здобутків стало доповнення теоретичного матеріалу, що сприятиме поглибленню знань студентів та їхньої мотивації до самостійного пошуку можливостей застосування сучасних підходів формування компетентності.

Результати дисертаційного дослідження ад’юнкта Національного університету оборони України капітана Дубровської Олени Миколаївни на тему “Формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійної підготовки” вважати реалізованими у освітньому процесі.

Представники установи впровадження:

Зав. кафедри теорії та методики фізичної культури

д.фіз.вих., професор

I. Р. Боднар

Декан факультету педагогічної освіти

к.фіз.вих., доцент

Р. Л. Петрина

Перший проректор

к.біол.наук, професор

Ф. В. Музика

N 176/35-3
16.01.2010
H. Mykhaylov

ЗАТВЕРДЖУЮ
 заступник начальника університету
 з навчальної роботи
 полковник

Андрій СЛЮСАРЕНКО

17 січня 2024 року

АКТ

**про впровадження в освітній процес результатів дисертаційної роботи
 ад'юнкта Національного університету оборони України
 капітана ДУБРОВСЬКОЇ Олени Миколаївни
 на тему "Формування діагностувальної компетентності
 майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі
 професійної підготовки"**

Комісія у складі: голови – начальника навчально-наукового інституту фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій, кандидата педагогічних наук, професора полковника ПЕТРАЧКОВА О. В.;

Членів комісії – заступника начальника науково-методичного центру організації освітньої діяльності, кандидата педагогічних наук полковника ТОРЧЕВСЬКОГО Р. В., начальника науково-дослідного центру проблем фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту навчально-наукового інституту фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій, доктора педагогічних наук, доцента полковника ОЛЕНЄВА Д. Г., начальника кафедри теорії, методики та організації фізичної підготовки і спорту навчально-наукового інституту фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій, кандидата педагогічних наук, доцента полковника ВЕРБИНА Н. Б., встановила, що наукові положення розроблені капітаном ДУБРОВСЬКОЮ О. М. впроваджено в освітній процес.

Результати наукового дослідження сприяли засвоєнню та систематизації теоретичних знань курсантів навчально-наукового інституту фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій, зокрема, усвідомленню необхідності формування діагностувальної компетентності, її актуалізації у майбутній військово-професійній діяльності. Обґрунтовані автором педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту (підтримання та розвиток цінностей і мотивації формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із

фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ; педагогічне моделювання формування діагностувальної компетентності в процесі військово-професійної та найголовніше – фахової підготовки у ВВНЗ; застосування авторської методики формування (шляхом реалізації спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту»); удосконалення критеріїв оцінювання сформованості діагностувальної компетентності в процесі військово-професійної та найголовніше – фахової підготовки у ВВНЗ) були враховані при розробці змісту навчання та впроваджені в освітній процес курсантів навчально-наукового інституту фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій Національного університету оборони України.

Результати дисертаційної роботи ад'юнкта Національного університету оборони України капітана ДУБРОВСЬКОЇ О.М. на тему "Формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійної підготовки" вважати реалізованими в освітньому процесі.

Голова комісії:

кандидат педагогічних наук, професор

полковник

Олександр ПЕТРАЧКОВ

Члени комісії:

кандидат педагогічних наук

полковник

Руслан ТОРЧЕВСЬКИЙ

доктор педагогічних наук, доцент

полковник

Дмитро ОЛЕНСВ

кандидат педагогічних наук, доцент

полковник

Назарій ВЕРБИН

ЗАТВЕРДЖУЮ

Тимчасово виконуючий обов'язки начальника
Харківського національного університету Повітряних
Сил імені Івана Кожедуба

полковник

2023 року

Дмитро ГУР'ЄВ

АКТ

**про впровадження основних результатів дисертаційного дослідження
ад'юнкта Національного університету оборони України
капітана ДУБРОВСЬКОЇ Олени Миколаївни
на тему "Формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів
– фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійної підготовки"
в освітній процес Харківського Національного університету Повітряних
Сил імені Івана Кожедуба**

Комісія, призначена відповідно до наказу начальника Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба від 29.12.2022 № 1727 у складі:

голови комісії: тимчасово виконуючого обов'язки начальника науково-організаційного відділу Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба майора Олександра РЕВІНА;

членів комісії:

начальника навчального відділу Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба полковника Дмитра КНИЩ;

начальника кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту, кандидата наук з фізичного виховання і спорту Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, доцента полковника Віталія КИРПЕНКО;

старшого викладача кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, доктора філософії підполковника Сергія ПАЛЄВИЧА;

старшого викладача кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, кандидата педагогічних наук, доцента підполковника Віталія ЗОЛОЧЕВСЬКОГО.

Наукові положення розроблені ДУБРОВСЬКОЮ О. М. впроваджено в розробці Методичних рекомендацій щодо застосування сучасного мультимедійного програмного забезпечення для підготовки керівників форм фізичної підготовки в Збройних Силах України, що розроблено в межах оперативного завдання "Розробка макету мультимедійного програмного

комплексу дистанційного навчання керівників форм фізичної підготовки ЗС України”, шифр “Планшет-ФП” та освітній процес в розробці теоретичного матеріалу до змісту лекцій навчальної дисципліни “Фізичне виховання та спеціальна фізична підготовка” курсантів – контекстна методика формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у процесі професійної-педагогічної підготовки. Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба.

Наукова новизна та її значення:

1. Розроблено пропозиції до методичних рекомендацій щодо застосування сучасного мультимедійного програмного забезпечення для підготовки керівників форм фізичної підготовки в Збройних Силах України

2. Доповнено відомості щодо педагогічної моделі формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів-фахівців фізичної підготовки і спорту у процесі професійної-педагогічної підготовки.

Результати дисертаційного дослідження ад'юнкта Національного університету оборони України капітана ДУБРОВСЬКОЇ Олени Миколаївни на тему “Формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійної підготовки” вважати реалізованими в результатах оперативного завдання на тему “Розробка макету мультимедійного програмного комплексу дистанційного навчання керівників форм фізичної підготовки ЗС України”, шифр “Планшет-ФП” освітньому процесі Харківського Національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба.

Представники установи впровадження:

Голова комісії:

Тимчасово виконуючий обов'язки начальника науково-організаційного відділу Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

 майор Олександр РЕВІН

Члени комісії:

Начальник навчального відділу Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

 полковник Дмитро КНИШ

Начальник кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент

 полковник Віталій КИРПЕНКО

Старший викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту, доктор філософії

 підполковник Сергій ПАЛЕВИЧ

Старший викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту, кандидат педагогічних наук, доцент

 підполковник Віталій ЗОЛОЧЕВСЬКИЙ

№176/35/311-1
01.08.2024
Н.М.Х.М.М.